

Planșa și coperta de IACOB DEZIDERIU
Biblioteca pentru toți copiii apare sub îngrijirea lui
Tiberiu Utan

COLIBA UNCHIULUI TOM

Harriet Beecher-Stowe

Volumul I

Traducere și prefață de

MIHNEA GHEORGHIU

EDITURA ION CREANGĂ, BUCUREȘTI 1978

Harriet Beecher-Stowe UNCLE TOM S CABIN

CUVÂNTUL TRADUCĂTORULUI

Cu două secole în urmă, coloniile americane ale puternicului imperiu britanic își lepădau lanțurile colonialiste, proclamându-se libere și suverane, prin „Declarația de Independență” din 4 iulie 1776.

Cu un an mai înainte se născuse, într-o familie de harnici fermieri din New Haven, Lyman Beecher, viitor pastor protestant și profesor, tatăl scriitoarei Harriet Beecher-Stowe, autoarea cărții de față.

Pornind într-o aventură fără precedent în istoria lumii, Statele Unite au hotărât cu două veacuri în urmă să demonstreze că o națiune de oameni liberi se poate autoguverna spre binele tuturor membrilor ei. Răsunătoarea declarație de neatârănare îmbrățișa „anumite drepturi inalienabile”, printre care „dreptul la viață, libertate și căutarea fericirii”.

Recunoașterea Statelor Unite ale Americii ca națiune independentă s-a produs, după un lung și sângeros război, abia în 1783, fără totuși ca eliberarea tinerei națiuni americane de sub jugul colonialist să aducă și realizarea năzuințelor de egalitate și dreptate înscrise în Declarație

de „reprezentanții poporului”. Dar cea mai dureroasă inegalitate și cea mai cumplită nedreptate izbea mai departe, cu cruzime, în populația de rasă neagră, pentru că sclavia umană, cea mai sălbatică dintre moștenirile istoriei omenеști, nu fusese abolită de noua orânduire a latifundiarilor, proprietari ai miilor de sclavi negri de pe întinsele lor moșii, ba încă, la aproape o sută de ani după aceea, mulți dintre moșierii „sudiști” nu s-au putut împăca cu gândul că toți oamenii – indiferent de rasă – sunt egali în fața legilor și a societății și că au drepturi egale la prosperitate și fericire.

Astfel, pe marile plantații de bumbac și de trestie de zahăr din America de Nord ajunseseră să fie folosiți, pe la jumătatea veacului trecut, cam patru milioane de sclavi negri; în plus, statisticile istoricilor poporului negru arată că „pentru fiecare sclav importat în emisfera apuseană, cinci alții erau uciși în Africa natală sau pe corăbiile neguțătorilor în drum spre America”. O revelatoare indicație despre viața de trudă supraomenească a acestor oropsiți este constatarea lui Engels, că perioada de muncă a unui sclav de pe plantațiile americane nu depășea media de șase ani, după care cădea răpus.

Trecuseră două secole de când corăbiile engleze și olandeze vânduseră colonialiștilor de pe continentul american primele transporturi de „vite de povară omenеști”, și nimic nu se schimbase de atunci. Revoluția burgheză americană din secolul al XVIII-lea nu a desființat sclavia neagră, care a supraviețuit ca „o excrescență a capitalismului” (Marx). Sub presiunea maselor de fermieri și muncitori, Congresul a ajuns, în cele din urmă, la un așa-numit „compromis”, pe temeiul căruia s-a trasat o frontieră convențională între statele din Sud, sclavagiste, și cele din Nord, în care sclavia nu era admisă, dar unde se aplică riguros „legea sclavilor fugari”. Această lege refuza

negrului dreptul juridic de a fi considerat liber, dacă nu dovedea că a fost răscumpărat, iar până atunci orice negru era „fugar” prin definiție și arestat pe loc. Presupunând că inculpatul avea posibilitatea de a-și dovedi până la urmă calitatea de om liber – și asta numai în cazul când niciun proprietar nu l-ar. fi dezmințit printr-o simplă afirmație verbală în instanță – el mai trebuia să plătească taxele de judecată și prevenție, altminteri urmând a fi vândut pentru „a despăgubi statul”, adică pentru a-și plăti temnicerul. Pare astăzi de necrezut, dar acesta este adevărul. Insolența marilor plantatori, care porunceau în Congres, transformase treptat uniunea statelor americane „într-un sclav al proprietarilor de sclavi” (Marx).

Starea permanentă de alertă și măsurile sălbatice de represalii luate, cu orice prilej, în statele sudice, n-au putut stăvili valul crescând de rezistență și revoltă a negrilor, în fruntea cărora se ridicau tot mai mulți conducători de seamă, bărbați și femei, ca Nat Turner, Frederick Douglass și Harriet Tubman. Către jumătatea veacului al XIX-lea a luat ființă o nouă formă de rezistență împotriva legiurilor sclavagiste: „Calea ferată clandestină” (The Underground Railroad), o organizație pentru asigurarea evadării masive a sclavilor către teritoriile libere din Nord, în Canada. Oameni cinstiți și curajoși, bărbați și femei, de credințe diferite, participau în număr tot mai mare la această acțiune ilegală de vaste proporții, asigurând cu prețul unor mari primejdii „stațiile” faimoasei „căi ferate”, pe traseele dinainte stabilite de conducerea secretă a organizației, din care făceau parte și negri.

Mișcarea pentru abolirea sclaviei căpătase o asemenea extindere, încât sclavagista au organizat o contramișcare teroristă, intitulată „Briganzii frontierei”, viitorul Ku-Klux Klan. Aceste bande înarmate bântuiau

regiunile de frontieră, răpind sau ucigând pe sclavii răscumpărați sau alții bănuindu-i că-i ajută. Ca o ripostă la aceste provocări, Societatea Emigranților și-a înarmat membrii, hotărâtă să răspundă imediat.

Printre aboliționistii care mobilizau cetățenii la rezistența armată împotriva „briganzilor” se afla și un tânăr cărturar, un predicator, pe nume Henry Ward Beecher, care a lansat din amvon lozinca: „Astăzi o pușcă prețuiește cât și o biblie!” în America, puștilor li se spune și azi, în glumă, „bibliile lui Beecher”, și multe cântece populare reamintesc încă de neînfricatul combatant aboliționist. El era fiul bătrânului teolog din Connecticut, născut odată cu Războiul de independență, și fratele (mai mic cu doi ani) al Harrietei Beecher-Stowe, autoarea cărții de care e vorba aici.

Harriet Beecher (1811 - 1896) s-a născut la Litchfield-Connecticut și a primit o educație religioasă puritană, care a lăsat o puternică amprentă asupra dezvoltării ei intelectuale. Încă de tânără și-a început cariera pedagogică, în târgușorul natal, apoi, când doctorul Beecher a fost numit directorul unui colegiu teologic din Cincinnati (Ohio), pe atunci în „Far-West”, și-a însoțit familia acolo. În acel ținut de frontieră, Harriet s-a izbit întâia oară de problemele atât de arzătoare ale epocii, fiindcă locuința lor devenise una dintre miile de „stații” ale drumului de fier clandestin. Ceea ce afla de la fugari o umplea de groază.

Vizitând împrejurimile și în special câteva plantații din statul Kentucky, s-a convins să regimul sclavagist generează și întreține condițiile unei degradări morale „incompatibile cu ideea pe care Lumea Nouă și-o face despre ea însăși”.

Lucrările sale de debut n-au avut nimic remarcabil. Căsătoria cu reverendul C.E. Stowe, celebrată în ianuarie

1836, a contribuit la orientarea către o literatură aplicată la educarea tinerei generații. Impulsul cel mai direct spre oglindirea crudei realități i-a fost dat de legea din 1850, a „sclavilor fugari”, cu consecințele pe care le știm.

La propunerea săptămânalului aboliționist „The National Era”, din Washington, Harriet Beecher-Stowe scrie o lungă povestire pe baza materialului adunat vreme de zece ani, concepută mai întâi ca nuvelă, apoi dezvoltată, între 1851 - 1852 (în foiletonul acelei gazete), în romanul Coliba unchiului Tom. Primul capitol, apărut în aprilie 1851, era ultimul capitol al cărții: moartea lui Tom.

Din corespondența autoarei desprindem felul cum lucra. Ea „încearca” efectul celor scrise, mai întâi asupra copiilor ei, ale căror laprimi îi „demonstrau” dacă povestirea este într-adevăr impresionantă, apoi trimitea capitolul respectiv la gazetă.

În ciuda tuturor așteptărilor, romanul n-a prea fost citit sub forma inițială de foileton și aflăm că în total nu i-a adus decât un venit de trei sute de dolari, ceea ce reprezenta o sumă derizorie. Când însă a apărut în volum, în 1852, s-a bucurat de un succes fără precedent în literatura americană. În prima zi s-au vândut 3.000 de exemplare, iar în primul an, 300.000. A fost dramatizat și reprezentat pe scenă, stârnind mari manifestații antisclavagiste, a fost pus în versuri și recitat la întâlniri; nicio carte n-a fost mai discutată în Statele Unite decât acest faimos „roman cu teză” al unei autoare obscure, care dobândise celebritatea peste noapte. Era o „carte-manifest politic”, ce avea să demaște și să agite, într-o vreme în care sclavia trebuia demascată ca o crimă împotriva umanității, iar poporul îndemnat să lupte, la nevoie cu arma în mână, contra criminalilor deghizați în „apărători ai americanismului”. O asemenea „carte-manijest” fusese, în anii revoluției burgheze, pamfletul „Common Sense” al

lui Tom Paine, coautorul „Declarației de independență”.

Coloratura puternic religioasă a cărții n-a împiedicat folosirea ideilor noi, care agitau poporul în acea vreme. În capitolul final, autoarea scria: „Forțe puternice, eliberatoare, ridică și clatină lumea, ca un cutremur. Oare este America în siguranță? Orice națiune, care poartă în sânul ei nedreptăți mari și nu le îndreaptă, dospește în ea elementele proprii sale agonii”, lată propozițiuni care reamintesc de suflul literar al revoluțiilor europene.

Toată reacțiunea americană s-a năpustit asupra cărții și autoarei, cu un întreg arsenal de represalii: campanii în presă, injurii, amenințări, calomnii. Contraargumentele sclavagiștilor au fost expuse sub forma unei declarații colective de principii, intitulată „Pro-Slavery Argument” și semnată de numeroase „personalități proeminente” din Sud. Apoi au apărut nu mai puțin de patrusprezece romane-replică, scrise de scriitori-proprietari sau plătiți de proprietari, din care reieșea că „sclavia este firească și e fundamentul statului american”. Apărând această „stare firească”, sudiștii atacau, la rândul lor, robia salariată din industriile Nordului. Asemenea replici la Coliba unchiului Tom au fost: poemul didactic „Salariatul și sclavul” de W.L. Grayson și romanul-pamflet „Unchiul Robin și coliba lui din Virginia și Tom fără colibă la Boston” de S.W. Page. În același timp, fruntașii intelectualității progresiste au luat atitudine în presă și în public, apărând Coliba unchiului Tom. Această pățimașă dispută publică n-a încetat decât la izbucnirea Războiului Civil. Mai târziu, fiindu-i prezentată autoarea cărții, Abraham Lincoln a întrebat-o: „Atunci, dumneata ești acea mică femeie care a declanșat acest mare război?” Fără îndoială că războiul a avut cauze mult mai adânci, dar gluma lui Lincoln își avea tâlcul ei.

Forța de șoc a cărții constă în relatarea realității, în zugrăvirea tuturor aspectelor sistemului sclavagist și în

special: transformarea omului într-o marfă de vânzare, desfacerea silnică a legăturilor de familie, profanarea grosolană și cinică a celor mai elementare sentimente umane, corupția fizică și morală a sclavului și proprietarului de sclavi.

Este evident că exploatarea economică, inherentă sclavajului, a preocupat mai puțin pe autoare decât degradarea morală. În această privință, fermentul puritan-moralizator s-a manifestat atât în calitățile, cât și în slăbiciunile romanului: pe de o parte în pasionata indignare acuzatoare cu care sunt prezentate faptele, iar pe de altă parte în atitudinea creștino-pacifistă generală. Creștinismul îi apare autoarei ca o sferă ideală, în spațiul căreia dispar ca prin farmec toate antagonismele; dar logica vieții, oglindită în acest roman realist (primul roman cu caracter social din secolul al XIX-lea), îi contrazice tezele prea îngăduitoare.

Constrânsă de adevărul vieții pe care își impusese să-l respecte, autoarea e nevoită să recunoască - prin destinele personajelor - ineficacitatea soluției creștine, religia putând ușura celor oropsiți depășirea unor momente grele, dar fără a-i conduce la eliberarea din situația grea socială și materială în care se găseau. Figurile celor animați de voința de a lupta, confruntate cu ale celor umili și resemnați, indică, singure, soluția conflictului, iar prin rugăciunile și gemetele celor asupriți răzbate ura fierbinte a sclavilor față de bestialii lor proprietari. Acțiunea însăși respinge soluțiile de compromis propuse de autoare în căutarea unui final trandafiriu. Războiul civil avea să demonstreze foarte curând ineficacitatea soluțiilor doamnei Stowe. De aceea importanța cărții nu constă în aceste soluții conciliatorii, ci în faptul că ea este o prezentare dramatică și vie a sclaviei americane. Deosebitul dramatism al acțiunii a făcut ca

eroii acestui roman și multe din replicile lor să intre în tradiția literară a poporului. Popularitatea cărții se datorează și talentului cu care e înfățișată viața negrilor, atmosfera, firea lor, cântecele poporului negru (acele frumoase „blues” și „spirituals”).

Un an după apariția Colibei, autoarea a crezut necesar să publice „O cheie la Coliba unchiului Tom”, un comentariu documentar, în care explică și probează paginile contestate de critici. Susținându-și acuizarea împotriva clerului prosclavagist din unele state, autoarea subliniază fundamentul profund creștin al cărții ei, arătând că ideea de a aboli definitiv și pretutindeni sclavia ar fi o utopie și că ea pledează pentru „îmbunătățirea” sistemului, în 1856, Harriet Beecher-Stowe publică o nouă povestire, „Dred”, scrisă pe baza materialului cules pentru „O cheie”...; această nouă carte este o cercetare sociologică mai bună, dar un roman mai slab.

Autoarea a acordat aici mai multă atenție fenomenului economic al pauperizării celor exploatați de plantatori, vorbind și de albi nevoiași (poor whites), și despre creșterea rezistenței printre negri. Refuzând încă soluția luptei, autoarea nu mai este totuși atât de convinsă de eficacitatea duhului blândeții. Dilema acestei noi cărți rămâne: imposibilitatea reformei de sus și respingerea violenței de jos, groaza de orice revoluție.

Ultimelor cărți ale Harrietei Beecher-Stowe le-a lipsit unitatea artistică a romanului care i-a adus gloria, deși, în ce privește conținutul, au abordat multe probleme contemporane interesante: corupția presei burgheze, criza religioasă și mai ales problema drepturilor femeii. Celebritatea mondială a scriitoarei se datorează exclusiv cărții de față, interpretată în Europa ca un puternic document în luptele împotriva iobăgiei și exploatării capitaliste, în Rusia, această carte-manifest a avut un mare

răsunet în cercurile democratice-revoluționare și a fost propagată de gânditori și scriitori de frunte.

Autoarea cărții a murit la 1 iulie 1896, adică acum optzeci de ani.

Un fapt istoric demn de relevat, în legătură cu traducerea acestei cărți, este apariția unor versiuni românești imediat după publicarea ediției originale! traducerile lui Codrescu (1852) și D. Pop (1853). Desființarea robiei în Principatele Române și luptele cu caracter social-politic ce au urmat elanului pașoptist au creat cărții d-nei Stowe o atmosferă deosebit de favorabilă în cercurile progresiste românești. Mihail Kogălniceanu, prefăcând traducerea lui Codrescu, a subliniat asemănarea situațiilor descrise în carte cu aceea care a dus la desființarea robiei în principate.

Harriet Beecher-Stowe a rămas în literatura universală ca autoarea acestei cărți unice, a cărei istorie constituie un capitol din istoria însăși a țării ei, Statele Unite ale Americii. Analizând acest roman, i-am putea, bineînțeles, găsi o serie de cusururi, mai mult sau mai puțin însemnate, legate de ne-aprofundarea unora dintre caractere sau lipsa de suplețe și uneori sărăcia stilului. Ca și scriitoarele George Eliot și George Sand, prietenele ei, d-na Stowe se descurca mult mai bine în relatarea momentelor melodramatice, care o impresionau direct, decât în cercetarea și zugrăvirea societății complexe în mijlocul căreia trăia. Dar, de un veac încoace, cititorii s-au mulțumit să ia, față de Coliba unchiului Tom, atitudinea pe care a luat-o și scriitoarea franceză George Sand, atunci când a scris despre prima ediție: nu a comentat defectele, ci a subliniat, cu multă simpatie, calitățile indiscutabile de sinceritate și emoție. În același timp, noi vom ține seama de sensul de actualitate ce i se atribuie astăzi în lupta organizațiilor progresiste americane și din alte țări

capitaliste împotriva discriminării rasiale și asupririi minorităților naționale.

Coliba unchiului Tom, prin acțiunea și eroii săi vii, aduce la cunoștința oamenilor acelui veac nu numai crimele proprietarilor de sclavi și degradarea morală a celor ce practică înrobirea ființei omenești, dar și umanitatea admirabilă a celor asupriți, calitățile morale și intelectuale ale poporului negru.

Citind sau recitind această carte, vom înțelege pentru ce generații de cititori din lumea întreagă i-au păstrat o neștirbită simpatie. Este și sentimentul cu care a fost tradusă.

Nu-i de mirare deci că, înainte de a parcurge această carte, unii din tinerii cititori de astăzi s-au întrebat de ce Coliba unchiului Tom s-a bucurat de atât de vastă popularitate, încât nu-i literatură în lume care să nu se mândrească cu cel puțin o traducere integrală, și pentru ce atâtea generații de tineri ai tuturor popoarelor au citit-o cu interes și emoție? Având acum explicația, ați aflat că această carte are o neasemuită poveste a ei însăși, pe care autorul acestei versiuni românești s-a simțit dator s-o spună celor ce nu o știau încă, sau au uitat-o.

MIHNEA GHEOEGHIU

CAPITOLUL I

În care cititorul face cunoștință cu un *om* de omenie
SPRE SFÂRȘITUL UNEI DUPĂ-AMIEZI
FRIGUROASE de februarie, doi domni stăteau la un pahar de vin, în sufrageria frumos mobilată a unei case din orașul P., statul Kentucky. Niciun servitor nu se afla prin preajmă și cei doi gentlemani, cu scaunele apropiate, păreau să discute cu mult interes lucruri de mare însemnătate pentru ei.

Am spus doi „gentleman” pentru a nu ne pierde în prea multe lămuriri. Dacă te uitali însă mai bine, unul din

ei, la drept vorbind, nu prea arăta a gentleman.

Scund și îndesat, cu trăsături grosolane, era plin de îngâmfarea și siguranța de sine caracteristice celui ce încearcă să-și croiască drum în lume cu coatele. Îmbrăcămintea lui pretențioasă - de la jiletca în culori bălțate și bătătoare la ochi, până la cravata albastră, cu picățele galbene - un soi de fundă imensă - era în deplină armonie cu întregul său fel de a fi. Mâinile-i cărnoase, peste măsură de mari, erau pline de inele; iar de ceasul legat cu un lanț gros de aur erau prinse tot soiul de brelocuri de felurite culori și mărimi, pe care în focul discuției le zornăia cu mulțumire. Limbajul său sfida orice manual de gramatică și era presărat cu expresii triviale, pe care, în pofida dorinței noastre de a vi le relata amănunțit, ne este cu neputință să le redăm.

Celălalt) - domnul Shelby - părea însă a fi într-adevăr un gentleman; interiorul casei sale și întreaga ei rânduială vedeau bunăstare și chiar belșug. După cum am mai spus, cei doi domni erau absorbiți într-o convorbire foarte serioasă.

— În ce mă privește, eu cred că așa ar trebui să procedăm! spunea domnul Shelby.

— Nu, domnule Shelby, târg din asta nu-mi convine. Îmi este cu neputință! răspunse celălalt, ridicând paharul cu vin în dreptul ochilor și privind prin el.

— Gândește-te, Haley, că om ca Tom, mai rar; face oriunde banii ăștia; serios, cinstit, destoinic, îmi vede de treburile moșiei eu o precizie de ceasornic.

— Vrei să zici că e cinstit cât poate fi un negru, rânji Haley, turnându-și un pahar de coniac.

— Nu! Vreau să spun că Tom este într-adevăr cinstit, harnic, cu scaun la cap și evlavios. Citește Biblia de patru ani și cred că și-a însușit-o temeinic. I-am încredințat tot ce am avut: bani, casă, cai, și-l las să umble slobod

pretutindeni; întotdeauna a fost credincios și cinstit.

— Unii nu cred, domnule Shelby, că pot exista negri evlavioși, zise Haley, făcând un gest larg cu mâna. Eu, unul, cred. Uite, în lotul din urmă am avut un flăcău pe care l-am dus la New Orleans; ce să-ți spun, când îl auzai rugându-se, ți se părea că te afli la o slujbă religioasă. Tare era blând și liniștit. De altfel, am și luat parale bune pe el. Îl cumpărasem pe nimica toată de la unul care era silit să-și vândă bot ce avea. Am câștigat șase sutare pe el. Da, găsesc că religia este lucru de preț la un negrii, mai ales dacă marfa-i marfă sadea, vorba aia.

— Tom este, fără doar și poate, marfă sadea, asigură celălalt. Toamna trecută l-am lăsat să se ducă singur la Cincin-nati să-mi descurce niște treburi și să arii aducă de acolo cinci sute de dolari. „Tom, i-am spus, am încredere în tine, fiindcă ești un bun creștin; știu că n-ai să mă înșeli”. Eram sigur că o să se întoarcă; și Tom s-a întors. Se pare că niște ticăloși au încercat să-l scoată din minți. „Tom, i-ar fi spus ei, de ce n-o întinzi în Canada?” „Nu pot, stăpânul are încredere în mine”, le-a răspuns el. Eu abia mai târziu am aflat de povestea asta. Trebuie să recunosc că îmi pare rău să mă despart de Tom. Face din plin toți banii pe care ți-i datorez. Așa că, Haley, ar trebui să-l iei, dacă ai cât de cât conștiință.

— De avut conștiință, am eu. Atât cât își poate îngădui să aibă un om de afaceri. Așa, puținică, adică atâta cât îmi trebuie, cât să mă jur pe ea, răspunse negustorul râzând.

Și apoi, sunt gata să fac orice ca să-mi ajut prietenii; numai că, vezi, anul ăsta e un an cam greu pentru mine, un pic chiar prea greu.

Negustorul oftă dus pe gânduri și-și turnă din nou coniac.

— Bine, Haley, dar atunci cum vrei să încheiem

târgul? întrebă domnul Shelby după câteva clipe de tăcere apăsătoare.

— Păi, nu mai ai vreo fetișcană sau vreun băiețandru să-mi dai pe deasupra?

— Nu, în tot cazul niciunul de oare să mă pot lipsi. Ca să-ți spun drept, numai nevoia mă silește să vând pe unii din ei. Nu-mi place să mă despart de oamenii mei! Asta e adevărul!

În timp ce vorbeau, ușa se deschise și un băiețas negru de vreo pattu-cinci ani intră în odaie. Era tare frumușel și simpatic. Fața lui bucălată, cu gropițe, era încadrată de bucle negre, lucioase și mătăsoase, iar ochii mari, strălucitori, blânzi și calzi, se roteau cercetător prin odaie, pe sub genele lungi și dese. Purta o rochiță cu pătrate roșii și galbene, lucrată cu grijă, care scotea și mai mult în relief frumusețea lui de negru; și mai avea și un aer strengăresc, în același timp îndrăzneț și sfios, care dovedea că era obișnuit să fie luat în seamă și chiar alintat de stăpânul său...

— Ce-i cu tine, Jim Crow? spuse domnul Shelby și îi aruncă fluierând un ciorchine de strugure: Ține, prinde!

Copilul se repezi cât îl țineau picioarele să prindă ciorchinele, în timp ce stăpânul său râdea din toată inima.

— Ia vino încoace, Jim Crow, îl chemă el.

Copilul se apropie și stăpânul îi mângâie căpșorul cărlionțat și îl luă ușor de bărbie.

— Jim, arată domnului cum știi tu să joci și să câți.

Băiețasușul începu să cânte unul din cântecele acelea sălbatice și stranii, specifice negrilor; avea o voce caldă și limpede și își însoțea cântecul cu tot felul de gesturi și mișcări ale imunilor, picioarelor și întregului trup, totul însă într-un ritm desăvârșit.

— Biavo! spuse Haley, aruncându-i o felie de portocală.

— Și acum, Jim, arată cum merge moș Cudjoe când îl apucă o criză de reumatism, îl îndemnă stăpânul.

Într-o clipă, picioarele mlădioase ale copilului se făcură greoaie, părând a fi diforme: băiețașul se gârbovi, fața i se schimonosi ca de durere, începu să ocolească odaia șchiopătând, sprijinindu-se în bastonul stăpânului și scuiând ba în dreapta, ba în stânga, ca un moșneag.

Amândoi domnii râseră cu poftă.

— Acum, Jim, îl îndemnă iarăși stăpânul, arată-ne cum cântă un psalm bătrânul Elder Robbin.

Băiețașul își lungi fața grăsună și începu să cânte pe nas, cu o gravitate de netulburat.

— Ura, bravo! Strașnic, ștregarule! exclamă Haley.

Ți-aș propune ceva, urmă el, bătându-l pe umăr pe domnul

Shelby. Dă-mi băiatul, și târgul s-a încheiat. Spune drept dacă nu ar fi cea mai bună soluție!

Chiar în clipa aceea ușa se deschise și o tânără mulatră, cam de vreo douăzeci și cinci de ani, intră în cameră.

Era destul să te uiți la ea ca să-ți dai seama să mă mama copilului: aceiași ochi calzi și negri, cu gene lungi; același păr negru, mătăsos. Obrajii smezi. ușor îmbujorați, se înroșiră și mai tare când femeia prinse de veste că străinul îi arunca priviri îndrăznețe, de admirație nereținută. Rochia, cât se poate de curată. îi dăltuia trupul frumos și bine proporționat. Mâna gingașă și piciorul subțire nu scăpaseră ochiului ager al negustorului, obișnuit să cântărească dintr-o privire calitățile unei femei.

— Ce este, Eliza? o întrebă stăpânul, văzând-o că se oprește și se uită sfioasă în jur.

— Am venit să-l caut pe Harry, sir.

Băiețașul se repezi spre ea, arătându-i prea ia pe care o adunase în poala rochiței.

— Bine, poți să-l iei, spuse domnul Shelby.

Eliza ieși repede cu copilul în brațe.

17

— Pe Jupiter, strigă negustorul, întorcându-se entuziasmat spre domnul Shelby, asta e marfă, nu glumă! Ai putea face oricând avere cu ea la New Orleans. Am văzut în viața mea cum au plătit unii peste un miar de dolari pe fete nici pe departe atât de frumoase.

— Nici prin gând nu-mi trece să fac avere cu ea, răspunse scurt domnul Shelby. Și încercând să schimbe vorba, desfundă încă o sticlă, întrebându-l pe Haley dacă-i plăcea coniacul.

— Grozav, sir! Clasa întâi! răspunse negustorul. Apoi bătându-l pe Shelby familiar pe umăr, adăugă: Spune-mi, cât vrei pe fata asta? Cât să-ți dau pe ea?

— Domnule Haley, nu e de vânzare! spuse domnul Shelby. Soția mea nu s-ar despărți de ea chiar dacă ai plăti-o în aur.

— Ei. așa spun femeile întotdeauna! Nu cunosc valoarea banului. Dar ia lămurește-i dumneata câte ceasornice, rochii și bijuterii și-ar putea cumpăra cu aurul pe care-l ofer și-și va schimba de îndată părerea, ascultă-mă pe mine.

— Crede-mă. Haley. să nu mai discutăm despre asta. Am spus nu. și nu rămâne! spuse cu hotărâre domnul Shelby.

— Bine. atunci să-mi dai băiatul, spuse negustorul. Trebuie să recunoști că ți-l plătesc îndeajuns de bine...

— Pentru Dumnezeu! Dar la ce ți-o fi trebuind copilul? îl întrebă Shelby.

— Am un prieten care cumpără băieți frumoși. Vrea să-i crească și să-i vândă apoi ca servitori unor bogătași cărora le place să aibă un băiat chipeș care să le deschidă ușa, să-i servească și să-i îngrijească Plătesc bine pentru

așa ceva. Și diavolul ăsta mic e tocmai ce le trebuie.

— Nici pe el n-aș vrea să-l vând, răspunse Shelby gânditor. Adevărul e că am și eu suflet și mi-ar fi greu să despart copilul de mama lui.

— Ei, da, te înțeleg foarte bine! Uneori e destul de greu să o scoatem la capăt cu femeile. Niciodată nu mi-au plăcut văicărelile și plânsetele în afaceri, și eu fug de ele ca de dracu'. Sir, dar ce-ar fi dacă ai trimite-o pe mamă o zi sau o săptămână de acasă? Lucrurile s-ar putea pune la cale atunci în liniște, în lipsa ei. Și la întoarcere, ca s-o împaci, soția dumitale ar putea să-i dea în dar niscaiva cercei sau vreo rochie nouă.

— Mă tem că n-o să fie cu putință.

— Dumnezeuule, dar gândește-te că ăștia doar nu sunt ca noi, albi. Ei pot îndura orice dacă știi cum să-i iei. Se pretinde, urmă Haley, cu un aer nevinovat și confidențial, că negoțul de sclavi ar fi neomenos. N-am fost niciodată de părerea asta. E drept că eu nu fac niciodată ca alți negustori. Am văzut, de pildă, pe unii smulgând un copil din brațele mamei și punându-l la mezat, în timp ce femeia țipa ca o nebună. Asta-i o metodă nătângă. strică marfa - câteodată o face să nu mai fie bună de nimic. Am văzut odată la New Orleans o femeie foarte frumoasă căreia din pricina asta i s-a tras moartea. Cumpărătorul nu voia să ia și copilul. Mama strângea țâncul în brațe și țipa ca din gură de șarpe; povestea s-a sfârșit urât de tot. Mă cuprind florii și acum, când mă gândesc. După ce i-au luat copilul, femeia a înnebunit și peste o săptămână a murit. O pierdere de o mie de dolari, sir! Și asta fiindcă nu s-a lucrat cu cap. De aceea totdeauna e mai bine să fii omenos. Asta o știu din experiență.

Spunând acestea, negustorul se răsturnă pe scaun, cu brațele încrucișate și cu un aer trufaș, pârând a se crede un al doilea Wilberforce.

Problema părea că-l interesează îndeaproape căci, în timp ce domnul Shelby curăța dus pe gânduri o portocală. Haley continua cu stăruința unui om căruia puterea adevărului îi da ghes să nu tacă.

— De bună seamă, nu se cade să te lauzi singur, dar ăsta e adevărul. Sunt un negustor care procură întotdeauna negri de cea mai bună calitate; cel puțin așa mi s-a spus. Toți

1 Wilberforce - om de stat englez. Celebru prin campaniile sale contra sclavajului (1759 - 1833).

sunt în stare bună, grași și așa mai departe; și mie mi se prăpădesc cei mai puțini oameni. Și sunt sigur că asta se datorează numai felului în care înțeleg să mă port. Pot să afirm, sir, că la baza afacerilor mele stă omenia! Neștiind ce să răspundă, domnul Shelby îngăimă:

— Ei da, desigur!

— Mulți au râs și au glumit pe seama principiilor mele, sir. Fiindcă, ce vreți, asemenea principii nu le împărtășesc mulți și nu sunt prea obișnuite. Dar eu țin la ele, sir. Și tocmai fiindcă țin la ele, m-am ales cu câștig de pe urma lor. Da, sir, pot spune că principiile mele au dat roade.

Negustorul râse cu poftă de gluma sa.

Era ceva atât de neașteptat și de caraghios în acest discurs despre omenie, încât domnul Shelby nu-și putu ține râsul.

Poate că și tu, cititorule, vei râde. Dar știi, în zilele noastre omenia se manifestă sub forme ciudate; și lucrurile năstrușnice pe care le pot face sau spune „omenoșii” sunt nesfârșite.

Încurajat de râsul domnului Shelby, negustorul continuă:

— Pare curios, dar n-am izbutit să-i fac și pe alții să înțeleagă lucrurile astea. Tom Loker. vechiul meu asociat

din Natchez, era un om deștept; dar cu negrii se purta mai rău ca dracul – din principiu, știi. fiindcă om mai bun la inimă ca el nici că se mai poate; asta era metoda lui. Odată i-am spus: „Tom, când negresele tale plâng, de ce le cari pumni în cap și le iei la bătaie? E ridicol și fără niciun folos. Ce-ți pasă ție? Lasă-le. domnule, să plângă; e firesc.

Dacă natura nu se poate manifesta într-un fel, o să se manifeste în altul. Afară de asta, i-am spus, îți strici singur marfa. Fetele se îmbolnăvesc și câteodată se mai și urătesc de parcă ar fi intrat diavolul în ele. De ce nu încerci să fii mai blând cu ele și să le vorbești mai frumos? Tom, un pic de omenie face mai mult decât toate răcnetele și bătaile tale și îți aduce mai mult câștig – ascultă-mă pe mine” Dar

Tom nu putea să înțeleagă. Și m-a păgubit atât de mult în afaceri, încât a trebuit să mă despart de el, deși era un om bun la suflet și cinstit – cinstit cum nu s-a mai pomenit un om de afaceri!

— Și crezi că felul dumitale de a face afaceri este mai bun decât al lui Tom? Întrebă domnul Shelby.

— Da, sir! îndrăznesc să spun că da. Vedeți, de câte ori mi-e cu putință, am grijă să mă feresc de aspectele neplăcute ale negoțului meu: de pildă, când e vorba de vânzarea copiilor, fac totul pentru ca mamele să nu fie de față – știți, ochii care nu se văd se uită – și după ce târgu-i încheiat și nu mai e nimic de făcut, ele se obișnuiesc. Știți, negrii nu simt ca noi. albi, care suntem crescuți așa cum se cuvine: nu cunosc asemenea simțăminte; pentru ei totul e mai lesne decât pentru noi.

— Mă tem că ai mei nu sunt deloc crescuți „cum se cuvine”, spuse Shelby.

— Dumneavoastră ăștia din Kentucky îi stricați pe negri. Știu: le vreți binele, dar asta nu înseamnă că vă purtați cum trebuie cu ei. Unui negru căruia îi este hărăzit să fie vânturat prin lumea întreagă și vândut unuia și

altuia, la nimereală, nu-i faci decât rău dacă te porți prea frumos cu el, fiindcă n-o să mai poată îndura clipele grele și aspre care îl așteaptă. Îndrăznesc să spun că negrii dumitale ar sta ca opăriți, când până și negrii de pe plantații ar cânta și ar chiui. Firește, orice om are o părere bună despre ceea ce face el. Eu cred despre mine că mă port cu negrii cum trebuie și cum o merită.

— Mare lucru e să fii mulțumit de tine însuși! spuse domnul Shelby cu un simțământ neplăcut, ridicând ușor din umeri.

— Ei, zise Haley, după ce amândoi rămaseră tăcuți un timp, ce-ai hotărât?

— A. să mă mai gândesc: trebuie să vorbesc și cu soția mea. În tot cazul, dacă vrei ca totul să se petreacă în liniște, așa cum dorești dumneata, nu vorbi nimănui despre asta. Dacă negrii mei ar afla ceva și dacă ar ști dinainte, n-ar mai fi atât de simplu să iei pe vreunul din ei; ți-o spun deschis.

— Firește, nici nu mă gândesc să vorbesc ceva. Dar să știți că sunt grozav de grăbit și vreau să am răspunsul cât mai repede, încheie Haley, sculându-se și îmbrăcându-și paltonul.

— Bine, vino deseară, între șase și șapte, și vei avea răspunsul.

Negustorul se înclină și ieși.

„Păcat că nu pot să-l azvârl pe scări, își spuse domnul Shelby când ușa se închise. Ce nerușinat! Știe că mă are la mână. Dacă mi-ar fi spus cineva vreodată că am să-l vând pe Tom unui asemenea negustor josnic, l-aș fi întrebat: sunt oare un câine ca să mă crezi în stare să fac un lucru atât de îngrozitor? Și iată că acum sunt nevoit să fac tocmai acest lucru îngrozitor. Ba să dau și copilul Elizei! Știu că o să am de furcă pentru asta cu soția mea, atât din pricina copilului, cât și a lui Tom. Așa se întâmplă dacă ai

datorii. Ticălosul se știe mai tare ca mine și profită!"

În statul Kentucky dăinuia poate cea mai blândă formă a sclaviei. Muncile câmpului nu sunt grele și se desfășoară sistematic. Ele nu cunosc zilele de grabă și de fierbere, obișnuite în regiunile din Sud; astfel că munca negrilor e mai ușoară și mai cumpătată. Pe de altă parte, proprietarul care se mulțumește cu câștiguri treptate nu este atât de necruțător ca acel care-i pus în situația de a căuta să se îmbogățească de la o zi la alta fără a ține seama de interesele celor neajutorați și lipsiți de apărare.

Călătorind prin unele state din regiunile nordice și văzând bunăvoința câte unui proprietar sau proprietărese de sclavi, precum și devotamentul negrilor pentru stăpânii lor, poți ușor să crezi în pitoreasca legendă care înfățișează sclavia drept o instituție patriarhală. Dar deasupra acestei stări de lucruri oarecum blajine, se întinde o umbră neagră: umbra legii Atâta timp cât legea îi consideră pe oamenii aceștia drept obiecte aparținând unui stăpân. atâta timp cât falimentul, nenorocul, imprudența sau moartea unui proprietar bun pot aduce, de la o zi la alta, acestor făpturi, în locul unei vieți bune, o viață de cumplită mizerie și corvezi, este peste puțină să se realizeze ceva frumos sau folositor în cadrul sclaviei.

Domnul Shelby era un om cinstit, bun și întotdeauna prietenos cu cei din jurul său. Negrii de pe proprietatea lui nu duceau niciodată lipsă de nimic. Lăsându-se însă târât în chip ușuratic în niște afaceri complicate, se încurcase atât de mult în ele, încât o serie de chitanțe și de facturi ajunseseră în mâna lui Haley. Aceasta era cheia întregii discuții redată mai sus.

Apropiindu-se din întâmplare de ușă, Eliza prinsese destule crâmpoie din această discuție ca să-și dea seama că un negustor de sclavi venise să se târguiască cu stăpânul ei. Ar fi rămas la ușă să asculte mai departe, dacă

n-ar fi chemat-o stăpâna în grabă. I se păruse totuși că îl auzise pe negustor spunând că ar vrea să cumpere copilul. Să se fi înșelat oare?

Inima îi zvâcni puternic și fără să vrea își strânse la piept copilul atât de tare. Încât micuțul o privi mirat.

— Eliza. ce-i cu tine? o întrebă stăpâna. când Eliza râs turnă o cană cu apă peste măsuta de lucru și buimăcită, îi dădu o cămașă de noapte în locul rochiei de mătase pe care i-o ceruse.

Eliza tresări.

— Stăpâna! bâigui ea, ridicând ochii, și apoi, prăbușindu-se pe un scaun, începu să plângă cu hohote.

— Ce e. Eliza? Ce ai? o întrebă iarăși stăpâna.

— Doamnă, răspunse ea. un negustor de sclavi se târguiește cu stăpânul în sufragerie. I-am auzit vorbind.

— Ei și ce? Prostuț!

— Vai. doamnă, credeți că stăpânul ar putea să-l vândă pe Harry? Și sărmana femeie se prăbuși din nou pe un scaun, plângând cu hohote.

— Să-l vândă? Ești nebună? Știi doar prea bine e „a stăpânul tău nu face niciodată afaceri cu negustorii ăștia din Sud și că nici nu se gândește să vândă pe vreunul din oamenii săi, atâta timp cât ei se poartă um trebuie. De altfel, cine crezi, prostuț, că ar avea interes să-l cumpere pe Harry al tău? Crezi că toată lumea e nebună după el ca tine? Haide, curaj și încheie-mi rochia. Piaptănă-mi părul la spate în bucle, așa cum ai învățat zilele trecute. Și să nu mai ascuți pe la uși.

— Bine, dar nu-i așa, doamnă, că nu ați îngădui niciodată să...

— Prostii, fetițo! Fii sigură că nu aș îngădui așa ceva. Ce ți-a venit să vorbești astfel? M-aș împotrivi ca și cum ar fi vorba de propriul meu copil. Dar, știi, Eliza. Începi să fii prea mândră de băiețelul tău. Nu mai poate intra un om în

casă. că de îndată crezi că a venit să-ți ia copilul.

Tonul prietenos al stăpânei o mai liniști și Eliza continuă să o îmbrace cu multă pricepere, râzând singură de temerile ei.»

Doamna Shelby era o femeie superioară atât din punct de vedere moral, cât și intelectual. În afară de generozitatea sufletească ce era caracteristică multor femei din Kentucky, ea avea înalte principii morale și religioase, pe care le traducea în viață cu o deosebită pricepere și hotărâre. Soțul ei, care nu era evlavios, îi respecta însă convingerile religioase și se lăsa chiar întrucâtva înrâurit de părerile ei. Astfel, îi dădea deplină libertate să lumineze cugetul și să îmbunătățească viața sclavilor lor. deși el, personal, nu lua niciodată parte la această îndeletnicire. Fără a crede în eficacitatea acțiunilor ei de binefacere, părea să-și închipuie că soția sa este destul de drept-credincioasă și de bună pentru ca, datorită numeroaselor ei calități, să poată ajunge și el în rai. după moarte.

Ceea ce îl supăra însă cel mai mult în urma discuției avute cu negustorul era faptul că trebuia să-i aducă și ei la cunoștință târgul pe care avea de gând să-l încheie și era sigur că va întâmpina, fără doar și poate, o împotrivire hotărâtă.

Doamna Shelby, care nu știa nimic despre încurcăturile financiare ale soțului ei și-i cunoștea firea blinda, fusese cu totul de bună credință când împrăștiase cu atâta hotărâre bănuielele Elizei.

Fără a. se întreba o clipă dacă nu cumva acele bănuiele ar putea fi întemeiate și pregătindu-se pentru o vizită pe care trebuia s-o facă în seara aceea, uită cu desăvârșire de cele petrecute.

*

CAPITOLUL II

Mama

ÎNCĂ DIN FRAGEDA COPILĂRIE, Eliza fusese crescută de stăpâna ei. care o îndrăgise și o alintase.

Cine a străbătut vreodată ținuturile din sudul Statelor Unite a observat fără îndoială că mulatrele au o puritate în trăsături, o blindeze în glas și în gesturi, care par să le fie caracteristice. Această grație înăscută a mulatrelor este de cele mai multe ori însoțită de o frumusețe uimitoare și aproape întotdeauna de o ținută îngrijită și plăcută.

Portretul Elizei nu este rodul închipuirii noastre, ci chipul aievea al acelei Elize pe care o descriem așa cum ne amintim că am văzut-o acum câțiva ani în Kentucky.

Grija părintească cu care o înconjurase stăpâna ei îi îngăduise să ajungă la vârsta ispitelor fără să cunoască primejdiile care fac din frumusețea unei sclave o moștenire cu adevărat fatală.

Eliza se căsătorise cu George Harris. un tânăr mulatru, frumos, darnic înzestrat de natură. El era sclav pe o moșie învecinată. Harrisfusese închiriat de stăpânul său unei fabrici de pânză pentru saci, unde datorită priceperii și iscusinței sale ajunsese curând cel mai bun lucrător al întreprinderii. George inventase chiar o mașină pentru curățatul câne-peii. Dacă ținem seama că George Harris nu avea carte și nici nu avea o pregătire profesională, trebuie să recunoaștem că invenția lui dovedea aptitudini tehnice tot atât de geniale ca ale lui Whitney, inventatorul mașinii pentru egrenat bumbacul

După cum am mai spus, George era un tânăr chipeș, cu o înfățișare plăcută, iar în fabrică toți îl îndrăgeau.

Potrivit legilor însă el nu era totuși un om. ci un simplu obiect. De aceea calitățile sale excepționale erau la cheremul unui stăpân josnic, mărginit și hapsân. Ajungându-i la ureche fama invenției lui George, moșierul

se duse de îndată la fabrică să vadă cu ochii lui ce fusese în stare să născocască acel „obiect” înzestrat cu inteligență

Patronul fabricii îi primi bucuros și îl felicită că avea un sclav atât de prețios. Moșierul vizită apoi fabrica și George îi arată mașina inventată de el. În culmea fericirii, George vorbi atât de însuflețit și de curgător, se ținea atât de drept, arăta atât de frumos și de impunător. Încât stăpânul său încercă un neplăcut sentiment de inferioritate față de el.

Oare negrul acesta nu avea altă treabă decât să cutreiere țara născocind mașini și ținându-se țănoș printre gentlemani? Nu. așa ceva nu era cu putință. El, stăpânul lui, avea să pună capăt cât mai curând acestei situații. îl va lua înapoi, îl va pune să plivească și să sape. Să vedem atunci dacă o să mai calce atât de mândru ca acum!

Nu mică fu mirarea patronului și a tuturor celorlalți când stăpânul lui George ceru dintr-odată să i se achite salariul acestuia, spunând că are de gând să-l scoată de la fabrică și să-l ia cu el înapoi, la moșie.

— Dar, domnule Elarris, se împotrivi patronul, oare această hotărâre nu este prea pripită?

— Ei, și? Omul acesta îmi aparține sau nu?

— Am fi gata să vă plătim mai mult pentru el.

1 O asemenea invenție a fost făcută, într-adevăr, de un negru din statul Kentucky

— Orice discuție este de prisos. Nu pot fi silit să-mi închiriez oamenii, dacă nu vreau s-o fac.

— Dar, sir. George pare să aibă aptitudini deosebite pentru meseria asta.

— Se prea poate, căci pentru treburile pe care i le încredințam eu niciodată n-a dat dovadă de vreo aptitudine.

— Gândiți-vă că George a făcut o adevărată invenție, interveni unul din muncitori.

— Da. a născocit o mașină care să înlocuiască munca omului. Era singurul lucru pe care-l putea născoci un negru. Lenevia lor este îndeobște cunoscută. Nu, nu! S-o șteargă de aici numaidecât.

Văzându-și soarta astfel pecetluită de o forță pe care o știa de neînfrânt. George rămase ca împietrit. Strânse pumnii și opri cu buzele încleștate năvala cuvintelor, dar în inimă, ca în adâncul unui vulcan, simți un tumult de ură sălbatică și sângele îi clocoti în vine Gâfâia. În vreme ce ochii mari și negri, strălucitori ca doi cărbuni aprinși, păreau să scapere scânteii. Fără îndoială ar fi izbucnit, dacă fabricantul nu i-ar fi șoptit, atingându-i ușor mâna: „Du-te acum cu el, George. Fii sigur că nu te vom părăsi”.

Stăpânul lui George prinse de veste că fabricantul șoptea negrului ceva și încercă să tragă cu urechea, dar nu auzi nimic; gestul acesta însă îi întări și mai mult hotărârea de a nu lăsa să-i mai scape din mână făptura ce se afla în puterea sa.

Reîntors la conac. George fu pus la corvezile cele mai josnice și muncile cele mai istovitoare. Izbutise să se stăpânească de a rosti vreun cuvânt necugetat; dar ochii-i scânteietori, fruntea-i întunecată vorbeau pe limba lor și George nu izbutea să le împiedice să rostească într-un grai foarte limpede că omul nu poate fi transformat în obiect.

George o cunoscuse pe Eliza și se căsătorise cu ea în vremea fericită pentru el. când lucra la fabrică. În tot acel timp - bucurându-se de încrederea și bunăvoința fabricantului - fusese liber să vină s-o vadă când voia. Căsătoria lor primise binecuvântarea doamnei Shelby, căreia, plăcându-i, ca tuturor femeilor, să se îndeletnicească cu acest soi de lucruri, se bucurase s-o mărite pe frumoasa ei prătejată cu un om plin de calități și

pe potriva ei.

Cununia fusese celebrată în salonul cel mare al doamnei Shelby. care cu mâna ei prinsese florile de portocal în minunatul păr al miresei și îi pusese apoi vâlul. Niciând un vâl de mireasă nu împodobise un chip mai fermecător ca al Elizei. Nu lipsiseră nici mânușile albe, nici vinul și tortul și nici oaspeții care să sărbătorească - cu o umbră de invidie - frumusețea tinerei mirese și să admire generozitatea stăpânei. Vreme de doi ani, Eliza își văzuse soțul foarte des. O singură umbră veni să le întunece fericirea: moartea celor doi nou-născuți ai lor, pe care Eliza îi iubea cu patimă. Deznădejdea de care tânăra mamă fusese cuprinsă era atât de adâncă, încât doamna Shelby fu nevoită să o mustre cu blândețe; pentru a o liniști, stăpâna încercă, cu grijă părintească, să-i îndrumeze durerea pe făgașul rațiunii și al religiei.

După nașterea micului Harry, Eliza își găsi încetul cu încetul alinarea. Dragostea dintre ea și soțul ei, întărită de această nouă viață căreia îi dăduse naștere, se dovedi și mai puternică. Eliza trăi astfel fericită până în clipa în care George fu luat cu de-a sila de la fabrică și înhămat la jugul crunt al proprietarului său legal.

Ținându-și făgăduiala dată. la vreo săptămână-două după plecarea lui George. fabricantul făcuse o vizită domnului Harris. Năd: luând că totul nu se datorase decât unei mâinii trecătoare, ajun potolită, industriașul încercase prin toate mijloacele să obțină întoarcerea lui George la vechea lui meserie.

— Nu vă mai băgați în treburile mele, îi răspunse domnul Harris. Mi le cunosc eu singur, sir. Vă osteniți în zadar.

— Nu am deloc de gând să mă amestec în treburile dumneavoastră. Credeam numai că veți socoti așa cum se cuvine propunerea mea de a-mi închiria acest om în

propriul dumneavoastră interes, dat fiind condițiile pe care vi le ofer.

— Îmi dau prea bine seama despre ce este vorba. Am surprins privirile pline de înțeles și sușotelile dumneavoastră în ziua când l-am luat pe George de la fabrică. Dar pe mine e foarte greu să mă înșelați. Trăim într-o țară liberă, sir. Omul acesta îmi aparține și pot să fac ce vreau cu el. Asta este tot ce am de răspuns.

Și astfel se spulberă și ultima nădejde a lui George. Trebuia să ducă de aci înainte o viață de vită înjugată; dar mult mai greu de îndurat erau batjocurile și umilințele născocite de mintea diabolică a stăpânului său.

Un om al legii cu mult suflet a spus cândva că spânzurătoarea este cea mai înspăimântătoare pedeapsă ce se poate da unui om. Ei bine, nu! Există pedepse mult mai cumplite!...

CAPITOLUL III

Soțul și tatăl

DUPĂ PLECAREA DOAMNEI SHELBY într-o vizită pe care trebuia s-o facă, Eliza rămase pe verandă, urmărind cu o privire abătută trăsura ce se îndepărta. Deodată cineva o atinse pe umăr. Se întoarse, și un zâmbet fericit îi licări în ochi și-i lumină chipul.

— George, tu erai? Cum m-ai speriat! Ce bine îmi pare c-ai venit. Stăpâna se întoarce târziu. Vino în cămăruța mea, acolo n-are să ne stingherească nimeni toată după-amiaza.

Spunând acestea, îl duse într-o odăiță plăcută, care dădea pe verandă. Acolo își petrecea ea cea mai mare parte din timp, cosind și stând în apropierea stăpânei ei.

— Ce fericită sunt că ai venit! Dar tu de ce mă privești așa de trist?... Vezi ce mult a crescut Harry?

Băiețașul stătea în picioare, ținându-se strâns de fusta mamei și, printre cârlionții ce-i cădeau bogat pe

frunte, arunca tatălui său câte o căutătură sfioasă.

— Nu-i așa că e frumos? spuse Eliza, dându-i la o parte cârlionții lungi și sărutându-l.

— Mai bine nu s-ar fi născut! răspunse George cu amărăciune. Mai bine nu m-aș fi născut nici eu.

Mirată și speriată, Eliza se așeză, își rezemă capul de umărul soțului și izbucni în plâns.

— Liniștește-te, Eliza, îi spuse el cu duioșie. Nu ar trebui să te amărăsc astfel, sărmana mea copilă! Nu e bine ce fac... Ah! De ce ți-a fost dat să mă cunoști? Fără mine ai fi putut fi fericită!

— George, George, cum poți vorbi astfel? Ce nenorocire s-a abătut sau este pe cale să se abată asupra noastră? Nu am fost noi fericiți împreună?

— Da, draga mea, am fost, spuse George. Apoi, luându-și băiețașul pe genunchi, privi îndelung la minunații ochi negri ai copilului și își trecu mâna prin părul lui lung și cârlionțat.

— Leit chipul tău, Eliza. Și tu ești cea mai frumoasă femeie pe care am văzut-o vreodată și cea mai bună din câte mi-am dorit. Și totuși, era mai bine ca noi doi să nu ne fi întâlnit.

— George, cum poți rosti asemenea cuvinte?

— Da, Eliza, totul nu e decât nenorocire, nenorocire și iar nenorocire. Viața mea e mai amară decât fierea. Simt că se stinge. Sunt doar o sărmană și nefericită vită care trage la jug. Nu sunt în stare să fac pentru tine altceva decât să te târăsc după mine, în fundul prăpastiei: iată destinul meu. De ce încercăm să facem ceva, să știm ceva, să fim ceva? Pentru ce să trăim? Mai bine aș muri!

— Ceea ce spui tu acum este într-adevăr rău, păcătuiești, George! Știu cât suferi fiindcă ți-ai pierdut slujba la fabrică și că ai un stăpân neînduplecat. Dar te rog să ai răbdare și poate că...

— Răbdare! o întrerupse el. N-am destulă răbdare? Am spus oare un singur cuvânt când m-a scos fără niciun motiv dintr-un loc unde toți se purtau frumos cu mine? I-am dat întotdeauna stăpânului toți banii pe care i-am câștigat, până la ultimul gologan; și toată lumea spunea că lucrez bine!

— Ai dreptate. E groaznic. Dar, la urma urmelor, el e stăpânul tău!

— Stăpânul meu! Cine l-a făcut stăpânul meu? La asta mă gândesc întruna. Ce drept are asupra mea? Sunt un om ca și el. Sunt și mai bun, și mai priceput ca el. Știu să citesc mai bine. Știu să scriu mai frumos. Și toate acestea le-am învățat singur, nu datorită lui, ci în ciuda lui. Ce drept are el să facă din mine o vită de jug, să nu mă lase să lucrez ceea ce sunt în stare, și încă mai bine decât el, și să mă silească la o muncă pe care ar putea să o facă și o vită? Se laudă că mă va îngenunchea și mă va umili și pentru aceasta are să mă pună la „muncile cele mai grele, la corvezile cele mai josnice și mai murdare”.

— Oh, George, George! Mă înspăimânți. Nu te-am auzit niciodată vorbind așa. Mă tem să nu faci un lucru neцуetat. Revolta ta este dreaptă. Dar fii cu luare-aminte! Gândește-te la mine și la Harry!

— Am fost și înțelept, și răbdător; dar lucrurile se înrăutățesc pe zi ce trece. Tremură carnea pe mine. nu mai pot îndura. Stăpânul se folosește de orice prilej pentru a mă insulta și chinui. Nu am crâcnit; am încercat să-i intru în voie, să-i muncesc bine; gândeam că astfel îmi va da pace și că voi avea puțin timp liber pentru citit și învățat. Dar cu cât muncesc mai mult, cu atât mă încarcă mai mult. Spune că dacă nu mă plâng, înseamnă că ara pe dracul în mine și că are să mi-l scoată el. Tare mi-e teamă că într-una din zile o să iasă dracul din mine, dar nu știu, zău, dacă stăpânului are să-i placă atunci.

— Dragul meu, ce să ne facem? întrebă Eliza cu amărăciune.

— Ieri, urmă George, în timp ce încărcăm bolovani într-o căruță, tânărul Tom, fiul stăpânului. s-a apucat să pocnească din bici atât de aproape de botul calului, încât bietul animal s-a speriat. L-am rugat pe băiat, cât se poate de frumos, să înceteze, dar el parcă nici n-ar fi auzit. L-am rugat din nou;

atunci s-a întors deodată spre mine și a început să mă lovească cu biciul. L-am apucat de mână; dar a început să zbiere și să mă izbească cu picioarele, apoi a dat fuga la taică-su și i-a spus că l-am bătut. Taică-său a sosit valvârtej, răcnind că are să mă învețe cine-mi este stăpân. M-a legat de un copac și i-a dat fiului său un mănunchi de nuiele spunându-i să mă lovească până ce-o obosi; băiatul n-a așteptat să i se spună de două ori. Dar dacă uită cumva povestea asta, mă oblig eu să i-o amintesc, mai devreme ori mai târziu. Și privirea tânărului negru scapără, căutătura ochilor lui întunecați o cutremură pe tânăra lui soție. Cine l-a făcut pe acest om stăpânul meu? Acesta e lucrul pe care vreau să-l aflu.

— Doamne! spuse Eliza cu tristețe. Am crezut totdeauna că pentru a fi o bună creștină trebuie să ascult de stăpânul și stăpâna mea.

— În situația ta, acest lucru este oarecum de înțeles. Ei te-au crescut ca pe copilul lor, te-au hrănit, te-au îmbrăcat, au fost buni cu tine, te-au învățat carte, într-un cuvânt, ai primit o educație bună; ar avea deci anumite motive întemeiate pentru care să revendice drepturi asupra ta. Dar eu am fost bătut, lovit și înjurat și, în cel mai bun caz, lăsat în plata Domnului. Ce le datorez eu? Mi-am plătit până acum însutit întreținerea. Nu mai vreau să îndur! Nu, nu vreau! spuse el încleștând pumnii și încruntându-și sprâncenele.

Eliza tremura și tăcea. Nu-l văzuse niciodată pe bărbatul ei în starea asta și toate principiile ei de morală păreau că se încovoiaie asemeni unei trestii izbită de furtuna furiei lui.

— Știi, urmă George, micul Carlo, cățelul pe care mi l-ai dăruit tu, era singura mea bucurie. Dormea noaptea cu mine și mă urma pretutindeni, mă privea cu dragoste, ca și cum ar fi înțeles tot ce am pe suflet. Ei bine, zilele trecute, pe când îi dădeam niște resturi de mâncare pe care le adunasem de la ușa bucătăriei, stăpânul mă văzu. Îmi spuse că hrănesc animalul pe spinarea lui și că nu-și poate permite luxul ca fiecare negru să aibă un câine. Îmi porunci să-i leg o piatră de gât și să-l arunc în lac.

— O, George, sper că n-ai făcut una ca asta!

— Eu nu, dar el da. Stăpânul și Tom au aruncat cu pietre în bietul animal care se îneca. Sărmana făptură! Mă privea cu o mustrare tristă, ca și cum nu ar fi înțeles de ce nu vin să-l scap. Și pe deasupra am fost biciuit pentru că am refuzat să-l înec eu însumi. Cu atât mai rău. Am să-i arăt stăpânului meu că nu sunt un om de împlânzit cu biciul. Să-și păzească pielea, căci într-o zi îmi va veni și mie rândul!

— George, ce-ți dă prin gând! Să nu faci ceva rău. Dacă ai încredere în Dumnezeu, să-ți îndeplinești datoria până la capăt și El te va ajuta.

— Nu sunt creștin ca tine, Eliza. Sufletul mi-e plin de amărăciune. Nu pot să cred în Dumnezeu! De ce îngăduie asemenea orânduiri pe pământ?

— George, trebuie să credem! Tot răul este spre bine. Dumnezeu face totul spre binele nostru. Așa spune stăpâna mea!

— Ușor le e să vorbească așa când stau toată ziua întinși pe sofa sau se plimbă cu trăsura! Dar ia să-i văd în locul meu! Sunt sigur că nu le-ar mai veni tot atât de ușor.

Vreau să fiu bun, dar îmi clocotește mânia și nimic nu mi-o mai poate potoli. Nici tu, în locul meu, n-ai fi altfel. Și nici nu știi totul!

— Dar ce poate să mai fie?

— Stăpânul mi-a spus că a făcut o prostie când mi-a îngăduit să mă căsătoresc cu o femeie de la altă fermă; că el îl urăște pe domnul Shelby și întreaga sa familie, că ei se țin mâradri și-l privesc de sus și că tu mi-ai băgat în cap tot felul de gărgăuni. Mi-a spus că n-are să mă mai lase să vin aici și că trebuie să-mi găsesc o altă soție și să mă statornicesc pe moșia lui. La început doar a bodogănit așa, într-o doară, dar ieri mi-a spus răspicat să mă căsătoresc ou Mina și să locuiesc în aceeași caisă cu ea; de nu, o să mă vândă undeva în josul fluviului.

— Dar nu e cu putință! Doar noi sântam căsătoriți de un preot ca și albi, zise Eliza neștiutoare.

— Oare nu știi că un sclav nu se poate căsători? Nicio lege a țării acesteia nu ține socoteala de o asemenea căsătorie. Dacă îi vine stăpânului să ne despartă, nu mai poți fi soția mea, nici eu bărbatul tău. Iată de ce aș fi dorit să nu mă. fi născut!, Aș fi dorit să nu te fi cunoscut! Ar fi fost mai bine pentru amândoi. Cât despre sârmanul nostru copilaș, mai bine n-ar fi văzut nici el lumina zilei, căci și pe el îl pândește aceeași soartă.

— Stăpânul meu e atât de bun!

— Da, dar cine știe? Poate să moară, și atunci copilul o să fie vândut primului venit. Frumusețea și deșteptăciunea lui nu-i vor fi de niciun folos. Ține bine minte, Eliza; tot ce este bun în copilul tău, toate calitățile pe care le are vor fi tot atâtea lovituri de pumnal, care îți vor străpunge inima! Da, toate acestea vor prețui mult prea mult, ca să nu-ți fie răpit.

Cuvintele lui George o loviră pe Eliza în inimă și, ca într-un vis, figura negustorului de sclavi îi trecu prin fața

ochilor; se îngălbeni ca rănită de moarte și răsuflarea i se tăie. Privi neliniștită pe verandă, unde băiețelul, plictisit de discuția serioasă a părinților, călărea mândru pe bastonul domnului Shelby. Ar fi vrut să vorbească, să-i împărtășească lui George temerile ei, dar se opri.

„Are și așa destule de îndurat, sărmanul, gândi ea. N-o să-i spun nimic. Și, de altfel, nici nu poate fi adevărat. Stăpâna nu m-a mințit niciodată”.

— Așa, Eliza, scumpa mea soție, zise bărbatul cu tristețe.

Fii curajoasă, și să ne luăm rămas bun, căci eu plec.

— Pleci, George? Unde pleci?

— În Canada, spuse el ridicându-se în picioare. Când o să ajung acolo, am să vă răscumpăr, pe tine și pe copil. E singura nădejde care ne-a mai rămas. Ai un stăpân bun și n-o să se împotrivească să mi te vândă. Dacă o să-mi ajute Dumnezeu, voi izbuti.

— Ce cale îngrozitoare... Și dacă vor pune mâna pe tine?

— N-o să mă prindă, Eliza. Mai degrabă m-aș omorî. Vreau libertatea sau moartea!

— Dar nu te vei omorî, nu-i așa?

— N-o să fie nevoie: vor ști ei să mă ucidă... Dar niciodată nu mă vor duce viu în josul fluviului.

— Ah, George, în numele dragostei ce mi-o porți, fii prevăzător. Nu face nimic rău. Nu ridica mâna asupra ta sau a altcuiva. O să întâmpini multe ispite, dar nu te lăsa pradă lor. Trebuie să pleci, dar fii cu grijă și prevăzător. Roagă-te lui Dumnezeu și el te va ajuta.

— Bine, Eliza, iată care mi-e planul. Stăpânul meu m-a trimis cu un bilet la domnul Symmes, care locuiește la o milă de aci. Cred că se așteaptă să trec pe la tine și să-ți povestesc totul. S-ar bucura grozav să știe că poate pricinui neplăceri „neamului lui Shelby” - cum spune el.

Am să mă întorc acasă, prefăcându-cnă resemnat, înțelegi, ca și cum totul s-ar fi sfârșit între noi. Am făcut unele pregătiri care îmi vor fi de folos. Peste o săptămână, două, într-o bună zi, am să dispar. Roagă-te pentru mine, Eliza. Poate că pe tine bunul Dumnezeu te va asculta.

— Roagă-te tu însuși, George, și ai încredere în El. Atunci nu vei face nimic rău.

— Bine; și acum, la revedere, spuse George, luând mâna Elizei și uitându-se până în străfundul ochilor ei. Tăcură. Apoi izbucniră cuvintele de despărțire, suspinele și lacrimile amare! Se despărteau doi oameni nenorociți, a căror nădejde în revedere era bot atât de fragilă ca și pânda de păianjen. Femeia și bărbatul să depărtau unul de celălalt.

CAPITOLUL IV

O seară în coliba unchiului Tom

COLIBA UNCHIULUI TOM era o bojdeucă de lemn în apropiere de „conac”, cum obișnuiau negrii să numească locuința stăpânului lor.

În jurul colibei se afla un petic de grădină bine îngrijită, unde vara creșteau fragi, zmeură și felurite alte fructe și legume. Partea din față a colibei era acoperită de o perdea de begonii și de trandafiri roșii oare, înlănțuindu-și și încolăcându-și tulpinile, ascundeau aproape cu totul buștenii noduroși din care era durată. Crăițe, petunii și nalbe își găseau în grădină câte un colțișor unde își desfăceau vara petalele strălucitoare, spre bucuria și imândria mătușii Chloe.

Dar să intrăm în colibă! Cina stăpânilor se sfârșise. Mătușa Chloe, care era bucătar-șef, supraveghease pregătirea bucatelor, apoi lăsase în seama celorlalte slugi strânsul mesei și spălatul vaselor. Reîntoarsă în mica lor locuință, făcea mâncare pentru bărbatul ei. Lângă foc, fără să piardă o clipă din ochi cratița în care se rumenea ceva,

îndreptă cu grijă capacul pe o oală mare din care se răspândeau aburi cu miros îmbietor, ce prevesteau o masă bună.

Mătușa Chloe avea o față rotundă, neagră și lucioasă întocmai ca și cozonăceii pe care îi făcea pentru ceaiul stăpânilor, de-ai fi zis că obrajii îi erau dați cu albuș de ou. Sub basmaua cu pătrățele, frumos scrobită, chipul ei rotofei strălucea de mulțumire și voie bună, oglindind mândria ei de a se ști și a fi recunoscută de toți drept cea mai pricepută bucătăreasă din împrejurimi. Și era în adevăr bucătăreasă, din cap până în picioare.

Puii de găină, curcanii și rațele din curte o priveau cu îngrijorare când se iveau în mijlocul lor; simțeau că li se apropie sfârșitul. Mătușa Chloe se gândea tot timpul la fript, tocat și prăjit cu o plăcere oare inspira pe drept cuvânt teamă oricărei orătării din curte. Turtele de grâu, cozonă-ceii și pișcoturile ei - ca să vorbim numai de o parte din specialitățile mătușii Chloe - puteau părea o adevărată taină pentru orice bucătar mai puțin încercat. Cu câtă bucurie și îndreptățită mândrie își legăna ea trupul grăsuliu, când povestea despre zadarnicele strădanii ale tovarășelor care încercau s-o întreacă în măiestrie!

Când soseau oaspeți la „conac” și trebuia pregătit un prânz sau o cină mai aleasă, mătușa Chloe se dăruia trup și suflet misiunii sale; nimic nu-i făcea mai multă plăcere decât ivirea pe verandă a unei grămezi de geamantane ce-i vesteau noi strădanii și noi izbânzi.

Acum mătușa Chloe supraveghea în cuptor o cratiță de lut. S-o lăsăm să-și vadă de treabă și să continuăm descrierea colibeii. Într-un colț se afla un pat acoperit cu o pătură albă ca zăpada; în fața patului era așternut un covor mare, pe care mătușa Chloe pășea întotdeauna mândră. Covorul, patul, precum și întreg acest colțișor

erau privite cu deosebit respect și, pe cât era cu putință, apărate de năvala și zbânțuielile pustiitoare ale copiilor. La drept vorbind, acesta era „salonul”, locul de primire al casei. În celălalt colț se afla un pat mult mai modest, în care dormeau. Peretele de deasupra vetrei era împodobit cu câteva tablouri biblice și cu un portret al lui Washington zugrăvit în așa chip, încât dacă i-ar fi fost dat să-l vadă, generalul ar fi rămas tare uimit.

Pe o bancă noduroasă, doi băieți, cu părul creț, cu ochii negri, strălucitori și cu obraji rotunzi, priveau cum surioara lor mai mică încerca să facă primii pași, ridicându-se în picioare, clătinându-i-se o clipă și căzând din nou. Fiecare tumbă a ei era primită cu aplauze pline de entuziasm, ca și cum ar fi făcut cine știe ce ispravă.

În fața vetrei se afla o masă cu picioarele cam șubrede, acoperită cu o pânză pe care erau așezate cești, farfurii și alte obiecte ce dovedeau că cina avea să fie în curând servită. La masă stătea Tom, cel mai bun muncitor al domnului

Shelby. Deoarece el va fi eroul povestirii noastre, trebuie să-l descriem mai pe larg cititorilor. Unchiul Tomi era înalt, spătos și puternic, cu pielea neagră, strălucitoare. Chipul lui, cu trăsături specific africane, avea o expresie serioasă și inteligentă și era totodată plin de căldură și bunătate. Din întreaga sa înfățișare se desprindeau demnitate și încredere în sine, dar multă și sfioasă modestie.

Unchiul Tom era aplecat deasupra unei tăblițe de ardezie, pe care se silea să scrie cu grijă câteva litere. George, un băiețandru înalt și chipeș, de treisprezece ani, care stătea lângă el, îl urmărea cu luare-aimdnte, deplin conștient de importanța misiunii sale de învățător.

— Nu așa, unchiule Tom, nu așa! spuse el repezit, văzând că Toan scria anapoda coada lui **g**. Așa cum ai

scris, se citește **q**.

— Așa e bine? întrebă Tom, privind cu respect și admirație pe tânărul său învățător, oare umpluse tăblița cu nenumărați **q** și **g** pentru a-l lămurii.

Luând apoi condeiul între degetele lui mari și groase, Tom începu să scrie din nou, cu multă răbdare.

— Ce ușor le e albilor să le deprindă pe toate! spuse mătușa Chloe, care tocmai ungea un grătar cu o bucată de grăsime înfiptă în vârful unei furculițe, privind cu mândrie la tânărul George. Cât de bine știți să citiți și să scrieți! Și nu-i seară în care să nu dați pe la noi ca să ne citiți lecțiile.

E în adevăr foarte frumos din partea dumneavoastră.

— Mătușă Chloe, m-a apucat o foame de lup! zise George. Nu-i gata prăjitura din tigaie?

— Gata, domnișorule, răspunse mătușa Chloe, rudicând capa cul și privind prăjitura. S-a rumenit de minune. Tare frumoasă a ieșit. Prăjitură ca asta numai eu știu să fac. Mai zilele trecute, stăpâna a pus-o pe Sally să facă o prăjitură. Numai așa, ca să învețe și ea... Lăsați, doamnă, i-am spus eu, mă doare sufletul să văd că se prăpădesc bunătate de lucruri.

Aluatul a crescut numai într-o singură parte; n-are nicio formă, parcă ar fi ciubota mea”.

Rostind aceste cuvinte pline de dispreț față de nepriceperea lui Sally, mătușa Chloe luă capacul de pe tigaie și le arată o prăjitură bine rumenită, cu care s-ar fi putut mândri orice cofetar din oraș. În timp ce prăjitura continua să fie centrul atenției tuturor a, mătușa Chloe începu să se zorească.

— Mosc și Pete, dați-vă la o parte, pui de negri! Polly, sufletelul meu, dă-te și tu la o parte. Mama o să-i dea fetei ceva bun de tot. Acum, domnule George, lăsați cărțile și așezați-vă cu bătrânul meu la masă. Am să vă servesc mai întâi niște plăcinte.

— Ar fi trebuit să mă duc acasă la masă, spuse George, dar am știut eu ce fac, mătușă Chloe.

— Foarte bine, foarte bine, zise mătușă Chloe, umplându-i farfuria cu plăcinte calde. Știți doar că bătrâna mătușă Chloe păstrează tot ce are mai bun pentru dumneavoastră.

Mătușă Chloe îl mângâie ușor cu palma pe obraz și se întoarse în grabă la cratița de pe foc.

— Acum e rândul prăjiturii! spuse George, după ce sfârși cu plăcintele; și scoase din buzunar un cuțit cât toate zilele.

— Dumnezeule! Domnule George! se sperie mătușă Chloe, luându-i-l din mână. Doar nu vreți să tăiați prăjitura cu un cuțit atât de uriaș, ca s-o sfărâmați toată! Uitiați-vă, am aici un cuțit vechi, subțire, pe care-l păstrez tocmai pentru așa ceva. Ia priviți! Feliile de prăjitură ies ușoare ca niște fulgi. Și acum mâncați. Nicăieri nu veți găsi ceva mai bun.

— Tom Lincon pretinde, spuse George cu gura plină, că Jinny a lor gătește mai bine decât dumneata.

— Ce știi Linconii! răspunse mătușă Chloe cu dispreț. Or fi oameni cumsecade, dar când e vorba cum să se poarte în lume, n-au habar. Puneți-l pe domnul Lincon alături de domnul Shelby! Și doamna Lincon! Știe ea să păsească atât de grațios ca stăpâna mea? Ia lăsați-mă în pace! Nunmi mai vorbiți de Linconi.

Mătușă Chloe dădu din cap ca un om încredințat că lumea și viața nu mai au nicio taină pentru el.

— Bine, dar te-am auzit chiar pe dumneata spunând că Jinny este o bucătăreasă destul de bună.

— Ei, am spus că Jinny e o bucătăreasă ca atâtea altele, care poate găti binișor bucate de toate zilele. Prăjitura ei de grâu nu e rea, dar nici grozavă. Dar, Dumnezeule, când e vorba de specialități, ce știe să facă?

Știe să facă turte, asta da. Dar cu ce fel de coajă? Se pricepe ea oare să facă cozonaci care să ți se topească în gură și să fie ușori ca un puf? Ce să mai vorbim de prăjiturile pe care le-a făcut la nunta domnișoarei Mary, și pe care Jinny mi le-a arătat. Lăsați-mă în pace, domnule George! Eu n-aș fi putut dormi o săptămână dacă aș fi scos din cuptor astfel de prăjituri. Dar să nu mai vorbim despre asta!

— Jinny parcă era încredințată că făcuse prăjituri cât se poate de izbutite, spuse George.

— Firește! Mi le-a arătat cu atâta mândrie! Păi tocmai aici e buba. Jinny mare habar ce înseamnă să gătești! Ce să-i faci? Familia! Nici nu are de unde să știe! Nu e vina ei l'Ah, domnule George, nici nu vă dați seama ce fericit sunteți că aveți o familie ca a dumneavoastră și că ați primit o asemenea creștere.

Mătușa Chloe oftă și ridică ochii emoționată.

— Mătușă Chloe, te asigur că prețuiesc așa cum se cuvine toate privilegiile de care mă bucur în ce privește prăjiturile și cozonacii, glumi George. Întreabă-l pe Tom Lineon dacă nu le laud de câte ori îl văd.

Mătușa Chloe se lăsă pe spătarul scaunului la auzul cuvintelor pline de haz ale tânărului ei stăpân și izbucni într-un hohot de râs; râdea cu atâta poftă, că îi curgeau lacrimi pe obrajii negri și lucioși. Îi dădu în glumă domnului George un bobârnac, spunându-i s-o lase în pace, că e în stare să o omoare și că, fără îndoială, va muri de atâta râs. Făcând aceste precizări funebre, râdea din ce în ce mai tare, până când George începu să creadă că este într-adevăr primejdios de hazliu și că trebuie să aibă grijă cum vorbește când vrea să fie spiritual.

— Va să zică așa i-ați spus lui Tom Lincon? Dumnezeu! Așa v-ați lăudat! Domnule George, dacă v-ar auzi glumind astfel, până și un biet gândac ar muri de râs!

— Da, întări George, i-am spus lui Tom Limoon: „Tom, ar trebui să guști prăjiturile mătușii Chloe. Așa prăjituri mai zic și eu!”

— Bietul Tom! spuse mătușa Chloe, a cărei inimă bună se înduioșa la gândul că Tom se afla în trista situație de a nu ști ce-i o prăjitură bună. Mai bine l-ați chema câteodată aici la masă, domnule George, adăugă ea. Asta ar fi tare frumos din partea dumneavoastră. Știți, nu trebuie niciodată să vă mândriți cu privilegiile de care vă bucurați, pentru că ele vă sunt dăruite. Să nu uităm asta niciodată, spuse mătușa Chloe cu multă gravitate.

— Bine, îl voi pofti pe Tom într-una din zilele săptămânii viitoare, se învoi George, și dumneata, mătușă Chloe, să pregătești ce știi mai bun. O să-l uluirii. O să-l facem să se-ndoape în așa hal, ca să-i ajungă pe două săptămâni!

— Da, da, firește, răspunse mătușa Chloe încântată. O să vedeți! Dumnezeule! Gândiți-vă numai la câteva din mesele noastre! Vă aduceți aminte de uriașul pateu de pasăre pe care l-am servit la prânz generalului Knox? Atunci aproape că m-am certat cu doamna la frământat aluatul. Nu știu ce le apucă uneori pe cucoane, dar tocmai când ai mai multă treabă, li se năzare să se amestece în ciorba ta! Doamna voia să facă ba una, ba alta. Până la urmă m-am obrăznicit și i-am zis: „Doamnă, uitați-vă la mâinile dumneavoastră frumoase, cu degete lungi, împodobite cu inele, așa cum sunt crinii mei când au rouă pe ei, și priviți acum mâinile mele negre și butucănoase. Nu credeți că Dumnezeu mi-a hărăzit mie să frământ aluatul și dumneavoastră să stați în salon?” Eram supărată foc, domnule George!

— Și ce-a răspuns mama?

— Ce să răspundă? Un zâmbet i-a luminat fața și mi-a spus: „Bine, mătușă Chloe, cred că ai dreptate”, și s-a

întors în salon. Ar fi putut să mă pălmuiască pentru că fusesem de-a dreptul obraznică. Dar ce să fac, nu pot să mă apuc de treabă când sunt cucoane în bucătărie.

— Ai pregătit o masă tare bună atunci. Îmi amintesc că toată lumea se-ntrecea în laude.

— Parcă nu știu! N-am stat eu tot timpul în dosul ușii de la sufragerie? Și am văzut cum generalul și-a umplut de trei ori farfuria cu pateu și l-am auzit spunând: „Se vede că aveți o bucătăreasă nemaipomenită, doamnă Shelby!” Dumnezeuule! Eram ca năucă! Și generalul se pricepe la bucătărie! adăugă mătușa Chloe, ridicându-și capul cu mândrie. Ce om cumsecade-i generalul ăsta! Se trage dintr-una din cele mai bune familii din Old Virginny. Știe să prețuiască lucrurile așa cum se cuvine. E o anumită regulă pentru fiecare soi de pateu, domnule George. Și nu oricine se pricepe să-și dea seama dacă un pateu este bine pregătit sau nu. Dar generalul știe ce înseamnă un pateu bun.

Între timp, domnul George se săturase până într-atât, încât, așa tânăr cum era, nu mai putea înghiți nicio îmbucătură. Rotindu-și privirea, descoperi căpșoarele negre și crețe și ochii strălucitori care îi urmăreau mișcările din celălalt colț al încăperii.

— Veniți încoace, Mose, Pete, le spuse el, întinzându-le cu dărnicie câteva bucăți de plăcintă. Nu-i așa că vreți și voi? Mătușa Chloe, coace și pentru ei câteva plăcinte.

George și Tom se așezară apoi lângă vatră. După ce mai pregăti un număr respectabil de plăcinte, mătușa Chloe își luă fetița pe genunchi și începu s-o îndoaie când pe ea, când pe sine, hrănind în același timp și pe cei doi băieți. Aceștia însă aveau mai mult chef de joacă decât de mâncare. Se tăvăleau pe jos pe sub masă, gâdilându-se și trăgând-o din când în când pe mica lor surioară de degetele de la picioare.

— Ștergeți-o de aci! se răstoa din timp în timp la ei mătușa Chloe când zarva ajungea-prea mare, lovind la întâmplane cu piciorul pe sub masă. Nu puteți sta locului când avem oaspeți albi? Vreți să încetați odată sau nu? Băgați-vă mințile în cap, de nu, vă arăt eu vouă după ce pleacă domnul George.

E greu de spus ce tâlc ascundeau aceste amenințări cumplite, dar se pare că ele nu speriau prea mult pe micii vinovați cărora le erau adresate.

— Lasă-i acum! spuse și Tom. Nu știu să se poarte.

Deodată băieții ieșiră de sub masă cu mâinile și fața pline de siiop și începură s-o îmbrățișeze pe micuța lor surioară.

— Cărați-vă de aici! le strigă mama, dând la o parte capetele lor crețe. O să fiți atât de lipicioși, că n-o să vă mai pot niciodată spăla. Duceți-vă la cișmea și frecați-vă bine, adăugă ea, însoțindu-și vorbele cu câte o palmă răsunătoare, ce nu avu alt rezultat decât să stârnească și mai tare râsetele băiețașilor, care se îmbulziră pe ușă afară, scoțând chiote pline de veselie.

— Ați văzut vreodată copii atât de răi că ai noștri? întrebă mătușa Chloe, cu încântare în glas. Scoțând un prosop vechi, sortit unor asemenea accidente, îi muie în puțină apă din ceainicul crăpat și începu să spele siropul de pe fața și mâinile fetiței. După ce o frecă până ce plelea micuței se făcu lucioasă, o așeză pe genunchii lui Tom și se apucă să strângă masa.

Micuța începu să-l tragă pe Tom de nas, zgâriindu-l pe față; apoi își trecu minutele grăسune prin părul creț al tatălui, ceea ce părea să-i facă deosebită plăcere.

— Nu-i așa că e un mărgăritar de fetiță? spuse Tom, îndepărtând-o o clipă pentru a o putea privi mai bine. După aceea se ridică și, așezând-o pe umerii lui largi, începu să sară și să joace cu ea prin cameră, în timp ce George

flutura o batistă în fața ei.

Morse și Pete începură și ei să mormăie în urma fetei ca niște urși, până ce mătușa Chloe le spuse că la va plesni capul din pricina tărăboiului pe care-l făceau. Se vede treaba însă că nenorocirea asta era prevestită în fiecare zi de mătușa Chloe, fiindcă vorbele ei nu izbuteau. defel să le potolească veselia, care continuă până ce băiețașii, obosiți de atâtea strigăte și țopăieli, se potoliră singuri.

— Sper că acum ați isprăvit! le spuse mătușa Chloe, scoțând de sub pat un fel de ladă de lemn care servea băiețașilor drept culcuș. Și acum, Mose și Pete, la culcare! Astă-seară avem aici o mică adunare.

— Nu vrem să ne culcăm, mamă. Vrem să stăm și noi la adunare. Ne face mare plăcere.

— Lasă-i, mătușă Chloe! Vâră lada sub pat și lasă-i să rămână și ei – hotărî George, împingând lada la o parte.

Mătușa Chloe păru mulțumită că ascunde din nou lada sub pat și mormăi mai mult pentru ea: „Bine, poate că le va folosi și lor la ceva”.

Se strânseră apoi cu toții pentru a face pregătirile trebuitoare în vederea adunării.

— Nu știu de unde să luăm scaune, spuse mătușa Chloe.

Asemenea adunări aveau loc de ani de zile, în fiecare săptămână, în coliba unchiului Tom, și de fiecare dată nu aveau scaune. Astfel că și de data aceasta avea să se găsească în cele din urmă o soluție.

— Moș Peter a rupt săptămâna trecută picioarele unui scaun vechi! le aminti Mose.

— Pleacă de aici! Sunt sigură că voi legați rupt, se răsti mătușa Chloe.

— Dacă-l rezemi de perete, ține! spuse Mose.

— Moș Peter nu trebuie să șadă pe el, fiindcă

întotdeauna *cină* cântă începe să se legene cu scaunul. Rândul trecut se legăna așa de tare, că aproape ajungea în peretele celălalt! își dădu cu părerea Pete.

— Dă Doamne, atunci, să se așeze pe scaunul cel rupt!

spuse Mose și începu să imite glasul lui moș Peter: „Veniți, sfinți și păcătoși, ascultați-ană!” Sigur o să cadă cu scaunul!

Mose imită sunetele nazale ale bătrânului și se trânti pe jos, înfățișând astfel tuturor catastrofa ce i se putea întâmpla lui imoș Peter.

— Cumintește-te odată! Nu ți-e rușine?

Dar împreună cu Mose izbucni în râs și domnul George, care declară că băiatul are haz. Astfel, muștrările mamei își pierdută tot efectul.

— Ascultă, bărbate, o să trebuie să aduci în casă butoaiele alea, spuse mătușa Chloe.

— Butoaiele mamei sunt solide și cu ele nu poți cădea, îi spuse Mose în șoaptă lui Pete.

— Ba unul s-a desfundat săptămâna trecută tocmai când eram în mijlocul cântecului.

Între timp, unchiul Tom și mătușa Chloe cărară în colibă două butoaie goale, pe care le proptiră cu pietre pentru a nu se rostogoli; pe deasupra puseră niște scânduri și, după ce mai aduseră în cameră câteva găleți și scaune șubrede, socotiră pregătirile încheiate.

— Domnul George citește atât de frumos! Sunt sigură că va rămâne ca să ne mai citească ceva! spuse mătușa Chloe. Așa, totul o să fie mult mai bine!

George se învoi îndată, deplin conștient de importanța sa.

În curând, încăperea se umplu cu cele mai felurite figuri, de la bătrânul parriarh de optzeci de ani, până la tineri și tinere de cincisprezece ani. Vorbiră despre tot

felul de lucruri: „De unde are bătrâna mătușă Sally basmaua cea roșie?”, „Stăpâna îi va dăruî Lizei rochia de muslin?” sau „Domnul Shelby vrea să cumpere un anmăsar nou, care va spori și mai mult faima fermei”.

Câtiva dintre credincioși erau proprietatea unor familii vecine, mai nevoiașe; obținând îngăduința să participe la adunare, aduseseră tot felul de vești despre ce se întâmplă prin împrejurimii.

După puțin timp începură să cânte, spre bucuria tuturor celor prezenți. Nici chiar sunetele nazale ale unora dintre cântăreți nu știrbeau cu nimic sonoritatea glasurilor pline de proștețime și naturalețe. Câteodată intonau imnuri religioase cunoscute, altă dată răsunau mai tare cântecele culese în adunările din împrejurimi.

Mai ales unul din acele cântece era intonat ou deosebită hotărâre și evlavie:

*Mor pe câmpul de bătălie, Mor pe câmpul de bătălie,
Slavă sufletului meu.*

Un alt cântec favorit fu reluat de mai multe ori:

*Merg spre glorie, nu vrei să vii cu mine? Nu vezi tu
îngerii din cer care mă cheamă, Nu vezi orașul cel de aur
și ziua care vine?*

În altele, era vorba despre „malurile Iordanului”, de „câmpiile Canaanului” și de „Noul Ierusalim”, căci sufletul negrilor - fantast și impresionabil - are deosebită înclinație pentru cântecele sugestive și pitorești.

În timp ce cântau, unii dintre ei râdeau, alții plângeau, băteau din palme sau își strângeau imăinile, bucurându-se ca și cum trecuseră fluviul morții și ajunseseră în împărăția cerurilor. Urmară apoi felurite cuvântări și povestiri. O femeie bătrână, cu păr cărunț, care nu mai era bună de muncă, dar socotită de toți drept un fel de cronică a trecutului, se ridică în picioare și, sprijinindu-se într-un băț, spuse:

— Copii! Sunt bucuroasă că vă aud din nou, fiindcă nu și în când voi pleca pe drumul cel de veci. Dar sunt pregătită, copii! Am legătura gata și basmaua pe cap; nu fac decât să aștept să vină carul să mă ia. Câteodată, noaptea, mi se pare că îi aud roțile scârțâind și mă uit tot timpul afară pe fereastră. Fiți și voi întotdeauna gata căci vă spun, copii, adăugă ea, bătând cu bățul în podea, acest drum de veci e un lucru mare. E un lucru mareț, copii! E minunat!

Și bătrâna se așază, copleșită, cu lacrimi în ochi, în timp ce ceilalți cântară:

O Canaan, strălucitor Canaan.

Spre tine se îndreaptă sufletul meu.

La cererea tuturor, doamna George citi apoi ultimele capitole din Apocalips, fiind deseori întrerupt de exclamații ca: „Ia ascultați!”, „Luați aminte la cele ce auziți”, „Ia gândește-te”, „Asta o să se întâmple cândva!”

Simțindu-se admirat de toți, George, care era un băiat deștept și instruit în ale religiei, completă, cele citite cu cuvinte proprii, rostite cu multă gravitate. și seriozitate. Tinerii îl admirau și bătrânii îl binecuvântau. Cu toții erau de acord că „un preot nu ar fi putut vorbi mai bine decât el”.

Tom era considerat în întreaga regiune ca un fel de patriarh în materie de religie. Fiind mai deștept și mai învățat decât ceilalți, el se bucura printre tovarășii lui de mult respect, fiind socotit ca un fel de preot. Tonul simplu, cald și sincer al cuvântărilor lui ar fi putut servi drept pildă chiar și unora mai învățați decât el. Dar Tom era mai ales neîntrecut în rugăciuni. Nimic nu era mai înălțător ca simplitatea și gravitatea impresionantă a rugăciunilor sale, înfrumusețate de un vocabular biblic, oare părea atât de firesc, ca și cum ar fi făcut parte din însăși ființa sa. Se ruga cu cuvintele unui bătrân negru evlavios. Rugăciunile

lui Tom trezeau atât de puternic simțămintele religioase ale ascultătorilor, încât cuvintele lui deseori se contopeau cu răspunsurile credincioșilor din jurul său.

*

* * *

În timp ce în coliba unchiului Tom se petreceau cele povestite mai sus, în locuința stăpânului său se întâmpla ceva cu totul deosebit.

Negustorul și domnul Shelby ședeau în sufragerie în jurul unei mese pe care se aflau hârtii, tocuri și creioane. Domnul Shelby numără un teanc de bancnote pe care le înmână apoi negustorului ca să le numere la nudul lui.

— În regulă! spuse negustorul. Și acum, seimnați, vă rog, aici.

Domnul Shelby luă în grabă actul de vânzare și îl semnă, ca un om grăbit să termine o treabă neplăcută. Puse apoi la o parte actele și banii. Haley scoase dintr-o geantă arătoasă un pergament pe oare, după ce-l privi o clipă, i-l înmână domnului Shelby. Acesta îl luă cu un gest de nerăbdare de-abia stăpânită.

— S-a făcut! zise negustorul, sculându-se în picioare.

— Da, s-a făcut! repetă și domnul Shelby gândiător. Și, respirând adânc, repetă: S-a făcut!

— După câte văd, glăsui negustorul, nu păreți prea mulțumit.

— Haley, răspunse domnul Shelby, sper că nu vei uita că mi-ai făgăduit pe cuvânt de onoare să nu-l vinzi pe Tom fără să știi pe ce mâini îl dai.

— Bine, dar chiar dumneavoastră l-ați vândut, sir, spuse negustorul.

— Știi prea bine ce împrejurări m-au silit s-o fac, răspunse domnul Shelby cu demnitate.

— Da, știu, dar tot împrejurări de acest soi m-ar putea sili și pe mine să procedez la fel; totuși, voi face tot

ce-tmi va sta în putință pentru a-i găsi un loc bun. În ce privește atitudinea mea față de el, să nu aveți nicio grijă. Dacă trebuie să-i mulțumesc lui Dumnezeu pentru ceva, este că n-am fost niciodată rău cu oamenii.

Nici aceste asigurări, nici principiile sale umanitariste, pe care negustorul i le mai expuse o dată, nu avură darul să-l liniștească prea mult pe domnul Shelby. Dar fiindcă nu mai era nimic de făcut, îl lăsă pe negustor să plece și își aprinse un trabuc.

CAPITOLUL V

În care se arată ce simte un „obiect” însuflețit, care își schimbă proprietarul

DOMNUL ȘI DOAMNA SHELBY se retraseră în iatacul lor. Domnul Shelby stătea trântit într-un fotoliu moale, citind scrisorile sosite în după-amiaza aceea, iar doamna Shelby se așezase în fața oglinzii, periindu-și părul pe care Eliza i-l pieptănase cu măiestrie. Văzând-o pe Eliza palidă și cu privirea răătăcită, doamna Shelby o trimise la culcare. Apoi, amintindu-și de discuția avută cu tânăra femeie în cursul dimineții, se întoarse spre soțul ei și spuse într-o doară:

— Ascultă, Arthur, cine era bădăranul pe care l-ai adus azi-dimineață în sufragerie?

— Îl cheamă Haley, răspunse Shelby, frământându-se stingherit în fotoliu și cu ochii ațintiți asupra unei scrisori.

— Haley? Cine e acest om și ce caută aici, la noi?

— A trebuit să fac cu el unele afaceri când am fost ultima oară la Natchez.

— De aceea a îndrăznit să se poarte ca și cum ar fi fost la el acasă și să ia imașa aici?

— Eu l-am poftit. Am avut de lichidat unele socoteli, răspunse Shelby.

— E negustor de sclavi? întrebă doamna Shelby, observând o anumită ezitare în atitudinea soțului ei.

— Dar, draga mea, ce te a făcut să te gândești la așa ceva? răspunse Shelby, ridicând privirea spre ea.

— Nimic. Eliza a venit la mine după-masă, foarte nenorocită, plângând și spunând că stai de vorbă cu un negustor de sclavi și că l-a auzit cerându-ți să-i vinzi pe băiețelul ei. Ce caraghioasă e și Eliza asta!

— Ți-a spus ea așa ceva? întrebă domnul Shelby, băgându-și iar nașul în scrisoarea pe care avea aerul s-o studieze cu mult interes, fără să-și dea seama că o ținea de-a-ndoa-selea.

„Orice-ar fi, se gândi el, e mai taine să-i explic acum, totul”.

— I-am spus Elizei, urmă doamna Shelby, continuând să-și perie părul, că e nebună și că n-ai avut nicicând de-a face cu asemenea indivizi. Știam doar că niciodată nu ți-ai vinde sclavii și, mai cu seamă, în niciun caz unui asemenea individ.

— Da, Emily, așa am crezut și am spus întotdeauna; dar afacerile mele nu prea merg bine, încât voi fi nevoit să vând câțiva sclavi.

— Unui astfel de individ, e cu neputință! Desigur, glumești.

— Din păcate, nu glumesc deloc, răspunse domnul Shelby. M-am învoit să-l vând pe Tom!

— Pe cine? Pe Tom al nostru? Un om atât de bun și cinstit, care ți-a fost credincios din fragedă tinerețe? O, domnule Shelby! Dar i-ai promis că o să-l eliberezi! I-am vorbit de o sută de ori și tu și eu despre asta. Ei bine, acum cred orice; ai fi în stare să-l vinzi și pe micul Harry, unicul copil al sărmanei Eliza, zise doamna Shelby cu tristețe și indignare.

— Tot va trebui să o afli mai devreme sau mai târziu! Ei bine, îți spun acum că am făcut-o și pe asta. Am acceptat să-l vând pe Tom și pe micul Harry. Și nu văd de

ce trebuie să fiu considerat un monstru pentru lucruri pe care alții le fac în fiecare zi.

— Dar de ce i-ai ales tocmai pe ei? De ce n-ai vând ut pe alții, dacă într-adevăr trebuia s-o faci?

— Pentru că pe ei pot să iau mai mult decât pe oricare altul Aș îi putut alege alții. Negustorul imi-a oferit un preț mare pentru Eliza, de pildă. Dar nu știu dacă ți-ar fi părut mai bine...

— Păcătosul! strigă doamna Shelby indignată.

— Nici n-ram vrut să aud, știind cât demult ții la ea. Așa: încât poți să-mi arăți. și tu puțină înțelegere.

— Dragul meu, iartă-mă. Am fost luată prin surprindere; fiu mă așteptam la așa ceva. Dar îmi vei îngădui, fără îndoială, să intervin pentru aceste biete făpturi. Tom ne e devotat, are un suflet nobil, deși e negru. Sunt încredințată că la nevoie și-ar da și viața pentru tine.

— Știu, dar ce pot să fac? N-am încotro!

— De ce n-am face un mic sacrificiu bănesc? Sunt gata să mi port și eu partea mea. Dragul meu, am încercat, ca orice creștină, să-mi fac datoria față de aceste sărmene ființe înrobite. Ani de zile le-am purtat de grijă, i-am învățat carte, i-am supravegheat îndeaproape, cunoscându-le toate micile lor necazuri și bucurii. Cum o să pot da din nou ochii cu ei, dacă pentru o nenorocită de sumă de bani am fost în stare să vindem o ființă atât de credincioasă și bună ca bietul Tom și să-i smulgem dintr-odată tot ceea ce l-am învățat să i ubească și să prețuiască? L-am învățat ce sunt îndatoririle față de familie, de părinți și de copii, de soț și soție. Cum voi putea îndura această recunoaștere fățișă că pentru noi nu contează niciun fel de legătură, de datorie, de rudenie, oricât de sfântă ar fi ea, atunci când e vorba de bani? Am vorbit cu Eliza despre băiatul ei, despre obligația ei de mamă creștină de a veghea asupra lui, de a se ruga pentru el, de a face din el un bun creștin. Ce-i voi

spune acum dacă i-l smulgi și îl vinzi unui om lipsit ide orice principii imorale, numai pentru a încasa o sumă de bani? Pam spus că un singur suflet prețuiește mai mult decât toți banii din lume. Cum o să ană creadă când va vedea că îi vindem copilul, hărăzindu-i poate trupul și sufletul unei pierzaniei sigure?

— Îani pare tare rău, Bmily, crede-mă, răspunse domnul Shelby. Îți respect sentimentele, deși nu le împărtășesc întru totul. Dar îți mărturisesc cinstit, nu-i nimic de făcut. N-am avut încotro. Aveam de gând să nu-ți spun nimic. Suntem nevoiți să alegem între a-i vinde pe acești doi sclavi sau de a vinde totul. Sau pleacă ei, sau ne ducem noi de râpă. Haley a pus mina pe o ipotecă pe care dacă nu o achit îndată, suntem ruinați. Pentru a răscumpăra ipoteca m-am zbatut, m-am târguit, m-am împrumutat, aproape că am și cerșit; a trebuit însă să completez suma pe care o am cu prețul acestor doi sclavi. Lui Haley i-a plăcut copilul. A acceptat să lichidăm ipoteca numai în acest fel. Mă aflu la cheremul lui și-a trebuit să cedez. Știu că te îndurerează foarte mult vânzarea lor, dar ți-ar fi părut oare mai bine dacă am fi vândut totul?

Doamna Shelby încremenise. În sfârșit, întorcându-se spre oglindă, își ascunse icapul în mâini și oftă prelung.

— Așa i-a blestemat Dumnezeu pe sclavi. Ce lucru amarnic și îngrozitor e sclavajul! Un blestem pentru stăpân și altul pentru sclav. Am fost nebunăicând am crezut că ș>ot face ceva bun dintr-un lucru atât de diabolic cu legi ca ale noastre, e o crimă să ai un sclav! Am știut mereu acest lucru, am gândit întotdeauna așa, de când eram copil! Dar am crezut c-o să pot să le auresc colivia, fiind bună cu ei, îngrijindu-i, învățându-i. Eram atât de naivă, încât am socotit că voi crea sclavilor mei o situație mai bună chiar decât dacă ar fi fost liberi.

— Draga mea, văd că ești o adevărată aboliționistă!

— Aboliționistă! Dacă ar ști ei tot ce știu eu despre sclavaj! Nu avem nevoie să ne învețe ei pe noi. Știi prea bine că am considerat întotdeauna sclavia ca un lucru nedrept; niciodată nu mi-a plăcut să am sclavi.

— În această privință ai păreri cu totul diferite de acelea ale unor oameni cât se poate de înțelepți și de evlavioși, răspunse domnul Shelby. Îți amintești predica de duminică a pastorului B?

— Nu mai vreau să aud asemenea predici. Nu mai vreau să-l aud pe pastorul B. în biserica noastră. Preoții nu pot lichida răul; poate că nu au nici ei mai. multă putere decât noi. Dar asta nu înseamnă că trebuie să-l apere. Lucrul acesta m-a indignat întotdeauna. Cred că nici ție nu ți-a făcut o impresie prea bună predica de duminică.

— Trebuie să recunosc că preoții merg câteodată mai departe decât îndrăznim noi, bieții păcătoși. Noi, profanii, trebuie să închidem de multe ori ochii și să ne obișnuim cu ceea ce nu ne convine întotdeauna. Dar nu ne place când femeile și preoții, m-ai rău chiar decât noi, nu păstrează măsura în ceea ce privește modestia și moralitatea. Și acum, draga mea, sunt convins că îți dai seama de necesitatea celor întâmplate și recunoști că am făcut tot ce puteam.

— Da, da, răspunse doamna Shelby cu vioiciune, luând în mână ceasul ei de aur. Nu am bijuterii de preț, adăugă ea gânditoare. Dar oare acest ceas nu valorează nimic? A costat scump când l-am cumpărat. Dacă aș putea salva cel puțin copilul Elizei, aș jertfi tot ce am.

— Îmi pare foarte rău, Emily, spuse domnul Shelby. Îmi pare grozav de rău că te frământă atâta. Dar e în zadar; adevărul este că totul s-a terminat, actele de vânzare au și fost semnate și se află la Haley. Să ne mulțumim că lucrurile s-au întâmplat așa! Putea să fie mult mai rău! Omul ăsta ne-ar fi putut ruina. Acum totul a fost lichidat.

Dacă l-ai cunoaște pe Haley cum îl cunosc eu, ai spune și tu că am scăpat ușor.

— E atât de rău?

— Nu e propriu-zis rău, dar pentru el nimic altceva nu contează decât negoțul și câștigul. E un om rece, aspru și neînduplecat ca moartea și ca mormântul. Și-ar vinde și pe propria sa mamă dacă i s-ar oferi un preț bun. Asta fără a dori însă să-i pricinuiască vreun rău!

— Și acest ticălos o să fie stăpânul credinciosului Tom și al copilului Elizei!

— Adevărul, draga mea, e că și mie îmi pare tare rău. Nici nu vreau să mă mai gândesc. Haley se grăbește și vrea să-i ia în primire chiar mâine. O să plec călare dis-de-dimineată. Nu pot să-l văd pe Toni. Ar trebui să pleci și tu și s-o iei pe Eliza cu tine. Mai bine să ia copilul în lipsa ei.

— Nu, nu! spuse doamna Shelby. În niciun caz n-aș primi să fiu părtașă la o afacere atât de îngrozitoare. Mă voi duce să vorbesc eu bietul Tom. Dumnezeu să-l ajute în nenorocirea lui! Vor vedea că stăpâna lor poate simți la fel cu

<ei. Cât despre Eliza, nici nu „îndrăznesc să mă gândesc. Să ne ierte Dumnezeu! Cu ce am păcătuit de a trimis asupra noastră o asemenea nenorocire?

În timp ce discutau astfel,» domnul și doamna Shelby nici nu bănuiau că cineva asculta întreaga lor convorbire.

Lângă camera lor se afla o încăpere vastă, care dădea într-un coridor. Când doamna Shelby o trimise pe Eliza la culcare, tânăra marnă, neliniștită, înspăcnântată, își amintise de încăperea aceasta și, lipindu-și urechea de ușă, ascultase întreaga discuție.

Când doamna și domnul Shelby tăcură, ea se ridică și fugi în vârful picioarelor. Palidă, tremurând, cu fața crispată și cu buzele încleștate, ea părea cu totul altă faptură decât femeia blândă și sfioasă de mai înainte.

Se opri o clipă în fața calmerei stăpânei sale, își ridică brațele spre «cer într-un gest de implorare mută și apoi intră în odaia ei.

Era o încăpere curată, îngrijită, la același etaj cu aceea a stăpânilor. Avea o fereastră luminoasă, la care Eliza ședea deseori cântând și lucrând. Într-un colț se afla o mică bibliotecă și diferite obiecte pe care le primise în dar de sărbătorile Crăciunului. În cameră se mai aflau un dulap și un mic scrin. Aici era căminul ei, un cămin în care fusese fericită. Băiețelul dormea întins pe pat. Cârliionții lungi îi cădeau în dezordine pe fața nevinovată și gura-i trandafirie era întredeschisă; minutele grăsuțe se odihneau pe așternut și un zâmbet îi lumina ca o rază de soare chipul.

— Sărman copil! șopti Eliza. Te-au vândut, dar mama ta te va scăpa.

Nicio lacrimă nu umezi perna. În asemenea clipe, sufletul nu mai are lacrimi, ci doar sânge. Eliza luă o bucată de hârtie și un creion și scrise în grabă:

Stăpână, scumpă stăpână! Nu mă socotiți o netrebnică! Nu gândiți rău despre mine. Am auzit tot ce ați vorbit cu stăpânul astă-seară. Încerc să-mi scap copilul. Nu mi-o luați în nume de rău. Dumnezeu să vă binecuvânteze și să vă răsplătească pentru bunătatea dumneavoastră.

După ce împături, hârtia, Eliza se îndreptă spre dulap; făcu o legăturică cu hainele copilului și și-o prinse de cingătoare. În dragostea ei nemărginită, nu uită nici jucăriile favorite ale băiețelului. Lăasă însă afară un papagal bălțat cu care să se joace când îl va trezi din somn.

Era destul de greu să-l deștepți pe Harry, dar după mai multe încercări și străduințe ale mamei, copilul se sculă și începu să se joace cu pasărea colorată, în timp ce mama se înfășură în șalul ei.

— Unde te duci, mamă, întrebă el, când ea se apropie de pat cu paltonașul și căciuliță lui.

Mama îl privi cu atâta gravitate, încât copilul ghici că se întâmplă ceva neobișnuit.

— Sst, Harry! Nu trebuie să vorbești tare, că ne vor auzi. Un om rău a venit să-l ia pe (micul Harry de la mama lui și să-l ducă în beznă. Dar mama nu-l va lăsa. Ea îi va pune băiețelului căciuliță și paltonașul și va fugi cu el, pentru ca omul cel rău să nu poată pune mina pe el.

Spunând acestea, ea sfârși de îmbrăcat copilul în hainele lui modeste și, luându-l în brațe, îi șopti încă o dată să fie cuminte. Deschise ușa camerei care dădea spre verandă și se furișă tiptil afară.

Era o noapte înstelată și friguroasă. Eliza strânse șalul în jurul băiețașului care o ținea speriat de gât, fără a scoate însă niciun cuvânt.

Bătrânul Bruno; uriașul câine Terra-Nova, care dormea în tindă, latră prelung când îi auzi pașii. Eliza îl strigă pe nume și animalul, vechiul ei prieten, începu să se gudure și să dea din coadă, pregătindu-se s-o urmeze, deși nu înțelegea rostul unei asemenea plimbări în puterea nopții.

În timp ce Eliza pășea cu grijă, câinele se oprea din când în când, neliniștit, privind gânditor ba la ea, ba înapoi spre casă. Apoi pornea din nou înainte, cu mai multă siguranță. După câțva timp ajunseră în fața colibei lui Tom. Eliza se opri și bătu încet în geam.

Adunarea din colibă se prelungise mai mult ca de obicei și fiindcă unchiul Tom mai cântase și singur câteva rugăciuni, nici el și nici vrednica lui soție nu dormeau încă la ora aceea târzie.

— Dumnezeu! Ce s-a întâmplat? spuse mătușa Chloe, sculându-se repede și dând în grabă perdeaua la o parte.

Pentru numele lui Dumnezeu! Lizy, în carne și oase! îmbracă-te repede, bătrâne! E și Bruno cu ea. Ce s-o fi întâmplat? Mă duc să deschid.

Spunând acestea, descuie. Flacăra luminării de seu, pe care Tom o aprinse în grabă, lumina fața speriată și ochii îngroziți ai Elizei.

— Dumnezeu să te aibă în pază! Mi-e și frică să mă uit la tine, Lizy. Ești bolnavă?

— Fug, unchiule Tom, fug, mătușă Chloe, ca să-mi salvez copilul. Stăpânul l-a vândut.

— L-a vândut?! strigară atmândoi într-un glas, ridicând mâinile într-un gest de deznădejde.

— Da, l-a vândut, răspunse Eliza scurt. Am stat ascunsă într-o încăpere lângă odaia stăpânului și l-am auzit spunând stăpânei că l-a vândut pe Harry al meu și pe dumneata, unchiule Tom, unui negustor de sclavi; a zis că va pleca dis-de-dimineată de acasă și că negustorul o să vină chiar mâine să vă ia în primire.

În timp ce Eliza vorbea, Tom rămase cu mâinile ridicate, cu privirea rătăcită, ca un om care visează. Înțelegând adevărata semnificație a cuvintelor Elizei, Tom se prăbuși pe scaunul cel vechi și capul îi căzu pe genunchi.

— Bunul Dumnezeu să se îndure de noi! spuse mătușa Chloe. E atât de îngrozitor, încât nu-arii vine să cred că ar putea fi adevărat. Ce-a făcut Tom, pentru ca stăpânul să-l vândă tocmai pe el?

— N-a făcut nimic; de altfel, nu pentru asta îl vinde. Sfăpânul nu voia să-l vândă și stăpâna a fost doar întotdeauna atât de bună! Am auzit-o cum se ruga pentru noi, căutând să ne scape. Dar el i-a spus că totul e în zadar, că datorează o mulțime de bani omului acelaia care îl are la nună și că dacă li a-i plătește până la ultimul ban, va trebui să vândă totul, și ferma, și sclavii, și să plece de aici.

L-am auzit că a avut de ales între a-i vinde pe Tom și Harry sau a-i vinde pe toți, Blât de necruțător se purtase negustorul cu el. Stăpânul zicea că-i pare rău. Dar, Dumnezeule, s-o fi auzit pe doamna cum vorbea! Dacă nici ea nu e un înger, atunci nu există îngeri uicăieri! E urât din partea mea că o părăsesc astfel, dar n-am încotro. Ea singură mi-a spus că sufletul unui om prețuiește mai mult decât lumea întreagă. Și copilul meu are un suflet, și dacă îl vor lua, cine știe ce se va alege de el. E drept ceea ce fac și chiar de n-ar fi drept, Dumnezeu să mă ierte, pentru că nu pot altfel!

— Ei, bătrâne, spuse mătușa Chloe, de ce nu pleci și tu? Ai de gând să aștepți cu mâinile în sân să te care în josul fluviului, unde negrii mor de foame și de munci istovitoare? Eu mai bine imaș omorî, decât să mă las dusă acolo. E timpul să pleci cu Lizy. Ai biletul acela cu care poți pleca și veni oricând. Haide, grăbește-te, am să-ți pregătesc lucrurile.

Toim ridică încet capul și privi în jur, trist dar liniștit:

— Nu, nu. Nu plec. Las-o pe Lizy să plece; ea are tot dreptul. N-am să spun niciodată că ar fi trebuit să rămână. Dar ai auzit ce a povestit; dacă nu mă vinde pe mine, o să trebuiască să vândă totul, și pe toți ceilalți, și să se ducă de râpă. Mai bine să mă vândă pe imine. Cred că am să pot îndura ca oricare altul, adăugă el și un suspin greu zgudui pieptul său lat. Stăpânul m-a găsit întotdeauna gata să răspund la orice datorie. Așa trebuie să fie și acum. Niciodată nu i-am înșelat încrederea și nu m-am folosit de biletul de liberă trecere pe care mi l-a dat, pentru a-mi călca cuvântul. Nu o voi face nici acum. E mai bine să plec singur decât să se aleagă praful din rosturile de aici și să fiți vânduți cu toții. Nu trebuie să i-o luăm în nume de rău, Chloe; o să aibă cu siguranță grijă de tine și de sărmanii copilași.

Și întorcându-se spre patul de lemn în care dormeau băieășii cu părul buclat, Tom fu cât pe-acți să se prăbușească.

Se sprijini de scaun și își acoperi fața cu mâinile sale mari. Un plâns puternic, greu și răgușit îi zgudui tot trupul și lacrimi mari îi curseră printre degete, pe podea; erau - cititorule, lacrimi tot atât de amare ca acelea care ți-ar pica dacă ți-ai îngropa fiul mai mare, lacrimi, iubită cititoare, ca acelea pe care le-ai vărsa dacă ți-ai vedea copilul pe moarte. Fiindcă, vezi tu, cititorule, Tom era și el un om,» întocmai ca și tine. Și tu, iubită cititoare, deși ești îmbrăcată în mătăsuri și împodobită cu bijuterii, nu ești nici tu decât o femeie ca oricare alta și în clipele grele ale vieții toți suntem - la fel.

— Și acum, spuse Eliza, care rămăsese în prag, trebuie să plec. Am vorbit cu bărbatul meu azi după-amiază, când nu știam încă nimic. L-a ajuns și pe el deznădejdea și mi-a spus că o să fugă. Dacă puteți, încercați să-i dați de veste despre ce mi s-a întâmplat. Spuneți-i cum și de ce am fugit și că voi încerca să ajung și eu în Canada. Spuneți-i că îl iubesc mult și că dacă nu-l voi mai revedea... Eliza își întoarse o clipă capul, apoi adăugă cu glasul înăbușit: Spuneți-i; să fie bun, ca să ne putem întâlni măcar pe lumea cealaltă. Chemați-l pe Bruno înăuntru, adăugă ea, și închideți-l aici. Nu trebuie să vină după mine.

Mai rostră plângând câteva cuvinte, se binecuvăntară, și Eliza, strângându-și în brațe copilașul înspăimântat, se îndepărtă în grabă.

CAPITOLUL VI

Descoperirea

După discuția care se prelungise până noaptea târziu, domnul și doamna Shelby nu adormiseră decât foarte greu. A doua zi se sculară mai târziu ca de obicei.

— Ce-o fi cu Eliza? se întrebă doamna Shelby, după ce o sună în zadar de câteva ori.

Domnul Shelby stătea în fața oglinzii, ascuțindu-și briciul; UI] băiețel negru intră, aducând apa de ras.

— Andy, spuse doamna Shelby, bate la ușa Elizei și spui că am sunat-o de trei ori. Biata fată! adăugă ea, oftând.

Curând, Andy se întoarse cu ochii mari, înspăimântați.

— Dumnezeule, stăpână! Dulapul Elizei e larg deschis și lucrurile ei răspândite prin cameră. Cred că a plecat.

Domnul Shelby și soția înțelesesă numaidecât.

— A bănuț ceva și a fugit! strigă el.

— Slavă Domnului! exclamă doamna Shelby. Măcar de-ar așa!

— Draga mea, ești inconștientă. Dacă într-adevăr a plecat, a nenorocit. Haley a văzut că ană codeam să-l vând pe llarry și va crede că eu am pus totul la cale. E în joc onoa mea.

Și domnul Shelby ieși în grabă din cameră.

De mai bine de un sfert de ceas se sitârnise în casă o zarvă uaipomenită; toată lumea alerga de colo-colo, trântind ușile și sporovăind. Singura care ar fi putut lămuri totul, mătușa Chloe, tăcea de parcă amuțise. Ea, care era întot-leauna bine dispusă, pregătea îngândurată pișcoturile penii-a micul dejun, ca și cum nici n-ar fi luat seama la fră-i în întărea din jur.

Curând, o duzină de băiețandri se cocoțară pe balustrada verandei, voind, fiecare, să fie cel dintâi care să-i aducă străinului vestea cea rea.

— O să turbeze, spunea Andy.

— Cum o să mai înjure! se bucura micul Jake.

— Da, la asta se pricepe, își dădu cu părerea Mandy,

o fetiță cu părul creț de tot. L-am auzit chiar eu, ieri, când era

La masă. Mă ascunsesem în camera unde sunt borcanele cele mari. Și de acolo am auzit totul.

Mandy, care de obicei nu prea lua seama la ce se întâmplă în jurul ei, era acum foarte mândră, uitând însă să spună că, ghemuită între borcane, dormise aproape tot timpul și nu uzise mai nimic.

Când Haley își făcu în sfârșit apariția, zornăindu-și pintenii cizmelor lui grele, băiețandrii îi dădură într-un glas vestea cea rea. Și negustorul nu înșelă deloc așteptările copiilor care doreau cu atâta nerăbdare să-l audă înjurând.

Blestema de furie, spre încântarea micilor negri care se pitulasera în iarbă, târându-se de colo până colo, ferindu-se de loviturile cravașei pe care Haley o învârtea prin aer.

Râzând cu poftă și țipând cât îi ținea gura, drăeușorii în picioarele goale se tăvăleau pe pajiștea din fața verandei.

— Nu pun eu mâna pe diavolii ăștia! murmură Haley printre dinți.

— Atât că nu poți! răspunse Andy cu un zâmbet triumfător și strâmbându-se în spatele nenorocosului negustor, când acesta se afla prea departe pentru a-l mai putea auzi.

Dând buzna în salon, Haley strigă:

— Shelby, ai făcut o afacere strașnică. Se pare că fata cu ăla micu' s-au dus dracului!

— Domnule Haley, doamna Shelby e de față! răspunse

Shelby.

— Iertați-mă, doamnă, răspunse Haley, înclinându-se ușor, cu fruntea și mai încruntată. Dar repet cele ce am

spus. Vestea e oarecum ciudată. Spuneți-mi, sir, e adevărat?

— Domnule Haley, dacă vreți să stăm de vorbă, trebuie să păstrați cât de cât atitudinea unui gentleman. Andy, ia pălăria și cravașa domnului Haley. Luați loc, sir. Și aouim, cu toată părerea de rău, trebuie să vă confirm că, înnebunită de durere, auzind, fie trăgând cu urechea, fie prin cineva, de cele hotărâte, mama și-a luat copilul astănoapte și a fugit cu el.

— Trebuie să vă mărturisesc că mă așteptam la un târg mai cinstit, răspunse Haley.

— Ce vreți să spuneți, domnule Haley? Pentru oricine pune la îndoială cinstea mea, nu am decât un singur răspuns! ripostă domnul Shelby, întorcându-se dârș spre negustor.

Omul se mai potoli și adăugă pe un ton mai blând că „este îngrozitor ca un om care a încheiat o afacere cinstită să J’le astfel tras pe sfoară”.

— Domnule Haley spuse Shelby, dacă nu mi-aș da seama că aveți dreptate să fiți supărat, nu aș fi tolerat felul gro Kolan în care ați intrat în salon. Nu voi îngădui totuși niciun fel de insinuări sau presupuneri că aș fi părtaș într-o afacere necinstită. Pe de altă parte însă, țin să vă asigur că mă simit întru totul obligat să vă stau la dispoziție cu tot ce doriți ca sclavi, cai și alte mijloace ce-mi stau la îndemână pentru a vă ajuta să regăsiți ceea ce vă aparține. Pe scurt, domnule Haley, încheie domnul Shelby, părăsind de-o dată tonul demn și rece și reluându-și atitudinea obișnuită, cel mai bun lucru e să nu vă pierdeți cu firea și să luăm împreună o gustare; vom vedea apoi ce este de făcut.

Doamna Shelby se ridică, cerându-și iertare că nu poate lua micul dejun cu ei și, dând dispoziții ca o mulătră să servească cafeaua, părăsi camera.

— Doamnei nu-i prea place umilul dumneavoastră

servitor, spuse Haley, încercând, cu multă stângăcie, să fie] X) liticos.

— Nu sunt obișnuit să îmi se vorbească astfel despre soția mea, răspunse scurt domnul Shelby.

— Iertați-mă, am glumit, zise Haley cu un râs silit.

— Unele glume nu sunt prea plăcute! replică Shelby.

„Dracu' să-l ia. Acum, că am semnat actele care-l scapă de datorie, face pe grozavul! se gândi Haley în sinea lui. A devenit foarte sigur pe el de ieri până azi”.

* * *

Nici căderea unui guvern nu ar fi putut produce. mai multă vâlvă decât cea stârnită, printre tovarășii săi de muncă, de vestea vânzării lui Tom. Nimeni nu mai vorbea despre alt

va; în case și la câmp nu se discuta decât despre ce va urma. Fuga Elizei, întâmplare nemaipomenită pe acele melea -, guri, contribuia de asemeni să întetească fierberea.

Sam cel negru, cum îl porecliseră cu toții pentru că era mai tuciuriu decât toți ceilalți luați la un loc, cugeta adânc la cele întâmplate, socotind în toate felurile și, încercând să vadă dacă nu s-ar putea trage vreun folos de pe urma celor petrecute, mai abitir decât orice patriot alb de la Washington. „Suflă un vânt oare nu aduce nimic bun”, spuse în cele din urmă Sam, ridicându-și pantalonii și băgând un cui lung în locul unui nasture care lipsea; își prinse apoi breteaua, părând foarte încântat de ingeniozitatea lui... Da, da, e un vânt care ne aduce numai rele, continuă el în găind. par dacă Tom pleacă, un altul poate să se ridice în locul lui. De ce nu eu? Tom putea să umble liber în tot ținutul, cu cizme strălucitoare în picioare și cu biletul de liberă trecere în buzunar. De ce nu i-ar lua acum Sam locul? Aș vrea să știu, de ce nu?”

— Hei, Sam, stăpânul a poruncit să înșeuăm pe Bill și

pe Jerry, îi strigă Andy, întrerupându-i astfel monologul.

— Și de ce țipi așa, băiete?

— Cum, nu știi? Cred că vor să ne pună să o căutăm pe Eliza și pe copilul ei.

— Tu vrei să mă înveți pe mine? spuse Sam cu dispreț. Știam asta dinainte!

— Știai sau nu, stăpânul vrea să-i înhami pe Bill și pe Jerry. A mai poruncit ca eu și cu tine să mergem eu domnul Haley și să-l ajutăm să o găsească pe Lizy.

— Ehei, acum au nevoie de Sam. A venit și vremea lui Sam. Stăpânul va vedea deci de ce e în stare Sam.

— Gândește-te bine ce faci, Sam. Stăpâna nu vrea să se dea de urma Elizei.

— De unde o știi și pe asta?

— Am auzit-o cu urechile mele, azi-dimineață, când i-am adus stăpânului apa de ras. M-a trimis să văd ce e cu Lizy; când i-am spus că a fugit, stăpâna s-a bucurat și a strigat: „Slavă Domnului”. Înfuriat, stăpânul i-a răspuns: „Draga mea, ești inconștientă”. Dar până la urmă o să-l convingă că ea are dreptate. E întotdeauna mai bine să fii de partea Kiăpânei.

Sam cel tuciuriu se scarpină în cap: nu era deștept, dar leștul de șiret ca să-și poată da seama dincotro bate vântul. Oprindu-se plin de gravitate, își ridică din nou pantalonii, gesteaie îl ajuta în efortul său de a gândi.

— Pe lumea asta se întâmplă lucruri neînțelese, spuse el în cele din urmă... -.

Saun vorbi ca un filosof, apăsând pe cuvântul *asta*, ca și cum ar fi avut o vastă experiență cu privire la tot felul de lumi și de aceea concluzia sa nu putea fi decât cea înțeleaptă.

— Credeam, dimpotrivă, că stăpâna va face tot ce-i va sta în putință ca s-o găsească pe Lizy, adăugă el pe gânduri.

— Nici atâta lucru nu pricepi, bătrâne negru? Doamna DU vrea ca băiatul Elizei să încapă pe mâna acestui domn Haley. Asta e!

— Așa! murmură Sam cu un ton binecunoscut celor ce au trăit în mijlocul negrilor.

— Și cum să-ți mai spun încă ceva, spuse Andy. Cred că ai face bine să pui mai repede șaua pe cai, fiindcă, după cât am înțeles, stăpâna vrea să-ți vorbească. Ai pierdut destul timp.

Sam îl ascultă și după puțin timp ducea în galop pe Bill și pe Jerry spre casă; ajuns la scară, sări din mers de pe șa, își struni caii cu îndemânare, legându-i de stâlpul de lângă i așa. Armăsarul lui Haley începu să necheze, să dea din opite și să tragă cu putere de frâu.

— Ho, ho, doar n-oi fi sălbatic! strigă Sam. Și un zâmbet răutăcios luminează fața lui neagră.

Un fag uriaș umbrea curtea în acel loc și numeroase Ipsule de jir erau răspândite pe jos. Luând una din ele, Șarm se apropie de armăsar, îl mângâie și îi vorbește încetisor, încercând, chipurile, să-l liniștească. Făcându-se că vrea să îndrepte șaua, Sam strecură sub ea o capsulă de jir, în așa fel, încât cea mai mică apăsare pe șa să-l scoată pe armăsar din fire fără să-i pricinuiască însă o rană sau să lase vreo urmă.

— Așa! icni el înfundat, rotindu-și ochii și schimonosindu-se. Te aranjez eu!

Tocmai atunci doamna Shelby se ivi pe verandă și îi făcu semn să se apropie.

Sam păși spre ea cu hotărârea omului care și-a pus în cap să se ia bine cu stăpânii, ca să prindă cu orice preț rădăcini într-un loc rămas liber.

— De ce ai zăbovit atâta, Sam? Nu ți-a spus Andy să te grăbești?

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, doamnă, răspunse

Sam, dar, vedeți dumneavoastră, caii nu pot fi înșeuăți cât ai clipi din ochi. Bill și Jerry erau la păscut, Dumnezeu știe pe unde.

— Sam, de câte ori te-am învățat că nu trebuie să spui mereu: „Dumnezeu să vă binecuvânteze” sau „Dumnezeu știe unde”. Nu se cade să pomenești fără rost pe Cel de Sus.

— Of, doamnă, Dumnezeu să mă ierte! Mereu uit, stăpână. Dar de acum înainte n-am să mai spun așa.

— Uite, chiar acum ai spus la fel.

— Zău? Dumnezeule! Credeți-mă că n-am vrut să spun așa!

— Trebuie să fii cu băgare de seamă, Sam.

— Lăsați-mă să-mi recapăt răsuflarea și pornesc îndată. Am să fiu numai ochi și urechi.

— Ascultă, Sam, ai să pleci cu domnul Haley ca să-i arăți drumul și să-l ajuți. Ai grijă de cai. Știi că Jerry a schiopătat puțin săptămâna trecută. Să nu-i mână prea repede.

Doamna Shelby apăsă într-un chip cu totul deosebit pe ultimele cuvinte și le rosti cu vocea scăzută.

— Lăsați pe mine, răspunse Sam, rotindu-și ochii cu tâlc.

Dumnezeu știe că... Aoleu! Nu trebuia să spun așa! se sperie el, oprindu-se brusc cu un aer atât de caraghios, încât stăpâna lui nu-și putu reține râsul. Da, doamnă, voi avea grijă de cai.

— Știi, Andy, zise Sam, întorcându-i-se sub fag, nu m-aș mira deloc dacă gloaba acestui domn ar începe să zvârle, așa din senin, din copite. Ce vrei, așa ceva se poate întâmpla oricând!

Și Saim îi dădu lui Andy un ghiont în coaste, plin de înțeleș.

— Aha! răspunse Andy, arătând că a priceput.

— Vezi tu, Andy, doamna vrea să pierdem timp; asta e limpede. O să fac și eu ce pot pentru ea. Până una-alta, să duceau caii undeva spre pădure. Poate că stăpânul nu o să vină prea repede.

Andy râse.

— Ține minte, Andy, dacă s-ar întâmpla ca armăsarul domnului Haley să-și ia câmpii, noi ne lăsăm caii noștri baltă și sărim să-l ajutăm pe domnul Haley.

Amândoi începură să râdă pe înfundate, pocnind din degete și plesnindu-se peste coapse.

Tocmai atunci se ivi și Haley pe verandă. Își potolise enervarea cu câteva cești de cafea tare și acum zâmbea și vorbea plin de voie bună. Între timp, Sam și Andy își făcuseră câte o pălărie din frunze de palmier. La ivirea lui Haley, se repeziră să-l ajute. Din pricina borului năstrușnic pe care-l făcuse, pălăria din frunze de palmier a lui Sam semăna cu orice, numai cu o pălărie nu; niște crenguțe pe care nu avusese vreme să le mai rupă stăteau drept în sus. dând negrului aerul semeț și cutezător al unui șef de trib de pe insula Fidjii. Andy, care nu avusese timp să-și îndeplinească decât fundul pălăriei, privea mulțumit în jurul lui ca și cum ar fi vrut să spună: „Cine ar mai putea zice că n-am și eu o pălărie?;

— Haideți, băieți, spuse Haley. N-avem timp de pierdut.

— Îndată, domnule! răspunse Sam, dând frâul lui Haley și ținându-i scara, în timp ce Andy dezlega ceilalți doi cai.

Când Haley se lăsă în șa, calul său năbădăios făcu un salt neașteptat, azvârlindu-și stăpânul cât colo pe iarba moale și uscată. Scoțând răcnete furioase, Sam trase de frâu, dar nu izbuti decât să zgârie calul în ochi cu frunzele pălăriei sale de palmier, ceea ce nu avu deloc darul să-l liniștească. Armăsarul îl răsturnă și pe Sam, apoi,

nechezând de câteva ori, scapără din copite și o luă la fugă spre celălalt capăt al pajiștii. Bill și Jerry, pe care Andy, așa cum se înțelesese eu Sam, nu uitase să-i dezlege și îi îndemna acum cu tot felul de chiote îndrăcite, îl urmau îndeaproape.

Se iscă o zarvă de nedescris. Saim și Andy alergau de colo-colo zbierând, câinii începură să latre, iar Mike, Mose, Mandy, Fanny și toți ceilalți copii, băieți și fete, fugeau, băteau din palme, urlau și chiuiuau cât îi ținea gura.

Armăsarul alb și iute al lui Haley părea că se simte la largul lui pe pajiștea care se întindea pe aproape o jumătate de milă și apoi se pierdea într-o pădure nesfârșită; calul ai lăsa să se apropie pe cei ce îl fugăreau și, când se aflau doar la câțiva pași de el, o lua din nou la goană spre una din cărăruile pădurii, zvârlind din picioare și nechezând sălbatic.

Strădaniile lui Sam erau de-a dreptul eroice. Ca și sabia lui Richard Inimă de Leu, care izbea întotdeauna acolo unde lupta era în toi, frunzele de paknier ale pălăriei lui se iveau în tot locul unde părea să fie cea mai mică nădejde ca unul din cai să fie prins. Atunci Sam se repezea și striga: „Acum. pe el, prindeți-l, prindeți-l!” Dar strigătele lui speriau și mai mult caii și măreau zarva.

Haley fugea de colo-colo, înjura și bătea din picior. Domnul Shelby încerca în zadar să dea dispoziții de pe verandă. La fereastra camerei sale, doamna Shelby ba râdea, ba se mira, bănuind însă care era adevărul.

În sfârșit, pe la amiază, Sam apărură triumfător, călare pe Jerry și ținând de căpăstru calul lui Haley, ai cărui ochi scânteietori și ale cărui nări fremătătoare arătau că pofta de libertate nu-i pierise încă.

— L-am prins! strigă Saim triumfător. De nu eram eu, și-ar fi rupt cu toții gâtul.

— La dracu'! bomboni Haley furios. Dacă n-ai fi fost

tu, nimic nu s-ar fi întâmplat!

— Să mă ierte Dumnezeu, stăpâne, spuse Sam părănd deosebit de necăjit. Se poate să spuneți așa ceva, când eu am alergat de curgea sudoarea pe mine!

— Bine, bine! M-ai făcut să pierd aproape trei ceasuri cu fugărirea asta caraghiosă. Haideți s-o pornim și să terminăm cu prostiile.

— Domnule, spuse Sam cu o voce plângăreață. Vreți să ne omorâți pe toți, și pe noi, și pe cai? Abia ne mai ținem pe picioare. Caii sunt numai o apă. De ce nu vreți să așteptați până după-masă? Uitați-vă la calul dumneavoastră:

< plin de spume. Și Jerry șchioapătă. Cred că nici stăpâna nu ne va permite să plecăm până după-masă. Dumnezeu să

u binecuvânteze, domnule, avem timp să pornim și atunci.

Lizy nu mergea niciodată prea repede.

Doamna Shelby, care ascultase înveselită de pe verandă toată discuția, se hotărî să se amestece și ea.

Coborând și ducându-se spre Haley, își exprimă părerea de rău pentru tot ce se petrecuse și îl rugă stăruitor să rămână la prânz, asigurându-l că masa se va servi numaidecât.

Neavând încotro, Haley se îndreptă destul de morocănos spre salon; urmărindu-l cu o privire greu de descris, Sam luă caii și porni spre grajd.

— Ai văzut, Andy? L-ai văzut? spuse el după ce ajunsese în spatele grajdului și legă caii de un stâlp. Dumnezeule!

1 um mai înjura! îmi vâjâiau urechile! „Înjură cât poțtești, mi-am zis eu în gând. Ce, vrei calul așa, la iuțeală? N-ai

Iccât să ți-l prinzi singur!” Dumnezeule, Andy, parcă îl ad și acutm!

Sam și Andy se rezemară de peretele grajdului și râseră cu poftă.

— Să-l fi văzut cum se uita la mine ca un zănatec când i-am prins calul. Dumnezeu, ar fi fost în stare să mă omoare. Și eu stăteam în fața lui umil și nevinovat!

— Parcă eu nu te-am văzut! răspunse Andy.

— Dar pe stăpâna ai văzut-o la fereastră? Ai văzut-o cum râdea?

— Fugeam atât de repede, încât nu am avut timp s-o văd.

— Ești un nătărău! hotărî Sam, începând să țeșale calul lui Haley. Eu am „spirit de observație”, așa se cheamă asta. E ceva foarte important, Andy. Și te sfătuiesc să-l cultivi și pe al tău, cât mai ești tânăr... Ridică-i piciorul din spate, Andy. Vezi, Andy, prin asta ne deosebim noi, negrii. N-am simțit eu azi-dimineață dincotro bate vântul? N-am văzut eu cam ce vrea stăpâna, deși nu imi-a spus un cuvânt? Asta înseamnă „spirit de observație”, Andy. Asta înseamnă să fii înzestrat. Calitățile diferă de la om la om; dar când le ai, trebuie să le cultivi.

— Să-mi fie cu iertare, dar mi se pare că dacă nu aș fi venit eu azi-dimineață în ajutorul spiritului tău de observație, n-ai fi priceput totul chiar atât de bine, se oțărî Andy.

— Andy, urmă Sam, tu ești un copil care promite, fără doar și poate. Am o părere grozavă despre tine, Andy. Și nu mi-e rușine să primesc sfaturi de la tine. Nu trebuie să disprețuim pe nimeni: și cei mai deștepți dintre noi se pot înșela câteodată. Și acum, hai acasă. Să fiu al dracului dacă stăpâna n-o să ne dea azi o masă strașnică.

CAPITOLUL VII

Lupta mamei

E GREU DE ÎNCHIPUIT o ființă omenească mai deznădăjduită și mai nefericită decât Eliza, în clipa în oare

părăsise coliba lui Tom.

Suferințele și primejdia în care se zbătea soțul ei, urgia ce îi amenința copilul i se învâlmăneau în minte, lăsându-i totuși posibilitatea să-și dea seama de toate greutățile pe care le întâmpina părăsindu-și singurul cămin pe care-l avusese și lipsindu-se de protecția unui prieten pe care îl stima și îl iubea. Nu-i era ușor nici gândul despărțirii de fiecare lucru drag, de locurile în oare crescuse, de copacii sub care se jucase, de poiana unde se plimbase fericită în atâtea seri cu tânărul ei soț; totul – așa cum i se înfățișa în lumina rece și limpede a nopții senine – părea să o mustre, întrebând-o cum putea părăsi un astfel de cămin!

Dar dragostea de mamă și spaima nebunească, pe care i-o pricinuia apropierea unei primejdii îngrozitoare, erau mai tari decât orice.

Copilul era destul de mare și ar fi putut foarte bine merge pe jos, alături de ea; în alte împrejurări, Eliza l-ar fi ținut de mână. Dar acum numai gândul de a-l lăsa din brațe o cutremura și, pășind tot mai repede, îl strângea cu putere la piept.

Pământul înghețat îi scârțâia sub picioare și zgomotul propriilor ei pași o făcea să tresară; fiecare foșnet de frunză, fiecare umbră o făcea să se-nfioare și să-și grăbească mersul.

Se mira singură de tăria pe care o avea; simțea copilul ca pe un fulg, iar spaima îi sporea puterea, făcând-o aproape supraomenească; neconținut, buzele-i palide murmurau o rugăciune: „Ajută-mă, Doamne! Apără-mă, Doamne!”

Tu, tânără mamă, care citești aceste rânduri, dacă ai ști că Harry sau Willie al tău ar trebui să fie luat cu forța de un negustor brutal, sau dacă ai fi văzut cum arăta acel om, dacă ai fi aflat că actele de vânzare ale copilului tău au

fost semnate și dacă nu ai fi avut putința să-l scapi decât de la miezul nopții până a doua zi în zori, cât de repede ai fi putut umbla? Câte mile ai fi putut străbate în acele ceasuri, cu copilul în brațe, dormindu-ți cu căpșorul pe umăr și ținându-te strâns de gât cu brațele lui moi?

Copilul dormea. La început, noutatea și neliniștea îl ținuseră treaz. Maică-sa îl potolise cu atâta grijă, asigurându-l că dacă o să fie cuminte o să scape, încât se agățase de gâtul ei întrebând-o:

— Mamă, pot să dorm, nu-i așa?

— Da, dragul meu. Dormi dacă ți-e somn.

— Dar, mamă, dacă adorm, n-o să-l lași să mă ia?

— Nu, n-ai nicio frică! răspunse mama, pălind mai tare și aruncând priviri speriate în jur.

— Sigur, mamă, nu-i așa?

— Da, firește, răspunse mama cu un glas care o înspăimânta, căci parcă nu era al ei.

Băiatul își lăsase căpșorul obosit pe umărul ei și adormise îndată.

Atingerea brațelor sale calde și respirația lui regulată dădeau mamei și mai multă tărie. Avea impresia că fiecare mișcare a copilului adormit îi insufla noi forțe.

Cât de minunată este puterea sufletului asupra trupului! Nervii se dovedesc de nebiruit, mușchii se fac tari ca oțelul și omul cel mai slab devine puternic!

Eliza trecu ca într-un vis hotarele fermei, așternându-se la drum pe lângă poiană și pădurice. Mergea înainte fără a-și încetini o clipă pasul, fără a se opri, lăsând mereu în urmă locurile-i dragi. La ivirea zorilor ajunsese pe șosea, la multe imite depărtare de conac.

— Eliza vizitase adesea cu stăpâna ei unele rude din sătulețul T., în apropiere de râul Ohio, și cunoștea bine drumul. Planul ei era să treacă râul; mai mult decât atât nu putea face; singura ei nădejde era în Dumnezeu.

Când pe șosea apărură primele căruțe și primii cai, își dădu seama, cu intuiția caracteristică celui în prada unei mari emoții, că mersul ei grăbit și înfățișarea ei înspăimântată ar putea atrage luarea-aiminte. De aceea lăsă copilul din brațe și, îndreptându-și rochia și basmaua, o porni cu pas liniștit, care să nu trezească bănuieli.

În legăturica pe care o luase cu ea pusese câteva prăjituri și mere; pentru a-l face pe copil să meargă mai repede, dădea câte un măr de-a dura pe jos; copilul se repezea după el să-l prindă, și în felul acesta străbătură destul de iute și alte mile.

După câțva timp ajunseră la o pădure deasă, prin care susura un pârâu limpede. Copilului i se făcuse foame și sete. Eliza sări cu el gardul care înconjura pădurea, și, așezându-se jos în spatele unei pietre uriașe care o ascundea de privirile drumeților, dădu micuțului de mâncare. Băiețașul se miră că maică-sa nu ia nimic; când, punându-i minutele în jurul gâtului, copilul încercă să-i dea în gură o bucată de prăjitură, ea simți că o îneacă plânsul.

— Nu, Harry, dragul meu. Mama nu poate mânca până ce nu vei fi în siguranță. Trebuie să plecăm și să mergem până la râu.

Și porni în grabă pe șosea, silindu-se din nou să meargă cât mai calin.

Se afla acum la mai multe mile depărtare de locurile unde era cunoscută. Chiar dacă ar fi întâlnit pe cineva care ar fi știut-o, se gândea ea, nimeni nu ar fi putut bănui că fuge; bunătatea și generozitatea stăpânilor ei erau într-adevăr prea binecunoscute tuturor. Având și ea și copilul pielea destul de albă, nimeni n-ar fi putut să-și dea seama că erau negri, decât la o cercetare mai atentă. Eliza putu să ajungă astfel destul de departe fără a întâmpina vreun neajuns. Dându-și seama de acest lucru, la prânz se opri la o casă țărănească pentru a se odihni și a cumpăra de

mâncare; deoarece pe măsură ce se depărta de conac primejdia se micșora, încordarea supraomenească a nervilor ei începu să se potolească și Eliza se simți ostenită și înfometată.

Țăranca, o femeie bună și guralivă, părea îrucântată că are cu cine sta de vorbă și o crezu de îndată pe Eliza, oare îi povesti că se duce să petreacă o săptămână la niște prieteni.

Puțin înainte de asfințit, obosită și cu picioarele umflate, dar cu tot atâta tărie în suflet, Eliza intră în satul T. sâtuat pe malul râului Ohio. Își aruncă privirile asupra apei care curgea ca și Iordanul, între ea și Canaanul libertății de pe malul celălalt.

La începutul acelei primăveri, apele crescuseră și curgeau vijelios la vale; bucăți mari de gheață pluteau pe undele întăritate.

Din cauză că malul ce mărginea statul Kentucky înainta ca un cioc uriaș în apă, gheața se adunase în acel loc în cantități mari și canalul îngust care înconjură limba de pământ era plin de sloiuri. Așezate unele peste altele, ele ridicaseră o adevărată barieră în fața celorlalte blocuri de gheață oare voiau să coboare la vale și oare alcătuiseră un fel de plută uriașă, ce se întindea până aproape de celălalt mal.

Eliza se opri o clipă privind îngrijorată zăporul ce se formase și își dădu seama că bacul oare traversa de obicei râul nu putea circula. Se îndreptă atunci spre un mic han de pe mal, pentru a cere informații asupra unei posibilități de a trece râul. Auzind vocea limpede și rugătoare a Elizei, hanșita, ocupată cu pregătirea cinei, își întrerupse trebăluiala.

— Ce vrei? strigă ea.

— Nu-i niciun bac sau luntre care să treacă chiar acum râul la B? întrebă ea.

— Nu e, nu! răspunse femeia. Bărcile nu mai umblă pe o vreme ca asta.

Impresionată de privirile deznădăjduite ale Elizei, femeia o întrebă:

— Vrei să treci dincolo? E cineva bolnav? Pari tare îngrijorată!

— Am un copil în stare gravă, răspunse Eliza. Am aflat de abia azi-noapte și am umblat toată ziua în nădejdea să găsesc aici un bac care să mă treacă dincolo.

— N-ai noroc! răspunse femeia, plină de înțelegere. Îmi pare tare rău de dumneata. Soloimon! strigă ea de la fereastră spre o clădire mică din fundul curții.

Un bărbat cu un șorț de piele și mâinile murdare se ivi în ușă.

— Sol, îl întrebă femeia, oare omul acela al tău își duce astă-noapte butoaiele peste râu?

— Așa zicea, că o să încerce să găsească un loc pe unde să poată trece, răspunse bărbatul.

— E un om care vrea să treacă râul la noapte cu niște mărfuri, spuse femeia adresându-se Elizei. O să vină îndată

72

să cineze aici, așa că cel mai bun lucru e să stai să-l aștepți. Ce copilăș drăguț ai! adăugă ea, dând micuțului o prăjitură. Dar copilul, istovit, plângea de oboseală.

— Sărmanul! Nu e obișnuit să meargă așa mult și l-am grăbit tot timpul, o lămuri Eliza.

— Adu-l aici înăuntru, spuse femeia, deschizând ușa spre un mic dormitor în care se afla un pat bun. Eliza culcă copilul în pat, ținându-i minutele până când adormi.

Pentru ea, însă, nu se afla odihnă. Gândul că e urmărită o ardea ca focul. Privea mereu cu teamă spre apele vijelioase și tulburi care o despărteau de libertate.

S-o părăsim deocamdată pe Eliza și să vedem ce s-a

întâmpilat între timp cu cei ce o urmăreau.

* * *

Doamna Shelby făgăduise că prânzul avea să fie servit de îndată, dar lucrul acesta nu atârna numai de ea. Astfel, deși chiar în fața lui Haley peste o jumătate de duzină de soli fuseseră trimiși la bucătărie pentru a transmite ordinul de a servi masa cât mai repede, mătușa Chloe se mulțumise să dea din cap și să scoată câte un mormăit posomorât; apoi își văzuse mai departe de treabă cu o încetineală neobișnuită.

Din anumite pricini, toate slugile aveau simțământul că stăpâna lor nu avea să fie deloc supărată dacă s-ar mai întârzia cu servitul mesei; astfel, ca prin minune, se produsese tot felul de mărunte întâmplări care pricinuiră o întârziere serioasă.

Un ajutor al mătușii Chloe răsturnă sosiera; sosul trebui astfel să fie pregătit din nou, cu grijă, sub supravegherea mătușii Chloe, care răspundea scurt la toate îndemnurile de a se grăbi: „Doar n-o să trimitem sos nefiert la masă, numai pentru ca să ajut la prinderea mai știu eu cui”.

Un alt servitor se împiedică pe când aducea cana cu apă, pe care, trebui să o umple din nou la cișmea și altul căzu cu farfuria de unt.

Din când în când, soseau în bucătărie tot felul de noutăți hazlii: ba că domnul Haley e foarte nervos și că nu-și mai găsește loc pe scaun, ba că umblă de colo până colo, de la fereastră la ușă și înapoi.

— Așa îi trebuie! răspundea mătușa Chloe cu indignare.

În curând o s-o pățească și mai rău, dacă nu-și vede de treabă. Dumnezeu îi va cere socoteală într-o bună zi și atunci o să vedem pe unde scoate cămașa.

— Va ajunge cu siguranță în iad, spuse micul Jake.

— Asta și merită, răspunse mătușa Chloe supărată. A frânt atâtea și atâtea inimi până acum. V-o spun tuturor, declară ea, întorcându-se spre ei și rămânând cu furculița în mână, o să se întâmple ce scrie în „Apocalipsul” pe care mi l-a citit domnul George. Sufletele oamenilor cheamă pe Dumnezeu ca să le răzbune.

Toți o ascultară cu luare-aminte, fiindcă mătușa Chloe se bucura de o înaltă prețuire la bucătărie; și masa fiind aproape gata, toți puteau sta liniștiți la taifas.

— Nu-i așa că străinul o să fie mistuit de flăcările iadului? Întrebă Andy.

— Ah, cum aș mai vrea s-o văd și pe asta! strigă micul Jake.

— Copii! răsună deodată un glas care îi făcu pe toți să amuțească.

Era glasul lui Tom, oare intrase în bucătărie și ascultase din ușă discuția lor.

— Copii! zise el. Mă tem că nu știți ce vorbiți! Ce ați spus e îngrozitor, copii; e îngrozi. or numai când te gândești. Nu trebuie să dorești nimănui o astfel de grozăvie.

— Nu o dorim decât negustorilor de suflete! răspunse Andy. Nimeni nu poate fi împiedicat să-i facă o astfel de urare. Sunt atât de haini!

— Și firea se răzvrătește împotriva lor.

— Negustorii ăștia nu smulg copiii de la pieptul mamelor ca să-i vândă? strigă și mătușa Chloe. Micuții plâng și se agață de fusta mamei și ei nu se înduplecă: îi iau și îi vând! Nu despart ei pe soți de soțiile lor? Mătușa Chloe începu să plângă, dar continuă printre lacrimi: Credeți că lor le pasă de toate suferințele pe care le prilejuiesc? Beau, fumează și iau totul parcă în glumă.

Mătușa Chloe își acoperi fața cu șorțul de pânză și începu să plângă cu hohote.

— Roagă-te pentru cei ce se poartă rău cu tine, așa ne învață Biblia, spuse unchiul Tom.

— Să mă rog pentru ei? răspunse mătușa Chloe. Dumnezeu, asta e prea mult! Nu pot să mă rog pentru ei.

— E firesc să nu poți; și tot ce e firesc e greu de biruit, Chloe, răspunse Tom, dar harul lui Dumnezeu e mai puternic decât toate. Poate că ar trebui să te gândești ce nenorocit poate fi sufletul unui astfel de om și să mulțumești lui Dumnezeu că nu ești ca el. Mai bine să fiu vândut de o mie de ori decât să trebuie să răspund pentru toate păcatele care încarcă sufletele acestor păcătoși.

— Și eu la fel, spuse Jake. Doamne, așa trebuie să fim, nu, Andy?

Andy ridică din umeri și fluieră aprobator.

— Îmi pare bine că stăpânul nu a plecat azi de acasă, așa cum își pusese în gând, adăugă Tom. M-ar fi durut mai mult chiar decât faptul că mă vinde. Poate lui i s-ar fi părut firesc, dar mie mi-ar fi fost foarte greu; îl cunosc doar de când era copil. Am văzut că stăpânul e aici și acum sunt împăcat.

Stăpânul meu n-a avut încotro. A făcut așa cum trebuia, dar mă tem că lucrurile or să meargă mai rău după plecarea mea. Stăpânul n-o să poată fi cu ochii pretutindeni, ca mine. Băieții ăștia sunt inimoși, dar grozav de zăpăciți.

Asta mă neliniștește.

În clipa aceea se auzi clopoțelul și Tom fu chemat în sufragerie.

— Tom, i se adresă stăpânul cu blândețe, vreau să-ți spun că am dat domnului Haley o hârtie prin care mă oblig să-i plătesc o mie de dolari dacă nu te va găsi aici când va veni să te ia. Astăzi are alte treburi și tu ești liber să faci ce vrei. Poți să te daci unde îți place.

— Mulțumesc, stăpâne, i răspunse Tom.

— Bagă-ți bine mințile în cap, spuse negustorul, nu scorni vreuna din șmecheriile voastre de negri. Dacă cumva fugi, îi iau stăpânului tău până la ultimul ban. Dacă m-ar asculta pe mine, nu s-ar încrede în niciunul din voi.

— Stăpâne, spuse Tom, stând drept în fața domnului Shelby. Aveam doar opt ani când mama dumneavoastră m-a rugat pentru prima dată să vă țin în brațe. Pe atunci nu aveai niciun an. „Iată, Tom, mi-a spus dânsa atunci, acesta va fi tânărul tău stăpân. Ai grijă de el”. Și acum vă întreb, stăpâne: mi-am călcat eu vreodată cuvântul dat sau v-am supărat cu ceva, mai ales de când ouam făcut creștin?

Domnul Shelby era adânc mișcat; ochii i se umplură de lacrimi.

— Bunul meu Toni! spuse el. Dumnezeu știe că spui numai adevărul. Dacă mi-ar sta în putință, nu te-aș vinde pentru tot aurul din lume.

— Îți dau cuvântul meu de creștină, exclamă doamna Shelby, că vei fi răscumpărat de îndată ce voi putea strânge banii. Sir, spuse ea apoi către Haley, ține minte cui îl vei vinde și dă-mi numaidecât de veste.

— Fiți fără grijă, răspunse negustorul. Peste un an vi-l voi vinde înapoi, întreg și nevătămat.

— Ți-l voi răscumpăra atunci și te asigur că nu vei fi în pierdere.

— Firește, răspunse negustorul. Mie mi-e totuna dacă îl vând în susul sau în josul fluviului, numai să fac o afacere bună. Știți, doamnă, tot ce vreau e să-mi asigur și eu un trai omenesc! Asta cred că o vrea fiecare din noi.

Domnul și doamna Shelby erau plictisiți și se simțeau cât se poate de prost din pricina neobrazării negustorului, dar își dădură seama că nu trebuiau să-și arate adevăratele lor simțăminte.

Cu cât Haley era mai josnic și mai cinic, cu atât doamna Shelby se temea mai mult ca nu cumva omul

acesta îngrozitor să o găsească pe Eliza și pe copilul ei. De aceea puse în joc toată dibăcia și șiretenia ei de femeie care să-l facă să întârzie cât mai mult. Ziimbea, vorbea însuflețită cu el și făcea tot ce putea pentru ca timpul să treacă pe nesimțite.

La ceasurile două, Sam și Andy scoaseră caii, pe care galopul de dimineață părea să-i fi înviorat.

Sam, căruia masa îmbelșugată îi readusese toate puterile, stătea gata să îndeplinească cu zel orice serviciu i s-ar fi cerut. Când Haley se apropie, tocmai se lăuda față de Andy cu izbânda neîndoielnică a uneltirilor sale.

— Stăpânul vostru n-are câini? întrebă gânditor Haley, pregătindu-se să se suie pe cal.

— Ba are, sigur că are! Chiar o grămadă! spuse Sam triumfător. Îl are mai ales pe Bruno, care știe să latre tare de tot. Și apoi fiecare dintre noi, negrii, avem câte o potaie.

— Javrele voastre, dracu' să le ia! mormăi Haley. Sam imunmură:

— Nu văd pentru ce le înjurați.

— Stăpânul vostru n-are câini pentru urmărirea negrilor fugari? repetă negustorul.

Sam înțelese foarte bine ce voia Haley, dar își păstră aerul lui serios, de o nevinovăție care te scotea din fire.

— Toți câinii noștri au un nas foarte bun. Cred că ar putea fi folosiți, deși nu au fost obișnuiți cu așa ceva. Vino aici, Bruno, strigă el, fluierând pe bătrânul câine care se repezi spre ei gudurându-se.

— Neghiobule! se răsti Haley la el. Haide, suie-te pe cal.

Sam sări cu îndemânare în șa, gâdilându-l în treacăt pe

Andy, care izbucni în râs. Scos din fire, Haley încercă

să-l croiască cu cravaşa, dar nu-l ajunse.

— Eu nu ştiu ce e cu tine, Andy, spuse Sam pe un ton grav. Asta e o treabă serioasă şi nu e timp să te ții de joacă. Aşa vrei tu să-ți ajuți stăpânul?

— Trebuie să mergem de-a dreptul spre râu! hotărî Haley, când ajunseră la hotarul moşiei. Ştiu că toți ăi care fug o apucă într-acolo.

— Fireşte! îşi dădu cu părerea Sam. Domnul Haley a văzut lucrurile aşa cum trebuie. Numai că sunt două drumuri care duc la râu: unul bun şi unul noroios. Pe care vrea domnul să pornească?

La auzul acestor noi amănunte geografice, Andy privi cu mirare spre Sam, dar îi confirmă îndată spusele, ba le şi repetă.

— Eu aş zice mai degrabă că Eliza a luat-o fără doar şi poate pe drumul noroios, care e mai puţin umblat, îşi dădu cu părerea Sam.

Deşi Haley era vulpe bătrână şi întotdeauna bănuitor, ca să nu fie tras pe sfoară, argumentele lui Sam părură să-l fi convins.

— Numai de n-ați fi amândoi nişte pramatii mincinoase!

murmură el, pe gânduri.

Tonul şovăitor al lui Haley îl înveseli grozav pe Andy, care se dădu puţin înapoi şi se zgâlţâi tare în şa, ca şi cum ar fi vrut să dea impresia că e gata să cadă de pe cal. Cât despre Sam, luase o mutră gravă şi tristă.

— Bineînţeles, domnul face cum doreşte; dacă socotiți că e mai bine să pornim, de pildă, pe drumul bun, pentru noi e totuna. Dacă stau şi chibzuiesc, parcă tot mai bine e să mergem pe drumul cel bun, hotărât!

— Fireşte că a apucat pe un drum mai neumblat, gândi cu glas tare Haley, fără să mai ia în seamă cuvintele lui Sam.

— Parcă poți să știi! făcu Sam. Femeile nu fac niciodată ceea ce crezi că vor face; de obicei ele fac tocmai pe dos. Așa, dacă, de exemplu, crezi că au luat-o pe drumul acesta, poți fi sigur că e mai bine să o pornești pe celălalt dacă vrei să le găsești. Eu cred că Lizy a luat-o pe drumul noroios, așa că am face mai bine s-o luăm noi pe cel bun.

Se vede însă că aceste adânci cugetări asupra diplomației sexului feminin nu reușiră să-l convingă pe Haley să aleagă drumul neted, ci hotărî să meargă pe drumul noroios, întrebându-l pe Sam cât mai era până acolo.

— Încă puțin, răspunse Sam, făcându-i semn cu ochiul lui Andy. Apoi adăugă: Să știți însă că, cu cât mă gândesc mai bine, cred că n-ar trebui să mergem pe drumul ăsta. N-am fost niciodată pe-acolo. E un drum groaznic de singuratic și ne putem rătăci. Dumnezeu știe când am ajunge la capătul lui.

— N-are a face. O să mergem pe acest drum.

— Trebuie să mai spun că am auzit că drumul ăsta ar fi tăiat de un râu. Nu-i așa, Andy?

Andy nu știa nimic precis. Parcă auzise și el ceva cândva, dar nu fusese niciodată pe acolo. Pe scurt, nu-și putea da nicio părere.

Haley, obișnuit să cântărească minciunile și să deosebească pe cele mai mari de cele mai mici, trase concluzia că trebuie să aleagă drumul noroios.

Avea simțământul că la început Sam spusese cu adevărat ceea ce gândea și că acum încerca să-l amăgească cu tot felul de năzbâtii, ca să nu-i facă vreun rău Elizei.

De aceea, când Sam îi arătă drumul cel noroios, Haley se repezi orbește într-acolo, urmat de cei doi însoțitori ai săi.

Drumul se dovedi curând foarte prost. Era fosta

șosea ce ducea spre râu și care fusese părăsită de mulți ani, în urma construirii celei noi. După vreun ceas, începu să fie întrerupt de numeroase gospodării și împrejurimi. Sam știa foarte bine acest lucru. Andy nici nu auzise, tocmai fiindcă fusese nepracticat de atâta vreme. Flăcăiașul stătea în șa cu un aer resemnat, strigând însă din când în când că „drumul e prea greu pentru copitele bolnave ale lui Jerry”.

— Ia ascultați! se înfurie deodată Haley. Vă știu eu ce poame sunteți! Orice-ați face, să nu credeți că o să mă convingeți să părăsesc drumul ăsta! Așa că mai bine țineți-vă gura!

— Domnul poate să meargă pe unde vrea, răspunse Sam supus, făcând în același timp cu ochiul lui Andy, oare nu-și mai încăpea în piele de bucurie.

Sam era și el foarte vesel și se prefăcea că se uită cu luare-aminte împrejur; la un moment dat strigă chiar că văzuse pălăria unei fete în vârful unui tăpșan îndepărtat și, întorcându-se spre Andy, zise:

— Să fiu al dracului dacă aia de colo din vale nu era

Lizy. Sam scotea astfel de strigăte tocmai când treceau prin locuri abrupte sau pietroase, unde era deosebit de greu să grăbești dintr-odată calul, ceea ce îl făcea pe Haley să fie într-o permanentă stare de neliniște.

După ce merseră astfel aproape un ceas, ajunseră deodată în curtea unei ferme. Nu se vedea însă țiipenie de om, căci toți erau la muncile câmpului. Deoarece hambarul tăia drumul de-a curmezișul, era limpede că drumul se înfunda și că nu avea niciun rost să-l, mai urmeze.

— Nu v-am spus eu? strigă Sam cu un aer de nevinovăție jignită. Cum ar putea un domn străin să știe despre un ținut mai multe decât cei care s-au născut și au trăit în el?

— Ticălosule, strigă Haley, m-ai înșelat! Tu știai

dinainte toate astea.

— Păi nu vi le-am spus și n-ați vrut să mă credeți? V-am lămurit că drumul ăsta e întrerupt și tăiat și n-am vrut să mergem pe aici. Andy e martor că-i așa!

Totul era mult prea adevărat pentru a putea fi negat, astfel că nefericitului negustor nu-i rămânea altceva de făcut decât să-și înghită mânia pe cât era cu putință. Toți trei o luară la dreapta pe șosea.

Din pricina nenumăratelor întârzieri ajunseră în satul în care se afla Eliza cam la vreo trei sferturi de ceas după ce aceasta își culcase copilul la han. Eliza stătea la fereastra hanului privind într – altă parte, când deodată ochiul ager al lui Sam o zări. Haley și Andy rămăseseră la câțiva pași în urmă. Sam se prefăcu că i-a căzut pălăria și scoase un țipăt puternic, caracteristic, care o făcu pe Eliza să tresară. Abia avu. timp să se dea înapoi și întregul alai trecu prin fața ferestrei, îndreptându-se spre ușa din față.

Eliza avu atunci impresia că trăiește într-o clipă o mie de vieți. Camera în care se afla dădea printr-o ușă lăturalnică spre râu. Își luă copilul în brațe și coborî într-o fugă nebună scările. Negustorul o zări tocmai când ajunsese jos pe mal.

Sărind de pe cal și strigându-i pe Sam și pe Andy, el se repezi după ea ca un câine de vânătoare care urmărește o căprioară. Picioarele Elizei păreau că nici nu ating pământul. Într-o clipă ajunse la marginea apei. Însufletită de o putere pe care nu o au decât cei ce se află în grele clipe de deznădejde, ea scoase un țipăt sălbatic și se aruncă spre valurile vijelioase ale râului, sărind de pe mai pe un sloi de gheață. Sări cum numai un om înnebunit de spaimă și de deznădejde putea să sară. Văzând-o, Haley, Sam și Andy scoaseră fără să vrea un strigăt de uimire și ridicară mâinile spre cer.

Sloiul pe care sărise pârâi și începu să se scufunde,

dar Eliza nu se opri pe el. Cu țipete sălbatice, ea făcu un salt pe un alt sloi, apoi pe un altul; căzând, sărind, împiediciându-se, ridicându-se din nou, își pierdu pantofii, ciorapii i se rupseră și la fiecare pas picioarele-i sângerau. Dar ea nu vedea, nu simțea nimic până când, deodată, zări ca prin vis, în fața ei, malul celălalt, malul statului Ohio, și un oim care îi ajută să pună piciorul pe uscat.

— Oricine ai fi, ești o femeie curajoasă, spuse omul.

Eliza recunoscă după glas și înfățișare pe un fermier care locuia în apropierea conacului stăpânilor ei.

— Oh, domnule Syimmes, scăpați-imă, scăpați-mă, ascundeți - mă! îl rugă Eliza.

— Ce e? Ce s-a întâmplat? întrebă omul. Dar bine, ești o sclavă a domnului Shelby!

— Copilașul meu drag a fost vândut. Vedeți, omul acela care ană fugărește este noul lui stăpân! spuse ea, arătând cu mâna spre celălalt mal. Oh „domnule Syimmes, aveți și dumneavoastră un băiețel!

— Da, am un băiețel, răspunse omul ajutându-i să urce malul abrupt. Ești o mamă bună și vitează. Îmi place cura jul oriunde îl întâlnesc.

Când se depărtară puțin de țărm, fermierul se opri.

— Aș face bucuros ceva pentru dumneata, zise el, dar n-am unde să te țin. Tot ce pot face e să te îndrumez spre casa aceea mare, albă, singuratică, de pe strada principală a orașului. Du-te acolo. O să găsești oameni buni. Nu-ți fie teamă: cu siguranță că te vor ajuta...

— Dumnezeu să vă binecuvânteze! spuse Eliza, adânc mișcată.

— Lasă, lasă. Ce am făcut nu are nicio importanță.

— Și nu veți spune nimănui nimic, sir, nu-i așa?

— Pentru numele lui Dumnezeu, femeie! Drept cine «mă iei? Firește că n-am să spun nimic! exclamă fermierul. Haide, acum du-te acolo și fii o femeie înțeleghătoare. Ți-ai

câştigat din plin libertatea şi, în ce mă priveşte, o vei păstra.

Femeia strânse copilul la piept şi păşi repede şi cu hotărâre înainte. Fermierul rămase pe loc privind în urma ei.

„Poate că Shelby va socoti că nu m-am purtat ca un bun vecin. Dar ce puteam să fac? Dacă o să-mi prindă vreodată o sclavă de-a mea, n-are decât să-mi plătească cu aceeaşi monedă. Totdeauna mi-a fost groază să văd oameni gâfâind, fugăriţi şi hăituiţi de din. De ce să le fac rău? N-am nicio poftă să devin vânător de oameni pentru alţii”.

Aşa gândea acest simplu fermier din Kentucky, care nu-şi prea cunoştea bine obligaţiile sale legale şi îndeplinisese doar o datorie creştinească, ceea ce nu i s-ar fi întâmplat dacă ar fi fost mai bogat şi mai instruit.

Haley urmărise împietrit toate cele petrecute până ce Eliza dispăru sus, pe malul celălalt. De-abia atunci se uită cu o privire pierdută, întrebătoare, la Sam şi la Andy.

— Nemaipomenită ispravă! spuse Sam.

— Femeia asta e diavolul curat. A sărit ca o pisică sălbatică!

— Şi acum, spuse Sam, scărpinându-se în cap, cred că domnul n-o să se supere dacă nu ne luăm după ea pe acelaşi drum. Să nu vă închipuiţi cumva că eu aş fi în stare de aşa ceva. Şi Sam dădu drumul unui hohot de râs.

— Râzi, ai? mârâi Haley.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, domnule. Nu m-am putut opri, răspunse Sam, dând frâu liber veseliei sale. Era atât de caraghioasă Eliza cum sărea pe gheaţa care trosnea sub picioarele ei! Auzeam apoi pleosc, o căzătură, încă o săritură, iarăşi pleosc, iarăşi o căzătură; Dumnezeule, cum mai ţopăia!

Sam şi Andy râdeau cu lacrimi.

— Vă învăţ eu minte să mai rânjiţi aşa! zbieră

negustorul, pocnind cravaşa deasupra capetelor lor.

Amândoi se ghemuiră, apoi fugiră ȕipând de-a lungul malului şi încălecară înaintea lui Haley.

— Bună seara, domnule! spuse Sam. Vă rog să ne iertaţi, dar stăpâna trebuie să fie foarte îngrijorată din pricina cai lor. Nu ar îngădui să trecem cu caii peste puntea lui Lizy astă-seară.

Şi înghiontindu-l în glumă pe Andy, o luară la sănătoasa, lăsând în urmă doar un prelung hohot de râs.

CAPITOLUL VIII

Cum a scăpat Eliza

CÂND ELIZA TRECUSE RÂUL, începuse să se înnopteze. O pâclă cenuşie, care se ridica încet deasupra râului, o învăluisese, în timp ce urca celălalt mal; apele vijelioase şi sloiurile care se topeau puneau o piedică de netrecut între ea şi omul care o urmărea. Haley fu nevoit să se întoarcă încet, amărât, spre micul han din sat, pentru a se gândi pe îndelete ce-i mai rămâne de făcut. Hangiţa îi deschise uşa şi-l pofti într-o sufragerie mică; podeaua era acoperită cu o scoartă ruptă; în mijloc se afla o masă acoperită cu o muşama neagră, lucioasă; de jur-împrejur erau scaune înalte de lemn, iar pe policioara vetrei se puteau vedea felurite obiecte din ipsos colorat. O bancă lungă de lemn se întindea lângă vatră. Haley se aşeză pe ea, gândindu-se la nestatornicia nădejdlor, a ambiţiilor sau fericirii.

„Ce-tmi trebuia mie diavolul ăsta mic? îşi spuse el în sinea lui. De ce dracu' oi fi făcut atâta drum?”

Şi Haley îşi potoli mânia repetând la propria lui adresă o seamă de aprecieri foarte puţin măgulitoare, pe care oricât le-am socoti de îndreptăţite, nu le vom reda totuşi.

Deodată tresări şi alergă spre fereastră căci auzise în faţa hanului glasul puternic şi zgomotos al unui drumeţ.

— Dumnezeu! Ce întâmplare! spuse Haley. Dacă nu înă înșel, e Tom Loker, în carne și oase.

Haley ieși repede, îndreptându-se spre prima încăpere a hanului. Alături de tejghea, într-un colț al încăperii, stătea un bărbat voinic, musculos, înalt și lat în spete. Era îmbrăcat într-o manta din piele de bivoliță, cu părul pe dinafară, care îi dădea o înfățișare aspră, sălbatică, potrivită de altfel cu expresia feței sale. Fiecare trăsătură exprima brutalitate și violență. Pentru a și-l putea închipui mai bine, cititorul nu are decât să se gândească la un bulldog care ar purta haină și pălărie.

Tem Loker era însoțit de un bărbat care în multe privințe oferea un contrast izbitor cu el. Mic și slab ca o pisică, cu ochii ageri și vicleni, avea un nas lung și subțire, atât de mare și ascuțit, încât părea că vrea să și-l vâre în toate oalele; părul lins și negru era pieptănat spre frunte. Toate gesturile și mișcările lui oglindeau o perspicacitate rece și calculată.

Bărbatul spătos își umplu un pahar cu spirt curat și-l dădu pe gât fără să spună o vorbă. Omul cel scund adúlmea ba o sticlă, ba alta, până când, cu o voce subțire, pițigăiată, și cu un aer bănuitor, își comandă, în sfârșit, un rachiou de mentă.

După ce își umplu paharul, îl privi mulțumit, ca un om care e încredințat că a făcut un lucru nimerit, și începu să bea cântărind și prețuind parcă fiecare înghițitură.

— Cine ar fi crezut c-o să dea norocul ăsta peste mine!

Ei, Loker, ce-i cu tine? spuse Haley înaintând spre el și întinzându-i mâna.

— Drace! răspunse spătosul. Cine te-a mai adus și pe tine aici? răspunse Loker.

Bărbatul cel scund, cu înfățișare de șoarece și care răspundea la numele de Marks, se opri brusc din băut și

privi cercetător spre noul-venit, ca o pisică ce ar urmări cu privirile o frunză veștedă sau alt obiect care s-ar mișca în fața ei.

— Tom, crede-mă, sunt fericit că te văd. Mă aflu într-o mare încurcătură și trebuie să mă ajuți.

— Nu mai spune! bolborosi Tom. Despre ce e vorba?

— Văd că ești ou un prieten, spuse Haley privind bănuitor spre Marks. Poate un asociat?

— Da. Vino înapoi, Marks. Asta e tipul cu care am lucrat la Natchez.

— Bucuros de cunoștință, spuse Marks, întinzându-i o mână lungă și uscată, ca o gheară de corb. Domnul Haley, dacă nu mă *înșel*?

— Întocmai, sir, spuse Haley. Și acum, domnilor, pentru că am avut norocul să-mi ieșiți în cale, aș vrea să vă cinstesc cu o mică gustare, acolo, în sufragerie. Haide, bătrâne prieten, se adresează el hangiuului, adu-ne apă clocotită, zahăr, țigări și spirt curat, și să ne punem pe treabă.

Hangiuul aprinse luminările, puse lemne pe foc și cei trei oameni „de ispravă” se așezară în jurul unei mese pe care se afla tot ce oeruse Haley.

Haley începu să-și povestească înfierbântat necazul. Loker tăcea, ascultându-l ursuz și morocănos. Marks, care își pregătea cu grijă băutura după gustul său, amestecând neîncetat lichidul din pahar, își ridică privirile și, vârandu-și nasul și bărbia ascuțită în obrazul lui Haley, era numai urechi.

Întâmplarea povestită de Haley părea să-l înveselească foarte mult, căci se gudură și își țuguie buzele satisfăcut.

— Cu alte cuvinte, ai fost tras pe sfoară, nu-i așa? exclamă el. Ha-ha-ha! Frumoasă afacere!

— Negoțul cu copii îți pricinuiește tot felul de

încurcături, spuse cu amărăciune negustorul.

— Dacă am putea găsi niscaiva muieri căroră să nu le pese de plozii lor! oftă Marks. Credeți-mă, asta ar fi cea mai grozavă descoperire a timpurilor noastre, adăugă el, chicotind pe înfundate.

— Așa e! încuviință Haley. N-am putut înțelege niciodată pe istericele astea. Copiii le dau atâta bătaie da cap! Ar trebui să fie bucuroase că scapă de ei. Când colo, se întâmplă tocmai pe dos. Cu cât le dau mai multă bătaie de cap, cu ah": se agață mai tare de ei.

— Da, domnule Haley, la fel gândesc și eu. În vremea când mă îndeletniceam cu negoțul de sclavi, am cumpărat odată o negresă, destul de frumoasă, cu un copil bolnav. Avea șira spinării ruptă, sau așa ceva. Am luat copilul și l-am dat unui nătărău, care credea că luându-l pe gratis a făcut o afacere bună. Nu mi-am putut închipui că muiera o să facă tărăboi. Dumnezeuule, s-o fi văzut! Parcă își iubea și mai mult copilul, fiindcă era cocoșat și amărât. S-o fi auzit cum țipa, cum plângea și gemea, de parcă și-ar fi pierdut tot ce avea mai scump pe lume. Zău că e caraghios, când te gândești. Dumnezeuule! Muierile astea n-au pic de minte.

— Așa mi s-a întâmplat și mie, povesti Haley. Vara trecută am cumpărat în josul Râului Roșu o femeie cu un copil destul de frumos, care avea ochii limpezi că ai dumitale. Când m-am uitat mai bine, am văzut că era orb. Bineînțeles, am socotit că nu-i nicio pagubă dacă mă scap de el și, fără să spun nimănui nimic, l-am vândut pe o sticlă de whisky. Dar când am încercat să i-l iau mamei, a devenit o adevărată tigroaică. Ce credeți că a făcut? Ne aflam pe vapor înainte

8 S

de plecare și nu-mi legasem încă oamenii în lanțuri. Femeia a sărit; ca o pisică pe un balot de bumbac, a smuls

cuțitul de la brâul unui marinar, a privit în jur și, văzând că nu are scăpare, s-a aruncat în apă, ca o zănatecă, cu copil cu tot, și a pierit în valuri.

— Ei, ridică din umeri Tom Loker, care ascultase cu dispreț, e vina voastră. Mie nu mi se poate întâmpla așa ceva.

— Zău? Și cum faci dumneata? întrebă Marks cu vioiciune.

— Cum fac? Când cumpăr o muiere cu un copil pe care trebuie să-l vând, îi pun pur și simplu pumnul sub nas și îi spun apăsător: „Ascultă, dacă scoți un singur cuvânt, îți zdrobesc căpățâna! Nu vreau să aud o șoaptă! Copilul e al meu, nu al tău, și nici nu te privește ce fac cu el! Am de gând să-l vând și sper că n-o să te împotrivești, căci altfel o să-ți pară rău că te-ai mai născut!” Înțelegând că nu-i de glumit cu mine, femeile tac ca peștii. Și dacă vreuna începe să plângă, atunci...

Domnul Loker trânti cu pumnul în masă, completând astfel fraza întreruptă.

— Asta se cheamă să vorbești apăsător? rânji Marks, întorcându-se spre Haley și înghiontindu-l în coaste. Apoi adău gă: Nu-i așa că Tom e un om strașnic? Ha-ha-ha! Cred și eu că în felul ăsta le faci să priceapă, fiindcă negrii sunt cam grei de cap. Dacă nu ești chiar diavolul, atunci fără îndoială că ești frate bun cu el. Ascultă ce-ți spun eu, Tom, așa e!

Tom primi laudele cu o prefăcută modestie, încercând să-și îndulcească privirea pe cât îi îngăduia firea sa de fiară. Haley, care trăsesese dușcă după dușcă, avu iarăși simțământul că, în comparație cu semenii lui, calitățile sale morale erau multe și înălțătoare - un fenomen cât se poate de obișnuit la persoanele predispuse la meditație în împrejurări asemănătoare.

— Tom, spuse el, ești prea crud. Ți-am spus-o

întotdeauna; îți amintești că și la Natchez am încercat să-ți dovedesc că am câștiga mai mult dacă i-am trata mai bine pe negri.

Poate că am putea ajunge și în rai după moarte, căci până la urmă tot praful și pulberea se alege de toate.

— Eh! pufni Tom. Nu mă bate la cap cu prostii! Îmi faci greață și stomacul îmi e puțin cam sensibil acum.

— Ascultă ce-ți spun eu „stăruie Haley, rezemându-se de speteaza scaunului și gesticulând cu amândouă mâinile, crede-mă; întotdeauna am căutat să-mi fac afacerile în așa fel, încât să câștig cât. mai mulți bani, asta în primul rând. Dar nici negoțul și nici banii nu sunt totul pe lumea asta, căci fiecare din noi mai are și un suflet. Nu-mii pasă ce-o să credeți auzindu-mă vorbind astfel, așa că am să v-o spun pe șleau. Cred în Dumnezeu și într-o bună zi, după ce mă căpătuiesc bine, am de gând să port de grijă și sufletului meu. De ce să faci mai mult rău decât e nevoie? N-are niciun rost!

— Auzi, să te gândești la suflet! se minună Tom cu dispreț. Păi, omule, ar trebui să cauți mult și bine până să dai de o urmă de suflet în tine. Așa că nu-ți mai face gr-ți. Crede-îmă, chiar dacă diavolul te-ar trece prin sită, nu ar rămâne nici pic de suflet în ea.

— Tom, ești încăpățânat. De ce nu asculți așa cum se cuvine pe un om oare îți vorbește spre binele tău?

— Nu mă mai bate la cap! răcni Tom înfuriat. La naiba cu predicile tale! Mă omori cu ele, nu alta. La urma urmelor, ce deosebire e între noi? Îți furi singur căciula. Vrei să tragi diavolul pe sfoară și să-ți scapi pielea? Apucăturile tale religioase sunt prea din cale-afară de josnice. Faci legământ cu diavolul o viață întreagă și apoi, când e vorba să plătești, vrei s-o ștergi. Ptui!

— Lăsați, domnilor, sfada! le spuse Marks. Aveți puncte de vedere diferite. Domnul Haley e un om foarte

simpatic fără doar și poate, și are punctul său de vedere personal. Tu, Tom, ai metodele tale, care sunt și ele foarte bune. Dar n-are niciun rost să vă certați. Nu folosește nimănui. Haideți mai bine să vedem ce-i cu afacerea noastră. Domnule Haley, cum stau lucrurile? Vrei să te ajutăm să prinzi muiera aceea?

— Femeia nu mă interesează, voiam numai copilul. Am făcut nebunia să-l cumpăr pe maimuțoiul ăla!

— Când îți spun că ești nebun! se înfurie Torn.

— Haide, Loker, potolește-te odată, îl îndemnă Marks, umezindu-și buzele. Cred că dOamnul Haley ne face rost de o afacere bună. Numai stai liniștit. Pun eu la cale totul. Domnule Haley, cum e muiera aia?

— E albă, frumoasă și bine educată. I-aș fi dat domnului Shelby opt sute, o mie de dolari pe ea, și tot aș fi făcut o afacere bună.

— Albă, frumoasă și bine educată! repetă Marks și fața i se învioră deodată. Ascultă, Loker, avem perspective frumoase. Facem o afacere strașnică. Trebuie s-o prindem neapărat. Copilul îl dăm domnului Haley, iar noi luăm femeia și o ducem la New Orleans, unde o punem la preț. Nu-i grozav?

Tom, care ascultase cu gura sa mare și cărnosă întredeschisă, strânse brusc fălcile ca un câine care apucă o bucată de carne și începu să cugete adânc.

— Uite ce e, îl lămuri Marks pe Haley, amestecându-și băutura, Tom e cu bâta și eu mă ivesc întotdeauna după aceea, îmbrăcat cu cizme strălucitoare. Și totdeauna mă dau drept un altul, spuse Marks cu o vădită mândrie profesională. Când sunt domnul Twiokem din New Orleans, când un domn venit tocmai de pe plantațiile sale din Pearl River, unde folosește peste șapte sute de negri, când o rudă îndepărtată a lui Henry Clay sau a altui individ din Kentucky.

Fiecare cu talentul lui. Tom e neîntrecut când e vorba de mardeală. Dar nu știe să mintă deloc. Numaidecât i se citește pe față minciuna. Cât despre mine, pun rămașag că nu se află în toată țara *om* care să se jure mai bine pe orice și pentru orice în toate împrejurările. Cred că aș putea să scap și să ies basma curată pretutindeni, chiar dacă justiția noastră ar fi și mai aspră decât este. Câteodată chiar doresc să fie mai aspră; ar fi mai nostim!

Tom Loker, care, după cum am arătat, își făcea tot felul de socoteli în gând, îi tăie vorba, bătând cu pumnul lui puternic în masă:

— Da, așa o să facem!

— Dumnezeu să te binecuvânteze, Tom, dar nu e nevoie să spargi paharele, observă ironic Marks. Păstrează-ți pumnul pentru când va fi nevoie.

— Domnilor, dar eu cu ce mă aleg din toată afacerea asta? întrebă Haley.

— Nu-i destul că prindem copilul? răcni Loker. Ce mai vrei?

— Bine, dar afacerea eu v-am dat-o! Nu mi se cuvine și mie ceva? Să zicem, de pildă, zece la sută, plus plata cheltuielilor.

— Ascultă, se mânie Loker, lovind iar cu pumnul în masă. Te cunosc eu, Dan Haley. Să nu crezi că poți să mă mai duci de nas. Îți închipui că Marks și cu mine ne îndeletnicim cu negoțul numai ca să facem servicii unor domni de teapa ia, fără să câștigăm nimic? O să punem mina pe fată și tu ține-ți gura, că de nu, îți luăm și copilul. Ce poți să ne faci? Nu ne-ai dat tu afacerea în mână? Suntem tot atât de liberi ca și tine. Dacă tu sau Shelby al tău ați vrea să ne urmăriți, n-aveți decât să ne căutați acolo pe unde au trecut potârnicurile anul trecut; cum o să le găsiți pe ele, așa o să ne găsiți și pe noi.

— Bine, fie și cum vreți voi! se învoi Haley speriat.

Prindeți atunci băiatul pentru mine. Întotdeauna ai fost cinstit în afaceri, Tom, și ți-ai ținut cuvântul.

— Știi bine, Haley, că nu-mi place felul tău plângăreț de a fi. Ceea ce am spus odată, rămâne spus. Și asta trebuie să o știi destul de bine, Dan Haley.

— Da, știu. Tom. Și dacă îmi făgăduiești că îmi găsești băiatul într-o săptămână, mă declar mulțumit.

— Dar eu nu sunt mulțumit, strigă din nou Tom. Doar nu-ți închipui că am făcut de pomană afaceri cu tine la

Natchez. Acum am învățat cum să țin peștele în mână ca să nu-mi scape. Pune numaidacât cincizeci de dolari pe masă facă vrei să ai copilul. Te cunosc eu cine-tmi ești!

— Ce, ești nebun? Doar faci o afacere la care câștigi o mie, o mie șase sute de dolari! se supără Haley.

— Da, dar uiți că trebuie cel puțin cinci săptămâni să lisăm baltă toate celelalte afaceri. Și dacă alergăm degeaba după plodul tău și până la urmă nu prindem fata? Ca să pui nâna pe muierile astea trebuie să ai pe dracu-n tine. Și.1 Lunci ce se înrâmplă? Când mi-oi vedea ceafa mai pupăm noi vreun bar. de la tine? Nu, nu! Scoate cincizeci de dolari. Dacă facem afacerea, ți-i înapoiez, dacă nu, ghinionul tău. Nu-i așa că-i cinstit, Marks?

— Firește, firește, încuviință Marks, pe un ton împăciui-bor. Vedeți, e vorba doar de o garanție. Ha-ha-ha! Așa suntem noi, avocații. Trebuie să ne păstrăm cu toții buna dispoziție. Tom o să-ți găsească băiețașul oriunde ar fi. Nu-i așa, Tom?

— Dacă îl găsesc, îl aduc la Cineinnati și-l las la baba I ielcher, spuse Tom.

Marks scoase din buzunar un portofel unsuros, din care luă o foaie lunguiață, se așază și ațintindu-și pe ea ochii ageri și negri începu să mormăie: „Barnes - districtul Shelby - băiatul Jim, trei sute de dolari, viu sau mort; Edwards - Dick și Lucy - soț și soție, șase sute de dolari;

Polly și doi copii – șase sute de dolari pentru ea sau pentru capul ei”.

— Trec în revistă afacerile pe care le avem, pentru a vedea dacă putem să ne ocupăm repede și de a dumitale, Loker, spuse el după un timp. Ar trebui să-i punem pe Adams și pe Springer pe urma ăstora. A trecut cam multă vreme.

— N-are să ne coste prea mult? întrebă Tom.

— Vorbesc eu cu ei. Sunt începători în afaceri și o să trebuie să se mulțumească cu puțin, răspunse Marks, continuând să citească. Avem trei cazuri ușoare, în care tot ce e de făcut e să îi împuști sau să juri că i-ai împușcat. Firește că pentru asta nu vor lua prea. mulți bani. Avem și alte cazuri, continuă el, împăturind hârtia, dar alea pot să mai aștepte. Acum să ne întoarcem la afacerea noastră. Ei, domnule Haley, spui că ai văzut-o pe fată când a ajuns la mal?

— Firește, cum te văd și mă vezi!

— Și un om îi ajuta să urce malul?

— Da, firește.

— Mai mult ca sigur c-a izbutit să se adăpostească undeva, spuse Marks. Totul e să știm unde. Ce crezi, Tom?

— Trebuie să trecem neapărat râul chiar în noaptea asta.

— Dar nu există nicio barcă și, de altfel, sloiurile continuă să coboare la vale. Nu e prea primejdios?

— N-avem încotro, trebuie să trecem! spuse Tom hotărât.

— Vai de mine! exclamă Marks neliniștit. Afară e întu neric beznă, ca-n gură de balaur, adăugă el, îndreptându-se spre fereastră.

— Cu alte cuvinte, ți-e frică, Marks. Dar n-am ce-ți face. Dacă am aștepta încă o zi-două, fata ar ajunge la Sanducky sau în altă parte, înainte ca noi să ne fi mișcat

de aici.

— Nu, nu, mi-e frică, se apără Marks, numai că...

— Numai că ce? întrebă Tom.

— De unde să luăm o barcă? Vezi bine că nu-i niciuna.

— Am auzit-o pe hangiță spunând că la noapte vine aici un om care vrea să treacă râul. Trebuie să (mergem cu el, fie ce-o fi.

— Dacă nu mă înșel, ai câini buni? întrebă Haley.

— Clasa-ntâi! răspunse Marks. Dar ce folos? Nu avem niciun lucru de-al fetei ca să le dăm să miroasă.

— Ba eu cum, afirmă Haley triumfător. Uitați șalul pe care în graba ei nebunească l-a lăsat pe pat. Iată și basmaua ei.

— Asta-i strașnic! se bucură Loker. Dă-le încoace.

— Câinii ar putea vătăma pe femeie dacă ar da de ea! le puse în vedere Haley.

— Asta așa e! răspunse Marks. Câinii noștri au sfâșiat odată un om la Mobile, înainte ca noi să fi putut interveni.

— Și fete ca asta nu pot fi vândute decât pentru frumusețea lor, stăruie Haley. Dacă dulăii i-ar face vreun rău...

— Da, înțeleg, replică Marks. În afară de asta, dacă se adăpostește pe undeva, nu mai iese din ascunzătoare și dinii nu-i pot da de urmă. Câinii ăștia sunt buni doar pentru plantații, unde negrii nu găsesc nicăieri adăpost când încearcă s-o șteargă.

— Iată, strigă Loker, întorcându-se din prima încăpere, unde se dusese după vești, hangița crede că omul cu barca trebuie să vină chiar acum, așa că, Marks...

Marks aruncă o privire plină de părere de rău spre camera plăcută pe care trebuia să o părăsească, dar se ridică încet ca să îndeplinească ordinul.

După ce mai discutară câteva amănunte ale afacerii, Haley îi întinse lui Tom, cu un vădit dezgust, cincizeci de dolari, și cei trei bărbați se despărțiră.

Dacă vreunul din cititorii noștri, cu suflet generos sau evlavios, ar voi să protesteze împotriva faptului că i-am făcut cunoștință cu asemenea oameni, îl rugăm să-și biruie încetul cu încetul prejudecățile. Trebuie să-i amintim în același timp că a vâna negri constituie o ocupație onorabilă, legală și chiar patriotică. De vreme ce întreaga întindere dintre Mississippi și Pacific se transformă treptat într-o uriașă piață de carne vie și proprietatea asupra făpturilor omenеști atrage tot mai mult pe oamenii de afaceri ai secolului al XIX-lea, atunci bineînțeles că negustorul și vânătorul de sclavi pot face parte din aristocrația cea mai înaltă a societății noastre.

În timp ce la han avea loc această discuție, Sam și Andy își continuau drumul spre casă, în culmea fericirii.

Sam era foarte bine dispus și își manifesta bucuria prin tot felul de țipete, chiote, gesturi caraghioase și strâmbături. Din când în când se întorcea cu fața spre coada calului și apoi, sootând un chiot puternic, revenea dintr-o singură săritură în poziția de la început. Apoi, luând o înfățișare gravă, începea să-l dojenească pe Andy că râde și face pe nebunul, îndată după aceea, plesnindu-se cu palma peste coapse, izbucnea în hohote de râs de răsuna întreg codrul.

Râzând și chiuind așa, izbutiră să îndemne caii, astfel încât pe la orele zece, unsprezece copitele lor răsunau pe aleea cu pietriș de la capătul verandei. Doamna Shelby se repezi spre balustrada verandei:

- Tu ești, Sami? Unde sunt ceilalți?
- Domnul Haley a rămas la han; era tare obosit!
- Și Eliza, Sam?
- E bine! A trecut Iordanul spre țara Canaanului,

cum s-ar spune.

— Ce vrei să zici, Sam? întrebă doamna Shelby cu sufletul la gură și cu glasul pierit, gândindu-se la tâlcul cuvintelor lui.

— Ei, doamnă, Dumnezeu își apără creaturile sale. Lizy a trecut râul spre Ohio, ca și cum Dumnezeu ar fi luat-o cu el într-un car de foc tras de doi armăsari.

Simțămintele religioase ale lui Sam deveneau întotdeauna foarte puternice în prezența stăpânei sale și el își îmbogățea limbajul cu tot felul de imagini biblice.

— Vino aici, Sam, și răspunde lămurit stăpânei tale la ce te întreabă, strigă domnul Shelby, care ieșise și el pe verandă. Emily, șopti el, cuprinzând-o pe după umăr - ți-e frig și tremuri. Prea le pui toate la inimă.

— Le pun toate prea mult la inimă? Dar nu sunt și eu femeie și mamă? Nu sărutem oare noi răspunzători în fața lui Dumnezeu de soarta bieteii fete? Dumnezeule! Nu arunca acest păcat asupra noastră!

— Ce păcat, Emily? Știi prea bine că am făcut ceea ce am fost nevoiți să facem!

— Nu știu! Mă simt grozav de vinovată și acest simțământ mă urmărește neîncetat, răspunse doamna Shelby.

— Andy, cap de negru ce ești, strigă Sam. Ia caii și du-i în grajd. Nu auzi că mă cheamă stăpânul? Peste câteva clipe, Sam își făcu apariția în ușa sufrageriei, cu o foaie de palmier în mină.

— Sam, povestește-ne limpede ce s-a întâmplat, spuse domnul Shelby. Unde se află Eliza?

— Stăpâne, am văzut-o cu ochii mei cum trecea râul acoperit de sloiuri. A fost într-adevăr nemaipomenit! Pot să spun că a fost o minune! Și am văzut cum un om îi ajuta să urce malul statului Ohio. Apoi a dispărut în întunericul nopții!

— Sam, tare mi-e teamă că minunea asta s-a petrecut mai mult în închipuirea ta. Nu e atât de simplu să treci un râu pe sloiuri plutitoare, răspunse domnul Shelby.

— Simplu? Firește că nimeni nu ar putea face un asemenea lucru fără ajutorul Celui de Sus. Dar s-a întâmplat așa cum vă spun. Domnul Haley, Andy și cu mine ne apropiam de un mic han. Eu mergeam puțin înaintea celorlalți doi (eram doar atât de nerăbdător s-o regăsesc cât mai repede pe Eliza!). Când am ajuns în fața hanului, am zărit-o pe Eliza la o fereastră. Ceilalți doi după mine. M-am făcut că-mi pierd pălăria și am tras un țipăt care putea scula și un mort din groapă. Firește, Lizy m-a auzit și a fugit îndată de la fereastră. Când domnul Haley s-a apropiat de ușa hanului, Lizy a zbughit-o pe o ușă lateralnică și a coborât jos pe malul râului. Domnul Haley a zărit-o și a început să strige. El, Andy și cu mine ne-am repezit după ea. Dar Eliza ajunsese jos la râu. Apele curgeau vijelios și sloiurile pluteau deasupra puhoaielor, formând un fel de plută uriașă. Ne aflam doar la câțiva pași de Lizy și eram sigur că a și pus mâna pe ea, când, deodată, ea a scos un țipăt cum n-am auzit de când sunt și a sărit de pe mai pe o bucată de gheață. Gheața a trosnit sub picioarele ei, dar ea a sărit mai departe, țipând, căzând, ridicându-se din nou. Dumnezeu! Săriturile ei nu erau defel obișnuite! Așa cred eu.

Doamna Shelby tăcea, palidă și emoționată, în timp ce Sam povestea cele întâmplate.

— Slavă Domnului că nu s-a prăpădit! strigă ea. Dar unde e biata fată acum?

— Dumnezeu s-o aibă în paza sa, zise Sam, ridiicându-și evlavios privirile spre cer. După cum v-am spus, s-a întâmplat o adevărată minune, fără doar și poate, o minune ca acelea despre care ne învață stăpâna că numai Dumnezeu le poate face. Toate s-au supus voinței lui

Dumnezeu. Dacă n-aș fi fost eu, Eliza ar fi fost prinsă de o mie de ori până acum. Nu eu am dat drumul oailor azidimineată și i-am fugărit până la amiază? Nu eu l-am dus pe domnul Haley pe un drum care ocolea cu vreo cinci mile? Dacă n-aș fi fost eu, ar fi prins-o pe Lizy cu ușurința unui câine care prinde un șoarece. Toate astea fac parte și ele din minunea întâmplată.

— Da, dar sunt minuni la care ai putea să renunți, Sam.

Nu îngădui asemenea lucruri! glăsui domnul Shelby aspru.

La drept vorbind, nu are niciun rost să faci pe supăratul față de un negru; ca și un copil, acesta își dă seama instinctiv de adevăratele tale simțăminte, în ciuda tuturor încercărilor de a-l face să creadă altceva. De aceea nici Sam nu se sperie deloc de observațiile primite, deși își luă un aer abătut și spăsit, lăsând colțurile gurii în jos.

— Stăpânul are toată dreptatea! A fost urât din partea mea, fără îndoială. Firește că stăpânul și stăpâna nu pot încuraja o asemenea purtare. Îmi dau seama de asta. Dar un biet negru ca mine e ușor ispitit să facă ceea ce nu trebuie când e vorba de oameni ca domnul Haley. El nu e un gentleman. Oricine a fost crescut cum am fost crescut eu, aici, nu poate gândi altfel. Țsta e adevărul!

— Bine, Sam, îl întrerupse doamna Shelby. Fiindcă îți dai seama de greșeala pe care ai făcut-o, poți să te duci acum și să-i spui mătușii Chloe să-ți dea o bucată bună de șuncă rece rămasă de la prânz. Cu siguranță că și ție și lui Andy vă e foame.

— Doamna e prea bună cu noi, spuse Sam, făcând o plecăciune până la pământ și retrăgându-se în grabă.

Trebuie subliniat, așa cum am arătat, că Sam avea un dar înnăscut care ar fi putut face fără îndoială din el un mare politician; acela de a profita de orice împrejurare

care i-ar fi putut aduce laude și glorie.

După ce izbutise, așa își închipuia el, să dea impresia unui am evlavios și umil, ieși puaiându-și foaia de palmier la ureche și se îndreptă vesel spre împărăția mătușii Chloe, ou gândul să petreacă un timp cât. mai îndelungat în bucătărie.

„Am să le țin un discurs negrilor ăstora, acum când am prilejul, de am să-i las cu gura căscată”, își spuse Sam în sinea lui.

Trebuie să amintim că una din plăcerile lui Sam era de a-l însoți călare pe domnul Shelby la întrunirile politice la oare acesta lua parte. Ascunzându-se în spatele vreunui gard sau cooțându-i-se într-un copac, Sam asculta cu mult interes discursurile oratorilor, și când cobora din nou printre ceilalți negri, îi distra de minune, imitând cu mult haz cele văzute și auzite, păstrându-și însă întotdeauna o seriozitate netulburată. Și, deși publicul lui Sam era alcătuit de obicei din negri, se întâmpla deseori ca la asemenea scene să asiste și albi, care ascultau și râdeau cu poftă, spre marea lui satisfacție. Fapt e că Sam era convins că are vocație de orator și nu pierdea niciun prilej pentru a dovedi acest lucru.

Între Sam și mătușa Chloe exista de mult un fel de neînțelegere fără leac, sau mai degrabă o răceală. De data aceasta, oprindu-se o clipă gânditor în camera de lângă bucătărie, Sam se hotărî să fie cât se poate de împăciuitor cu ea. Știind foarte bine că „ordinul stăpânei” va fi îndeplinit întocmai, își dădu totuși seama că ar avea mai mult de câștigat dacă s-ar bucura și de bunăvoința mătușii Chloe. De aceea se arătă în fața ei supus și resemnat, ca unul ce a avut mult de suferit pentru un tovarăș de-al său aflat în primejdie. Spuse că stăpâna l-a trimis la ea pentru ca să-i dea de toate – hrană și băutură, recunoscând astfel atotputernicia mătușii Chloe în bucătărie.

Lucrurile se petrecură întocmai cum prevăzuse. Niciodată un alegător nu a fost câștigat în preajma alegerilor cu atâta ușurință de manierele unui politician încercat, ca mătușa Chloe de atențiile șmecherului Sam.

Nici dacă s-ar fi întors acasă fiul risipitor, Sam nu s-ar fi putut bucura de mai multă grijă părintească din partea ei. Puțin după aceea, Sam, fericit și mândru, se văzu așezat în fața unei cratițe uriașe de aluminiu, în care se aflau tot felul de bucate servite la masă în ultimele două-trei zile. Bucăți de șuncă, felii aurii de cozonac, bucăți de plăcintă de formele cele mai felurite, aripi de pui, bucăți de pipotă, hartane de curcan, toate într-o învălmășeală foarte plăcută. Sam ședea la masă ca un adevărat monarh, cu frunza de palmier la ureche și cu Andy la dreapta sa.

Bucătăria era plină de negri care veniseră în grabă din colibele lor ca să afle cele întâmplate. Sosise ceasul de glorie al lui Sam. El povesti toate cele petrecute înflorindu-le din loc în loc, pentru a spori efectul, fiindcă avea obiceiul să nu lase niciodată ca o poveste să-și piardă din interes când o spunea el. Hohote de râs îi întrerupeau din când în când cuvintele; râsul cuprindea și puzderia de mormoloci care stăteau întinși pe podea sau ascunși în câte un colț al bucă-y tăriei. În mijlocul râsetelor generale, Sam își păstra însă gravitatea, rotindu-și doar din când în când ochii și aruncând ascultătorilor priviri caraghioase, fără a părăsi însă nicio clipă tonul solemn al povestirii.

— Vedeți, fraților, rosti Sam cu hotărâre, cine vrea să pună mina pe unul din sclavii noștri e ca și cum ar vrea să-i prindă pe toți. E unul și același lucru. Și oricine ar avea asemenea gând și ar da târcoale vreunuia din sclavii noștri va avea de furcă cu mine. Cu mine trebuie să se socotească. La mine trebuie să veniți, fraților. Voi apăra drepturile voastre. Le voi apăra până la ultima suflare.

— Sam, dar azi-dimineață parcă voiai să-l ajuți pe

stăpânul tău să o prindă pe Lizy. Mi se pare că nu se potrivește cu ce spui acum, îl iscodi Andy.

— Andy, răspunse Sam cu un aer de superioritate, nu are niciun rost să vorbești despre lucruri pe care nu le cunoști. Băieți ca tine sunt binevoitori, dar ei nu pot să-și însușească marile principii.

Andy îl privi jignit, în timp ce Sam continuă:

— Asta înseamnă că am dat ascultare conștiinței, Andy.

Când mă gândeam să o urmărim pe Lizy, credeam că stăpânul dorește acest lucru. Când m-am dat seama că stăpâna dorește tocmai contrariul, conștiința mea a fost de partea ei, căci întotdeauna ai mai mult de câștigat când ești de partea stăpânelor. Vedeți, dar, că de fiecare dată am ținut seama numai de conștiință, de principii. Da, de principii, repetă Sama, mușcând cu poftă dintr-un gât de găină. La ce folosesc însă principiile dacă nu suntem consecvenți? Na.

Andy, ia osul ăsta, mai are ceva carne pe el.

Văzând că ceilalți îl ascultă cu luare-aminte, Sam continuă: – Așa stau lucrurile cu consecvența! declară el, cu aerul unui om care discută o problemă greu de priceput. Nu toți înțeleg ce înseamnă a avea principii. Vedeți voi, un om care într-o zi luptă pentru ceva și în ziua următoare pentru altceva, despre el lumea zice, și pe bună dreptate, că nu e consecvent. Andy, dă-mi o bucată de cozonac!

Dar să mergem mai departe. Cred că domnii și sexul slab mă vor ierta dacă mă voi folosi de comparații simple și obișnuite. Ei bine, să zicem că într-o zi vreau să mă urc în vârful clăii de fân. Pun scara într-o parte și văd că nu pot să mă urc. Încerc atunci în partea cealaltă și văd că pot. Asta înseamnă oare că nu sunt consecvent? Sunt consecvent pentru că țin numaidecât să mă urc, ori în ce

parte aş pune scara. Înțelegeți acum?

— Cred că ăsta ar fi singurul lucru în care ai putea fi consecvent, murmură - mătușa Chloe, care începu să se cam supere, căci veselia care domnea în bucătărie în seara aceea era pentru ea ca și cum cineva i-ar fi pus sare pe rană.

— Da, firește, răspunse Sam, ridicându-se, mânjit de mâncare, dar plin de glorie, într-o ultimă efortare. Da, fraților și doamnelor de sex opus! În general, eu am principii și sunt mândru de ele. Principiile folosesc în timpurile noastre și în toate timpurile. Am principii și țin la ele. Tot ce gândesc e principiu. Nu mi-ar păsa dacă aş fi ars pe rug;

pentru ele, aş merge drept pe rug și aş spune: „Iată-mă, am venit ca să-mi vărs sângele pentru a apăra principiile, țara și interesele societății în general!”

— Bine, bine, se răsti mătușa Chloe, unul din principiile tale ar trebui să fie să te duci la culcare și nu să ne ții pe toți până în zori. Și voi, copii, repede la culcare, de nu, vă ard o scatoalcă.

— Negrilor, încheie Sam, fluturându-și frunza de palmier, vă binecuvântează. Duceți-vă la culcare și fiți băieți buni!

În urma acestor binecuvântări patetice, părăsiră cu toții bucătăria.

CAPITOLUL IX

În care se arată că un senator v este și el un om

VĂPAILE UNUI FOC VESEL luminau covorul și perdelele confortabilei sufragerii, sclipind în ceștile și ceainicul mare de pe masă.

Senatorul Bird își scoase cizmele, pregătindu-se să-și pună o pereche de papuci noi și frumoși pe care îi lucrase soția sa în timp ce el fusese plecat. Doamna Bird îl privea mulțumită, supraveghind pe servitorii care puneau masa.

Din când în când făcea câte o observație zburdalnicilor ștriengari ce se zbenguiau prin cameră, făcând toate giumbușlucurile și năz-bâtiile care le uluiesc pe mame de la potop încoace.

— Tom, lasă clanța, fii om de înțeleș! Mary! Mary! Nu trage pisica de coadă! Nu ți-e milă de ea? Jim, nu te cățăra pe masă! Nu, nu! Nici nu știi, dragul meu, ce mult ne bucurăm cu toții că ești cu noi astă-seară, spuse ea, când găsi în sfârșit o clipă de răgaz pentru a vorbi cu soțul ei.

— De asta m-am gândit să mă reped să petrec măcar o noapte acasă. Sunt mort de oboseală și mă doare capul.

Doamna Bird aruncă o privire spre sticla cu camfor dintr-un dulap cu ușa întredeschisă, gândindu-se că nu ar fi rău să-l frietioneze pe soțul ei.

Dar acesta se împotrivi:

— Nu, nu, Mary, nu mă mai doctoriei. O ceașcă de ceai fierbinte și câteva prăjituri bune de casă, e tot ce vreau. E atât de obositor să te ocupi de întocmirea legilor!

Și senatorul zâmbi satisfăcut, gândindu-se că se sacrifică pentru interesele țării sale.

— Ei, ce-ați mai hotărât în Senat? îl întrebă soția sa, după ce sfârși de pregătit ceaiul.

Trebuie să spunem că gingașa doamnă Bird nu prea obișnuia să-și bată capul cu ce se petrecea în Senat, socotind că propriile ei probleme îi prilejuiau destule griji. De aceea, domnul Bird o privi mirat.

— Nimic important.

— E adevărat că s-a adoptat o lege care interzice cetățenilor să dea de mâncare și de băut sărmanilor negri oare bat la ușa lor? Am auzit vorbindunse despre o astfel de lege, dar refuz să cred că o adunare creștinească ar adopta-o.

— Ia te uită, Mary a devenit dintr-odată un adevărat om politic!

— Prostii! Nu dau doi bani pe toată politica voastră, dar cred că o asemenea lege ar fi pur și simplu barbară și păgână. Dragul meu, sper că n-a fost votată.

— Senatul a votat o lege care interzice cetățenilor să ajute pe sclavii care fug din Kentucky, draga mea. Aboliționistii sunt niște inconștienți; fac atâta gălăgie, încât confrății noștri din Kentucky sunt foarte îngrijorați și a fost necesar – și totodată creștinesc – ca statul nostru să facă ceva pentru a-i liniști.

— Și ce prevede legea? Sper că nu ne interzice să adăpostim aceste biete ființe în timpul nopții, să le dăm de mâncare, să le dăruim o haină veche și apoi să-i lăsăm să-și vadă de drum.

— Ba da, draga mea, fiindcă asta ar însemna să-i ajuți și că te faci complicele lor. Înțelegi?

Doamna Bird era o femeie mărunță, sfioasă, cu ochii albaștri, senini, cu pielea trandafirie și cu un glas blând și melodios. Cât despre curajul ei, e mai bine să nu pomenim de el – până și un curcan ca toți curcanii a băgat-o în sperieți înfoindu-se la ea, iar un câine, chiar mititel, ar fi făcut-o să leșine dacă și-ar fi arătat colții. Soțul și copiii umpleau întreaga ei viață, dar n-ar fi îndrăznit niciodată să le poruncească, ci întotdeauna îi ruga și îi îndupleca cu frumosul. Un singur lucru putea s-o scoată din sărite, și. aceasta se datora tot firii ei bune și generoase. Cea mai neînsemnată cruzime sau nedreptate o înfuria la culme, ceea ce părea cu atât mai inexplicabil, cu cât firea ei blajină era îndeobște cunoscută. Ea, una din mamele cele mai îngăduitoare, își pedepsise odată cu asprimea copiii, pentru că îi văzuse cum, împreună cu alții de o seamă cu ei, aruncau cu pietre într-o pisicuță.

— M-am speriat groaznic, obișnuia să povestească Bill.

Mama s-a repezit la mine ca o nebună, m-a bătut și

m-a trimis la culcare fără să-mi dea să mănânc, și toate astea așa de repede, că nici nu mi-am dat seama ce-i cu mine!

După aceea - pitit după ușă - am auzit-o plângând, și asta m-a durut mai mult decât toate. Trebuie să recunosc însă că de atunci n-am mai zvârlit niciodată cu pietre într-o pisicuță.

De aceea, să nu ne surprindă că și acum doamna Bird se ridică în picioare cu obrajii aprinși și se îndreaptă hotărâtă spre soțul ei, căruia îi spuse dârz:

— John, aș vrea să știu dacă tu crezi că o asemenea lege este dreaptă și creștinească.

— Sper că n-o să mă împuști, Mary, dacă îți răspund afirmativ.

— N-aș fi crezut niciodată, John! Nu-i așa că n-ai votat pentru adoptarea legii?

— Ba da, scumpa mea politiciană!

— Ar trebui să-ți fie rușine John! Gândește-te la sărmănele ființe fără adăpost, fără cămin! E o lege rușinoasă, josnică, îngrozitoare! Eu, una, am s-o calc cu primul prilej! Și sper c-o să-l am cât de curând! Bine am ajuns, dacă se interzice unei femei să dea o mâncare caldă și un culcuș unor ființe înfometate numai pentru că sunt sclavi, suflete chinuite și asuprite o viață întreagă. Bieții oameni!

— Mary, ascultă-mă. Simțămintele tale sunt foarte onorabile, draga mea, și le respect, dar nu trebuie să ne lăsăm conduși de ele. Trebuie să te gândești că nu este vorba de un sentiment personal. Sunt în joc interese sociale. S-a creat o asemenea stare de nemulțumire, încât trebuie să nu ținem seama de propriile noastre sentimente.

— Uite ce e, John! Nu mă pricep deloc în politică, dar știu să citesc Biblia și acolo scrie că trebuie să dau de mâncare celui flămând, să îmbrac pe cel gol și să alin

durerea celui nefericit! Și eu sunt hotărâtă să alin durerea celui nefericit! Și sunt hotărâtă să urmez învățăturile Bibliei.

— Dar dacă prin faptele tale ai putea pricinui un mare rău intereselor generale?

— A asculta poruncile lui Dumnezeu nu poate dăuna niciodată! Știu foarte bine acest lucru. Este întotdeauna folositor să faci ceea ce poruncește El.

— Ascultă-mă, Mary! Am să-ți aduc un argument convingător...

— Prostii, John! Ai putea să-mi vorbești toată noaptea și tot nu m-ai convinge. Spune Hmi sincer, ai fi în stare să gonești o biată ființă flămândă și înghețată, care bate la ușa ta, numai pentru că este un sclav fugar? Ai fi în stare s-o faci?

Adevărul e că senatorul nostru era, din păcate pentru el, un om foarte bun, care nu alungase niciodată pe cei nenorociți. Și, ceea ce era mai rău, e că soția sa știa lucrul acesta foarte bine și încerca să profite de slăbiciunea lui. De aceea, pentru a câștiga timp, tuși de mai multe ori, își scoase batista și începu să-și șteargă ochelarii. Doamna Bird, văzându-și inamicul într-o vădită situație de inferioritate, căută să tragă toate foloasele.

— Aș vrea să te văd c-o faci și p-asta, John! Să alungi, de pildă, o femeie, pe o noapte viforoasă. Sau poate o s-o înhați și o s-o arunci în închisoare. Nu-i așa? Ar fi o ispravă foarte frumoasă!

— Bineînțeles, ar fi o datorie foarte neplăcută, răspunse domnul Bird îmblânzit.

— O datorie, John! Te rog nu întrebuința acest cuvânt. Știți foarte bine (bine că nu-i o datorie, că nu poate fi o datorie. Dacă oamenii vor să-și împiedice sclavii să fugă, atunci n-au decât să se poarte bine cu ei. Asta e părerea mea! Dacă aș avea sclavi - sper însă că nu voi avea

niciodată - sunt sigură că nu ar fugi de la mine. Îți repet, John, oamenii nu fug de bine! Și atunci când fug, sărmanii de ei, suferă destul de frig, de foame și de teamă, chiar fără ca cineva's%-i urmărească. Orice ar pretinde legea, n-o să mă supun niciodată! De asta poți să fii sigur!

— I M-ary, Mary, draga mea, lasă-<mă să-ți explic.

— Nunmi place să discut, John, mai ales despre asta. Voi, politicienii, aveți un fel anume de a ocoli lucrurile chiar când sunt atât de limpezi. Și nici voi nu credeți în ce spuneți.

Te cunosc prea bine, John! Nici tu nu crezi că ai dreptate!

Tu n-ai fi în stare să faci așa ceva!

Tocmai atunci bătrânul Cudjoe își băgă capul pe ușă și o rugă pe doamna Bird să vină până în bucătărie. Domnul Bird privi oarecum ușurat după mărunțica sa soție. Îi venea parcă să râdă și totuși se simțea cam plictisit; apoi, așezându-se într-un fotoliu, începu să citească ziarele.

Peste puțin timp, auzi vocea emoționată a soției sale:

— John, John, vino, te rog, o clipă.

Senatorul lăsă ziarele și se duse în bucătărie. Aici rămase consternat. O femeie tânără și slabă, cu veșmintele rupte, înghețate pe ea, cu un picior gol și sângerând, leșinase și fusese întinsă pe două scaune.

Deși chipul ei avea trăsăturile caracteristice nefericitei sale rase, oricine își dădea seama că era de-o frumusețe rară; însă fața ei de o paloare cadaverică îl înspăimântă pe senator.

Reținându-și aproape răsuflarea, încremeni. Soția sa și singura lor slujnică de culoare, mătușa Dinah, se străduiau s-o readucă în simțiri. Între timp, bătrânul Cudjoe luă pe genunchi băiețelul care însoțea pe tânăra femeie și scoțându-i ghetuțele și ciorapii încercă să-i

încălzească piciorușele înghețate.

— Merită s-o privești, spuse bătrâna Dinah plină de milă. Cred că i s-a făcut rău din pricina zădufului din bucătărie. Când a intrat, era înghețată. Mna întrebat dacă poate să se încălzească un pic. Când am întrebat-o de unde vine, i-a venit rău. S-ar zice că nu a muncit niciodată prea greu; uitați-vă la mâinile ei.

— Sărmana, spuse doamna Bird, în timp ce tânăra femeie deschise încet ochii mari, negri, și privi în gol.

Pe fața ei se întipări deodată o expresie de spaimă și sculându-se repede întrebă:

— Unde-i Harry?! Mi l-au luat?

Auzind-o, băiețelul sări jos de pe genunchii lui Cudjoe și fugind spre ea îi cuprinse gâtul cu mâinile.

— Ah, e aici, exclamă ea. O, Doamne! spuse apoi îngrozită, adresându-se doamnei Bird, ajutați-ne, nu-i lăsați să mi-l ia!

— Nimeni n-o să-ți facă niciun rău, sărmană femeie! Aici ești în siguranță, nu te teme! o încuraja doamna Bird.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, răspunse femeia acoperindu-și fața cu mâinile și izbucnind în plâns, în timp ce băiețelul încercă să i se urce pe genunchi.

Purtarea blândă și îngăduitoare a stăpânei casei o făcu pe sărmana femeie: să se liniștească treptat. I se așternu de îndată un culcuș pe o bancă lângă foc. Curând căzu într-un somn greu, ținând copilul în brațe, fiindcă se împotrivise cu îndârjire tuturor blânelor încercări ale celor din jur de a i-l lua pentru a-l culca în altă parte. Până și în somn brațul ei îl strângea la piept, pentru ca nimeni să nu i-l ia.

Domnul și doamna Bird se întoarseră în sufragerie, unde, oricât de ciudat s-ar părea, nici umil nu suflă o vorbă despre cele discutate înainte. Doamna Bird își luă lucrul de mână, iar domnul Bird se prefăcu că se cufundă din nou în

cititul ziarelor.

— Sărat curios să știu cine o fi, spuse în cele din urmă domnul Bird, lăsând ziarul din mână.

— Când o să se trezească și o să fie mai odihnită, o să aflăm, răspunse doamna Bird.

— Spune Hmi, draga mea... începu iar domnul Bird, după ce rămase câteva clipe pe gânduri.

— Ce anume?

— Nu i-ar veni bine vreo rochie de a ta, dacă ai lungi-o puțin? Pare mai înaltă decât tine.

Un zâmbet abia deslușit luminează chipul doamnei Bird:

— Vom vedea.

După câteva clipe de tăcere, de unui Bird spuse din nou:

— Dragă nevastă...

— Ei da, ce e?

— Bunăoară, halatul acela vechi de molton cu care mă acoperi când mă culc după prânz. Ai putea să i-l dai. Doar trebuie să se îmbrace!

Tocmai atunci intră Dinah în cameră și vesti că femeia se trezise și dorea s-o vadă pe doamna.

Doamnul și doamna Bird se îndreptară spre bucătărie urmați de cei doi fii ai lor mai mari, cel mai mic dormind dus la ora aceea.

Femeia ședea pe bancă lângă foc. Privea țintă la văpăi, tristă dar liniștită; nu mai era deloc frământată ea mai înainte.

— Vrei să-mi spui ceva? o întrebă doamna Bird cu blândețe. Sper că te simți mai bine acum, sărmana de tine.

Un suspin prelung și întretăiat fu singurul răspuns; femeia o privi pe doamna Bird cu ochii ei negri, care aveau o expresie atât de deznădăjduită, implorând parcă milă, încât pe soția senatorului o podidură lacrimile.

— Fată dragă, nu trebuie să te temi de nimic. Ești

între prieteni. Spune-mi de unde vii și ce dorești? o întrebă doamna Bird.

— Am sosit din Kentucky, răspunse femeia.

— Când?

— Chiar în seara asta!

— Și cum ai venit?

— Am trecut râul pe gheață.

— Pe gheață? strigară toți într-un glas.

— Da, îngână femeia. Dumnezeu m-a ajutat să trec sloiurile, fiindcă oamenii care mă fugăreau se aflau pe urmele mele, doar la câțiva pași... N-aveam altă scăpare!

— Vai de - mine, sloiurile plutesc și saltă pe apa vijelioasă!... zise Cudjoe.

— Da, știi, și totuși am făcut-o. N-aș fi crezut! Nu mă gândeam că am să izbutesc, dar mumi păsa de nimic! spuse femeia îngrozită. Mai bine să fi murit, decât să nu pot trece. Dumnezeu mi-a ajutat! Nimeni nu-și poate închipui cât de mult îi ajută pe cei care încearcă, continuă ea.

— Ești sclavă? întrebă domnul Bird.

— Da, sir, aparțineam unui locuitor din Kentucky.

— S-a purtat rău cu dumneata?

— Nu, sir, era un stăpân cumsecade.

— Dar stăpâna?

— Și stăpâna a fost întotdeauna bună cu mine.

— Atunci de ce i-ai părăsit și ai înfruntat atâtea primejdii?

Femeia se uită la doamna Bird cu ochii vii, cercetători, și văzu că soția senatorului purta doliu mare.

— Doamnă, întrebă ea deodată, v-a murit vreodată un copil?

Întrebarea neașteptată răscoli o rană adâncă, căci numai cu o lună înainte familia Bird dusese la groapă un copil drag. Domnul Bird se întoarse spre fereastră, iar

doamna Bird izbucni în plâns. Dar recăpătându-și glasul, spuse: – De ce mă întrebi? Da, mi-a murit un copilăș.

— Atunci mă veți înțelege: eu am pierdut doi, unul după altul; sunt îngropați la ferma pe care am părăsit-o.

Mi-a mai rămas doar ăsta. Nu am domnit nicio noapte fără el. E tot ce am mai scump pe lume. A fost zi de zi bucuria și mândria mea. Dar, doamnă, au vrut să mi-l ia! Au vrut să mi-l vândă în Sud! Au vrut să-l trimită singur pe acest biet copilăș, care nicio clipă nu s-a despărțit de mine!

N-am putut îndura! Știam că n-o să mai fiu bună de nimic!

Când cum aflat că actul de vânzare a fost semnat, am fugit în puterea nopții. Cel care cumpărase copilul m-a urmărit cu doi slujitori ai stăpânului meu. Când am văzut că se află la doi pași de mine, am sărit de pe mai pe un sloi. Nu știu cum am trecut râul. Știu doar că cineva m-a ajutat să urc pe celălalt mal.

Femeia nu mai plângea. Lacrimile i se zvântaseră. Inima tuturor celor din jur fusese câștigată de ea.

Cei doi băiețași, după ce-și căutaseră în zadar batistele în buzunarele pantalonilor, se agățară triști de fusta mamei, ștergându-și lacrimile cu faldurile rochiei. Doamna Bird își ascunse fața într-o batistă, iar bătrâna Dinah rosti cu lacrimile șiroindu-i pe fața neagră:

— Dumnezeu să aibă milă de noi!

Bătrânul Cudjoe își șterse și el ochii umezi, repetând din când în când cuvintele mătușii Dinah, cu o voce pătrunzătoare.

Firește, senatorul nostru, care era om de stat, nu putea să plângă ca oricare muritor de rând; de aceea stătea la fereastră și părea foarte ocupat, ba să-și dreagă glasul, ba să-și curețe ochelarii, ba să-și sufle uneori nasul, într-un fel ce ar fi putut trezi bănuieli dacă cineva l-ar fi observat cu luare-aminte.

— Dar parcă ziceai că aveai un stăpân bun? întrebă el deodată, înghițindu-și nodul din gât și întorcându-se brusc spre femeie.

— A fost într-adevăr un stăpân bun. Am să recunosc asta întotdeauna. Și stăpâna mea a fost bună. Dar n-au avut încotro. Nu știu cum se împrumutaseră peste măsură și un negustor hain îi avea la mână. Au fost nevoiți să facă tot ce a vrut el. Am auzit când stăpânul i-a explicat totul stăpânei și ea s-a rugat pentru mine. Stăpânul i-a spus că n-are încotro și că actele au fost semnate. Auzindu-l, mi-am luat copilul, am părăsit căminul și am fugit. Știam că n-are niciun rost să mai trăiesc dacă mi-l vor lua, pentru că se pare că el este tot ce mi-a mai rămas pe lume.

— Ești căsătorită?

— Da, dar soțul meu aparține altui stăpân, foarte rău, care nu-l lasă să vină să mă vadă. Se face din zi în zi mai aspru și l-a amenințat chiar că o să-l vândă în Sud... Cred că n-am să-l mai văd niciodată.

Femeia vorbise atât de liniștit, încât unui ascultător superficial i-ar fi putut lăsa impresia că era complet nepăsătoare. Dar ochii ei oglindeau o tristețe atât de adâncă, încât dovedeau tocmai contrariul...

— Și unde ai de gând să te duci, sărmana de tine? întrebă doamna Bird.

— În Canada! Dacă aș cunoaște drumul! E departe de aici Canada? întrebă ea, privind cu încredere spre doamna Bird.

— Biata de ea! exclamă aceasta fără să vrea.

— E foarte departe, nu-i așa? întrebă femeia îngrijorată.

— Mai departe chiar decât crezi! spuse doamna Bird. O să ne gândim ce putem face pentru dumneata. Dinah, pregătește-i un pat în camera dumatăle lângă bucătărie și mâine dimineață o să vedem ce e mai bine să facem. Nu

trebuie să te temi de nimic Ai încredere în Dumnezeu și El te va ajuta.

Doamna Bird și soțul ei se întoarseră în sufragerie. Ea se așează într-un balansoar în fața focului și se legăna gânditoare; domnul Bird se plimba prin cameră murmurând:

— Pss! Ce poveste încurcată și nenorocită! În cele din urmă se opri lângă soția sa: Îți spun, nevastă, va trebui să plece de aici chiar în astă-noapte. Individul o să-i dea de urmă până mâine dimineată. Dacă femeia ar fi fost singură, ar fi putut sta liniștită aici fără să afle nimeni nimic. Dar puștiul ăsta n-o să stea locului. O să ne dea de gol, scoțându-și capul prin vreo fereastră sau ușă. Asta mi-ar mai trebui! Să fie găsiți doi sclavi fugari la mine! Nu! Trebuie să plece chiar în noaptea asta.

— În noaptea asta? Cum se poate?... Unde?

— Știu eu unde! răspunse senatorul, punându-și cizmele. Dar nu-și încălță decât pe jumătate una din ele și, cuprinzându-și genunchiul cu amândouă mâinile, căzu pe gânduri.

— Ce poveste oribilă! exclamă el, hotărându-se în sfârșit să-și tragă cizma.

După ce își încălță de-a binelea prima cizmă, senatorul rămase cu cealaltă în mână, privind țință covorul.

— Trebuie s-o facem și pe asta! hotărî el și trase repede și cealaltă cizmă, privind afară pe fereastră.

Micuța doamnă Bird nu era lipsită de tact. În viața ei nu rostise cuvintele: „Ți-am spus eu!” Deși nu-și slăbise soțul din priviri, se feri să-i întrerupă firul gândurilor; stătea liniștită în fotoliu, gata să-i asculte hotărârile, când va crede de cuviință să i le împărtășească și ei.

— Uite ce e, spuse el; știu că vechiul meu client Van Trompe, care a venit din Kentueky, și-a eliberat toți sclavii.

El și-a cumpărat un teren la vreo șapte mile mai sus de pârâu, în fundul unei păduri, pe unde nu trece nimeni. Locul nu poate fi descoperit cu una, cu două. Acolo ar fi în siguranță. Problema e însă că nimeni în afară de mine nu poate s-o ducă acolo cu trăsura.

— De ce? Cudjoe e un vizitiu minunat.

— Nu, nu. Pârâul trebuie traversat de două ori, ceea ce e destul de primejdios pentru cineva care nu cunoaște regiunea ca mine. Eu l-am trecut până acum de sute de ori călare și-i știu bine vadul. Vezi, dar, că nu se poate altfel. Pe la miezul nopții, Cudjoe să înhame oaii fără zgomot; o să plec cu ea. Și pentru ca să nu dau nimic de bănuir, după aceea o să mă conducă el până la hanul cel mai apropiat, de unde o să iau diligenta spre Columbus. Așa o să se știe că am scos oaii astă-noapte numai pentru asta. Am o mulțime de treburi mâine dis-de-dimineață. Și o să mă simt destul de prost după toate cele întâmplate. Dar ce să fac? N-am încotro!

— De data asta a vorbit inima, nu rațiunea, John, spuse doamna Bird punându-i mina ei albă într-a lui. Te-aș fi putut iubi vreodată dacă nu te-aș fi cunoscut mai bine chiar decât tine însuși?

Cu ochii plini de lacrimi, soția sa era atât de frumoasă, încât senatorul se gândi că este fără îndoială un bărbat foarte inteligent, dacă se poate bucura de admirația unei fapturi atât de minunate. Se sculă și ieși din oameră spre a se pregăti de plecare. În ușa se opri puțin și spuse șovăind:

— Mary, nu știu ce crezi... dar... dulapul ideela... e plin de lucrurile micuțului și sărmanului nostru Henry...

Ieși grăbit și închise ușa după el. Doamna Bird se duse într-o cămăruță de lângă dormitor și luând o luminare o puse pe birou. Apoi scoase o cheie dintr-un sertar și o băgă încet în broasca unui dulap. Se opri pe neașteptate;

cei doi băieți, care îi urmăriseră mișcările, stăteau tăcuți, privind-o curioși. Mamă, care citești aceste rânduri, ai avut vreodată în casă un dulap sau o încăpere pe care deschizând-o să ai simțământul că deschizi un mormânt? Fericite sunt imamele care nu au avut niciodată un asemenea simțământ!

Doamna Bird deschise încet sertarul. Înăuntru se aflau haine de toate culorile și modelele, un teanc de șorțulețe și de ciorăpei și o pereche de ghetuțe roase la tocuri, care se șteau curioase prin cutele hârtiei. Mai era un căruț de lemn, un trenuleț, un coif, o minge - amintiri scumpe, care fuseseră adunate aici cu atâtea lacrimi și atâta durere.

Doamna Bird se așază lângă sertar și aooperindu-și fața cu mâinile începu să plângă până ce lacrimile îi picurară în sertar, printre degete. Apoi, ridicând brusc capul, alese în grabă lucrurile cele mai folositoare și le strânse într-o legăturică.

— Mamă, întrebă unul din băiețași, apucând-o ușor de braț, vrei să dăruiești lucrurile acestea?

— Dragii mei băieți, spuse ea adânc emoționată, dacă scumpul nostru Henry ar privi la noi din ceruri, ar fi fericit văzând ce am făcut cu lucrurile lui. Nu m-aș fi despărțit de ele niciodată pentru a le dăruî unui copil fericit. Dar le dau unei mame mai încercate, mai mahnite decât mine, și nădăjduiesc că Dumnezeu o va binecuvânta.

Există pe lume suflete alese, care își alină suferințele făcând altora bucurii, suflete ale căror nădejdi, închise într-un mormânt drag, se preschimbă în răsadul unor flori binefăcătoare pentru cei nenorociți și în suferință. Un asemenea suflet avea și această femeie gingașă, care stătea lângă luminare, plângând, în timp ce pregătea lucrurile rămase de la propriul ei copil pentru a le dăruî unei surghiunite.

După câțva timp, doamna Bird deschise un alt dulap și scoțând o rochie simplă se așeză la imăsuța de lucru; luă un ac cu ață și un foarfece și începu s-o lungească, așa cum o sfătuisese soțul ei. Lucră până când vechiul ceas din colțul încăperii bătut ora 12 și auzi se îrtăit de roți în fața casei.

— Mary, spuse soțul ei, intrând cu paltonul pe braț, trebuie s-o trezești imediat. Plecăm îndată.

Doamna Bird puse repede lucrurile pregătite într-un mic geamantan pe care îl încuie și îl rugă pe soțul ei să-l ducă în trăsură. Apoi se îndreptă spre bucătărie pentru a o trezi pe tânăra femeie.

În curând, îmbrăcată cu o rochie, cu un șal și cu o pălărie ale binefăcătoarei ei, Eliza se ivi în ușă ținându-și copilul în brațe. Senatorul o urcă repede în trăsură; doamna Bird se apropie și ea de scara trăsurii. Eliza îi întinse mâna – o mină tot atât de catifelată și albă ca și a doamnei Bird; o privi ținută în ochii ei imari, negri, adânci, pregătindu-se să-i spună ceva. Mișcă buzele de câteva ori, dar nu izbuti să scoată niciun sunet. Atunci arătând spre cer și învăluind-o pe doamna Bird într-o privire de neuitat, se așeză în trăsură și-și acoperi fața cu mâinile. Trăsura porni.

În ce situație ciudată se afla acum acest senator patriot, care o săptămână întreagă ceruse cu stăruință Parlamentului să adopte legi mai drastice împotriva sclavilor fugari, a complicilor lor și a acelor care îi ajută!

Bunul nostru senator nu fusese cu nimic mai prejos decât confrății lui de la Washington, care își câștigaseră un renume nepieritor cu talentele lor oratorice. Ce minunat respinsese el toate argumentele sentimentale ale celor ce puneau mai presus de marile interese ale statului soarta unor nenorociți sclavi fugari! Cu o îndârjire de leu, izbutise să convingă nu numai pe toți acei care îl ascultaseră, ci și

pe el însuși. Dar, în clipele acelea, un sclav fugar nu reprezenta pentru el decât o asociere de două cuvinte sau cel mult un desen zărit în vreun jurnal, înfățișând un om cu o legăturică sub braț, sub care era scris: „Fugit de la stăpân”. Senatorul nu-i văzuse niciodată privirile desperate și mâinile tramurânde, nu auzise chemarea deznădăjduită a nici unui nenorocit lipsit de orice apărare. Nu-și închipuise niciodată că un sclav fugar poate fi o mamă nefericită sau un copil fără sprijin, ca acela care purta acum căciuliță fiului său imort. Și deoarece bietul nostru senator nu era făcut din piatră, ci, dimpotrivă, era om și avea pe deasupra și o inimă bună, nu știa cum s-o scoată la capăt cu patriotismul său. Și nu trebuie să vă bateți joc de el, frați din Sud; căci avem impresia că în împrejurări asemănătoare mulți dintre voi ar fi făcut la fel. Știm foarte bine că în Kentuoky, ca și în Mississippi există numeroase suflete nobile și generoase, cărora niciodată nu li s-a vorbit în zadar despre suferințele omenești. Frate drag, este oare cinstit din partea ta să ne ceri ceea ce tu însuți, cu sufletul tău cinstit, n-ai fi putut face dacă erai în locul nostru?

Dacă bunul nostru senator săvârșise un păcat împotriva legii, el și l-a ispășit din plin în noaptea aceasta. Din pricina ploilor, pământul atât de bogat și gras din Ohio se transformase într-o mare de noroi, iar șoseaua pe care călătorea senatorul era o cale ferată de pe vremuri.

„Și mă rog ce fel de cale ferată e aceasta?” ar putea întreba cineva obișnuit să călătorească prin regiunile răsăritene, unde calea ferată este neapărat legată de noțiunile de viteză și comoditate.

Află, prietene neștiutor din răsărit, că în regiunile binecuvântate ale vestului, unde noroiul se află în cantități uriașe, drumurile sunt construite din bușteni rotunzi și noduroși, așezați unul lângă altul și acoperiți cu pământ, ierburi și cu orice se găsește la îndemână; localnicii le

numesc bucuroși șosele și le folosesc. Cu timpul, ploile spală pământul și ierburile, deplasează buștenii în poziții pitorești și umple cu noroi locurile rămase goale.

Pe un astfel de drum călătorea senatorul nostru, făcând tot felul de reflecții, în timp ce trăsura înainta cu greu. Bum-poc! Trăsura se înfunda în clisă, iar senatorul, femeia și copilul erau aruncați când într-o parte, când în oalaltă. Deodată trăsura se împotmoli de-a binelea, iar Cudjoe se strădui degeaba să mâne caii mai departe. După câteva încercări zadarnice, tocmai când senatorul era gata să-și piardă răbdarea, trăsura se urni pe neașteptate; dar îndată cele două roți din față intrară într-un șanț, și senatorul, femeia și copilul fură zvârliți unul peste altul pe locurile din față ale trăsurii. Senatorului i se înfundă pălăria peste ochi și nas într-un chip cu totul neceremonios și credea că i-a sunat ceasul; copilul țipa și Cudjoe striga de-și rupea plămâni, îndemnând oaii, oare zvârleau nechezând, se ridicau pe picioarele dindărăt și se zbăteau sub loviturile biciului. Când trăsura se urni pentru a doua oară, intrară și roțile din spate în șanț. Senatorul, femeia și copilul fură aruncați acum pe locurile din spate, coatele senatorului primejdură pălăria Elizei; iar picioarele acesteia călcară pălăria senatorului, care-i zburase de pe cap. În sfârșit, izbutiră să treacă șanțul și caii se opriră răsuflând din greu. Senatorul își ridică pălăria, femeia și-o îndreptă pe a ei și își liniști copilul, pregătindu-se pentru ceea ce-i mai aștepta. După puțin timp, câteva zgâlțâituri nu chiar atât de puternice îi făcură să creadă că au scăpat destul de ușor. Deodată, însă, un hop puternic îi zvârli din nou pe toți de pe locurile lor și trăsura se opri. După o serie de strădanii zadarnice, Cudjoe deschise ușa trăsurii.

— Sir, am intrat într-un hârtop groaznic. Nu știu cum o să ieșim de aici. Cred că trebuie să facem rost de niște tăl-pice.

Senatorul coborî deznădăjduit, căutând un loc mai sigur unde să pună piciorul. Dar piciorul se înfundă în clisă și, încercând să-l scoată, își pierdu echilibrul și căzu în noroi, de unde fu scos cu chiu cu vai de Cudjoe. Cei care au călătorit prin Vest și s-au „distrat” vreodată în miez de noapte smulgând scânduri din garduri ca să-și urnească cu ajutorul lor trăsurile din noroi vor încerca desigur simpatie și respect pentru nefericitul nostru senator.

De-abia noaptea târziu ieși trăsura din vadul râului, împrôșcată de noroi și udă learcă, și se opri în cele din urmă în fața unei case de fermier.

După ce bătură stăruitor, în sfârșit călătorii noștri izbutiră să-l trezească pe proprietar, care deschise poarta. Era un bărbat înalt, roșcovan, îmbrăcat într-o bluză roșie de vânătoare. Un smoc de păr arămiu, ciufulit, și barba nerasă de câteva zile îi dădeau o înfățișare nu prea atrăgătoare. Se oprî puțin în poartă, ținând lumina în sus, pentru a-i vedea mai bine pe călătorii noștri, și fața lui luă o expresie de-a dreptul caraghioasă. Senatorul izbuti destul de greu să-l facă să înțeleagă despre ce era vorba. Dar să-i lăsăm pe cei doi bărbați să stea de vorbă, și noi să facem cititorilor cunoștință cu fermierul Van Trompe.

Bătrânul și cinstitul John Van Trompe fusese odinioară un mare proprietar, posedând numeroși sclavi în statul Kentucky. Dar pe măsura staturii sale înalte, era înzestrat cu un suflet generos, cinstit și drept. De aceea, timp de mai mulți ani, cu greu își stăpânise nemulțumirea pe care o întrezea în el un regim la fel de dăunător atât pentru asupritor cât și pentru asupriți. Într-o bună zi, sufletul lui generos mi mai putuse îndura această stare de lucruri. Plecase în Ohio, și cu banii ce-i strânsese cumpăraseră un teren cu pământ bun. Întocmise actele de eliberare pentru toți sclavii lui - bărbați, femei și copii - îi urcase în tren și îi trimisese să-și întemeieze fiecare un

cămin pe terenul cumpărat de el, iar el se retrăsese apoi la o mică fermă singuratică, unde putea duce o viață pașnică, având conștiința împăcată.

— Ești în măsură să oferi adăpost unei biete femei cu un copil, care e urmărită de un negustor de sclavi? Îl întrebă de-a dreptul senatorul.

— Cred că da! răspunse cinstitul John cu oarecare mândrie.

— Eram sigur de asta! se bucură senatorul.

— Dacă o să vină careva pe aci după ea, spuse John, îndreptându-și spatele, sunt gata să-i ies înainte. Am șapte fii tot atât de înalți ca și mine și ei vor fi gata să întâmpine cum se cuvine pe oricine. Transmite-i complimente și spune-i că poate veni cât de curând îi place. Pentru noi e totuna, adăugă fermierul și, izbucnind în râs, își trecu mâna prin smocul de păr care-i cădea pe frunte.

Istovită, Eli za se târî spre căsuță cu copilul care-i adormise în brațe de oboseală. Cu felul lui cam necioplît de a se purta, fermierul îi luminează fața cu lumina și își exprimă mila printr-un fel de bombănit, apoi deschise ușa spre un mic iatac aflat lângă bucătărie și o pofti pe Eliza înăuntru; aprinse o altă luminare, o puse pe masă și spuse:

— Fată dragă, nu trebuie să te temi de nimic. N-are decît să vină cine-o pofti. Sunt pregătit, adăugă el arătând puștile care atârnavă deasupra sobei. Cei care mă cunosc știu foarte bine că nu e sănătos să-ncerci să scoți pe cineva din casa mea împotriva voinței mele. Așa că acum pregătește-te de culcare și fii tot atât de liniștită ca și când te-ar legăna

maică-ta, o povățui el închizând ușa.

— O femeie neobișnuit de frumoasă! spuse Van Trompe senatorului. Dar femeile frumoase au motivele cele mai între meiate să fugă, când sunt cinstite. Știu prea bine acest lucru!

Senatorul îi explică în câteva cuvinte întreaga poveste a Elizei.

— Vai, vai! auzi dumneata! exclamă omul nostru cuprins de imită. Sărmana ființă! E urmărită ca un animal de pradă, e vânată pentru că are o adevărată inimă de mamă, pentru că a făcut ceea ce oricare mamă din lume ar fi făcut în locul ei! Să nu-ți vină să înjuri? se indignă John, ștergându-și ochii cu dosul palmei lui grele și pistruiate. Să vă spun ceva, continuă el. Ani de zile nu m-am dus la biserică pentru că preoții de prin părțile noastre susțineau că Biblia încuviințează asemenea fapte. Și puteam eu să-i contrazic când vorbeau limba greacă și ebraică?!... Nu *imatm*... dus la biserică decât când am dat de un preot oare credea tocmai contrariul celor ce le auzisem până atunci! Asta-i!

Și destupând o sticlă de rachiu de mere, John umplu un pahar pe care îl oferă domnului Bird.

— Mai bine ați rămâne aici peste noapte, îl sfătui el pe senator. O pun pe babă să vă pregătească un pat bun.

— Îți mulțumesc, bunul meu prieten, răspunse senatorul, dar trebuie să plec, să iau diligenta spre Columbus.

— Ei, dacă trebuie neapărat să plecați, o să vă însoțesc o bucată de drum și o să vă arăt pe unde s-o luați ca să călătoriți mai ușor. Drumul pe care ați venit e foarte prost!

John îmbracă o șubă și cu o lanternă în imână porni înaintea trăsurii, îndreptând-o spre un drum care cobora la vale în spatele locuinței lui. La plecare, senatorul îi dădu o hârtie de zece dolari.

— Asta e pentru femeie, spuse el scurt.

— Bine, răspunse John, la fel de scurt. Apoi își strânsesă mâna și se despărțiră.

CAPITOLUL X

Noul proprietar își preia dreptul

O DIMINEAȚA CENUȘIE și umedă de februarie se strecura prin singura fereastră a colibeii lui Tom, luminând trist fețele posomorâte și sufletele aimărâte ale celor din casă.

În fața sobei se afla o măsuță acoperită cu o pătură de călcat; vreo două cămăși curate din pânză aspră, proaspăt călcate, atârnav de speteaza unui scaun, lângă foc. Mătușa Chloe întinsese o altă cămașă pe masă și călea cu grijă fiecare cută și dungă, ștergându-și din când în când lacrimile cu mâna.

Tom stătea lângă ea, cu Biblia pe genunchi, sprijinindu-și capul în mâini; niciunul nu scotea o vorbă. Era încă devreme și copiii dormeau laolaltă în micul lor pătuț de lemn noduros.

Tom, care avea un suflet bun și generos, se ridică și se îndreptă tăcut spre pătuțul copiilor.

— Îi văd poate pentru ultima dată... șopti el.

Mătușa Chloe nu răspunse. Continuă să calce cămașa, netezind-o iar și iar cu fierul. În cele din urmă, lăsând deodată fierul din mână, se așeză lângă masă și începu să plângă.

— Știu că trebuie să ne resemnăm. Dar, Dumnezeule mare! Cum? Dacă aș ști măcar ce-o să se întâmple, cum o să se poarte cu tine! Stăpâna spune că o să încerce să te răscumpere peste un an, doi! Dar știu ei că nimeni din câți au plecat în Sud nu s-au mai întors! îi omoară. Am auzit vorbindu-se cum mor pe plantații din pricina muncii!

— Și acolo există același Dumnezeu ca și aici, Chloe.

— Bine, se învoi mătușa Chloe, să zicem că așa e. Dar cum de îngăduie Dumnezeu să se întâmple asemenea lucruri îngrozitoare? Asta n-o s-o pricep niciodată.

— Sunt în mâinile lui Dumnezeu, spuse Tom. Nimic

nu se poate întâmpla fără voia Lui. Și dacă îi mulțumesc pentru ceva, e pentru că am fost vândut eu, nu tu sau copiii. Aici

M

voi sunteți în siguranță. Dacă se va întâmpla vreun rău, mi se va întâmpla numai mie. Și o să-mi ajute Dumnezeu! Știu sigur că o să-mi ajute!

— Ah! Om bun cu suflet mare! Îți înăbuși durerea ta ca să mângâi pe cei dragi din jurul tău.

Tom vorbea anevoie, parcă o văpaie îi ardea gâtul, dar vorbea totuși cu hotărâre și curaj.

— Să ne gândim la harul lui Dumnezeu! adăugă el cu glasul tremurat, ca și cum ar fi fost sigur că avea cea mai mare nevoie să se gândească la asta.

— Harul lui Dumnezeu?! răspunse mătușa Chloe. Nu văd niciun har al lui Dumnezeu în toate astea. Nu e drept! Nu e drept ce se întâmplă! Stăpânul n-ar fi trebuit niciodată să-și plătească datoriile vânzându-te. Tu i-ai plătit însutit tot ce a făcut pentru tine. Ar fi trebuit să te elibereze, încă de acum câțiva ani! Se prea poate că acum n-are încotro! Dar nu e drept! Nimic nu-mi poate scoate asta din cap. O ființă atât de credincioasă ca tine! Putea să se încreadă în tine mai mult decât în soția și în copiii lui. Dumnezeu nu iartă pe cei care vând dragostea și sângele unui om ca să scape ei din încurcături.

— Chloe, dacă mă iubești, să nu vorbim despre asta acum, când petrecem poate ultimele noastre clipe împreună. Îți spun, Chloe, mă doare să aud un cuvânt rău despre stăpânul meu. Era un ține când îl țineam în brațe. E firesc să gândesc numai bine despre el. Nu pot să-i cer să facă la fel. Stăpânii sunt obișnuiți să le fie totul pe plac și nu-și pun atâtea probleme. Nici nu le putem pretinde așa ceva. Dar asemuie-l cu alți stăpâni. Care sclav s-a bucurat de tratamentul pe care l-am avut eu? Ce mai una, alta:

dacă ar fi putut să prevadă, n-ar fi lăsat niciodată să mi se întâmple asta. Sunt sigur.

— Bine, dar în orice caz e o nedreptate! spuse îndărătică mămăușă Chloe, oare avea un nemaipomenit simț ai dreptății. Nu-mi dau seama cum și ce, dar simt că e o nedreptate.

— Ar trebui să-ți îndrepti gândurile spre Dumnezeu. El stă deasupra tuturor. Nimic nu se întâmplă fără vrerea Lui.

— Asta nu mă poate mămăușă, răspunse mămăușă Chloe. Dar n-are rost să mai vorbim degeaba. O să pregătesc aluatul pentru cozonac și o să-ți fac un prânz să rămână de pomină; cine știe dacă o să mai mămăușă vreodată o masă bună.

Pentru a ne putea da seama și mai bine de suferințele negrilor vânduți, nu trebuie să uităm că simțăminte lor sunt cu atât mai puternice cu cât sunt instinctive și rudimentare. Ei se atașează puternic de locurile în care s-au născut și crescut. Spiritul practic, dorul de aventură le lipsește complet; sunt sentimentali, își iubesc familia și căminul. La toate acestea mai trebuie adăugat faptul că a fi vândut în Sud este un lucru socotit încă din copilărie de orice negru drept cea mai mare nenorocire. Amenințarea care înspăimântă pe un negru mai mult decât biciul sau tortura este vânzarea în josul fluviului. I-am auzit deseori pe negri manifestându-și groaza și povestindu-și în orele lor de taifas tot felul de întâmplări înfricoșătoare din regiunile din Sud, care pentru ei reprezintă:

Țara necunoscută.

De unde nimeni nu se mai întoarce.

Un misionar din Canada mi-a povestit că mulți sclavi au fugit de la stăpâni destul de buni, înfruntând primejdii mari, numai de frica de a nu fi vânduți în Sud, știind că lucrul acesta li s-ar putea întâmpla oricând, fie lor, fie

familiei lor. Această groază dă negrului, care de obicei este sfios și destul de răbdător, un curaj nemaipomenit și îl ajută să îndure foamea, frigul, primejdiile ținuturilor neumblate, și îl face să riște cele mai crunte pedepse dacă va fi prins.

Mătușa Chloe, căreia doamna Shelby îi îngăduise să nu vină în dimineața aceea la lucru, pregătise între timp masa pentru Tom. Biata femeie nu-și cruțase nicio osteneală pentru această masă de adio. Tăiase și gătise cea mai frumoasă dintre găinile ei și oopsese un cozonac așa cum știa ea că îi place lui Tom. Scoase și câteva borcane misterioase cu dulceturi, pe care le păstra pentru zile mari.

— Hei, Pete, strigă Mose triumfător, uite ce masă grozavă!

și băiatul șterpeli o aripă de pasăre de pe masă.

Mătușa Chloe îl trase de urechi și-l certă:

— Frumos, vă bucurați de ultimul prânz pe care tatăl vostru îl ia acasă.

— Chloe! o dojeni Tom cu blândețe.

— Ce să fac? răspunse mătușa Chloe, acoperindu-și fața cu șorțul. Sunt atât de amărâtă, că mă fac rea...

Băieții stăteau tăcuți privind ba la tatăl, ba la mama lor, iar fetița începu să țipe.

— Stai cuminte! se răsti mătușa Chloe, ștergându-și ochii și luând copila în brațe. Haide, mănâncă și tu ceva. Este cea mai frumoasă din găinile mele. Veniți, băieți, mâncați și voi, sărmani copii. Mama voastră a fost rea cu voi.

Fără să aștepte să fie poftiți a doua oară, băieții se repeziră la mânioare.

— Și acum, spuse mătușa Chloe, după ce sfârșiră cu toții de mâncat, trebuie să-ți pregătesc hainele, deși știu că tot o să ți le ia. Cunoscut eu obiceiurile lor murdare. Uită-te

h

Aici sunt flanelele pentru reumatismul tău. Ai grijă de ele, fiindcă nimeni n-o să-ți mai facă altele! Aici sunt cămășile vechi. Uite-le și pe cele noi. Ți-am cârpit și ciorapii astă-noapte și îți dau și ciuperca de țesut. Dar, Dumnezeuule, cine o să mai aibă grijă de tine? Mătușa Chloe izbucni din nou în plâns. Când mă gândesc că n-o să ai pe nimeni lângă tine nici când o să fii bolnav, nici când o să fii zdravăn! Nu pot să mă mai stăpânesc!

Băieții zvântaseră tot ce era pe masă, așa că acum aveau răgaz să se gândească și la cele ce se întâmplau. Văzând-o pe mamia lor plângând și pe tatăl lor trist, începură și ei să scânicească, acoperindu-și ochii cu mâinile. Unchiul Tom ținea fetița pe genunchi, iar aceasta îl zgâria pe față și îl trăgea de păr, izbucnind din când în când în strigăte de bucurie.

— Sărmană făptură, poți să te hlizești cât vrei, gemu mătușa Chloe. O să treci și tu odată prin asta. O să-ți vezi bărbatul vândut! Sau poate c-o să fii vândută chiar tu... Și băieții... Când or să fie buni de muncă. Ce rost are să-și mai facă negrii un cămin?!

Deodată, unul din băieți strigă:

— Vine stăpâna!

— Tot nu ne poate ajuta. La ce mai vine? bombăni mătușa Chloe.

Doamna Sheiby intră în colibă. Mătușa Chloe îi oferă îmbufnată un scaun. Dar doamna Sheiby nici nu-l observă. Era palidă și îngrijorată.

— Tom, spuse ea, am venit să...

Se opri brusc și privi grupul tăcut din jurul ei. Se așeză pe scaun și acoperindu-și fața cu batista începu să plângă.

— Dumnezeuule, stăpână, nu trebuie să... spuse mătușa

Chloe izbucnind și ea în plâns. Plângeau cu toții. Lacrimile stăpânei și ale umililor sclavi exprimau tot amarul celor asupriți.

O, voi, care vizitați pe cei în suferință, știți oare că tot ce se poate cumpăra cu banii întinși în silă nu face nici cât o lacrimă sinceră vărsată împreună cu cei necăjiți?

— Sărmanul meu Tom, spuse doamna Sheiby. Nu pot să fac nimic pentru tine. Nu pot să-ți dau nimic care să te ajute. Dacă ți-aș da bani, ți i-ar lua. Dar îți făgăduiesc se lemn, în fața lui Dumnezeu, că nu te voi lăsa și te voi răs cumpăra cât de curând îmi va fi cu putință! Până atunci să ai încredere în Dumnezeu!

Băieții vestiră sosirea negustorului. Ușa fu îmbrâncită cu o lovitură de picior și Haley se ivi, morocănos, după o noapte de drum și după înfrângerea suferită în expediția sa împotriva Elizei.

— Haide, negrule, ești gata? Prea supusul dumneavoastră slujitor o salută pe doamna Sheiby! adăugă el, scoțându-și pălăria.

Mătușa Chloe închise lădița pregătită pentru Tom și ridicându-se în picioare privi cu nestăvilită revoltă pe negustor; lacrimile ei porniră să se preschimbe deodată în tot atâtea scântei.

Tom se ridică supus și, pregătinduse să-și urmeze noul stăpân, își puse lădița pe umeri.

Soția lui luă fetița în brațe ca să-l însoțească până la căruță și băieții o unnrără plângând.

Doamna Shelby se duse la negustor și luându-l deoparte îi vorbi cu deosebită însuflețire. Între timp, întreaga familie se îndrepta spre căruța care aștepta în fața ușii. În jur se adunaseră nenumărați negri, tineri și bătrâni, veniți să-și ia rămas bun de la vechiul lor tovarăș. Tom era privit de toți ca un fel de conducător și predicator creștin al lor și se bucura de (mult respect și simpatie, mai

ales în rândul femeilor.

— Ei, Chloe, ești mai itare decât noi, spuse una din femei, care plângea cu hohote, văzând că mătușa Chloe stătea încremenită lângă căruță.

— Lacrimile mele au secat, răspunse mătușa Chloe, uitându-se aspru la negustorul care se apropia. Și afară de asta, nu vreau să plâng în fața brutei ăsteia.

— Urcă-te! se răsti Haley la Tom, făcându-și loc prin mulțimea de servitori, care îl priveau încruntați.

Tom se urcă în căruță și negustorul, scoțând o pereche de cătușe grele de sub capră, i le puse lui Tom la picioare.

Un murmur de indignare se auzi în rândurile celor de față, iar doamna Shelby, oare se afla pe verandă, strigă:

— Domnule Haley, vă asigur că această măsură de prevedere este cu totul de prisos.

— Nu știu, doamnă! Am pierdut până acum în afacerea asta cinci sute de dolari și nu-mi pot permite să risc mai mult.

— Nu poți să te aștepți la altceva de la un asemenea om! izbucoi mătușa Chloe, nemaipându-și str? M mânia, în timp ce cei doi băiețași, care de-abia acum înțeleseseră soarta tatălui lor, se agățau de fusta ei, izbucnind în hohote de plâns

— Îmi pare rău, spuse Tom, că domnul George nu e acasă.

George plecase de câteva zile la un prieten, la o fermă din apropiere, și, plecând dis-de-dimineată, nu aflate nimic despre nenorocirea ce se abătuse asupra lui Tom.

— Transmite-i salutări călduroase din partea mea! strigă

Tom mătușii Ohloe.

Haley dădu bici cailor și căruța porni, în timp ce Tom aruncă o ultimă privire tristă celor rămași în urmă.

Domnul Shelby plecase. Vânduse pe Tom pentru a scăpa de negustorul de care se temea. După încheierea afacerii se liniștise întrucâtva. Dar muștrările soției îi treziseră din nou remușcăriie. Atitudinea demnă a lui Tom îi sporise amărăciunea. În zadar își spunea mereu că avusese tot dreptul să procedeze astfel, că în locul lui fiecare ar fi făcut la fel și că mulți își vindeau sclavii fără a fi măcar siliți. Nu putea scăpa de remușcări; și pentru a nu fi obligat să asiste la clipele grele ale despărțirii de Tom, plecase dis-de-dimineată de acasă, nădăjduind că până la întoarcerea sa totul se va fi sfârșit.

Tom și Haley călătoreau acum de-a lungul unui drumeag prăfuit, străbătând locuri binecunoscute lui Tom, până când ajunseră la hotarele fermei și ieșiră în șosea.

După vreo milă, Haley opri deodată trăsură în fața unui atelier de fierărie; scoase din geamantan o altă pereche de cătușe, se dădu jos de pe capră și intră în atelier.

— Sunt prea mici pentru mâinile lui, spuse Haley fierarului, arătând spre Tom.

— Dumnezeu! Nu-i oare Tom al lui Shelby? Nu cumva l-o fi vândut? strigă uimit fierarul.

— Ba da, l-a vândut, răspunse Haley.

— Așa să fie? Cine-ar fi putut crede una ca asta? Dar nu-i nevoie să-i puneți cătușe; e omul cel mai cinstit și mai bun...

— Da, da, răspunse Haley. Tocmai ăia mai buni vor s-o întindă. Unii din ei sunt îndobitociți și nu le mai pasă încotro sunt duși; alții au obiceiul să se îmbete și habar n-au de nimic. Dar sunt și îngeri de un soi mai bun, ca ăsta bunăoară, care nu vor să fie vânduți! ăistora trebuie să le pui cătușe la picioare, fiindcă de-abia așteaptă s-o tulească.

— Firește, mormăi fierarul, cotrobăind prin uneltele

sale, plantațiile din Sud nu sunt un loc unde un negru din Ken-tucky să meargă cu plăcere. Nu-i așa că acolo negrii mor cu sutele?... -:

— Da, e adevărat, mor foarte repede. Din pricina climei! Și mai sunt și alte motive... De aceea, cererea de negri este foarte mare în Sud, îi explică Haley.

— Păcat ca un om atât de bun, de liniștit și cinstit ca Tom să se prăpădească prin plantații...

— Tom are noroc. Am făgăduit să am grijă de el. Am să-i caut un loc de servitor într-o familie bună. Și dacă o să suporte clima și o să reziste malariei, o să ducă un trai pe care l-ar invidia orice negru.

— Soția și copiii lui au rămas aici. Nu-i așa?

— Da! Dar acolo o să-și găsească altă muiere. Slavă Domnului, există destule muieri pretutindeni, răspunse Haley...

În timp ce discutau astfel, Tom stătea trist în căruță, în fața atelierului. Deodată auzi în spatele lui tropotul unui cal. Înainte de a-și putea da seama ce se întâmplă, tânărul George sări de pe oal în căruță, se aruncă de gâtul lui și începu să plângă în hohote.

— E îngrozitor, e îngrozitor! Degeaba spun ei! E josnic! Dacă aş fi fost om în toată firea, asta nu s-ar fi întâmplat niciodată, niciodată! gemu George, zguduit de plâns.

— O, domnule George, mă bucur nespun, zise Tom. Mi-era foarte greu să plec fără să vă văd. Nici nu pot să vă spun cât de bine îmi pare.

Tom făcu o mișcare și George îi văzu cătușele de la picioare.

— Ce rușine! exclamă el, ridicând mâinile spre cer. O să-l omor pe tâlharul ăsta!

— Nu, să nu faceți una ca asta! Și nu vorbiți atât de tare, căci n-o să-mi ajute la nimic dacă o să-l mâniați.

— Pentru binele tău n-am s-o fac. Dar ce rușine! Nu mi-au spus nimic acasă, și dacă nu ar fi fost Tom Lincon, nici acum n-aș fi știut nimic. Dar le-am spus părerea mea, verde, în față, tuturor celor de acasă.

— Mă tem că n-ați făcut bine, domnule George.

— N-am putut să mă abțin. Le-am spus că-i rușine. Uite, unchiule Tom, șopti George, cu un aer tainic, întorcându-se cu spatele spre atelier, ți-am adus dolarul meu.

— O, domnule George, nu pot să primase pentru nimic în lume, răspunse Tom emoționat.

— Ba da, ia-l, îl îndemnă George. I-am spus mătușii Chloe că ți-l aduc. Ea, m-a învățat să-l atârni de o sfoară, să ți-l poți lega de gât dedesubtul cămășii, pentru ca ticălosul ăsta să nu-l vadă și să nu ți-l fure. Tom, îmi vine să-i crap căpățâna. M-aș simți ușurat.

— Nu, domnule George, imi-ați face numai rău.

— Fie! încuviință George, atârniând sfoara cu hârtia de Un dolar de gâtul lui Tom. Și acum înioheie-ți haina până sus; de câte ori ai să te uiți la el, să-ți amintești că am să te caut oriunde ai fi și am să te aduc înapoi. Am vorbit cu mătușa Chloe. I-am spus să n-aibă nicio grijă. Tatăl meu n-o să aibă o clipă de liniște din partea imea, toată viața, dacă n-o să te răscumpere.

— O, domnule George, nu trebuie să vorbești astfel despre tatăl dumneavoastră.

— Unchiule Tom, nu-i vreau decât binele.

— Domnule George, spuse Tom, trebuie să fiți cuminte. Gândiți-vă câte inimi vă iubesc. Ascultați întotdeauna de mama dumneavoastră. Nu fiți ca alți tineri care se cred prea deștepți ca să primească un sfat din partea mamei lor. Vreau să vă spun ceva, domnule George Dumnezeu ne dăruiește câteodată unele lucruri bune, de două sau chiar de trei ori în viață. Dar o mamă nu-ți

dăruiește decât o singură dată. Domnule George, o femeie ca mama dumneavoastră n-o să găsiți nici într-o sută de ani. Iubiți-o și fiți un sprijin pentru ea. Spuneți: o să faceți așa?

— Da, unchiule Tom, îți făgăduiesc! răspunse George emoționat.

— Și să aveți grijă cum vorbiți, domnule George. De obicei tinerii la vârsta dumneavoastră se arată uneori încăpățânați. E firesc, dar un gentleman adevărat, așa cum sper că veți fi dumneavoastră, nu spune niciodată nici măcar un singur cuvânt nerescuțit părinților săi. Sper că nu v-ați supărat, domnule George?

— Nu, unchiule Tom. Mi-ai dat întotdeauna sfaturi bune.

— Sunt mai bătrân decât dumneavoastră, spuse Tom, mângâind cu mâna sa mare și puternică părul mățos și cârlionțat al băiatului; apoi adăugă cu voce mai blajină decât a unei femei: înțeleg tot ce se petrece în sufletul dumneavoastră. O, domnule George, aveți de toate - privilegii, carte - și veți ajunge un om bun, învățat, de oare vor fi mândri atât părinții dumneavoastră, cât și toți cei din jur. Să fiți un bun creștin ca și mama dumneavoastră. Și nu uitați de Dumnezeu în zilele zburdalnice ale tinereții.

— Aim să fiu cuminte, unchiule Tom, îți făgăduiesc. Nu trebuie să-ți pierzi curajul. Te voi aduce cu siguranță înapoi. Și așa cum i-am spus mătușii Chloe azindiimineată, îți voi reconstrui icoliba și vei avea o sufragerie mare, cu un covor o minunăție... O vei duce bine atunci, unchiule Tom!

În timp ce vorbeau, Haley ieși din atelier cu cătușele în mână.

— Domnule, spuse George mândru, voi comunica părinților mei cum vă purtați cu unchiul Tom.

— Să fii sănătos, răspunse negustorul.

— Cred că ar trebui să-ți fie rușine să-ți petreci toată viața vânzând bărbați și femei și încătușându-i ca pe niște vite. În locul dumatăle aș roși, ripostă George.

— Atâta timp cât nobilii dumneavoastră părinți precum și prietenii lor - cei din clasa dumneavoastră socială - vor să cumpere bărbați și femei, eu nu sunt ou nimic mai prejos decât ei, răspunse Haley. A vinde sclavi nu e mai rău decât a-i cumpăra.

— Nu voi face niciuna, nici alta, când am să fiu om în toată firea. Înainte eram mândru că sunt un cetățean din Kentucky; astăzi îmi e rușine!

George se sui țănoș pe cal, privind în juru-i ca și cum vorbele lui ar fi izbutit să înfiereze întreg statul Kentucky.

— La revedere, unchiule Tom, și fii tare! îl încuraja George.

— La revedere, domnule George, răspunse Tom privindu-l cu dragoste și admirație. Atotputernicul să vă binecuvânteze! spuse el din străfundul inimii.

Tom îl urmări până ce tropotul copitelor se pierdu în depărtare. Dar pe pieptul său avea o amintire scumpă: hârtia de un dolar pe care i-o atârname George cu atâta dragoste. Tam o pipăi și o ținu strâns câteva clipe în dreptul inimii.

— Trebuie să-ți spun ceva, Tom, începu Haley aruncând cătușele în trăsură, înainte de a se urca. Am de gând să mă port cinstit cu tine, așa cum obișnuiesc întotdeauna la început cu negrii mei. Dacă ai să fii cumsecade, am să mă port și eu la fel. Niciodată nu-l nenorocesc pe vreun negru.

Fac tot ce pot pentru ei. Așa încât cel mai sănătos e să stai liniștit, să nu încerci vreuna din șmecheriile voastre pe care le cunosc prea bine și care nu ți-ar ajuta la nimic. Dacă un negru se poartă cinstit și nu încearcă să fugă, o duce bine cu mine; de nu, vina lui, nu a mea!

Tom îl asigură pe Haley că nu a avut și nu are de gând să fugă. De fapt, discursul lui Haley fusese de prisos, pentru că Tom avea cătușe la picioare. Dar domnul Haley obișnuia să-și inaugureze relațiile de acest soi prin cuvântări menite, după cum socotea el, să inspire și încredere și să împiedice scene neplăcute.

Acum, ne vom lua rămas bun pentru câțva timp de la Tom, pentru a vedea ce s-a întâmplat cu ceilalți eroi ai povestirii noastre.

CAPITOLUL XI

Marfa se strică

ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ târzie, cu burniță, un drumeț se opri la un mic han din satul N. din Kentucky. În ospătăria hanului se afla un grup pestriț de oameni pe care vremea urâtă îi silise să caute adăpost.

Erau printre ei bărbați înalți, ciolănoși, din Kentucky, în bluze de vânătoare, oare-și purtau picioarele până pe meleaguri îndepărtate; grămezi de puști, tolbe și cutii cu gloanțe se zăreau îngrămădite prin colțuri unde câinii de vânătoare stăteau liniștiți, alături de niște copilași negri. De o parte și de alta a focului ședea câte un bărbat înalt, cu picioarele peste măsură de lungi, ou pălărie pe cap, sprijinindu-și cizmele pline de noroi de marginea vetrei; trebuie să spunem cititorilor noștri că această poziție era specifică mușterilor hanurilor din ținuturile de Vest.

Hangiul, care se afla în dosul tejghelei, era un om înalt, bun la suflot, cu o claie de păr pe cap și cu o pălărie înaltă deasupra.

La drept vorbind, toți cei ce se aflau în acea încăpere purtau pe cap această emblemă, caracteristică superiorității bărbătești, fie că era o pălărie de păsă, o foaie de palmier, o căciulă din blană de castor sau o borsalină nou-nouță. Și fiecare din ele oglindea caracterul stăpânului ei. Unii o purtau pe o ureche: aceștia erau cei

veseli; alții o îndesau pe frunte: aceștia erau cei dintr-o bucată, căroră totul le mergea din plin și purtau astfel pălăria fiindcă așa aveau chef. Erau unii care o purtau dată pe ceafă: aceștia erau acei căroră le plăcea să aibă perspective largi. Nepăsătorii, care puțin se sinchiseau cum le stătea pălăria pe cap, o purtau cum se nimerea. De altfel, pentru a face psihologia purtării pălăriilor trebuie să fii un adevărat Shakespeare!

Negrii, îmbrăcați în pantaloni largi și cămăși strâmte, forfoteau de colo până colo, în dorința de a-și sluji cât mai bine stăpânul și pe oaspeții acestuia, fără a face prea multă treabă. Adăugați la toate acestea un foc plăcut pâlpâind într-o vatră uriașă, o fereastră, o ușă larg deschisă și niște perdele fluturând în bătaia unui vânt rece și umed, și veți avea imaginea unui han din Kentucky.

Celățeanul din Kentucky constituie în zilele noastre cea mai bună pildă de transmitere din generație în generație a instinctelor și trăsăturilor specifice ale unei rase. Strămoșii lui au fost vânători curajoși; trăiau prin codri și dormeau sub cerul liber, având stelele drept luminări; acum urmașii lor se poartă, la ei acasă și la alții, ca și cum o locuință ar fi o tabără; nu-și scot pălăria din cap toată ziua, stau cu picioarele pe scaun sau pe vatră, ca și strămoșii lor, care se trânteau în iarbă sprijinindu-și picioarele de copaci sau de bușteni; acasă la ei, iarna și vara, geamurile și ușile sunt întotdeauna larg deschise, pentru a putea inspira aer proaspăt în plămânii lor puternici. Pe toți ceilalți oameni îi numesc „străini” și sunt cât se poate de deschiși la suflet, de veseli și de bine dispuși.

Cu totul altă înfățișare avea drumețul nostru, care își făcuse apariția în mijlocul acestei societăți prea puțin ceremonioase. Era un bărbat scund, îndesat, bine îmbrăcat, cu o față rotundă și blândă, cu ceva ciudat și

meticulos în întreaga lui înfățișare. Își aduse singur umbrela și geamantanul în cameră, împotrivindu-se cu încăpățănare la toate încercările servitorilor de a i le lua. Privi în jurul lui îngrijorat și, re-trăgându-se în colțul cel mai călduros al încăperii, își puse lucrurile sub scaunul pe care se așază.

După ce se instala, se uită neliniștit la picioarele lunganului care stătea lângă vatră scuipând în dreapta și în stânga cu atâta energie, încât ar fi putut speria pe un burghez cu nervi mai slabi și obiceiuri mai delicate.

— Străinule, ce mai faci? îl întrebă lunganul, întorcându-se spre el și scuipând în direcția noului-sosit o salvă de tutun mestecat.

Străinul mormăi ceva și își feri capul, evitând cu oarecare îngrijorare cinstea pe care i-o făcuse celălalt.

— Ce mai nou? stăruie lunganul, scoțând din buzunar un ghemotoc de tutun, pe care începu să-l taie cu un cuțit de vânătoare.

— Nimic.

— Nu vrei puțin? îl pofti omul de lângă vatră, întinzându-i tutunul cu un gest familiar.

— Nu, mulțumesc, nunmi face bine, răspunse stăpânul, schițând un gest de refuz.

— Serios, nu vrei? îl întrebă încă o dată lunganul, băgând bucătura de tutun în gură, ca să-și asigure rezerva de salivă amestecată cu suc de tutun.

Noul-venit tresărea de câte ori lunganul scuipa în direcția lui. Băgând de seamă lucrul acesta, lunganul, cumsecade, întorcea îndatoritor capul și își îndrepta tirul artileriei într-alt sector, pornindu-se să bombardeze unul din vătraie cu o tehnică desăvârșită, prin care ar fi putut lua cu asalt o cetățuie.

— Ce scrie acolo? întrebă drumețul văzând mai mulți inși strânși în jurul unui afiș.

— A fugit un negru, răspunse nepăsător unul din ei.

Domnul Wilson, căci așa îl chema pe drumețul nostru, se ridică în grabă, își lăsă cu grijă lângă scaun geamantanul și umbrela, își scoase cu aceeași grijă ochelarii și-i puse pe nas. După aceea citi următoarele:

Pierdut tânăr mulatru, cu numele de George, înalt de șase picioare, cu pielea mai curând de alb decât de mulatru, părul negru, creț; foarte inteligent, vorbește frumos, știe să scrie și să citească. Încearcă desigur să treacă drept alb. Are cicatrice adânci pe spate și pe umeri; pe mina dreaptă are imprimată cu fierul roșu litera H. Ofer patru sute de dolari celui ce mi-l aduce viu, și aceeași sumă celui ce va aduce dovezi satisfăcătoare că a fost ucis.

Bătrânul domn Wilson citi afișul de la început până la sfârșit, cu glas încet, ca și cum l-ar fi studiat.

Lunganul care asediasă vătraiul, după cum ani povestit, se ridică, se duse la afiș și îl scuipă din plin și hotărât, cu sucul de tutun din gură.

— Asta e părerea mea, spuse el scurt, așezându-se din nou pe scaun.

— Ce e, omule, ce te-a apucat? îl întrebă hangiul.

— L-aș scuipa la fel și pe ăla care semnează afișul, dacă s-ar afla aici, răspunse lunganul, apucându-se din nou să taie tutun. Oricine are un astfel de tânăr și nu știe cum să se poarte cu el merită să-l piardă. Afișe de acest soi sunt o rușine pentru Kentucky. Asta e părerea mea, dacă vreți să știți.

— Da, așa e, îl aprobă hangiul, însemnând ceva într-un registru.

— Eu am mulți negri tineri, continuă lunganul, reîncepând atacul asupra vătraiului. Băieți, le spun eu, cine vrea, n-are decât să fugă. Nu voi urmări niciodată pe nimeni. Îi fac să înțeleagă că sunt liberi să plece când vor și credeți-mă că niciunul n-ar fugi vreodată. Mai mult, le-

am întocmit actul de eliberare la toți dacă se întâmplă cumva să mor. Și ei știu asta. Vă spun, nimeni din tot ținutul nu obține mai mult de la negrii lui decât mine. Odată i-am trimis la Cincinhati să-mi vândă cai de cinci sute de dolari și s-au întors aducându-mi toți banii. Și în atâtea alte împrejurări au făcut la fel. De altfel, e foarte firesc. Tratează-i ca pe niște câini, și o să se poarte ca niște câini. Tratează-i ca pe oameni, și o să se poarte și ei ca oamenii.

Și cinstitul negustor de vite își întări spusele scuipând o salvă cu repetiție în focul vetrei.

— Ai perfectă dreptate, prietene, îl aprobă domnul Wilson.

Tânărul descris aici este un băiat bun. Îl cunosc. A lucrat în fabrica mea de saci aproape șase ani și a fost cel mai destoinic lucrător. Mai mult decât atât, e foarte ingenios: a inventat o mașină pentru egrenat bumbacul; descoperirea lui este de mare valoare și astăzi este folosită în mai multe fabrici. Patentul invenției se află însă în mâinile stăpânului său.

— Îți garantez, răspunse lunganul, că stăpânul lui câștigă bani mulți de pe urma invenției. Stăpânul câștigă și sclavul este pecetluit cu fierul. Dacă aș putea pune mâna pe ticălosul ăsta, l-aș pecetlui eu să mă țină minte.

— Negrii care știu prea multe se obrăznesesc, se amestecă în vorbă un fermier cu înfățișare grosolană, care stătea în celălalt colț al încăperii. De aceea sunt și prost tratați. Dacă s-ar purta cum trebuie, n-ar păți nimic!

— Cu alte cuvinte, Dumnezeu i-a făcut oameni și e treabă grea să-i transformi în animale, replică negustorul de vite cu răceală.

— Negrii prea deștepți nu sunt de niciun folos stăpânilor lor, stăruia celălalt cu încăpățănare. Ce-mi pasă că sunt destoinici, dacă nu profiți nimic de pe urma lor? Cu

cât sunt mai deștepți, cu atât li se urcă mai tare la cap. Și eu am avut câțiva de acest soi și i-am vândut în josul fluviului. Știam că mai curând sau mai târziu tot o să-i pierd.

— Mai bine ai da ordin lui Dumnezeu să-i facă pe negri fără suflet! râse lunganul.

Discuția se întrerupse când în fața hanului se opri o trăsură elegantă, trasă de un cal. Pe capră stătea un om cu o înfățișare de gentleman, iar alături de el un vizitiu negru.

Amândoi intrară în han și toate privirile se îndreptară asupra lui. Cel cu înfățișare de gentleman era înalt, brun, cu obraz de spaniol, cu ochi negri foarte expresivi și păr cârlionțat, de culoarea tăciunelui. Nasul acvilin, buzele subțiri și statura sa musculoasă făcură o puternică impresie asupra tuturor.

Noul-venit pășea sigur de el printre ceilalți drumeți, făcând semn servitorului să-i aducă bagajele. Salută ceremonios pe cei din jur, se îndreptă spre tejghea și îl anunță pe hangiu că se numește Henry Butler și că este din Oakland, districtul Shelby. Întorcându-se apoi nepăsător, zări afișul și îl citi.

— Jim, se adresează el servitorului, parcă am întâlnit un tânăr ca ăsta la Reurman, nu-i așa?

— Da, stăpâne, răspunse Jim. Dar nu simt sigur dacă avea un H tatuat pe braț.

— Firește, nu m-am uitat nici eu, adăugă străinul căscând.

Apoi, îndreptându-se din nou către hangiu, îl rugă să-i pregătească de îndată o cameră separată, deoarece avea de lucru.

Hangiul îi răspunse slugarnic și în curând vreo șase-sapte negri, tineri și bătrâni, bărbați și femei, începură să mișune ea niște potârniche prin camera destinată noului-venit, foindu-se, împingându-se unul pe altul, întrecându-

se care de care să mulțumească mai bine și mai repede pe acest gentleman.

Între timp, acesta se așezase pe un scaun în mijlocul ospătăriei și stătea de vorbă cu un bărbat ce se afla alături de el.

Din clipa în oare străinul intrase în han, domnul Wilson, fabricantul, nu încetase să-l privească cu o curiozitate plină de neliniște. Parcă îl văzuse și îl cunoscuse cândva, dar nu-și putea aminti unde. De câte ori noul-venit vorbea, se mișca sau zâmbea, domnul Wilson tresărea și se uita la el. Dar când ochii mari și negri ai străinului îl fixau cu o indiferență rece, domnul Wilson întorcea capul.

Deodată însă își aduse aminte și rămase cu ochii pironiți asupra gentlemanului, privindu-l cu atâta îngrijorare și teamă, încât acesta se ridică și se îndreptă spre el.

— Domnul Witeon, dacă nu mă înșel, spuse străinul întinzându-i mâna. Vă rog să mă iertați, nu v-am recunoscut. Cred că vă aduceți aminte de mine. Sunt domnul Dutler din Oak-land.

— Da, da, da, sir, răspunse Wilson, ca un om care nu s-a trezit bine din sexmn.

Tocmai atunci intră un băiețaș negru, care vesti că domnul Butler își poate lua în primire camera.

— Jim, ai grijă de geamantane, rosti domnul Butler cu indiferență, apoi, adresându-se domnului Wilson, adăugă: Aș dori să discut puțin cu dumneavoastră... între patru ochi...

e vorba de o afacere... Dacă binevoiți, vă rog să poftiți în camera mea.

Domnul Wilson îl urmă ea un somnambul. Intrară într-o cameră mare, de la etaj, unde focul pâlpâia în vatră și câțiva servitori terminaseră tocmai de pregătit patul

pentru noapte.

După plecarea servitorilor, străinul încuie ușa și îl privi pe domnul Wilson drept în față.

— George! exclamă domnul Wilson.

— Da, el însuși, răspunse tânărul.

— Nu-mi venea să-mi cred ochilor.

— Sunt destul de bine deghizat, nu-i așa? Cu puțină coajă de nucă am căpătat culoarea ciocolatei. Mi-am vopsit și părul, așa încât, după cum vedeți, nu mai semăn cu tânărul despre care e vorba în afiș.

— George, e o carte primejdioasă. Nu te-aș sfătui s-o joci.

— O fac pe propria mea răspundere, răspunse George zâmbind cu mândrie.

Trebuie să subliniem în treacăt că George era numai pe sfert negru, tatăl lui fiind alb. Mama lui era una din multele nenorocite, care din cauza frumuseții ei ajunsese sclava patimii unui stăpân alb și mamă a numeroși copii, care nu-și cunoscuseră niciodată tatăl.

Fiind urmașul uneia din cele mai vechi familii din Ken-tucky, George moștenise de la tatăl său tipul european, trăsături fine și o mândrie care nu se lăsa călcată în picioare. De la maică-sa moștenise o ușoară nuanță de mulatru și ochii mari și negri.

Schimbându-și culoarea pielii și a părului, George părea un tânăr spaniol get-beget.

Și deoarece atitudinea și gesturile îi erau înnăscute, el putea să joace cu ușurință rolul îndrăzneț pe care și-l propusese: acela al unui gentleman călătorind cu servitorul său.

Domnul Wilson, care era un om bun, dar fricos, se plimba neliniștit prin cameră și, după cum spune scriitorul John Bunnyan, „multe îi treceau prin cap”, având de ales între dorința de a-l ajuta pe George și o anumită noțiune

confuză de respect față de lege și ordine. Umblând de colo până colo prin cameră, rupse pe neașteptate tăcerea:

— Bine, George, cum ai putut să fugi de la stăpânul tău? N-ar trebui să mă mire! Dar în același timp îmi pare rău, George. Cred că este de datoria mea să ți-o spun.

— De ce vă pare rău, sir? întrebă George liniștit.

— Pentru că te văd călcând legile țării tale.

— Țara mea? răspunse George cu amărăciune. Singura mea patrie este mormântul. Și aș dori ca Dumnezeu să mă trimită acolo.

— Nu, George, nu! N-ai dreptate! Nu e drept! Ai avut într-adevăr un stăpân rău, care s-a purtat urât cu tine. Nu încerc să-i iau apărarea. Dar îți aduci aminte că îngerul din Biblie i-a poruncit lui Agar să se întoarcă la stăpâna ei și să fie supusă. Și apostolul l-a trimis pe Onesim înapoi la stăpânul lui.

— Nunmi vorbiți de Biblie în felul acesta, spuse George cu ochi scânteietori. Soția mea e creștină și cum să mă fac și eu creștin, dacă voi ajunge acolo unde doresc. Dar, dacă dați astfel de pilde din sfânta scriptură unui om care se află în situația mea, îl faceți să renunțe imediat la religie. Cer ajutorul lui Dumnezeu! Și-l întreb dacă greșesc fiindcă vreau

„Fiu liber!

— Sentimentele tale sunt firești, George, răspunse domnul

Wilson suflându-și nasul. Da, sunt firești... Dar este de datoria mea să nu te încurajez... Situația ta e îngrozitoare... Ai avut o soartă grea; dar apostolul ne învață: „Lăsați pe fiecare să meargă pe drumul care îi este scris”. Trebuie să ne supunem sorții, George. Nu-ți dai seama?

George stătea cu capul sus, cu brațele încrucișate pe pieptul său puternic și cu un zâmbet aanar pe buze.

— Aș vrea să știu, domnule Wilson, dacă ați fi luat prizonici de către indieni, despărțit de soție și copii și condamnat să munciți toată viața pe pământul lor și să cultivați grâu pentru ei, nu pentru dumneavoastră, ați mai spune și atunci că fiecare trebuie să-și urmeze drumul care îi este hărăzit?

Aș crede mai degrabă că ați socoti primul cal întâlnit în cale drept un semn al Providenței și ați fugi. Nu-i așa?

La aceste argumente, domnul Wilson îl privi țintă; deși nu era maestru în polemică, avea totuși o calitate, oare lipsește multor experți în ale logicii: nu spunea nimic când nu era nimic de spus. Așa că frecând minerul și netezind cu grijă toate cutele umbrelei, își continuă îndemnurile în linii generale:

— George, știi prea bine că ți-am fost întotdeauna prieten.

Tot ce te-am sfătuit a fost spre binele tău. De data asta riști prea mult, n-ai niciun sort de izbândă. Dacă vei fi prins, o vei păți rău de tot. Te vor chinui până o să rămâi mai mult mort decât viu și te vor vinde în josul fluviului.

— Domnule Wilson, nu-mi spuneți nimic nou. Risc foarte mult, dar... George își desfăcu paltonul și arătă două pistoale și un cuțit. Sunt gata să-i întâmpin cum se cuvine. Nu voi merge niciodată în josul fluviului. Dacă lucrurile ajung până acolo, îmi voi putea câștiga oricând un petic de pământ liber pentru mormânt, primul și ultimul pe care l-aș stăpâni în Kentueky.

— George, e îngrozitor să te văd în halul ăsta. Numai un om deznădăjduit poate face asemenea nebunii! Calci în picioare legile patriei tale!

— Patria mea? Din nou acest cuvânt! Domnule Wilson, dumneavoastră aveți o patrie; dar eu? Ce patrie am eu sau oricare alt fiu de sclavă? Ce înseamnă legea pentru noi? Nu noi întocmim legile și nu noi le aprobăm;

noi n-avem cu ele nici în clin, nici în mână! Ele sunt menite doar să ne distrugă și să ne țină în robie. Oare n-am ascultat discursurile dumneavoastră de la 4 iulie? Nu ni se spune oare o dată pe an că guvernele au fost investite cu putere de către guvernați? Ce poate gândi un om care aude asemenea afirmație? Nu e limpede pentru el că două și cu două fac patru?

Mintea domnului Wilson ar fi putut fi foarte bine asemuită cu un balot de bumbac: bunăvoința sa molatică se destrăma în fulgi. Îi era într-adevăr milă de George și înțelegea oarecum ceea ce simțea; dar socotea că era de datoria lui să continue a-i vorbi stăruitor – cum făcuse până acum – despre respectul legii.

— George, ceea ce faci nu e bine. Trebuie să-ți spun ca unui adevărat prieten că nu e bine să-ți bagi în cap asemenea idei; sunt dăunătoare. pentru tineri în situația ta.

Domnul Wilson se așeză la masă și începu să roadă nervos mânerul umbrelei.

— Domnule Wilson, ripostă George așezându-se hotărât în fața lui. Uitați-vă la mine. Nu sunt un om la fel ca și dumneavoastră? Uitați-vă la chipul meu, la mâinile mele, la corpul meu.

Și tânărul își ridică mândru capul.

— De ce nu sunt și eu un om ca toți ceilalți? Domnule Wilson, ascultați-mă. Tatăl meu era un gentleman din Kentucky, oare m-a vândut împreună cu câinii și caii săi înainte de a muri. Mama mea a fost pusă la mezat odată cu cei șapte copii ai ei, care au fost vânduți fiecare altui stăpân chiar în fața ei. Eu eram cel mai mic; mama mea a îngenuncheat în fața noului ei stăpân, rugându-l să mă cumpere și pe mine pentru ca să-i rămână cel puțin un copil. Dar stăpânul ei a lovit-o cu cizma lui grea. Aim văzut cu ochii mei și am auzit țipetele și vaietele mamei când am

fost legat de gâtul unui oal ca să fiu dus în alt loc.

— Și pe urmă?

— Stăpânul meu a cumpărat-o și pe sora mea cea mare. Era o fată evlavioasă și bună, membră a bisericii baptiste, și tot atât de frumoasă ca și biata mea mamă. Avea o educație aleasă și știa să se poarte frumos. La început m-am bucurat că a cumpărat-o, pentru că aveam un prieten lângă mine. Dar în curând m-am căit amarnic. Sir, am aflat că era biciuită, și fiecare lovitură era o lovitură în sufletul meu. Stăteam la ușă, ascultam și nu puteam face nimic. A fost biciuită, sir, pentru că voia să ducă o viață onestă, creștinească, așa cum legile dumneavoastră nu permit unei sclave. Am văzut-o apoi pusă în lanțuri și trimisă cu un negustor de sclavi la New Orleans, ca să devină acolo o prosti tuată. De atunci nu mai știu nimic despre ea. Am crescut și anii s-au scurs, fără tată, fără mamă, fără soră, fără un suflet lângă mine, ca un câine, n-am avut parte decât de bătaii, de înjurături, de foame. Eram atât de flămând, sir, încât mă mulțumeam când rodeam oasele aruncate câinilor. Și în nopțile când nu puteam dormi, plângeam, nu din pricina foamei și a bățăilor, ci gândindu-mă la mama și la sora mea; plângeam pentru că nu aveam pe lume niciun prieten care să mă iubească. N-am știut niciodată ce înseamnă liniștea și un trai omenesc. N-am auzit niciodată un cuvânt bun până când am venit în fabrica dumneavoastră. Domnule Wilson, v-ați purtat frumos cu mine. M-ați încurajat, m-ați ajutat să învăț, să scriu și să citesc și să-mi dezvolt aptitudinile! Dumnezeu îmi este martor cât vă sunt de recunoscător! Apoi, sir, m-am căsătorit. Ați văzut-o pe soția mea; știți cât este de frumoasă. Când mi-am dat seama că mă iubeste, m-am căsătorit cu ea. Eram atât de fericit, încât nici nu-mi venea să cred că-i adevărat! Și, sir, pe cât este de frumoasă, pe atât este de bună!... Dar ce s-a ales de ea?

într-o bună zi, stăpânul meu a venit și m-a smuls de la munca mea, de lângă prietenii mei, de lângă toți cei ce-mi erau dragi, și m-a aruncat din nou în mocirlă. De ce? Pentru că, pretindea el, uitasem cine eram; pentru că voia să-mi arate că eram doar an negru. Și asta nu-i tot. A încercat să mă despartă de soția mea și să mă silească să trăiesc cu altă femeie. Legile dumneavoastră îi dau dreptul să facă așa ceva împotriva voinței lui Dumnezeu. Domnule Wilson, nelegiuirea care a distrus pe mama și pe sora mea, pe soția și pe mine este consfințită de legile dumneavoastră și orice cetățean din Kentucky are dreptul să o săvârșească fără ca cineva să-l poată împiedica. Sunt oare acestea legile patriei mele? Sir, eu n-am patrie, după cum nu am tată; dar voi avea o patrie! Nu cer nimic de la țara dumneavoastră!... Vreau numai să fiu lăsat în pace... Voi pleca în Canada, unde legile mă vor apăra. Acelea vor fi legile patriei mele și le voi respecta. Dar dacă cineva va încerca să mă împiedice, o va păți rău, căci sunt bo. arât să fac orice. Voi lupta pentru libertatea mea până la cea din urmă suflare. Așa au făcut și strămoșii dumneavoastră; dacă ei au procedat drept, înseamnă că și eu fac la fel.

Această tiradă rostită de George, ba șezând la masă, ba ridicându-i se și umblând agitat prin cameră, precum și lacrimile și privirile lui scânteietoare produsese o impresie puternică asupra bunului și bă tânului gentlaman; își scoase o batistă de mătase galbenă din buzunar și își ștergea neîncetat fața.

— Blestemații! izbucni el. Am spus-o întotdeauna... Dar nu vreau să blestem... Bine, George, mergi înainte, mergi înainte... Dar fii atent, băiatul meu... Nu împușca pe nimeni, George, decât dacă - nu, mai bine nu împușca niciodată pe nimeni și nu lovi pe nimeni. Dar unde-i soția ta, George? adăugă el, sculându-se din nou și umblând prin cameră.

— A fugit, sir, a fugit cu copilul în brațe, călăuzită de Steaua Polară. Dumnezeu știe unde. Cine știe clacă ne vom mai întâlni vreodată pe lumea asta...

— E cu puțință? Îngrozitor! De ce? Că doar avea stăpâni buni.

— Stăpânii buni au de multe ori încurcături financiare. Și legile țării „noastre” le permit să vândă copilul de la pieptul mamei pentru a-și plăti datoriile! răspunse George cu înverșunare.

— Bine, bine, admise bătrânul Wilson căutându-se prin buzunare. Poate că de data asta nu mă conduc după rațiune, așa că iată, George...

Și scoțând din buzunar un teanc de bancnote i le dădu lui George

— Nu, scumpul meu domn, sărateți prea bun, ați făcut destule pentru mine și nu vreau să vă mai produc încurcături. Am destui bani și sper că o sacra ajungă.

— Nu, trebuie să-i iei, George. Banii îți ajută oriunde. Niciodată n-ai prea mulți dacă i-ai câștigat cinstit. Primaște-i, te rog eu să-i primești, băiatul meu.

— Fie, numai să-mi permiteți să vi-i înapoiez în curând.

— Și acum, George, spune-mi cât ai de gând să călătorești travestit așa? Sper că nu mult timp. Ești foarte bine deghizat, dar e o îndrăzneală prea mare. Și negrul care te însoțește cine e?

— E un tovarăș bun, care a fugit acum un an în Canada. Acolo a aflat că stăpânul său, înfuriat din cauză că-i scăpase, a biciuit-o pe bătrâna lui mamă; atunci s-a întors din Canada ca s-o aducă și pe ea acolo.

— Și a izbutit s-o ia?

— Nu încă; a fost la ea, dar nu s-a ivit încă niciun prilej bun. Până una-alta mă însoțește pe mine până la Ohio, pentru a mă pune în legătură cu prietenii oare i-au

ajutat și lui să fugă. Apoi o să se întoarcă să-și ia mama.

— Primejdios, foarte primejdios, repetă domnul Wilson.

George se ridică și zâmbi disprețuitor. Bătrânul domn îl privi cu admirație din cap până în picioare.

— George, parcă s-a întâmplat o minune cu tine. Vorbești și te porți ca un alt om.

— Pentru că sunt un om liber, răspunse George cu mândrie. Da, sir, am spus pentru ultima oară cuvântul stăpân.

Sunt liber!

— Ia seama! Nu ești încă în siguranță; poți să fi prins.

— Toți oamenii sunt liberi și egali în mormânt, domnule

Wilson.

— Ce curaj! Să vii tocmai la hanul cel mai apropiat de locuința stăpânului tău!

— Domnule Wilson, e o îndrăzneală atât de mare, încât nimeni n-o să se gândească să mă urmărească aici. O să mă caute mult mai departe. Iar stăpânul lui Jim nu locuiește în acest ținut; așa că nu-i cunoscut pe meleagurile astea. De altfel, pe Jim l-au uitat de mult. Cât despre mine, n-o să mă recunoască nimeni după semnalmente de pe afiș.

— Bine! Dar tatuajul de pe mină?

George își scoase mănua și arată o cicatrice de-abia vindecată pe mină.

— Ultima dovadă a „grijii” domnului Harris, răspunse George cu mânie. Acum două săptămâni i s-a năzărit să-mi ardă mâna pentru că, spunea el, era sigur c-o să fug cu primul prilej. Firește, îmi dă o notă interesantă! adăugă el, punându-și din nou mănua.

— Când mă gândesc la primejdiile oare te pândesc,

îmi îngheață sângele în vine.

— Mie mi-a înghețat sângele în vine de mulți ani, domnule Wilson. Acum însă simt că a început să fiarbă!

După câteva clipe de tăcere, George continuă:

— Bunul meu domn, când am înțeles că m-ați recunoscut, m-am gândit că trebuie să vă vorbesc neapărat, căci altfel privirile dumneavoastră uimite m-ar fi putut da de gol.

Plec disdendimineată, înainte de ivirea zorilor. Sper că mâine noapte voi dormi în siguranță undeva în Ohio. Am de gând să călătoresc ziua, să mă opresc la cele mai bune hoteluri, să mănânc la masă cu stăpânii acestei țări. Adio, domnule Wil son! Dacă veți auzi că am fost prins, să știți că nu mai sunt printre cei vii.

Drept ca o stâncă, George întinse mâna domnului Wilson cu o atitudine mândră, care ar fi onorat și pe un prinț de sânge. Domnul Wilson i-o strânse călduros și, privind cu îngrijorare în jur, își luă umbrela și ieși pe furiș din cameră.

George rămase în mijlocul camerei privind în urma celui ce ieșise. Deodată își aminti ceva. Se repezi la ușă, o deschise și spuse:

— Domnule Wilson, vreau să vă mai rog...

Bătrânul domn se înapoie în cameră; George încuie din nou ușa și rămase apoi câteva clipe în picioare, privind nehotărât spre podea. În sfârșit, ridicând capul, cu o efortare, zise:

— Domnule Wilson, v-ați purtat ca un adevărat creștin. Vreau să vă rog să mai faceți încă o faptă creștinească pentru mine.

— Ce, George?

— Sir, tot ce mimați spus e adevărat; mă pândesc primejdii îngrozitoare. Nimănui pe lumea aista nu-i va păsa dacă o să mor - adăugă el respirând greu și făcând un

efort pentru a putea continua. Mă vor ucide și îngropa ca pe un câine și nimeni nu se va mai gândi la mine; nimeni în afară de biata mea soție. Sărman suflet nenorocit! Ea va suferi mult. Dacă ați putea, domnule Wilson, să-i trimiteți acest ac, pe care mi l-a dăruit odată de Crăciun! Trimiteți-i-l și spuneți-i c-am iubit-o până în ultima clipă. O s-o faceți, nu-i așa? adăugă el grav.

— Da, firește, bietul meu băiat, spuse domnul Wilson, gata să izbucnească în plâns.

— Mai spuneți-i că aceasta a fost ultima mea dorință: să plece în Canada. Oricât de bună ar fi stăpâna ei, oricât de mult și-ar iubi căminul, rugați-o să nu se mai întoarcă niciodată înapoi; fiindcă sclavia sfârșește întotdeauna rău. Spuneți-i să-l crească pe băiețușul nostru ca pe un om liber, ca să nu mai treacă prin suferințele noastre. Spuneți-i, domnule Wilson. O să-i spuneți, nu-i așa?

— Da, George, am să-i spun. Dar sunt convins că n-ai să mori. Ești curajos. Ai încredere în Dumnezeu. Ți doresc din tot sufletul să scapi cu bine.

— Există oare un Dumnezeu, în care să pot avea încredere? se întrebă George, cu atâta amărăciune și deznădejde, încât bătrânul gentleman nu mai putu rosti niciun cuvânt. Am văzut multe lucruri în viața mea, care m-au făcut să cred că nu poate exista un Dumnezeu. Dumneavoastră, creștinii, nu cunoașteți aceste lucruri. Pentru dumneavoastră există un Dumnezeu. Dar există oare unul și pentru noi?

— Copilul meu, nu vorbi așa, îl sfătui bătrânul aproape plângând. Nu gândi așa... Există un Dumnezeu... În jurul lui sunt nori întunecați; în împărăția lui însă domnește dreptatea. Există un Dumnezeu, George! Trebuie să crezi în El! El te va ajuta! Totul va fi bine, dacă nu pe lumea asta, atunci în viața de apoi.

Mila sinceră și bunăvoința bătrânului îi dădură

deodată o înfățișare demnă și hotărâtă. George încetă să se mai plimbe agitat prin cameră și, oprindu-se gânditor, rosti oalm:

— Îți mulțumesc pentru sfatul acesta, bunul meu prieten. Mă voi gândi întotdeauna la el.

CAPITOLUL XII

Incidentele unui negoț legal

MOTTO

A fost odată la Ramah un glas care jelea; nu se auzeau decât plânsete și suspine; un doliu nespus; era Rachel, care își plângea copiii, Rachel cea neimângâiată.

DUPĂ CE PĂRĂSIRĂ ATELIERUL POTCOVARULUI, domnul Haley și Tom își continuară drumul ou căruța, cufundat fiecare în gândurile lui. Și ciudate mai pot fi gândurile unor oameni care șed unul lângă altul. Iată-i pe aceeași capră; și unul și altul au ochi, urechi, mâini și se uită la aceleași priveliști. Totuși, cât de deosebit poate fi firul gândurilor lor!

Iată, de pildă, pe domnul Haley; în primul rând, el se gândea la înălțimea, lățimea și greutatea lui Tom, și își făcea socoteala câți bani ar putea lua pe el dacă ar rămâne tot atât de voinic până când o să-l vândă. Se gândea de asemeni cum să-și alcătuiască lotul de negri pe care-i va duce la târg, cântărea valoarea fiecărui bărbat, femeie și copil care ar fi putut să-i completeze lotul și era preocupat de tot felul de alte amănunte negustorești. Apoi medita plin de admirație la el însuși, la chipul omenesc în care se purta cu sclavii.

Astfel, își aminti că unii negustori le pun negrilor lanțuri la mâini și la picioare, pe când el îl încătușase pe Tom numai la picioare, lăsându-i mâinile libere; după aceea oftă adânc, gândindu-se cât de nerecunoscători sunt oamenii și că Tom poate nici nu prețuiește cum s-ar cuveni favoarea pe care i-o făcuse. Haley mai pățise la fel și cu

alții față de care se purtase bine și se mira el însuși că rămăsese totuși atât de bun.

În timp ce negustorul de sclavi medita astfel, lui Tom îi reveneau mereu în minte cuvintele citite din Biblie: „Noi nu avem pe lumea aceasta un oraș veșnic; dar îl vom avea. De aceea îl numim pe Dumnezeu, Dumnezeu; el a pregătit pentru noi un oraș veșnic”; și repeta neîncetat lucrul acesta.

Aceste cuvinte dintr-o carte atât de străveche au exercitat în toate timpurile o înrăurire ciudat de puternică asupra unor oameni simpli ca Tom. Ele încălzeau sufletul și trezeau în el curaj, energie și entuziasm, în locul întunericii și deznădejdi.

Doamnelor Haley scoase din buzunar mai multe ziare și citi cu interes felurite anunțuri. Nu știa să citească prea bine, de aceea avea obiceiul să silabisească cu glas tare pentru a verifica cu urechile ceea ce citea cu ochii. Astfel buchisi cu greu următorul anunț:

„Vânzare oficială de negri din pricină de deces. Potrivit hotărârii tribunalului, marți 20 februarie vor fi vânduți în fața primăriei din Washington, Kentucky, următorii negri: Hagar, în vârstă de 60 ani; John - 30 ani; Ben - 21 ani; Saul - 25 ani; Albert - 14 ani. Acești negri vor fi vânduți în beneficiul creditorilor și moștenitorilor domnului Jesse Blutchefors.

SAMUEL MORRIS THOMAS FLINT, executori testamentari

— Trebuie să văd despre ce este vorba, se adresă Haley lui Tom, simțind nevoia să schimbe un cuvânt cu cineva.

Vreau să mai alcătuiesc un lot, clasa întâi. O să fii într-o societate plăcută. Mergem mai întâi la Washington, și în timp ce eu o să-mi văd de treburi, pe tine te țin la închisoare.

Toni primi această veste cu resemnare, gândindu-se că mulți dintre nenorociții pomeniți în gazetă aveau soție și copii și desigur vor fi suferit la fel cu el când au fost despărțiți de ai lor. Trebuie să arătăm de asemeni că vestea anunțată în treacăt de Haley, fără niciun ocol – că va fi ținut la închisoare – îl impresiona adânc pe sărmanul Tom, oare se mândrise totdeauna cu viața cinstită pe care o ducea. „Dacă aș fi făcut parte din înalta societate, se gândea el, firește că n-aș fi ajuns niciodată în asemenea situații”.

În seara aceleiași zile, Haley și Tom se aflau la Washington; cel dintâi în camera unui han, iar cel de al doilea la închisoare.

A doua zi, pe la orele 11, în fața primăriei se adunase o mulțime de oameni care, fuanând, scuișând, înjurând și discutând, făceau o larmă asurzitoare. Cu toții așteptau începerea licitației. Bărbații și femeile care trebuiau să fie vânduți ședea la o parte, vorbind încet unii cu alții. Femeia, numită Hagar, avea trăsături tipic africane. Deși era în vârstă de șaizeci de ani, părea mult mai bătrână; munca grea și bolile lăsaseră urme adânci pe chipul ei; era aproape oarbă și suferea de reumatism. Lângă ea stătea unicul fiu oare-i rămăsese, Albert, un băiat isteț, de vreo paisprezece ani. Toți ceilalți feciori îi fuseseră vânduți în Sud. Mama îl ținea strâns cu mâinile ei tremurânde și privea cu teamă pe oricine se apropia de el ca să-l cerceteze.

— Nu te teme, mătușă Hagar, spuse unul din bărbații mai bătrâni. Am vorbit cu domnul Thomas și mi-a făgăduit să vă vândă pe amândoi într-un singur lot.

— Nu trebuie să se creadă că nu mai sunt bună de nimic! spuse ea, ridicându-și mâinile care-i tremurau. Știu să gătesc foarte bine, să spăl și să fac curat. Face să mă cumpere oricine, pentru că nu cost mult! Spune-le, te rog,

spune-le-o, adăugă ea rugătoare.

Haley, care tocmai atunci sosise, se apropie de un sclav mai în etate, îi deschise gura, îi pipăi dinții, îl puse să stea drept și să-și arate mușchii; apoi trecu la al doilea, pe care îl supuse la aceleași probe. Ajungând în fața băiatului, îi pipăi brațele, îi cercetă mâinile și degetele și îi porunci să sară de câteva ori ca să vadă cât este de sprinten.

— Nu poate fi vânidut fără mine, spuse bătrâna cu aprindere. Noi doi mergem într-un lot. Sunt încă voinică, stăpâne, și pot să fac treabă cu nemiluita, cu nemiluita, stăpâne.

— La plantație? întrebă Haley cu o privire batjocoritoare. Atâta rău!

Și, ca și cum ar fi fost satisfăcut de cercetarea pe care o făcuse, se trase la o parte, cu mâinile în buzunare, cu trabucul în gură și cu capul aplecat, gata să înceapă tocmeala.

— Ei, ce ziceți? îl întrebă un bărbat, oare nu-l slăbise din ochi.

— Păi, spuse Haley seuipând, cred că am să cumpăr câțiva din ăi tineri și pe băiatul ăsta.

— Pe băiat vor să-l vândă numai împreună cu bătrâna Hagar.

— Asta o să fie mai greu, bătrâna e o stârpitură! Nu-i decât un pachet de oase.

— Atunci nu vreți s-o cumpărați? întrebă bărbatul.

— Trebuie să fiu nebun! E aproape oarbă, schiloadă din pricina reumatismului, și pe deasupra mai e și neroadă.

— Unii cumpără și bătrâne și câștigă de pe urma lor mai mult decât ați crede.

— Ia lasă-îmă în pace i se rățoi Haley. N-aș lua-o nici de pomană.

— E păcat să n-o cumpărați împreună cu copilul ei. Îl iubește tare mult! Dar dacă v-o dă foarte ieftin?

— Ai care n-au ce face cu banii n-au decât s-o cumpere. Eu iau băiatul ca să-l vând la o plantație. Nu mă încurc cu ea nici chiar dacă mi-ar da-o de pomană! stăruie Haley.

— Femeia o să facă un război groaznic! răspunse omul.

— Te cred! replică negustorul cu cinism.

Discuția fu întreruptă de un freamăt care cuprinse întreaga mulțime. Licitatorul, un om scund, îngăimfa/t, cu mișcări repezi, își făcu loc prin gloată. Bătrâna Măgar își opri răsuflarea și se agăță instinctiv de fiul ei.

— Stai aici, lângă mama ta, Albert. Ne vinde împreună, spuse ea.

— Tare mă tem, mamă, că n-o să fie așa!

— Ba da, copiiiul meu. De nu, o să mor, răspunse bătrâna îndurerată.

Glasul solemn al licitatorului vesti începutul licitației. Se făcu loc în jurul lui și începură ofertele. Numeroși negri de pe listă fură vânduți repede și prețurile oferite dovedeau că cererea de sclavi era mare în Sud. Doi din ei fură cumpărați de Haley.

— Haide, tinere, spuse licitatorul, împingând pe băiatul Hagarei cu ciocătnașul. Fă câteva sărituri.

— Luați-ne împreună, vă rog, stăpâne, strigă bătrâna strângându-l la piept.

— Pleacă de aici! zbieră licitatorul, îmbrâncind-o la o parte. Ție îți vine rândul la urmă. Haide, băiete, sări.

Și-l împinse pe băiat spre butuc. Se auzi un geamăt jalnic. Băiatul se opri o clipă și vru să privească înapoi. Dar nu i se dădu răgaz: în timp ce își ștergea lacrimile, se sui pe butuc.

Chipul său frumos, picioarele sale sprintene și expresia inteligentă afeței inspirară încredere cumpărătorilor, care să grăbiră să facă oferte. Îngrijorat,

speriat, Albert privea când într-o parte, când într-alta, până ce ciocănașul an' Jntă adjudecarea. îl câștigase Haley. Fu îmbrâncit de pe butuc spre noul său stăpân, dar se opri o clipă și privi înapoi spre bătrâna sa mamă, care, tremurând toată, întinse mâinile uscate spre el.

— Cuimpărați pmă și pe mine, stăpâne! Cumpărați Mână și pe mine! O să mor!

— Mai bine să crăpi, decât să te cumpăr! răspunse Haley. Și îi întoarse spatele.

Mai rămăsese de vânzare doar bătrâna. Omul oare vorbise mai înainte cu Haley, și care părea să aibă suflet bun, o cumpără cu un preț foarte mic și mulțimea se împrăștie.

Sărmanele victime ale licitației, care trăiseră ani de zile laolaltă, se adunară în jurul bătrânei mame nenorocite, a cărei înfățișare era cu adevărat jalnică.

— De ce nu mi-au lăsat măcar un copil? Stăpânul mi-a făgăduit totdeauna că o să-mi lase măcar unul, repetă ea suspinând.

— Ai încredere în Dumnezeu, mătușă Hagar, o îmbărbăta cu tristețe unul din sclavii mai bătrâni.

— La ce bun? răspunse ea, plângând cu hohote.

— Mamă, mamă, nu mai plânge, îi spuse băiatul ei. Am auzit că noul tău stăpân este un om bun.

— Nu-mi pasă, nu mă privește, Albert! Băiatul meu! Ești ultimul meu copil! Dumnezeuule, cum să îndur?

— Haide! S-o ia careva de aici! se răsti Haley. Nu-i faceți niciun bine compătiment-o.

Negrii mai bătrâni o despărțiră de copil și, urcând-o în căruța noului ei stăpân, încercară s-o mângâie.

— Haideți! se răsti Haley la cei trei negri pe care îi cumpărase. Puse fiecăruia câte o pereche de cătușe la mâini, legă cătușele de un lanț lung și îi duse și pe ei la închisoare.

După câteva zile, Haley se afla cu „marfa” sa pe un vapor ce cobora râul Ohio. Afacerea se anunța bună. Avea de gând să-și mărească lotul de sclavi și cu alți negri pe care el sau agentul său urmau să-i ouimpere în diverse localități de-a lungul fluviului.

Vaporul *La Belle Riviere*, unul din cele mai frumoase care navigau pe apele râului ce merita același nume, plutea lin sub cerul strălucitor; drapelul înstelat al Americii libere flutura pe catarg. Femei și bărbați bine îmbrăcați se plimbau pe punte, bucurându-se de vremea frumoasă. Pretutindenii domnea voia bună; toți erau bucuroși și voioși, în afară de negrii din lotul lui Haley, care stăteau îngrămădiți între baloturi pe puntea de jos, vorbind încet între ei.

— Băieți, le strigă Haley, sper că vă simțiți bine. Nu vreau să văd fețe posomorâte. Purtați-vă cumsecade și mă voi purta și eu la fel.

„Băieții” răspunseră ou obișnuitul „da> stăpâne”, refrenul Africii asuprite de ani și ani de zile; trebuie să recunoaștem însă că „băieții” nu păreau prea veseli.

Fiecare era îndurerat de despărțirea de o soție, de o mamă, de o soră, de un copil. Cei care îi chinuiau le cereau însă să fie veseli.

— Am o soție, șopti „marfa” etichetată „John - 30 de ani”, punându-și mâna încătușată pe genunchii lui Tom. Nu știu nimic de sărmana mea soție.

— Unde se află? întrebă Tom.

— Într-o tavernă nu departe de aici, răspunse John. Aș vrea s-o mai văd măcar o dată înainte de a muri, adăugă el.

Sănmanul John! Lacrimile care-i curgeau șiroaie de-a lungul obrazilor erau o dovadă că simțea la fel ca oricare alb care ar fi fost în locul lui. Tom oftă adânc și încercă să-l mângâie.

Deasupra lor, în cabinele luxoase ale vaporului, stăteau părinți, soți și soții; iar copilași veseli dansau și zburdau în jurul lor ca niște fluturași; viața părea atât de ușoară și frumoasă!

— Mamă! exclamă un băiat care tocmai venise de pe puntea de jos. Pe vapor se află un negustor de sclavi, care are patru-cinci sclavi.

— Sărmanii! răspunse mama ou amărăciune și indignare.

— Ce s-a întâmplat? întrebă o altă doamnă.

— Pe puntea de jos se află niște bieți sclavi, spuse mama.

— Au lanțuri la mâini și la picioare, adăugă băiatul.

— E o rușine pentru țara noastră! se indignă și o altă doamnă.

— Ar fi multe de spus, atât pentru, cât și împotriva sclaviei, își dădu cu părerea o doamnă care ședea în fața ușii unei cabine, cosind, în timp ce băiețelul și fetița ei se jucau alături. Am fost deseori în Sud și sunt convinsă că negrii o duc mai bine în sclavie decât dacă ar fi liberi.

— Recunosc că în unele privințe sunt mulțumiți, răspunse doamna căreia îi fuseseră adresate aceste cuvinte. Cel mai îngrozitor aspect al sclavajului este, însă, după părerea mea, faptul că se oalcă în picioare orice omenie, fiind despărțiți chiar membrii unei familii.

— Da, într-adevăr este urât, încuviință cealaltă doamnă privind rochia cea nouă a fetei sale, pe care tocmai o sfârșise de cusut. Dar cred că așa ceva nu se întâmplă prea des.

— Ba da, stăruie - cu amărăciune prima doamnă. Am trăit mulți ani în Kentucky și Virginia și am văzut destule lucruri îngrozitoare. Închipuți-vă, doamnă, că cineva v-ar lua copiii și i-ar vinde unor străini!

— Nu putem compara sentimentele noastre cu ale

negrilor! răspunse doamna oare stătea lângă ușa, scoțând câteva fire de lână din coșul de lucru.

— Doamnă, se pare că nu știți nimic despre aceste lucruri, dacă puteți vorbi astfel. Eu m-am născut și am fost crescută în mijlocul negrilor. Și știu că ei simt la fel cu noi, poate chiar mai intens.

Doamna cealaltă spuse „Mda!”, căscă și privi pe fereastră, repetând ca încheiere ceea ce spusese la începutul discuției.

— Poate că o duc însă mai bine în sclavie decât dacă ar fi liberi.

— Firește că soarta a vrut ca rasa africană să fie o rasă de servi, se amestecă un domn îmbrăcat în negru, un preot. „Blestemat să fie Canaanul; să devină servitorul servitorilor”, așa glăsuiește sfânta scriptură.

— Spuneți-mi, asta să fie singura semnificație a acestui text? întrebă un bărbat înalt, care stătea lângă el.

— Fără îndoială. Din motive pe care nu le putem cunoaște, soarta a vrut să condamne această rasă la sclavie, și nu trebuie să ne împotrivim.

— Bine, atunci să continuăm să facem negoț cu negri, dacă așa ne e hărăzit! spuse ironic bărbatul celălalt. Nu-i așa, sir? adăugă el, întorcându-se spre Haley, care stătea cu mâinile în buzunare, lângă sobă, ascultând discuția. Da, continuă bărbatul celălalt, să ne supunem cu toții hotărârilor sortii. Negrii trebuie să fie vânduți, cărați de colo până colo și ținuți în robie. Pentru asta au fost făcuți. Se pare că asemenea păreri vă sunt pe plac, nu-i așa? se adresă el din nou lui Haley.

— Nu m-am gândit niciodată la asta, zise Haley. Nu aş putea face o asemenea afirmație; nu sunt un învățat. Mă ocup de negoț ca să am din ce trăi. Dacă nu e just, mi-am făcut socoteala, atunci, când o veni timpul, o să mă pocăiesc.

— Dar acum vă scutiți de osteneala asta, nu-i așa? repetă bărbatul cel înalt. Vezi ce înseamnă să cunoști sfânta scriptură? Dacă ai fi studiat Biblia ca dumnealui, ai fi știut multe și nu ți-ai mai fi făcut atâtea griji. Ai fi spus simplu: „Așa îi e scris” cutăruia – cum l-o fi chemând – și conștiința dumneavoastră ar fi fost liniștită.

Bărbatul cel înalt – care nu era altul decât cinstitul negustor de vite pe care cititorii noștri l-au cunoscut în hanul din Kentucky – se așează și începuse să fumeze, în timp ce un zâmbet ciudat îi lumina fața lungă și osoasă.

Un tânăr, înalt și subțire, cu o înfățișare inteligentă și sensibilă, interveni în discuție:

— „Nu face aproapei tău ceea ce nu vrei să ți se facă”.

Cred că și aceasta este scris în sfânta scriptură, nu numai

„Blestemat să fie Canaanul”.

— Da, se pare că este un text destul de limpede pentru oameni simpli ca noi, sublinie și negustorul de vite, trăgând cu putere din trabuc.

Tânărul tăcu o clipă, ca și cum ar fi vrut să spună ceva. Deodată vaporul se opri și ca de obicei călătorii se repeziră pe punte, pentru a vedea unde ancorase.

— Amândoi sunt preoți, nu? întrebă negustorul de vite pe unul din călători, în timp ce ieșeau. I se răspunse afirmativ.

De îndată ce vaporul ancoră, o negresă se repezi ca o nebună pe punte, își făcu loc prin mulțime, fugi spre grupul de sclavi și se aruncă phngând și suspinând de gâtul „mărfii” etichetate „John – 3”. 1 de ani”. Era soția lui.

Dar la ce bun: să mai istorisim încă o dată vechea poveste a unor nenorociți, povestea celor slabi și neputincioși, nimiciți în interesul; elor puternici?! E în zadar! Fiecare zi își spune povestea ei de groază și o spune

și celui ce are urechi de auzit, dar cate de atâta amar de vreme tace.

Tânărul care vorbise mai înainte, apărând omenia și pe Dumnezeu, privea cu brațele încrucișate această scenă. Dintr-odată se întoarse către Haley, care stătea alături i de el:

— Domnule, cum poți să te îndeletnicești cu un asemenea negoț? Privește aceste sărmene ființe. Eu stau aici și mă bucur că mă întorc acasă și că-mi voi vedea soția și copilul; și același clopot al vaporului oare pentru mine înseamnă apropierea de casă, pe ei îi va despărți pentru totdeauna! Dumnezeu nu te va ierta pentru asta!

Haley încercă să se îndepărteze fără să răspundă.

— Uite ce-i, spuse negustorul de vite, luându-l pe Haley de braț, preoții nu sunt toți la fel. Țăstia se pare că nu-i place vorba „Blestemat să fie Canaanul”, nu-i așa?

Stingherit, Haley răspunse cu un mormăit.

— Ș-apoi, asta nu-i tot, reluă negustorul de vite. O să fie și mai rău de dumneata! N-o să-ți meargă nici cu bunul Dumnezeu când o să trebuie să dai socoteală, ca fiecare din noi. Așa cred eu.

Haley se îndreptă gânditor către capul celălalt al vaporului.

— Dacă o să câștig bine din vânzarea câtorva loturi de negri, anul acesta mă las de negoț. Începe să devină primejdios. Și, scoțând un carnețel din buzunar, Haley începu să facă tot felul de socoteli, treabă pe care mulți gentlemani, nu numai domnul Haley, o fac când au conștiința încărcată.

Vaporul se îndepărță de mai. Pe puntea de sus veselie era în toi. Bărbații discutau, se plimbau, citeau sau fumau.

Doamnele coseau și copiii se jucau. Vaporul își continuă drumul.

A doua zi, când ancoră într-un mic port din Kentucky,

Haley coborî în oraș după treburi.

Tom, care se putea mișca, deși avea cătușe la picioare, se apropie de bordul vaporului, privind liniștit peste balustradă. După câțva timp, îl văzu pe Haley întorcându-se în grabă, însoțit de o negresă cu un copil mic în brațe. Femeia era destul de bine îmbrăcată și un bărbat de culoare o urma, purtând un geamantan în mână. Femeia mergea veselă, vorbind cu bărbatul ce ducea geamantanul. Amândoi se urcară pe vapor. Clopotul sună, mașinile începură să duduie și să pufuie și vasul porni mai departe în josul fluviului.

Femeia se îndreptă printre cuiere și baloturi spre puntea de jos și, așezându-se, începu să se joace cu copilul.

După o vreme, Haley, care se plimba pe punte, se apropie de femeie, se așeză lângă ea și îi șopti ceva cu un aer nepăsător.

Tom observă îndată că femeia se întunecă la față și că vorbește repede și neliniștit.

— Nu cred, nu pot să cred. Vă bateți joc de mine!

— Dacă nu crezi, privește aici! se răsti Haley, scoțând o hârtie din buzunar. Acesta e actul de vânzare semnat de stăpânul tău. Pot să-ți spun că i-am plătit o sumă frumoasă.

— Nu-mi vine să cred că stăpânul m-a păcălit! Nu, nu poate fi adevărat! izbucni femeia, devenind tot mai agitată.

— Poți să întrebi pe oricine știe să citească. Vă rog citiți această hârtie, se adresă el unui bărbat care tocmai trecea prin fața lui. Femeia nu mă crede când îi spun ce scrie aici.

— E un act de vânzare semnat de John Fosdick, prin oare femeia Luey vă este vândută cu copilul ei, răspunse bărbatul. E destul de limpede, după câte văd.

Strigătele femeii adunară o mulțime de oameni în jurul ei; negustorul explică pe scurt despre ce era vorba.

— Stăpânul m-a trimis la Louisville, unde m-a

închiriat ca bucăitătreaică la hanul în care lucrează soțul meu. Chiar stăpânul mi-a spus! Cum o să mă mintă?!

— Te-a vândut, sărmană femeie, nu mai încape nicio îndoială, zise un bărbat cu o înfățișare binevoitoare, oare se uită și el la actul de vânzare. Te-a vândut fără doar și poate.

— Atunci n-are niciun rost să mai vorbim despre asta, spuse femeia, liniștindu-se deodată și strângându-și copilul la piept.

Se așeză pe geamantan și, întorcându-nse cu spatele la Haley, se uită ca nepăsare la valurile fluviului.

— Ia lucrurile destul de ușor! spuse negustorul. E cura joasă, după câte văd.

Femeia privea liniștită valurile, în timp ce vaporul înainta; o adiere lină îi lunecă prin păr, o adiere căreia nu-i păsa dacă fruntea pe care o mângâie e ide culoare albă sau neagră. În miile de încrețituri mărunte ale apei, femeia vedea soarele oglindindu-și razele strălucitoare; auzea în jurul ei glasuri voioase, oare trădau lipsa de griji și mulțumirea; inima ei era însă grea ca o piatră. Copilașul se ridică, îi lovi obrajii cu minutele și săltă, gângurind; părea hotărât s-o înveselească. Femeia îl strânse cu putere în brațe și lacrimile i se prelinseră de pe obraji pe fața mirată a copilașului. După puțin timp, păru să se liniștească și începu să-l dezmierde și să se joace cu el.

Copilul, oare avea vreo zece luni, era neobișnuit de dezvoltat pentru vârstia lui; avea piciorușe și mânuțe puternice. Nu stătea o clipă locului și mama lui trebuia să fie cu ochii în patru să nu cadă.

— Ce copil frumos! se miră un bărbat, care se opri deodată cu mâinile în buzunar în fața femeiei. Ce virată are?

— Zece luni și jumătate, răspunse mama.

Bărbatul îi fluieră copilului și îi dăruie o bucățică de

zahăr, pe care copilașul începu s-o ronțăie grăbit.

— Deștept copil! Știe ce e bun, observă necunoscutul și se îndepărtă fluierând.

Ajungând în partea cealaltă a vaporului, se apropie de Haley, care ședea fumând pe o grămadă de geamantane. Străinul scoase un chibrit și-și aprinse un trabuc.

— Frumoasă (muiere! exclamă el.

— Da, într-adevăr, nu e rea, domnule, răspunse Haley, scoțând un nor de fum.

— O duci în Sud? întrebă străinul.

Haley dădu din cap și fuma mai departe.

— E pentru plantație? îl întrebă străinul din nou.

— De fapt, spuse Haley, strâng un lot pentru un plantator și m-am gândit s-o iau și pe ea. Am aflat că e o bucătăreasă pricepută; poate fi folosită fie ca bucătăreasă, fie pe câmp, la strângerea bumbacului. Are mâini bune pentru asta. În orice caz, o s-o vând pe un preț bun. Și Haley continuă să fumeze.

— Dar de copil n-o să aibă nevoie pe plantație, stăruie străinul.

— O să-l vând cu primul prilej, răspunse Haley, aprinzându-și o altă țigară.

— Dacă l-ai vinde destul de ieftin... zise străinul, așezându-se lângă Haley pe teancul de bagaje.

— Nu știi încă, e un copil frumos, voinic, cu o carne tare ca piatra.

— Da, asta e adevărat, dar câtă grijă și cheltuială cere creșterea lui!

— I Prostii! Poate să fie crescut tot atât de ușor ca orice pui de animal. Nu-ți dă mai multă bătaie de cap decât un cățeluș. Într-o lună, are să alerge ca un băiețanidru.

— Am un loc bun unde să-l cresc. Poate l-aș cumpăra. O bucătăreasă a pierdut săptămâna trecută un plod. S-a

înecat în albia de spălat rufe, în timp ce ea atârna rufe la uscat. Aș cumpăra copilul ca să i-l dau să-l crească, în locul celui mort.

Haley și străinul continuară să fumeze câțva timp în tăcere, ca și cum niciunul nu voia să pună cel dintâi punctul pe i. În cele din urmă, necunoscutul întrebă:

— Cred că n-ai de gând să ceri mai mult de zece dolari?!

Tot trebuie să te scapi de el!

Haley clătină din cap și scuipă:

— Ferească Dumnezeu, cum o să-l dau pe un preț de nimic!

— Ei bine, cât vrei?

— Uite ce e, aș putea să-l cresc singur sau să-l dau cuiva să-i crească. E un copil neobișnuit de frumos și sănătos. Peste șase luni obțin sigur o sută de dolari, iar peste un an, dacă l - aș ține într-un loc potrivit, și două sute de dolari. Dacă îl vând acum, nu-l dau pe mai puțin de cinzeci de dolari. Nicio centimă mai puțin.

— Pretențiile astea sunt de-a dreptul ridicole!

— Asta-i prețul, răspunse Haley, făcând un gest hotărât din cap.

— Îți dau treizeci de dolari. Niciun ban mai mult! îl ademeni străinul.

— Uite, spuse Haley, scuipând din nou, dă-mi patruzeci și cinci de dolari: e tot ce pot să fac pentru dumneata.

— De acord, răspunse străinul, după ce se gândi puțin.

— Bine! Atunci s-a făcut! răspunse Haley. Unde cobori?

— La Louisville.

— Louisville? repetă Haley. Foarte bine. Ajungem acolo pe înserate. Copilul o să doarmă. O să-l putem lua

fără plânsete și țipete. Îmi place să fac totul în liniște; nu pot să sufăr larma și scandalul.

După ce un teanc de dolari trecu din buzunarul străinului în al negustorului, acesta își văzu mai departe de trabuc.

Era o seară frumoasă și liniștită, când vaporul ajunse în portul Louisville. Femeia ținea strâns copilașul, care-i adormise în brațe. Auzind strigându-se numele orașului, ea puse în grabă copilul într-un leagăn improvizat în mijlocul geamantanelor și baloturilor, îl acoperi cu grijă în șalul ei și se repezi spre balustrada vaporului, sperând că printru numeroșii servitori negri care se înghesuiau pe chei o să-l zărească și pe soțul ei. Se lipi de balustradă și ridicându-se în vârful picioarelor privi țință la oamenii de pe mal și la cei oare forfoteau pe punte.

— Acum e momentul, spuse Hiale, luând copilul adormit și punându-l străinului în brațe. Vezi să nu-l trezești! Să nu înceapă să țipe! Femeia ar face un tărăboi groaznic.

Străinul luă cu băgare de seamă copilul și se pierdu curând în mulțimea care mișuna pe chei.

Când, duduind și pufăind, vaporul se îndepărtă de țărm înaintând din nou de-a lungul fluviului, femeia se întoarse la locul ei. Negustorul ședea tot acolo, dar copilul dispăruse.

— Copilașul meu! Unde e? strigă femeia înnebunită de durere.

— Luicy, copilul nu mai e aici, îi spuse Haley. Mai bine să afli acum decât mai târziu. Știam că nu-l poți lua cu tine în Sud și l-am vândut unei familii cumsecade, care o să-l crească mai bine decât tine.

Negustorul nostru ajunsese la gradul de perfecțiune politică și creștinească, pe care îl recomandă mulți preoți și politicieni din Nord; așa se explică de ce Haley nu se mai

lăsa impresionat de slăbiciunile și durerile omenești. El făcuse cu sufletul lui exact ceea ce am putea face cu al nostru - și dumneavoastră, și eu - dacă l-am supune unei anumite educații.

Privirea sălbătică de spaimă și de deznădejde a femeii ar fi tulburat pe un om puțin încercat, dar el era obișnuit. Văzuse doar de sute de ori asemenea priviri! Și dumneata, prietene, te-ai putea obișnui, căci acum se depun eforturi uriașe pentru a deprinde cu ele vitrega noastră comunitate din Nord, spre gloria Americii.

Negustorul socotea spaima de moarte care se întipărise pe chipul negresei, mâinile ei crispate și respirația întretăiată drept incidente de neînălăturat în meseria sa, temându-se doar să nu înceapă să țipe sau să leșine; întocmai ca cea mai mare parte a susținătorilor instituției sclaviei, nu-i plăcea deloc larma și scandalul.

Dar femeia nu țipa. Lovitura fusese prea puternică pentru ca să mai poată plânge sau striga. Ședea ca înnebunită. Mâinile îi atârnavă fără vlagă. Ochii priveau țință înaintea, fără a vedea nimic. Auzea ca prin vis gălăgia de pe vapor și zgomotul motoarelor. Sufletul ei nimic nu putea nici să plângă, nici să suspine pentru a-și manifesta durerea. Era împietrită.

Întocmai ca unii politicieni ai noștri, negustorul, după ce își încasase câștigul, se simți obligat să încerce s-o mângâie.

— Îmi dau seama că la început o să-ți vină foarte greu, Lucy, o îmbărbăta el. Dar o femeie atât de frumoasă și deșteaptă ca tine știe să se stăpânească. Îți dai seama că n-am avut încotro.

— Vă rog să nu mai vorbiți! Tăceți, stăpâne! răspunse femeia cu o voce ca de pe altă lume.

— Ești frumoasă, Lucy, continuă el. Am să-ți fac rost de un loc în josul fluviului. O să-ți găsești repede un alt soț.

— Tăceți, tăceți, stăpâne! repetă nefericita mamă cu un glas atât de ciudat, încât negustorul își dădu seama că în cazul acesta aparte toată diplomația lui era zadarnică. Se ridică, iar femeia se întoarse și își ascunse capul sub broboadă. Haley se plimbă puțin, oprindu-se din când în când și privind spre ea.

„Suportă destul de greu, se gândi el, dar totuși e liniștită. S-o lăsăm să-i treacă și apoi totul va fi în regulă”.

Tom văzuse și înțelesese tot ce se întâmplase. Și acest tot i se părea cumplit, dezgustător și crud, căci era un biet suflet de negru neștiutor. Nu se pricepea să tragă învățăminte și să desprindă sensul general al evenimentelor. Dacă ar fi luat doar câteva lecții de la anumiți slujitori ai bisericii, ar fi socotit faptul un incident obișnuit, un aspect banal al unui negoț legal, un factor de bază al unei instituții, despre care mulți preoți susțin că nu are nimic dăunător, fiind la fel ca toate celelalte relații din viața socială. Dar, după cum am văzut, Tom era un om simplu. Știința sa de oarte se mărginea la Noul Testament. El nu se putea mângâia cu asemenea concepții. Inima lui sângera pentru suferințele celor nevoiași și cu atât mai mult pentru ființa aceasta nenorocită, nimicită sufletește, care zăcea pe maldărul de geamantane; pentru această făptură socotită obiect și pe care legile statului american o categoriseau cu cinism drept o „marfă”, la fel cu baloturile în mijlocul cărora stătea.

Tom se apropie de ea și încercă să-i aline durerea; ea răspunse cu un geamăt. Cu ochii înlăcrimați, bătrânul îi vorbi cu însuflețire despre dragostea „Celui din ceruri”, despre Iisus Cristos și viața veșnică; dar urechile femeii erau surde și sufletul împietrit nu mai putea simți nimic.

Se lăsă noaptea. O noapte senină, liniștită și maiestuoasă, frumoasă și tăcută, înstelată cu miile ei de ochi de îngeri. Dar nici cerul îndepărtat nu avea milă de

cei de pe pământ, nu le întindea o mână de ajutor.

Încetul cu încetul, discuțiile despre afaceri și glumele conținută; pe vapor toți se culcară și plescăitul valurilor la prova se auzea deslușit. Tom se întinsese pe o ladă și auzea din când în când suspinele și gemetele sărmanei femei. „Ce să fac! Doamne, Dumnezeuule, ajută-mă!” se gândea ea. Mult timp gemu sfâșietor, apoi încetă...

Că4 re miezul nopții, Tom se trezi pe neașteptate. O umbră trecu repede pe lângă el, îndreptându-se spre bordul vasului. După câteva clipe auzi plescăitul unui trup căzând în apă. Nimeni nu observase nimic. Tom se uită spre locul unde se afla femeia: era gol. Se sculă și o căută pretutindeni, în zadar. Sărmanul suflet își găsise în sfârșit liniștea; iar apele râului curgeau mai departe, cu valuri mărunte, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Negustorul se trezi dis-de-dimineață, bine dispus, și se duse pe puntea de jos să-și vadă „turma”. Era acum rândul lui să se mire.

— Pentru Dumnezeu unde e femeia? îl întrebă pe Tom.

Știind că tăcerea este începutul înțelepciunii, Torn socoti mai bine să nu-i împărtășească lui Haley cele ce văzuse.

— În timpul nopții n-a putut coborî în niciunul din porturile în care a oprit vaporul. Asta e sigur! De câte ori ne-am oprit undeva, nu am sculat și am stat de pază, căci m-am încredere în nimeni.

Aceste cuvinte îi fură adresate lui Tom pe un ton confidențial, ca și cum ar fi fost ceva ce-l putea interesa în mod deosebit. Tom nu dădu niciun răspuns.

Haley o căută de la un capăt la altul al vasului printre bagaje, lăzi și baloturi, în sala mașinilor și în cabina fochiștilor, dar degeaba.

— Tom, spuse el, întorcându-se din cercetările sale

infructuoase, spune drept, ce s-a întâmplat cu ea? Sunt convins că știi ceva. Am văzut-o culcată aici la orele zece și la douăsprezece, apoi după miezul nopții, între unu și două. Către orele patru însă nu mai era și tu dormeai chiar lângă ea. Fără îndoială că știi ce i s-a întâmplat.

— Stăpâne, răspuse Tom, spre dimineață am simțit pe cineva furișându-se pe lângă mine, apoi am auzit un plescăit puternic și când m-am trezit de-ia binelea, femeia nu mai era acolo. Asta e tot ce știu.

Negustorul nu se sperie deloc; nu-l impresiona nimic, fiindcă, după cum am amintit, era obișnuit cu asemenea „incidente”, oare pe tine, cititorule, te înspăimântă. Nici măcar prezența marții nu-l îngrozea. Văzuse moartea de multe ori, o întâlnește des în meseria lui și o cunoștea bine. O socotea dreptt un vameș neînduplecat, oare îi producea uneori greutate în afaceri. De aceea, se mulțumi să înjure și să se vaite de ghinionul său, adăugând că dacă afacerile or să-i meargă tot așa, n-o să mai câștige nicio centimă din călătoria aceasta. Se socotea cât se poate de nenorocos; dar acum ce putea face?

Femeia se afla într-o împărăție de unde nu mai putea fi readusă nici chiar la cererea întregii Americi. Negustorul se așeză nemulțumit și, scoțându-și carnețelul din buzunar, trecu numele femeii la rubrica „pierderi”.

— Ce ființă revoltătoare negustorul acesta! Atât de cinic! E în adevăr îngrozitor!

— Firește, nimeni nu are o părere prea bună despre acest soi de oameni. Simt disprețuiți pretutindeni și nu sunt primiți nicăieri într-o societate cumsecade.

Dar, sir, datorită cui există acești negustori? Cine trebuie să fie acuzat în primul rând? Omul învățat și inteligent, care sprijină sistemul de educație ce creează în mod inevitabil asemenea negustori? Sau negustorul însuși? Dumneata, oim cult și inteligent, crezi condițiile necesare

negotului său, astfel încât lui nu-i mai poate fi rușine de profesia sa. De ce ești dumneata mai bun decât el? Pentru că dumneata ești cultivat și el ignorant, pentru că dumneata faci parte din înalta societate și el nu, pentru că dumneata ai talent și el n-are? În ziua judecății de apoi toate acestea vor face ca balanța păcatelor să atârne mai greu în partea dumitale decât într-a lui!

CAPITOLUL XIII

În mijlocul quakerilor *

ÎN FAȚA NOASTRĂ se desfășoară acum o scenă odihnitoare. O bucătărie mare, spațioasă, frumos zugrăvită, cu podeaua lucind ca o oglindă, fără un fir de praf; o vatră mare și curată; rânduri-rânduri de vase de aluminiu ce strălucesc, care îți fac poftă de mâncare numai văzându-le; câteva scaune, vechi și solide, vopsite în verde; un balansoar mic, cu o pernă din lână colorată brodată și un altul mai mare și confortabil, ale cărui brațe largi și perne de puf îmbie pe oricine să se așeze; e un fotoliu străvechi, într-adevăr practic și comod.

1 Quakeri - membrii unei secte religioase fondată în secolul al XVII-lea și răspândită mai ales în Anglia și în Statele Unite.

În el, legănându-se ușor, vechea noastră prietenă Eliza lucra o broderie fină. Ea era mai palidă și mai slabă decât în Kentu-cky, cu cearcăne sub genele-i lungi și cu un zâmbet trist înflorindu-i în colțurile frumoasei ei guri. Se vedea limpede că sufletul tânăr se maturizase și se oțelise după clipele grele prin oare trecuse; când privea la micul Harry, care zburda prin cameră ca un fluture, chipul ei lua o înfățișare hotărâtă, energică, pe care nu o avusese niciodată în zilele ei fericite. Lângă ea ședea o femeie care curăța piersici uscate într-o cratiță de aluminiu. Să tot fi avut cincizeci și cinei-șaizeci de ani! Dar vârsta nu-i răpise nimic din seninătatea și proștețimea chipului. Boneta albă

ca zăpada, după portul quakerilor, năframa de muselin alb de pe piept, șalul și rochia simplă, toate arătau numaidecât din ce sectă face parte. Avea o față rotundă și o piele trandafirie, cu un ten pufos și moale ca o piersică pârguită. Părul argintiu era pieptănat pe spate, iar pe fruntea înaltă și frumos boltită, timpul nu lăsase nicio urmă, părând a fi înscris doar cuvintele: „Pace pe pământ și între oameni bună învoire!” Avea niște ochi mari, calzi, limpezi, care îi trădau îndată firea cinstită și blândă. Dacă o priveai în față, îți dădeai imediat seama că avea un suflet cum rar întâlnești. Frumusețea femeilor tinere a fost cântată și slăvită de multe ori. De ce nu este oare cântată și aceea a femeilor bătrâne? Dacă cineva ar dori s-o facă, ar trebui să cunoască neapărat pe buna noastră prietenă, Raohel Halliday; ea șade acum în micul balansoar din bucătărie, care game, ca și cum ar suferi de o răceală cronică sau de astm.

Bătrânul Simeon Halliday spunea însă adeseori că pentru ei geamătul acela era mai duios ca cel mai minunat cântec și nici copiii nu s-ar fi putut lipsi de el pentru nimic în lume. De ce? Pentru că de douăzeci de ani și mai bine de pe acest fotoliu auziseră pornind numai cuvinte înțelepte și primiseră numai dezmierdări; atâtea necazuri și suferințe fuseseră alinate între brațele lui! Nenumărate fuseseră greutățile materiale și sufletești pe care această femeie bună și tandră – Dumnezeu s-o binecuvânteze – le dezlegase șezând în el.

— Eliza, va să zică te-ai hotărât să pleci în Canada? o întrebă ea, privind piersicile. curățate.

— Da, doamnă, trebuie să plec mai departe. Nu îndrăznesc să rămân aici, răspunse Eliza hotărâtă.

— Și ce-ai să faci când o să ajungi acolo? Trebuie să te gândești serios, copila mea.

Cuvintele „copila mea”, rostite de Rachel Halliday,

sunau cât se poate de firesc, căci înfățișarea ei făcea pe drept cuvânt pe toată lumea să-i spună „mamă”.

Mâinile Elizei tremurară și câteva lacrimi căzură pe frumoasa broderie la care lucra, dar răspunse cu hotărâre:

— Am să fac orice. Nădăjduiesc că o să găsesc ceva de lucru.

— Poți să rămâi aici cât vrei! îi spuse Rachel.

— Vă mulțumesc, răspunse Eliza, apoi, arătând spre Harry, adăugă tremurând: Nu pot dormi; n-am o clipă de liniște. Noaptea trecută am visat că l-am văzut pe omul acela intrând în curte.

— Biata copilă! zise Rachel, ștergându-și ochii. Nu trebuie să te temi! Dumnezeu a orânduit lucrurile astfel încât până acum niciun fugar adăpostit la noi n-a fost găsit. Sunt convinsă că n - o să ți se întâmple nici ție nimic.

Ușa se deschise și o femeie mică, grăsuță, cu o față veselă și rotofeie ca un măr copt, intră în cameră. Era îmbrăcată ca și Rachel în rochie cenușie și ou o năframă de muselin peste pieptul ei plin.

— Rutih Stedman! Ce mai faci, Ruth? se bucură Rachel ieșindu-i în întâmpinare și strângându-i călduros mâna.

— Bine, bine, răspunse Ruth, scoțându-și pălăria și scuturând-o de praf cu batista.

De sub pălărie se ivi un cap mic, rotund, căruia pălăria îi dădea un aer obraznic; căpșorul era rebel la toate eforturile micilor mâini grăsuțe, care aranjau mereu cu grijă pălărioara, ca să stea ireproșabil. Câteva bucle răzlețe trebuiau mereu pieptănate și puse la locul lor.

După ce se dichisi puțin în fața oglinzii, noua-venită, oare putea să tot aibă douăzeci și cinci de ani, se întoarse mulțumită, strălucind de [Sănătate și voie bună.

— Ruth, iată pe prietena mea Eliza Harris și pe

băiețelul despre care ținam vorbit.

— Îmi pare foarte bine că te văd, Eliza, se bucură Ruth întinzându-i mâna ca și cum ar fi fost o veche prietenă pe care o aștepta de mult. Acesta este băiețelul tău? I-am adus o prăjitură, spuse ea întinzându-i-o. Băiețelul se apropie de ea privind-o printre cârlionții ce-i cădeau pe frunte și luă sfios darul.

— Unde-i copilul tău, Ruth? întrebă Rachel.

— L-am adus cu mine, dar Mary a ta l-a luat în curte să-l arate copiilor.

Tocmai atunci se deschise ușa și Mary, o fată cu pielea trandafirie și cu ochi mari, căprui, că ai mamei sale, intră cu un copil în brațe.

— Ce bine arată și cât a crescut! exclamă Rachel, ridicând în brațe pe micuțul voinic, grăsuț și cu pielea albă.

— Firește, îi merge bine, spuse Ruth și luându-l din brațele Rachelei îi scoase căciuliță albastră de mătase și desfăcu scutecele în care era învelit.

După ce îi netezi îmbrăcămintea și-l sărută cu drag, îl puse pe podea să se reculeagă. Copilașul părea obișnuit să stea jos și, băgându-și un picioruș în gură, ca și cum ar fi fost un lucru de la sine înțeles, se cufundă parcă în meditație. Mama se așază și ea pe un scaun și scoțând din geantă un ciorap lung de ață albă și albastră începu să împletească cu repeziciune.

— Mary, ce-ar fi să pui de ceai? întrebă mama.

Mary umplu ceainicul cu apă și îl puse pe vatră. În curând apa începu să fiarbă cu un șopot îmbietor, plin de voie bună.

Potrivit îndrumărilor Rachelei, piersicile fură și ele puse pe foc, într-o cratiță.

Între timp, Rachel luă o tavă, pe care o presără cu făină și, încingându-se cu un șorț, pregăti aluatul pentru

prăjituri.

— Mary, roagă-l pe John să-uni aducă o găină, spuse ea.

Mary dispăru îndată.

— Ce faci Abigail Peters? întrebă apoi Rachel, frământând coca.

— E mai bine, răspunse Ruth. Am fost de dimineață la ea, i-am aranjat patul și i-am făcut curat în casă. Leah Hils a trecut și ea pe acolo azi după-masă și i-a copt pâine și plăcinte pentru câteva zile. Deseară o să mă duc din nou.

— Mâine o să trec și eu; am să-i deretic prin casă și ara să-i elrpeze lucrurile de care are nevoie.

— Foarte bine. Am auzit că Hanna Stanwood e bolnavă. John a fost noaptea trecută la ea. Am să trec mâine neapărat s-o văd.

— Atunci o să lipsești toată ziua de acasă. John poate să vină să mănânce la noi mâine! propuse Rachel.

— Îți mulțumesc, Rachel! O să vedem. Dar iată-l și pe S im eon.

În prag se ivi Simeon Halliday, un bărbat înalt, spătos și drept ca un brad, îmbrăcat în haine simple și cu pălărie cu boruri largi.

— Ce faci, Ruth? John e sănătos? întrebă el voios, întinzându-i mâna sa mare și lată.

— Da, John și toți ceilalți sunt bine, răspunse Ruth veselă.

— Ce noutăți ne aduci „tată”? întrebă Rachel, băgând tava cu prăjituri în cuptor.

— Peter Stebbins mi-a spus că o să vină deseară cu niște „prietenii”, spuse Simeon cu înțeles, spălându-și mâinile într-un lighean ce scliffea de curățenie.

— Adevărat? întrebă Rachel gânditoare, aruncând o privire spre Eliza.

— Parcă mi-ai spus că numele dumitale este Harris? se adresă Simeon Elizei.

Rachel privi iute spre soțul ei. Eliza răspunse afirmativ, cu o voce șovăitoare, temându-se să nu se fi pus afișe că e căutată.

— „Mamă”! Vino puțin aici! o chemă Simeon pe Raohel, din prag.

— Ce este, „tată”? îl întrebă Rachel, ștergându-și mâinile de făină și ieșind afară după el.

— Soțul acestei femei se află în comunitatea noastră și va fi deseară aici, spuse Simeon.

— Adevărat, „tată”?! exclamă Rachel și fața îi străluci de bucurie.

— Așa e cum îți spun. Peter a fost ieri cu căruța în satul din apropiere și s-a întâlnit acolo cu doi bărbați și cu o femeie bătrână. Pe unul din bărbați îl cheamă George Harris și din câte a povestit sunt sigur că e soțul ei. E un bărbat frumos.

— S-jo vestim chiar acum? întrebă Simeon.

— Stai! Să-i spunem mai întâi și lui Ruth, zise Rachel. Ruth, vino încoace!

Ruth lăasă lucrul din mână și într-o clipă fu afară.

— Ruth, știi ce se întâmplă? „Tata” spune că soțul Elizei o să vină la noi deseară.

Ruth o întrerupse cu o exclamație de bucurie. Sări bătând din palme și câteva bucle îi căzură pe năframa albă din jurul gâtului.

— Sat! o potoli Rachel ou blândețe. Ssst, Ruth! Ce zici, să-i spunem?

— Nici vorbă! Numaidecât! închipuiește-ți că ar fi fost John al meu! Spune-i chiar acum!

— Te pui mereu pe tine în locul altora, ca să știi cum să-ți iubești aproapele! exclamă Simeon, privind-o pe Ruth cu fața luminată.

— Da, firește. Oare nu-i ăsta rostul nostru? Dacă nu l-aș iubi pe John și pe copilaș, mi-ar putea fi oare atât de dragă Eliza? Haideti s-o anunțăm! Și, luând-o de braț pe Raohel, adăugă: Cheam-o la tine în dormitor și am să gătesc eu găina.

Fața palidă a Elizei se roși deodată; se ridică tremurând de spaimă și privi spre copilul ei.

— Nu, nu! o liniști Ruth, luând-o de mină. Nu te teme. Veștile sunt bune, Eliza. Du-te în dormitor, du-te! Și Ruth o împinse ușor spre încăperea vecină, încuind ușa în urma ei. Apoi, luându-l pe micul Harry în brațe, începu să-l sărute.

— O să-ți vezi tatăl, micuțule. Știi asta? Vine tatăl tău, repetă ea mereu copilașului, oare o privea mirat.

Între timp, în domnitor. Raohel o îmbrățișa pe Eliza și îi spunea:

— Dumnezeu s-a îndurat de tine, copila mea. Soțul tău a scăpat din jugul robiei.

Sângele năvăli în obrajii Elizei; se așeză pe un scaun, se îngălbeni și aproape leșină.

— Curaj, copila mea! o îmbărbăta Rachel, punându-i mâna pe frunte. George al tău se află printre prieteni și deseară o să fie aici.

— Deseară, deseară! repetă Eliza. Cuvintele păreau însă să n-aibă niciun înțeles pentru ea. Capul îi era greu și vedea totul ca printr-o ceață. Leșină...

* * *

Se trezi culcată în pat, acoperită cu o pătură. Ruth stătea lângă ea, frecându-i mâinile cu camfor. Când deschise ochii, simți o slăbiciune plăcută, ca și cum ar fi visat, ca și cum purtase mult tiono povară grea și scăpase dintr-odată de ea. Încordarea nervoasă în care se aflase de când fugise de acasă o părăsise și fu cuprinsă de un sentiment curios de siguranță și liniște; în timp ce stătea

culcată, ochii mari și negri urmăreau mișcările celor din jur. Văzu ușa deschisă spre camera alăturată și o masă acoperită cu o pânză albă ca zăpada; auzi murmurul îmbietor al ceainicului ce părea să cânte; o zări pe Ruth umblând încoa și-ncolo, ducând farfurii pline de prăjituri și borcane cu dulceață; uneori se oprea fie ca să-i dea lui Harry o bomboană, fie să-l mângâie pe cap sau să se joace cu buclele lui lungi, pe care din când în când le răsucea pe degetele ei albe. Văzu chipul de mamă al Rachelei, care venea mereu lângă patul ei, potrivindu-i așternutul și robotind în preajmă-i. Ochii ei mari, limpezi și negri răspândeau în jurul lor strălucirea razelor de soare. Îl văzu apoi intrând pe soțul lui Ruth și pe Huth alergând spre el, șoptindu-i ceva, bucurându-se și arătând cu mima spre camera vecină. O văzu pe Ruth așezându-se la ceai în sufragerie cu copilașul în brațe; îi văzu pe toți în jurul mesei și în mijlocul lor pe micuțul Harry, așezat pe un scaun înalt sub grija permanentă a Rachelei; auzi glasuri șoptind, clinchetul plăcut al lingurițelor și al ceștilor, totul învăluit ca într-un vis minunat de liniștitor. Eliza căzu într-un somn greu. Dormi cum nu mai dormise din clipa îngrozitoare când își luase copilul în brațe și fugise cu el prin noaptea rece și senină.

Visă o țară frumoasă, țara liniștii, cu maluri înverzite, cu insule încâmtătoare și izvoare cristaline; se afla într-o casă despre care niște glasuri prietenoase îi spuneau că este locuința ei; îl văzu pe băiețelul ei jucându-se liber și fericit. Auzi pașii soțului ei; îl simți apropiindu-se; o îmbrățișa; lacrimile i se prelingeau pe față... și Eliza se trezi.

Nu fusese vis! Se înserase de mult; copilul dormea liniștit lângă ea; o luminare ardea cu o flacără palidă într-un sfeșnic și soțul ei stătea lângă ea plângând...

A doua zi dimineață, veselia domnea în casa

quakerilor. „Mama” – așa o numea toată lumea – se sculă devreme pentru a pregăti micul dejun; era înconjurată de o droaie de băieți și fete, pe care n-am avut timp să-i prezentăm încă cititorilor. Toți ascultau cu atenție sfaturile Rachelei: „Fă, te rog, asta!” sau „N-ar fi mai bine să faci așa?”

Și trebuie să precizăm că în bogatele văi ale statului Indiana pregătirea micului dejun este un lucru complicat. „Mama”.

n-ar fi putut face singură acest lucru, trebuind să fie ajutată la fel ca și la „culesul trandafirilor și tăiatul tufișurilor” 1. John aduse apă proaspătă, Simeon cel mic cernu făină pentru prăjituri, Mary râșni cafea, iar Rachel robotea de colo până colo, pregătind aluatul, puii și împrăștiind parcă în jurul ei numai lumină și căldură. Dacă se întâmpla vreun incident datorită zelului excesiv al atâtor tineri gospodari, îndemnurile ei spuse cu blândețe: „Hai, lăsați”, sau „Nu acum”, erau îndeajuns pentru a înlătura toate greutățile. Poeții au, cântat dragostea de femeie a Venerei, care a fermecat generații de-a rândul. Noi preferăm însă dragostea de mamă a Rachetei Halliday, oare făcea ca totul să se desfășoare armonios în jurul ei; o asemenea dragoste este fără îndoială mai potrivită pentru timpurile noastre.

În timp ce se făceau aceste pregătiri febrile, Simeon cel vâratnic stătea în cămașă în fața unei oglinzi și se bărbiera.

În bucătărie, treaba mergea strună; fiecare părea mulțumit de ceea ce făcea; domnea o atmosferă atât de voioasă, încât până și cuțitele și furculițele clincheteau prietenos când erau puse pe masă; friptura de găină și șunca sfârâiau vesele în icrațiță, ca și cum ar fi fost pe deplin satisfăcute că erau gătite. Când George, Eliza și micuțul Harry intrară și ei în bucătărie, fură primiți cu

atâta căldură și bucurie, încât nu e de mirare că li se păru că visează.

În sfârșit, se așezară cu toții la masă; numai Mary rămase lângă cuptor, având grijă să nu se ardă prăjiturile, care erau servite la masă pe măsură ce se rumeneau.

Niciodată Rachel nu era mai fericită decât atunci când stătea în capul mesei la „masa sa”. Era atâta dragoste de mamă în felul ei de a întinde o farfurie ide prăjituri sau de a umple o ceașcă cu cafea, încât părea că dăruiește o parte din sufletul ei în mâncarea și băutura pe care le oferea.

George stătea pentru prima dată la aceeași masă cu albi, socotit egal cu ei; de aceea, la început fu puțin reținut și

1 Aluzie la Paradisul pierdut al lui Milton (versurile 623 - 632).

timid; dar rezerva dispăru curând sub minunatele raze ale bunăvoinței obștești, care-l copleșeau.

Înțelegea acum ce înseamnă un cămin în adevăratul înțeles al icuvântului. Până atunci, George nu pricepuse niciodată semnificația noțiunii „cămin”.

— Tată, ce se întâmplă dacă o să te prindă din nou? întrebă Simeon cel mic, ungându-și cu unt o felie de cozonac.

— O să plătesc amendă, răspunse Simeon liniștit.

— Dar dacă o să te bage la închisoare?!

— Parcă tu și cu maică-ta n-ați putea să conduceți treburile fermei? îl întrebă Simeon cel vârstnic zâmbind.

— Mama poate face aproape tot. Dar legile de acest fel sunt o adevărată rușine, nu-i așa? întrebă băiatul.

— Nu trebuie să vorbești de rău pe conducătorii țării tale! rosti tatăl solemn. Dumnezeu ne dă bunurile pământești numai pentru a fi drepti și miloși; dacă conducătorii noștri cer pentru lașita un anumit preț, noi

trebuie să-l plătim.

— Ei bine, eu îi urăsc pe acești bătrâni proprietari de sclavi! exclamă băiatul, care se simțea la fel de ateu ca orice reformator modern.

— Mă miră, fiule, că te aud vorbind astfel, replică Simeon.

Mama ta nu ți-a vorbit niciodată așa. Eu imaș purta la fel cu proprietarul de sclavi ca și cu sclavul lui, dacă Dumnezeu l-ar aduce în fața ușii mele ca să-mi ceară ajutor.

Simeon cel mic se înroși, dar imaică-sa aurise:

— Simeon e băiat bun; o să mai crească și cu timpul o să fie și el ca tatăl său.

— Nădăduiesc, bunul meu domn, că nu sunteți expus la vreo primejdie din pricina noastră? întrebă George îngrijorat.

— Nu te teme, George; pentru asta am fost trimis pe lume. Dacă nu am avea de înfruntat greutatea în numele unei cauze drepte, nu iama fi demni de numele de „prieteni” 1 pe care îl purtăm.

1 Quakerii își ziceau „prieteni”.

— Dar n-aș putea îndura gândul că ați avea de suferit de pe urma mea.

— Nu te teme, prietene George; nu o facem pentru tine, ci pentru dreptatea lui Dumnezeu și a omului, răspunse și-meon. Astăzi trebuie să te odihnești toată ziua și deseară, la orele zece, Phineas Fleoher te va duce împreună cu familia ta într-o altă comunitate; cei ce vă urmăresc nu sunt departe. Nu trebuie să zăboviți.

— Atunci de ce să așteptăm până deseară? întrebă George.

— În timpul zilei, aici sunteți în siguranță; fiecare om din sat ne este prieten și veghează. Ne-am convins că e mi-ai bine de călătorit noaptea.

CAPITOLUL XIV

Evangelina

„Strălucitoarea stea pe bolta-naltă Pe care nms
oglinzi s-o oglindească! Făptură-n care viața abia tresaltă:
Un trandafir ce-i gata să-nfloirească”.

MISSISSIPPI! Cât de mult s-a schimbat priveliștea de
când Chateaubriand a descris atât de poetic fluviul
singurătăților nesfârșite și 'nepătrunse, fluviul ce străbate
o regiune cu vietăți și plante ca din basme! Parcă totul ar fi
fost transformat de o baghetă magică! Sălbaticul fluviu din
basime a devenit parcă dintr-odată mult mai puțin ireal și
feeric. Care alt fluviu din lume mai poartă pe apele lui,
spre ocean, bunurile își bogățiile unei țări ale cărei
produse abundă de la tropice până la pol? Aceste ape nu
sunt însă nici pe departe atât de tulburi, de repezi, de
vijelioase ca nesfârșitul lanț de afaceri, care se încheie în
ținuturile ce se întind de-a lungul malurilor, de către o
națiune mai dârză și mai energică decât oricare alta din
Lumea Veche.

O, dar dacă apele lui n-ar duce și lacrimile celor
asupriți, privirile celor nevoiași, rugăciunile amare ale
umor biete suflete nevinovate ce imploră mila unui
Dumnezeu necunoscut, nevăzut și mut, care va veni însă
într-o zi pentru a mântui pe toți cei nenorociți.

*

* * *

Un vapor greu încărcat înainta alene; razele soarelui
se oglindeau jucăușe în apele fluviului; trestiiile tramurau
în bătaia vântului și chiparoși înalți, negri, așterneau pe
covorul de mușchi întunecat al malurilor adevărate cununi
aureolate de strălucirea razelor.

Plin de baloturi de bumbac, provenind de pe (multe
plantații, și care, așezate unele peste altele, păreau din
depărtare un bloc masiv, cenușiu, vasul se îndrepta greoi

către un port unde trebuia să ajungă în curând.

Ca să-l aflăm iarăși pe umilul nostru prieten Tom, trebuie să ne aruncăm privirile pe puntea supraîncărcată a vaporului, unde îl vom descoperi într-un ungher, printre baloturile de bumbac. Datorită atât recomandărilor domnului Shelby, cât și felului lui liniștit și inofensiv de a se purta, Tom izbutise să câștige până și încrederea unui om ca Haley. La început, negustorul îl supraveghease toată ziua îndeaproape, și noaptea nu-i dăduse voie să doarmă fără cătușe. Dar răbdarea imută și resemnarea aparentă a lui Tom îl făcuseră pe Haley să renunțe treptat la toate aceste precauții și în curând îi îngădui să circule în voie.

Întotdeauna liniștit și gata să dea o mână de ajutor muncitorilor din cală, Tom își câștigă simpatia tuturor; își petrecea aproape tot timpul printre ei, ajutându-i cu aceeași bunăvoință ou care muncea la ferma din Kentueky.

Când nu era de lucru pentru el, Tom se ducea pe puntea de sus și, ghemuit într-un ungher, printre baloturile de bumbac, citea Biblia. Același lucru îl făcea își acum.

Pe distanța de o sută de mile și mai bine, mai sus de New Orleans, fluviul curge între diguri masive de peste douăzeci de picioare înălțime. Călătorii de pe puntea de sus a vasului puteau privi ținutul înconjurător până departe, ca din vârful unui castel plutitor. Tom se uita ca pe o hartă la întinsele și nesfârșitele plantații de pe malurile fluviului, făcând astfel cunoștință cu viața oare-l aștepta.

Văzu sclavi la munca câmpului și satele lor formate din rânduri, rânduri de colibe, așezate la io oarecare depărtare de conacele și locurile de desfătare ale stăpânilor. În timp ce toate acestea i se perindau prin fața ochilor, bietul Tom își amintea de ferma din Kentucky cu fagii ei umbroși, de casa ou odăi largi și răcoroase a stăpânului său și, alături, coliba lui, înconjurată cu flori. Ca

prin vis i se părea că vede chipurile tovarășilor săi, pe care îi cunoștea din copilărie, și pe soția lui pregătindu-i masa de seară; parcă auzea aievea râsetele vesele ale băiețașilor care se jucau și ciripitul fetiței cuibărită pe genunchii lui; apoi totul dispărea brusc și Tom vedea din nou trestiiile, chiparoșii și plantațiile ce se înșirau de-a lungul malurilor. Auzea din nou duduital și pufăitul mașinilor, care îi spuneau limpede că zilele de care își amintea se duseseră pentru totdeauna.

De obicei în asemenea împrejurări scrii o scrisoare soției sau copiilor; dar Tom nu putea s-o facă: pentru el poștă nu exista și despărțirea de ai lui n-o mai putea alina nici măcar un cuvânt prietenesc.

Ce să ne mai mirăm atunci că pe paginile Bibliei cădeau lacrimi grele, în timp ce Tom ședea pe un balot de bumbac, urmărind cu degetul fiecare rând, fiecare făgăduială? Fiindcă învățase carte târziu, Tom citea rar și cu oarecare greutate. Din fericire, Biblia putea fi citită și așa, cuvintele ei, ca și bucățile de aur, trebuind icântărite fiecare în parte pentru a putea fi prețuite la justa lor valoare.

Când Cicero și-a înmormântat unica fiică, sufletul lui nu putea fi mai plin de amărăciune decât acela al bietului Tom. Cicero nu-și putea însă alina suferința cu asemenea cuvinte sublime, pline de speranță; el nu credea în viața viitoare, și chiar dacă le-ar fi auzit, cu siguranță că n-ar fi crezut în ele. Și-ar fi frământat mintea cu mii de întrebări privind autenticitatea manuscrisului și exactitatea traducerii. Dar bietul Tom citea tocmai ceea ce avea nevoie, și totul era atât de adevărat și minunat pentru el, încât nici nu-i trecea prin minte să se îndoiască! Trebuia să fie adevărat; căci de n-ar fi fost, cum ar mai fi putut trăi?

Deși nu avea niciun fel de adnotări sau observații ale unor comentatori învățați, Biblia lui Tom era totuși

înfrumusețată cu anumite semne făcute chiar de el, oare îi erau de mare folos.

Tom obișnuia să asculte pe copiii stăpânului său, și mai ales pe tânărul George, citind Biblia; în timp ce citea, el însemna pe exemplarul său, fie cu cerneală, fie cu creionul, pasajele care îi încântaseră auzul și sufletul. Așa se explică de ce Biblia sa era plină de la un capăt la altul cu felurite semne și desene; astfel, într-o clipă el putea găsi pasajele pe care le prețuia mai mult, fără să mai trebuiască a silabisi capitole întregi. Recitind aceste pasaje oare îi evocau bucuriile trecute, Tom avea impresia că Biblia sa era tot ce-i mai rămăsese, reprezentând în același timp și speranțele în lumea de apoi.

Printre călătorii de pe vas se afla și un tânăr gentleman bogat și de familie bună, originar din New Orleans, oare se numea Saint Clare. Împreună cu el călătorea fiica lui, care avea cinci-șase ani, și o doamnă oare părea să fie o rudă apropiată în grija căreia era fetița.

Tom se uitase adeseori la fetiță, oare era jucăușă ca o rază de soare sau ca o adiere de primăvară. Ce e drept, avea și o înfățișare pe care nimeni n-ar fi putut-o uita ușor, căci frumusețea ei era de nedesioris. Nu era grăsuță cum sunt mai toți copiii la vârsta ei, avea însă o grație îngerească, întocmai ca o făptură feerică sau ca o zână din mitologie. Chipul ei nu impresiona atât prin frumusețea și perfecțiunea trăsăturilor, cât prin expresia serioasă și visătoare, care exercita o atracție tainică până și asupra celor mai insensibili oameni, fără să-ți poți explica de ce. Forma de o distincție deosebită a capului, a gâtului și a pieptului, părul arămiu care îi înconjură fața ca un nor, adâncă gravitate a ochilor de un albastru-închis, umbriți de gene lungi, castanii, totul o făcea să se deosebească de ceilalți copii, atrăgând atenția tuturor a când se juca pe vas; căci, deși avea înfățișarea gravă, nu era un copil

posomorât sau trist. Dimpotrivă, pe fața ei se citea nevinovăția, iar atunci când se juca, exprima o bucurie nestăpânită. Nu stătea o clipă locului și, cu un zâmbet care-i lumina buzele trandafirii, zburda ca un noraș primăvărat și își icânta sieși, ca și cum ar fi trăit într-un vis minunat. Tatăl și doamna care o însoțeau trebuiau să aibă tot timpul grijă de ea, dar de câte ori izbuteau s-o prindă, ea dispărea din nou ca un nor de vară. Și fiindcă nu-i adresaseră încă niciun cuvânt de dezaprobare sau de mustrare, ea își continua voioasă joaca. Îmbrăcată întotdeauna în alb, părea o vedenie fermecată, care trecea peste tot, fără ca nicio pată să se lipească de ea; nu rămăsese colț sau ungher pe tot vaporul pe unde pașii ei să nu fi pătruns; pretutindeni, căpșorul ei cu bucle aurii, ochii săi de un albastru închis iscodeau cu nesaț.

Ridicând privirea spre puntea de sus, fochistul cu fruntea acoperită de sudoare întâlnea deseori ochii ei, care se uitau mirați spre sala mașinilor; și priveau cu spaimă și milă, ca și cum l-ar fi crezut într-o mare primejdie. Cărmaciul se oprea și el zâmbind, când chipul ei luminos apărea la fereastra cabinei sale rotunde, pentru a dispărea după o clipă; de sute de ori pe zi glasuri obișnuite să fie aspre o binecuvântau și zâmbete de o blândețe nespusă luminau fețe severe, de câte ori trecea ea; dacă se juca fără să-și dea seama într-un loc primejdios, imâini noduroase și pline de funingine se repezeau să-i sară în ajutor.

Tom, care avea firea blajină și sensibilă, caracteristică rasei sale, și se simțea fermecat de tot ce era nevinovat și copilăresc, urmărea cu tot mai mult interes această mică făptură. I se părea o ființă cerească; de câte ori ochii ei albaștri se iveau de după vreun balot prăfuit de bumbac sau îl priveau din vârful unui maldăr de bagaje, i se părea că în fața lui se află un înger din Noul

Testament.

Fetița se plimba deseori îngândurată în preajma lotului de sclavi încătușați ai lui Haley. Se furișa printre ei, privindu-i imirată, serioasă și tristă. De multe ori le ridica lanțurile cu mâinile ei mici și pleca apoi uitându-se în urmă cu amărăciune. Din când în când le aducea bomboane, nuci și portocale, pe care le împărțea bucuroasă sclavilor, apoi dispărea.

Tom o urmărise îndelung cu privirea, până când îndrăznise să facă primele încercări de a intra în vorbă. El știa o mulțime de ghidușii, prin care își atrăgea simpatia copiilor, și hotărî să se poarte cu îndemânare. Tăia mici coșulețe din sâmburi de cireși, sculpta chipuri caraghioase din coji de nucă sau făcea câte un omuleț din măduvă de soc, dar era mai ales meșter în confecționarea a tot felul de fluierase. Buzunarele îi erau doldora de fel și fel de lucruri ușoare, tainice și atrăgătoare, pe care le adunase ornaî înainte pentru copiii stăpânului său și le scotea acum unul câte unul pentru ca să se împrietenească cu drăgălașa fetiță. Dar aceasta era sfioasă, deși o interesa tot ce vedea. Nu era prea ușor să ți-o apropii! Totuși, după câțva timp, ea se cocoță ca un canar pe o ladă lângă Tom și luă cu sfială lucrurile pe care i le oferea. Până la urmă se împrieteniră de-a binelea.

— Care este numele domnișoarei? o întrebă Tom, când socoti că putea să-i pună o asemenea întrebare.

— Evangeline Saint Clare, răspunse micuța. Dar tata și toți ceilalți mă strigă Eva. Dar numele dumitale care este?

— Numele meu este Tom. Copiii obișnuiau să mă strige unchiul Tom când mă aflam în Kentucky.

— Bine, atunci și eu îți voi spune tot unchiul Tom, pentru că îmi placi, se bucură Eva. Unchiule Tom, unde te duci?

- Nu știu, domnișoară Eva.
- Nu știi?
- Nu. Voi fi vândut, dar nu știu cui.
- Ar putea să te cumpere tata! exclamă Eva. Dacă te-ar cumpăna, ai duce-o bine. Am să-l rog chiar astăzi.
- Îți. mulțumesc, mica mea stăpână.

Tocmai atunci vaporul se opri într-un mic port pentru a lua o încărcătură de lemne. Auzind vocea tatălui ei, fetița fugi sprintară spre el. Tom se duse să ajute la transportul lemnelor. Eva stătea alături de tatăl ei lângă balustradă, așteptând plecarea vaporului.

Zbaturile vaporului nu apucară să se învâртеască decât de câteva ori când micuța, pierzându-și echilibrul, căzu în apă. Tatăl său voi să se arunce după ea, dar fu reținut de câțiva oare se aflau în spatele lui și care văzuseră că fetița primise un ajutor mai eficace. Tom se afla tocmai pe puntea de jos când fetița se prăvălise în apă. O văzuse căzând peste balustradă și dispărând în valuri. Fără să mai stea pe gânduri, se aruncă după ea. Pentru un om voinic, cu brațe vânjoase ca ale lui, era un fleac s-o prindă și să înoate până la vapor, unde o dădu în seama sutelor de mâini care, ca și cum ar fi fost ale unui singur om, se întindeau s-o primească. Tatăl o duse numaidecât udă learcă și în nesimțire în cabina lor, unde, ca de obicei în asemenea împrejurări, nenumărate doamne începură o adevărată întrecere, căutând care mai de care să încurce treburile și să întârzie readucerea copilei în simțiri.

Era o arșiță înăbușitoare! Vaporul se apropia de New Orleans. Călătorii nerăbdători își făceau ultimele pregătiri, adunându-și lucrurile din cabine ca să debarce. Oamenii de serviciu curățau și lustruiau totul, pregătind vasul pentru o intrare maiestuoasă în port.

Pe puntea de jos, Tom, cu brațele încrucișate, privea îngrijorat în jurul lui.

Drăgălaşa Evangeline stătea într-un colţ, ceva mai palidă decât cu o zi înainte, deşi accidentul pe care-l suferise nu lăsase nicio urmă. Un domn tânăr şi elegant se afla lângă ea, sprijinindu-se de un balot ide bumbac şi uitându-se într-un carnet. Dintr-o singură privire îţi puteai da seama că era tatăl Evei. Avea acelaşi oval distins, aceiaşi ochi mari, albaştri, acelaşi păr arămiu-auriu. Expresia feţei era însă cu totul alta. Deşi asemănători cu ai ficei sale, ochii mari, albaştri şi limpezi n-aveau nimic ireal, tainic; privirile îndrăzneţe şi senine păreau, că se bucură de frumuseţile acestui pământ. Gura frumos arcuită avea o expresie mândră şi puţin batjocoritoare, iar din gesturile sale se desprindea o superioritate firească. Asculta bine dispus, înveselit, dar dispreţuitor, reclama pe care o făcea Haley mărfii pentru care se târguia.

— Toate virtuţile morale şi creştine legate în piele neagră – opera completă! spuse el când Haley termină cu reclama. Foarte bine, domnul meu, dar care este preţul? Pe scurt: cât vrei pe el? Să vedem cu cât vrei să mă înşeli! Haide, spune odată!

— Să zicem o mie trei sute de dolari! Atât am dat şi eu pe el! Nu câştig nicio centimă!

— Bietul de dumneata! râse tânărul, fixându-l cu o privire pătrunzătoare şi batjocoritoare. Vrei să mă faci să cred că faci asta numai pentru mine!

— Fetiţa ţine foarte mult să-l cumpăraţi, insinua negustorul.

— Fireşte, numai aşa se explică bunăvoinţa dutmitale, prietene! Dar dacă vrei să dai într-adevăr dovadă de milă creştinească, spune-mi oare-i ultimul preţ pe care-l ceri pentru a face pe plac unei tinere domnişoare?

— Apreciaţi şi dumneavoastră! reîncepu negustorul. Uitaţi-vă la picioarele lui Tom. Zdravene ca de cal. Uitaţi-

vă la cap. Frunte înaltă ca a lui au numai negrii care se pricep ia toate. Știu asta din experiență. Un negru, oricât ar fi de puternic, dacă-i prost, prost rămâne. Pe când dacă-i inteligent și are calități, firește că valorează un preț mai mare. Toată gospodăria fermei fostului stăpân a fost pe mâna lui. Se pricepe strașnic la treburi.

— Cu atât mai rău! Cu atât mai rău! Nu-i bine să știe prea multe, răspuse tânărul, cu același zâmbet batjocoritor. Indivizii ăștia prea deștepți sau fug, sau fură cai. Parcă-l au pe dracul în ei. Tocmai pentru asta trebuie să mai lași câteva sute de dolari din preț.

— Ei, da, aveți întrucâtva dreptate. Dar vedeți, negrul ăsta nu-i ca alții. Pot să vă aduc dovezi din partea stăpânului său și a altora. Este cea mai evlavioasă și umilă ființă pe care ați văzut-o vreodată. Pe unde a fost, era poreclit „predicatorul”.

— Foarte bine, aș putea să-l folosesc atunci să preot al familiei! răspuse tânărul cu ironie. Ar fi o idee bună! mai ales că religia nu prea-i la loc de cinste în casa noastră.

— Glumiți?

— De ce? Nu mi-ai spus chiar dumneata că e bun de preot? A fost hirotonisit de vreun sinod sau conciliu? Haide, arată-ani acum actele lui!

Dacă negustorul nu și-ar fi dat seama, judecând după buna dispoziție a interlocutorului, că toate ironiile lui se vor termina cu o afacere bună, cu siguranță că și-ar fi pierdut răbdarea. Scoase un portofel slinos, pe care-l puse pe un balot de bumbac, și începu să cerceteze niște acte, în timp ce tânărul îl privea ironic.

— Tată, cuimpără-l, te rog! Oricât ai plăti pentru el! șopti micuța Eva, suindu-se pe o ladă și îmbrățișându-l. Știu că ai bani destui! Vreau grozav de mult să-l cumperi!

— Ce-ai să faci cu el, scumpa mea? Ai nevoie de

cineva să-ți poarte căruciorul de păpuși sau să te legene în locul căluțului de lemn?

— Nu. Vreau să-l fac fericit.

— Iată un motiv într-adevăr original!

Negustorul scoase un certificat semnat de - Shelby, pe care tânărul îl luă cu vârful degetelor, citindu-l în treacăt.

— Un scris de gentleman, observă el. Are o ortografie corectă. Dar nu înțeleg prea bine: ce-i cu religia în toată povestea asta? adăugă el cu aceeași expresie batjocoritoare. E o invazie de albi evlavioși. O droaie de politicieni bisericoși se prezintă în alegeri. Evlavia domnește pretutindeni, în biserică și în instituții. Nici nu mai știi cine o să te tragă mai întâi pe sfoară. Nu știam că religia e la preț și pe piața de sclavi! Nu am urmărit încă în ziare care-i bursa ei. Câte sute de dolari socotești dumneata în prețul lui Toni pentru religie?

— Vă place să glumiți, spuse negustorul. Dar toate au un înțeles adânc. Sunt diferite religii. Unele nu-s bune de nimic. Există adunări religioase, imnuri bisericești, în care nu se face nicio deosebire între albi și negri. Datorită acestui lucru, unii negri sunt blânzi, liniștiți, cinstiți, evlavioși, p-ăștia nimeni și nimic nu i-ar putea determina să facă ceva rău.

Tom e tocmai dintre ei; ascultați ce scrie fostul lui stăpân.

În timp ce Haley vorbea astfel, tânărul trase un teanc de bancnote și dându-i-le îi spuse:

— Numără-ți banii, prietene.

— În regulă, răspunse Haley și ochii-i scânteiară de bucurie.

Scoase repede tocul și o călimară veche și începu să completeze actul de vânzare, pe care îl inimănă apoi cumpărătorului.

— Sunt curios cât aş preţui, dacă aş fi evaluat şi eu! râse acesta, citind actul de vânzare. Atâţia dolari pentru forma capului, atâţia pentru fruntea înaltă, atâţia pentru braţe, mâini, picioare şi atâţia şi pentru educaţie, cultură, talent, cinste şi religie. În ce priveşte religia, mă tem că aş valora tare puţin. Haide, Eva, adăugă el luând fetiţa de mână şi îndreptându-se spre partea – cealaltă a vasului. Aici, îl apucă pe Tom de bărbie şi-i spuse vesel: Uită-te la mine, Tom, ca să vezi daică-ţi place noul tău stăpân.

Tom îl privi. Saint Clare avea un chip atât de luminos şi frumos, încât era o încântare să te uiţi la el. Cu lacrimi în ochi, Toni spuse din inimă:

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, stăpâne.

— Sper că o va face! Ştii să mâi caii, Tom?

— Am fost obișnuit de mic copil cu ei. Domnul Shelby avea o mulțime de cai.

— Bine, Tom, am de gând să te fac vizitiu! Numai să nu te îmbeţi mai mult de două ori pe săptămână! Afară de prilejuri excepționale!

Tom nu ascunse că era surprins şi jignit:

— Nu mă îmbăt niciodată, stăpâne.

— Am mai auzit povestea asta, Tom, dar o să vedem. Nu-i nimic, dragul meu, adăugă el vesel, văzând privirile grave ale lui Tom. Nu mă îndoiesc că ești plin de intenții bune.

— Fireşte, stăpâne.

— O s-o duci bine! Tata e foarte bun! Numai că îi cam place să râdă de toţi! îi șopti Eva.

— Tata îţi mulțumește pentru reclama pe care i-o faci! râse Saint Clare, îndepărtându-se.

CAPITOLUL XV

Despre noul stăpân al lui Tom şi despre felurite alte probleme

DEOARECE FIRUL VIETII UMILULUI NOSTRU

EROU începe să se împletească cu acela al unor personaje sus-puse, este necesar să vă facem și o scurtă prezentare a acestora.

Augustin Saint Clare era fiul unui plantator înstărit din Louisiana. Familia sa era originară din Canada. Dintre cei doi frați, care aveau temperament și caracter asemănător, unul se stabilise la o fermă înfloritoare din Vermont, iar celălalt, adică tatăl lui Augustin, ajunsese un bogat plantator în Louisiana. Mama lui Augustin era franțuzoaică protestantă, a cărei familie emigrase în Louisiana pe vremea când se așezaseră acolo primele colonii de albi. Augustin și fratele său erau singuri la părinți. Moștenind de la mama sa un organism plăpând, Augustin fusese - trimis - potrivit sfatului medicilor - la unchiul său din Vermont, unde petrecuse mai mulți ani pentru a se înzdrăveni în clima **în** (ai rece și sănătoasă a acestei regiuni.

În copilărie, Augustin fusese de o sensibilitate neobișnuită, aproape feminină, fără nimic din asprimea caracteristică sexului tare. Timpul biruise însă întrucâtva această moliciune, ascunzând-o sub o înfățișare bărbătească, și nimeni nu-și putea da seama câtă sensibilitate sălășluia încă în sufletul lui. Deosebit de inteligent, avea înclinări spre tot ce era frumos și bun, simțind un adevărat dezgust față de laturile practice ale vieții. Curând după ce își sfârși studiile universitare, o patimă puternică și romantică puse stăpânire pe întreaga sa făptură. Sosise clipa unică în viața fiecăruia: la orizont se ivise steaua care de multe ori răsare numai pentru ca omul să-și poată aminti de ea ca de un vis; și pentru Augustin răsări în zadar. Într-unul din statele din Nord cunoscute și câștigă dragostea unei orfane frumoase, inteligente, și se logodi cu ea. Se întoarse în Sud pentru a pregăti nunta, dar într-o bună zi primi înapoi toate

scrisorile pe care i le trimisese, cu o scurtă înștiințare din partea tutorelui, care îl vestea că orfana se va căsători cu altcineva. Înnebunit de durere, nădăjdui în zadar – așa cum au nădăjduit atâția alții înaintea lui – că va izbuti s-o uite. Prea imândru pentru a se plânge sau a cere explicații, Augustin se aruncă în vârtejul plăcerilor vieții de societate; două săptămâni mai târziu intră în grațiile celei mai frumoase femei din înalta societate și în curând se căsătorii eu ea. Era acum soțul unei făpturi încântătoare, cu minunați ochi negri și cu o zestre de o sută de mii de dolari. Firește, toți îl credeau fericit.

Tânăra pereche își petrecu luna de miere în luxoaș lor vilă din apropierea lacului Pontobartrain, în mijlocul unui cerc de prieteni fermecători.

Într-o zi, Augustin primi însă o scrisoare. Pe plic recunoscuse scrisul femeii iubite. Servitorul i-o înmână, în timp ce se afla în mijlocul unei societăți vesele și a unei discuții însuflețite cu oaspeții. Păli, dar izbuti totuși să se stăpânească și încheie liniștit convorbirea pe care o începuse cu o doamnă. La primul moment prielnic se retrase. Numai când fu singur în camera lui deschise și citi scrisoarea, mai zadarnică acum ca oricând. Fosta lui logodnică îi povestea un șir nesfârșit de persecuții pe care le suferise din partea tutorelui ei, care voise s-o silească să se căsătorească cu fiul lui. Scrisorile lui Augustin nu-i fuseseră date, astfel că începuse să aibă tot felul de îndoieli. Se îmbolnăvisese de durere și abia de curând descoperise rețeaua de uneltiri cărora amândoi îi căzuseră victimă. Își încheia scrisoarea asigurându-l pe tânărul și nefericitul Augustin de toată încrederea și recunoștința ei și împărtășindu-i dragostea mereu vie pe care i-o purta.

Acesta îi răspunse numaidecât:

„Am primit scrisoarea ta. Este prea târziu. Am crezut tot ce mi-a scris tutorele tău. Deznădăjduit, m-am

căsătorit. Totul's - a sfârșit între noi. Nu ne mai rămâne decât să uităm ce-a fost".

Pentru Saint Clare viața își pierduse tot rostul ei ideal: dragostea pentru frumos. Rămăsese cruda realitate, așa cum în urma valurilor sclipitoare și albastre, a bărcilor și a vapoarelor albe, a șoaptelor melodioase ale apei, pe fundul albiei rămâne doar nămolul negru, rău mirositor și vâscos.

În romane asistăm de obicei la prăbușirea sufletească a eroilor, care, isfâșiați de durere, mor și cu aceasta se încheie și romanul. Deznodământ, firește, comod. În viață, însă, nu murim când vedem spulberându-se tot ceea ce făcea existența să fie frumoasă. Trebuie să continui să imănânci, să bei, să te îmbraci, să te plimbi, să faci vizite, să cumperi, să vinzi, să vorbești, să citești, în sfârșit, să trăiești.

Aceasta era tot ce-i mai rămăsese și lui Augustin.

Dacă soția lui ar fi fost o femeie adevărată, dintr-o bucată, ar fi putut face ceva pentru el, l-ar fi ajutat să-și refacă viața. Dar Marie Saint Clare nu era nici măcar în stare să observe că pentru Augustin firul vieții se rupsese. După cum am mai spus, Marie era o femeie frumoasă, cu ochi minunați și cu o zestre de o sută de mii de dolari; niciuna din aceste calități nu puteau însă vindeca un suflet bolnav.

Când într-o zi îl găsi pe Augustin întins pe canapea, palid și pretinzând că este chinuit de o groaznică durere de cap, ea îl sfătui să miroasă săruri de amoniac. Iar zilnic, ea se mulțumi să spună că n-ar fi crezut niciodată ca domnul Saint Clare să fie atât de bolnăvicios. Faptul că bărbatul ei suferea imereu de dureri - de cap îi era foarte neplăcut, fiindcă aceasta însemna că nu-i face plăcere sno însoțească în feluritele petreceri și, oricum, bătea la ochi să fie văzută mereu singură, când de-abia se căsătorise. La

drept vorbind, lui Augustin nu-i părea deloc rău că se însurase cu o femeie atât de puțin sensibilă la ceea ce se petrece în jurul ei. Pe măsură ce pojghița aurită a lunii de miere se topea, el constata că o femeie tânără și frumoasă – obișnuită întotdeauna să fie alintată își răsfățată – este o soție destul de greu de suportat. Marie nu fusese niciodată prea afectuoasă; chiar puțină sa căldură sufletească se îneca repede într-un egoism inconștient și fără margini; pentru ea nimic nu conta în afară de plăcerile ei.

Din fragedă copilărie fusese înconjurată de o droaie de servitori, care îi stăteau la dispoziție, gata să-i îndeplinească toate capriciile; gândul că și aceștia erau oameni care aveau simțăminte și drepturi nici nu-i trecuse vreodată prin minte. Fiind singurul copil la părinți, tatăl ei nu-i refuzase niciodată nimic; când își făcuse intrarea în societate, frumoasă și bogată cum era, toți aleșii inimii ei, ca și cei nealeși, de altfel, îi căzuseră la picioare. De aceea, pe Augustin îl socotea drept excepțional de norocos de vreme ce ea primise să-i fie soție. Ar fi o greșală să se creadă că o femeie lipsită de suflet este un creditor comod în schimbul de sentimente. Nu există pe lume un perceptor mai neînduplecat decât o femeie egoistă; cu dat este mai puțin îndrăgostită, cu atât cere mai multă dragoste de la acei cărora nu le dă nimic în schimb. De îndată ce Saint Clare fu mai puțin darnic în mici galanterii și atenții cu oare o copleșise la început, își dădu seama că istăpâna lui nu era deloc dispusă să renunțe la sclavul ei; începură atunci scene, certuri și discuții, neînțelegeri, învinuiri și plânsete. Cum Saint Clare era bun și îngăduitor, încerca să răscumpere atitudinea lui rece față de Marie prin tot felul de daruri și cuvinte măgulitoare. Când Marie îi dăruia o fetiță minunată, el simți pentru prima oară renăscând în el un strop de duioșie.

Mama lui Saint Clare fusese o femeie admirabilă prin

inteligența ei deosebită și prin noblețea caracterului; de aceea Augustin dădu fetei numele ei, dorind din suflet ca să-i semene. Soția sa își dădu seama ide acest lucru și încercă un sentiment de gelozie; din acea clipă nu mai privi cu ochi buni dragostea soțului ei pentru copil, socotind-o în dauna ei, mai ales că după naștere rămase șubredă. O viață de trândăvie, atât intelectuală cât și fizică, o continuă plictiseală și nemulțumire, la care se adăuga sensibilizarea și slăbirea firească a organismului din vremea sarcinii, făcură în câțiva ani dintr-o femeie tânără, frumoasă, plină de prospețime, o ființă gălbejită, ofilită, ipahondrică, plângându-se tot timpul de fel și fel de boli închipuite și socotindu-se cea mai nefericită și persecutată făptură din lume.

Nu mai contenea cu văicărelile; de multe ori se încuia câte trei zile în cameră, văitându-se de durerii de cap.

Gospodăria fiind lăsată pe seama servitorilor, firește că Saint Clare nu avea un cămin prea plăcut. Singura lui fiică era firavă, și el se temea că fără o supraveghere foarte atentă copilul s-ar putea îmbolnăvi. Ca s-o mai înzdrăvenească, o luă cu el într-unia din călătoriile sale în Venmont, unde izbuti s-o convingă pe verișoara sa, Ophelia Saint Clare, să vină cu ei în Sud, la New Orleans, ioa să se ocupe de treburile gospodăriei. Acum tocmai se întorceau din această călătorie, îndreptându-se spre casă.

Și pentru că în fața noastră încep să se ivească acoperișurile îndepărtate ale caselor din New Orleans, o vom prezenta pe domnișoara Ophelia cititorilor noștri.

Oricine a călătorit vreodată prin Noua Anglie își amintește fără îndoială de vreun orașel răcoros, de vreo fermă mare, așezată în (mijlocul unei curți acoperite cu un covor de iarbă și umbrită de frunzișul des al arțarilor; și, firește, nu poate uita nici ordinea și liniștea de nimic tulburată, care domneau pretutindeni acolo. Totul era

orânduit cu o grijă desăvârșită: nicio nuia nu era desprinsă din gard, nici măcar un cap de ață nu putea fi găsit în curtea așternută cu gazon sau în preajma tufişurilor de liliac de sub fereastră. În casă, în odăile spațioase, strălucind de curățenie, cu mobile al căror loc nu era schimbat niciodată, treburile gospodărești se desfășurau cu punctualitatea și precizia vechiului ceasornic din colțul vestibulului. Călătorul își amintește desigur și de „salonul” familiei, de vechea și impunătoarea bibliotecă cu geamuri, în care „Istoria” de Rollin, „Paradisul pierdut” al lui Milton, „Calea pelerinului” de Bunnyan și „Family Bible” a lui Soott stăteau alături de o mulțime de alte cărți tot atât de venerabile. În casă, nici urmă de servitori; stăpâna casei, cu boneta albă pe cap și cu ochelari, care sta în fiecare după-masă și cosea, împreună cu ficele sale, ca și cum n-ar fi niciodată nimic de făcut, a sfârșit de dimineață toată treaba. Podeaua din vechea bucătărie nu este niciodată murdară sau pătată, mesele și scaunele, cratițele și vasele strălucesc întotdeauna într-o rânduială perfectă, deși se servesc elte trei sau chiar patru mese pe zi, iar în bucătărie se spală și se calcă rufele și se pregătesc kilograme de unt și de brânză.

La o asemenea fermă, într-o astfel de casă și familie își petrecuse domnișoara Ophelia patruzeci și cinci de ani de viață tihnită, când vărul ei o pofti la conacul lui din Sud. Cea mai vârstnică dintr-o familie numeroasă, ea continua să fie socotită de părinți drept „unul din copii”, și propunerea de a pleca la New Orleans stârnise o adevărată emoție în întreaga familie. Bătrânul tată, cu părul ca neaua, scosese atlasul lui

Morse din bibliotecă și cercetase latitudinea și longitudinea exactă a orașului New Orleans. Apoi răsfoi lucrarea „Călătorii în Sud și Vest” de Flint, pentru a-și putea da seama de specificul regiunii.

Buna ei mamă întrebuse îngrijorată dacă „New Orleans nu este un oraș cu oameni necinstiți”, adăugând că „a te duce la New Orleans i se părea ca și cum ai pleca în insulele Sandwich, sau în oricare alt loc printre păgâni”.

Imediat ce vestea că Ophelia Saint Clare „se gândește să plece la New Orleans cu vărul ei” fusese cunoscută de familia preotului și a doctorului, precum și de atelierul de pălării al domnișoarei Peabody, întregul orașel începuse, firește, să comenteze acest important eveniment. Preotul, care avea convingeri abolitioniste, se temea ca o asemenea aventură să nu încurajeze pe cei din Sud în menținerea sclavajului; dimpotrivă, doctorul, care era un partizan convins al trimeriei negrilor din statele Americii în Africa pentru a înființa colonii, socotea că domnișoara Ophelia trebuia să plece tocmai pentru a arăta celor din New Orleans că, la urma urmei, cei din Nord nu gândesc prea rău despre ei. Era într-adevăr de părere că cei din Sud trebuie încurajați. Căruș se anunțase „oficial” că plecarea la New Orleans s-a hotărât irevocabil, domnișoara Ophelia fusese poftită două săptămâni în șir de toți prietenii și vecinii, iar planurile și proiectele ei fuseseră tot atât de „oficial” studiate și îndelung discutate. Domnișoara Moseley, chemată la fermă pentru a ajuta la cusutul rochiilor, câștigase, din zi în zi, tot mai mult, încrederea celor din casă, datorită priceperii cu care înzestra garderoba domnișoarei Ophelia. Curând se aflase „din izvor sigur” că domnul „Sindare”, cum îi spuneau vecinii, dăruise cincizeci de dolari Opheliei, pentru ca ea să-și cumpere tot ce era mai bun: două rochii de mătase și o pălărie fuseseră comandate chiar la Boston.

Cum erau privite aceste cheltuieli neobișnuite? Părerile erau împărțite. Unii susțineau că un astfel de eveniment se întâmplă o dată în viață și că prin urmare trebuiau făcute;

alții afirmau cu încăpățânare că ar fi fost mai bine ca banii să fie trimiși misionarilor; dar toată lumea era de acord că umbrelă de soare ca aceea adusă de la New Yionk nu se văzuse pe meleagurile acelea și că domnișoara Ophelia, orice s-ar spune despre ea, avea o rochie de (mătase care nu-și găsea seamăn. Circulau de asemeni zvonuri „demne de încredere” despre o batistă cu ajur; și se afirma chiar că domnișoara Ophelia mai avea o altă batistă tivită cu dantelă; mai mult chiar, era brodată la colțuri; dar asupra acestui din urmă punct nu existau dovezi satisfăcătoare și nici până în ziua de azi zvonul nu a fost confirmat.

Domnișoara Ophelia vi se prezintă acum, iubiți cititori, într-un taior de călătorie din olandă cafenie. Era înaltă și bine făcută, cu forme colțuroase. Avea fața slabă și ascuțită; buzele strânse, ca ale unei persoane oare obișnuiește să ia hotărâri intransigente asupra oricărui subiect: ochii negri și pătrunzători, în veșnică imișoare, cercetau fiecare lucru, ca și când căutau ceva de care să aibă grijă.

Toate mișcărilor ei erau scurte, hotărâte și energice; nu-i plăcea să vorbească mult, dar când spunea o vorbă, o spunea direct și la locul ei.

În viața de toate zilele era întruparea ordinii, metodei și exactității. Era punctuală ca un ceasornic și neabătută din drumu-i ca o locomotivă; iar pentru cei croiți altfel decât ea în această privință, își manifesta disprețul suveran.

Cel mai greu păcat în ochii ei, culmea tuturor relelor era exprimat printr-un singur cuvânt, greu pe buzele ei și des repetat - „îngălare”. Când domnișoara Ophelia rostea apăsător „îngălată” sau „îngălat”, atunci disprețul ei era suprem. Cu acest cuvânt înfiera ea orice procedeu șovăielnic, ca și pe cei care nu alegeau calea cea mai

dreaptă pentru a îndeplini ceea ce își propuseseră. Și își manifesta disprețul nu atât prin cuvinte, cât printr-o atitudine severă, ostilă, aspră, ca și cum ar fi considerat nedemn să mai și discute o asemenea chestiune.

Să recunoaștem însă: avea o oarecare valoare intelectuală, pe care și-o cultivase prin lectura a numeroase lucrări de istorie, precum și a operelor vechilor clasici englezi; era un spirit activ și lucid, dar gândea rațional, în cadrul unor limite destul de strâmte. Firește, nu trebuie să vă îndoiiți de convingerile sale religioase, bine orânduite și etichetate în formule, ca și pachetele din geamantanul ei; formulele sale religioase fuseseră hotărâte o dată pentru totdeauna și n-ar fi putut fi lărgite sau schimbate niciodată; același lucru se putea afirma și despre părerile ei asupra a numeroase probleme din viața practică, ca, de pildă, treburile gospodărești sau problemele politice din orașul ei natal.

Mai adâncă și puternică decât orice, ajungând să fie însuși sensul existenței ei, era conștiinciozitatea. Nicăieri nu poți găsi sentimentul datoriei într-un grad mai înalt decât la femeile din Noua Anglie. El constituie o temelie de granit, de nezdrcinat, care tocmai datorită adâncimii ei se ridică până la înălțimea celor mai imari cuhni.

Domnișoara Ophelia era sclava datoriei; dacă cineva o convingea că este pe „drumul datoriei”, nicio forță din lume n-ar mai fi putut s-o abată, chiar dac-ar fi fost aruncată în fundul unei fântâni sau ținută la - gura unui tun încărcat. Pentru ea, noțiunea de datorie se afla la un nivel atât de înalt, nepermițând niciun fel de concesi, de indulgență față de slăbiciunile umane, încât, în ciuda zelului eroic, nu se socotea niciodată pe deplin conștiincioasă, fiind permanent înclinată să aibă remușcări. Așa se explică faptul că avea o înfățișare posacă, mohorâtă.

Cum se putea atunci înțelege domnișoara Ophelia cu Augustin Saint Clare, vesel, ușuratic, nepunctual, sceptic și care călca cu nepăsare în picioare obiceiurile și concepțiile ei cele mai sacre?

Adevărul este că domnișoara Ophelia îl iubea pe Augustin ca pe un copil. În copilărie îl învățase catehismul, îi cârpitea hainele, îl pieptănase, pe scurt, îi făcuse educația și fiindcă inima ei avea și o latură caldă, Augustin monopolizase o mare parte din ea, așa cum făcea cu mai toți oamenii, și izbutise s-o convingă că „drumul datoriei” trecea prin New Or-leans și că trebuia să plece cu el pentru a avea grijă de micuța Eva, salvând astfel totul de la ruină și nenorocire. Gândul casei de care nimeni nu avea grijă o impresionase adânc pe domnișoara Ophelia. De altfel, ca toată lumea, ea o adora pe fetiță; și deși îl considera pe Augustin un păgân, îl iubea; glumele lui o distrau și îi tolera greșelile într-o măsură care îi uimea pe cei care o cunoșteau bine. Mai multe despre domnișoara Ophelia vă va spune povestirea însăși. Priviți-o acum în cabina ei de pe vas, înconjurată de o mulțime de valize; geamantane și coșuri, pe care le leagă, le împachetează sau le încuie cu multă seriozitate.

— Eva, ți-ai numărat bagajele? Firește că nu! Ar face copiii așa ceva? Aici e valiza pătrată și micul geamantan albastru cu cea mai bună pălărie a ta; uite și săculețul de cauciuc și cutia de ace; cutia cu panglici, cutia de gulere și acest mic geamantan. În total șapte bucăți. Dar umbreluța de soare? Ce-ai făcut cu ea? Dă-mi-o! Am s-o învelesc în hârtie și am s-o leg de umbrela imea. Așa, acum totul e în ordine.

— Mătușă, doar mergem acasă! De ce-i nevoie de toate acestea?

— Trebuie să fie toate în ordine, copilul meu, dacă vrei să le păstrezi. Eva, coșulețul de lucru e în ordine?

— Zău nu știu, mătușă.

— Bine, nu-i nimic. Ia să văd: degetar, ață, foarfece, două gHEME, un briceag, ace cu gămălie... E-n ordine. Pune-l aici. Dar spunepmi, copilul meu, ce-ai făcut când ai venit singură cu tatăl tău? Desigur că ai pierdut tot ce-ai avut.

— Da, mătușă, am pierdut destule lucruri; dar oriunde ne opream, tata îmi cumpăra altele.

— Ferească Dumnezeu, copilul meu! Ce sistem!

— E un sistem foarte bun, mătușă.

— Nu, e îngrozitor de îngălat!

— Mătușica, ce să fac? Geamantanul ăsta e prea plin. Nu se închide...

— Trebuie să se închidă! răspunse mătușa cu tonul unui comandant de oști; și după ce înghesui lucrurile în geamăn tan, sări pe capac. Capacul tot nu se închidea însă bine. Vino aici. Eva, urcă-te deasupra! spuse Ophelia. Ceea ce a fost făcut o dată, poate fi făcut și a doua oară. Acest geamantan trebuie neapărat închis și încuiat. Altă soluție nu există!

Geamantanul, intimidat fără îndoială de o asemenea declarație solemnă, cedă. Broasca se îmbucă și domnișoara Ophelia întoarse satisfăcută cheia în broască, apoi o băgă triumfătoare în buzunar.

— Suntem gata. Unde-i taică-tău? A sosit timpul să ducem bagajele afară. Du-te, Eva, și vezi pe unde-i.

— Uite-l colo, în capătul celălalt al cabinelor. Mănâncă o portocală.

— Firește că nici nu-și dă seama că am și ajuns! spuse mătușa. Ce-ar fi să fugi până la el și să-l chemi?

— Tata nu se grăbește niciodată, răspunse Eva, și apoi nici n-am ajuns la debarcader! Mi-ai bine uită-te, mătușă, colo sus: pe strada aceea se vede casa noastră.

Pufăind din greu, ca un monstru uriaș și obosit,

vaporul își făcea drum prin mulțimea de vase aflate în apropierea cheiului.

Veselă, Eva arătă cu degetul acoperișurile, turnurile și străzile – tot ce recunoștea în orașul ei natal.

— Da, da, draga mea, foarte frumos! Dar, vai de mine, iată, vaporul a oprit! Unde e tatăl tău?

Curând izbucni larma obișnuită la debarcare: funcționarii hotelurilor alergau în toate părțile; hamalii cărau geamantane, valize și lăzi; mamele își strigau copiii și mulțimea se înghesuia pe punte pentru a coborî.

Domnișoara Ophelia se așeză pe geamantanul pe care îl biruise cu atâta greutate și, aranjându-și toate lucrurile și bagajele într-o ordine cazonă, părea hotărâtă să le apere până la capăt.

— Să vă iau geamantanul, doamnă?

— Să duc bagajele?

— Să vă ajut, doamnă?

— Să cobor aceste lucruri?

Din toate părțile i se puseră zeci de asemenea întrebări. Ea stătea însă dârză, dreaptă ca un ac cu gămălie înfipt într-o scândură, ținând în mână umbrela și răspunzând pe un ton care putea speria și un birjar. Între timp îi spunea mereu micuței Eva:

— Ce are de gând tatăl tău? Doar n-o fi căzut în apă! Sigur că s-a întâmplat ceva!

Tocmai când disperarea ei ajunsese la culme, domnul Saint Clare apăru nepăsător ca de obicei și îi oferî Evei o felie de portocală.

— Verișoară Vermont, cred că ești gata.

— De aproape un ceas, spuse domnișoara Ophelia. Începusem să fiu îngrijorată.

— Eu procedez cu cap. Trăsura ne așteaptă și mulțimea s-a mai împrăștiat, așa încât acum putem coborî civilizat, fără să ne înghesuem. Ia, te rog, bagajele, se

adresă apoi unui vizitiu ce se afla lângă el.

— Mă duc să văd cum le încarcă, spuse domnișoara Ophelia.

— Lasă, verișoară, nu-i nevoie!

— Bine, în orice caz, însă, am să duc eu asta și asta! declară ea, trăgând la o parte trei valize și o unică geantă.

— Scumpa mea, crede-mă, nu e nevoie. Trebuie să adopți cât de cât unele din principiile Sudului și să nu ieși în stradă cu toată încărcătura asta. O să te ia drept o servitoare. Dă lucrurile vizitiului! O să aibă grijă ca și cum ar conține ouă proaspete.

Domnișoara Ophelia privi deznădăjduită spre vărul ei, care-i lua comorile din mână, și nu se liniști decât când se află iar lângă ele în trăsură.

— Unde este Tom? întrebă Eva.

— Stă pe capră, draga mea. Îl voi aduce mamei în locul vizitiului bețiv oare a răsturnat trăsura.

— Tom o să fie un vizitiu minunat! Sunt convinsă. Și n-o să se îmbete niciodată!

Trăsura se opri în fața unei clădiri de un stil vechi, ciudat, atât de caracteristic unor cartiere din New Orleans, un amestec de arhitectură spaniolă și franceză. De formă pătrată, închidea între aripile ei o curte frumoasă, în care trăsura intra printr-o poartă arcuită. Grădina interioară era încântătoare. Terase largi mărgineau jur-împrejur zidurile cu arcade în stil maur, coloane și arabescuri ce aminteau de perioada când în Spania domnea un fel de romantism oriental. În mijlocul grădinii se afla o fântână ale cărei ape argintii cădeau neîncetat într-un bazin de marmură înconjurat cu straturi de violete, care răspândeau un parfum îmbătător. În apa cristalină a fântânii înotau mii de peștișori sclipitori ca niște pietre prețioase. De la fântână pornea o alee pavată cu un mozaic cu desene multicolore, în jurul căreia se așternea un covor

de mușchi verde, moale ca o catifea. La margine era și o alee pentru trăsură.

Doi portocali înalți, cu flori parfumate, aruncau în jurul lor o umbră plăcută. Gazonul era înconjurat de vase de marmură cu arabescuri, în care creșteau cele mai rare plante tropicale: rodii enorme, cu frunze lucioase și flori de culoarea văpăii, iasomii cu flori ca niște stele argintii, mușcate, ramuri de trandafiri grele de flori, iasomii aurii, verbine cu miros de lămâie – toate își contopeau culorile și parfumul, în timp ce ici și colo câte un aloes încărcat de ani, cu frunze mari, stătea ca un vrăjitor conștient de măreția sa, în mijlocul acestei vegetații care-și răspândea splendoarea-i trecătoare.

Galeriile care înconjurau grădina aveau perdele de damasc, care puteau fi lăsate în jos dacă razele soarelui erau prea puternice. Grădina era de un pitoresc încântător.

Pe măsură ce trăsură înainta în grădină, Eva, veselă, nebună de fericire, era ca o pasăre gata să zboare din colivie.

— Oh, nu-i așa că-i minunată casa noastră dragă? Nu-i așa că-i minunată? se adresă ea Opheliei.

— Da, e frumoasă, deși mi se pare cam veche, și n-are o înfățișare prea creștinească.

Tom coborî din trăsură și privi în jur liniștit și mulțumit. Nu trebuie să uităm că negrii sunt ei înșiși niște plante exotice, originare din regiunile cele mai bogate, cele mai luxuriante din lume, și în fundul sufletului lor ei au o adevărată patimă pentru tot ce e frumos, plin de fantezie; și fiindcă ei dau frâu liber acestei patimi, oare nu e însoțită de vreun rafinament, ea ajunge obiectul de batjocură al albilor, mult mai reci și mai lucizi.

Saint Clare – cu înclinația sa spre poezie și voluptate – zâmbi auzind cuvintele verișoarei sale; întorcându-se apoi spre Tom, care privea în jur cu fața-i neagră

strălucind de încântare, spuse:

— Tom, am impresia că îți place aici?

— Da, stăpâne. Mi se pare că am nimerit la locul potrivit.

Între timp, geamantanele fură descărcate, birjarul plătit și o mulțime de bărbați, femei și copii de toate vârstele începură să alerge dinspre galerii în întâmpinarea stăpânului. În fruntea lor se afla un mulatru tânăr, elegant îmbrăcat, fără îndoială o persoană importantă, care flutura o batistă fină și parfumată. Tânărul depunea mari eforturi pentru a împinge înapoi toată droaia de servitori care se îmbulzeau în jurul stăpânului.

— Înapoi, înapoi! Mă dați de rușine! strigă el autoritar.

Vreți să-l supărați pe stăpân chiar de cum a sosit, împiedicându-l să-și vadă familia?

Toți priviră rușinați și rămaseră locului, înghesuți la oarecare depărtare, în afară de doi flăcăi care veniră să ia bagajele.

Datorită măsurilor luate de domnul Adolph, după ce Saint Clare plăti trăsura, nu mai văzu pe nimeni în jurul lui; rămăsese doar numitul domn Adolph, îmbrăcat într-o vestă de mătase, cu un lanț de aur și pantaloni albi; el se înclină cu o grație și delicatețe peste puțință de descris.

— Tu erai, Adolph? spuse stăpânul, întinzându-i mâna.

Ce mai faci, băiatule?

Adolph rosti o întreagă cuvântare pe care o pregătise cu grijă de două săptămâni.

— Bine, bine, îl întrerupse Saint Clare, cu ironia sa obișnuită. Foarte frumos, Adolph! Dar acum ai grijă, te rog, de bagaje. Voi coborî într-o clipă să dau bună ziua oamenilor mei.

Spunând aceasta, o conduse pe domnișoara Ophelia

într-un salon mare, care dădea spre verandă.

Între timp, Eva zburase ușoară ca o pasăre prin salon, spre un mic dormitor ce se afla de asemenea lângă verandă. Aci, o femeie înaltă, palidă, cu ochi negri, se ridică de pe pat.

— Mamă! strigă Eva, aruncându-se de gâtul ei și sărutând-o.

— Ajunge! Ajunge! Ai grijă! O să ani provoci dureri de cap, spuse maică-sa după ce o sărută plictisită.

Saint Clare intră și el în cameră, o îmbrățișa ca un soț conștiincios și îi prezentă pe verișoara sa. Marie o privi cu oarecare curiozitate, urându-i bun sosît cu o politețe rece.

O mulțime de servitori se iviră în prag și, printre ei o mulțime mai în vârstă, emoționată, tremurând de bucurie și nerăbdare.

— Uite-o pe Mammy! strigă Eva și, dintr-o săritură, i se aruncă în brațe, sărutând-o de nenumărate ori.

Mammy nu se prinse că îi pricinuieste dureri de cap; dimpotrivă, o îmbrățișa cu atâta dragoste, râzând și plângând, încât te îndoiai dacă e în toate mințile. După ce scăpă din brațele ei, Eva strânse imăinile tuturor servitorilor și sărută pe fiecare cu atâta căldură, încât domnișoara Ophelia mărturisi mai târziu că era cât pe-acî să-i vină rău.

— Voi, cei din Sud, spuse ea, puteți face ce eu nu sunt în stare.

— Ce, mă rog? întrebă Saint Clare.

— Și eu vreau să fiu drăguță cu fiecare și să nu jignesc pe nimeni, dar să îmbrățișez...

— ...pe niște negri, asta nu ești în stare, completă Saint Clare.

— Da, așa e. Cum poate s-o facă?

Saint Clare râse și ieși din cameră.

— Hei, veniți aici! Sunteți cu toții? Maimmy, Jimimy, Polly, Sukey, vă pare bine că vă vedeți stăpânul? întrebă el, strângându-le tuturor mâna. Aveți grijă de copii, adăugă el împiedicându-se de un copilaș negru ca tăciunile care se târa în patru labe. Dacă cineva se simte călcat, să mă anunțe.

Cu toții râseră și îi binecuvântară, în timp ce Saint Clare dăruia fiecăruia câteva parale.

— Și acum, fiți copii cuminți și duceți-vă!

Tot grupul ieși printr-o ușă mare pe verandă; Eva îi urmă, ținând în mână un coș plin de mere, nuci, bomboane, panglici, dantele și jucării, cumpărate pentru ei în cursul călătoriei.

Saint Clare tocmai voia să plece, când îl văzu deodată pe Tom, stingher, într-un colț, în timp ce Adolph, rezemat nepăsător de balustradă, îl cerceta printr-un binoclu, cu un aer care ar fi făcut cinste oricărui tânăr înfumurat.

— Să-ți fie rușine! îi strigă stăpânul, simulgându-i binoclul din mână. Așa te porți cu tovarășii tăi? Mi se pare, adăugă el, punând mâna pe vesta de mătase pe care o purta Adolph, mi se pare că vesta asta e a mea!

— O, stăpâne, vesta asta e pătată cu vin! Un gentleman ca stăpânul nu poartă niciodată o astfel de vestă. Am crezut că o pot lua. Doar pentru un biet negru ca (mine e bună.

Și Adolph dădu din cap, trecându-și. mâna cu eleganță prin părul parfumat.

— Va să zică așa stau lucrurile, râse Saint Clare. Bine, am să-l prezint acum pe Tom stăpânei sale și o să-l duci apoi la bucătărie. Și te rog să nu-ți dai aere față de el, Tom face cât doi maimuțoi ca tine.

— Stăpânului îi place întotdeauna să glumească! răspunse Adolph râzând. Îmi pare bine că-l văd pe stăpânul meu atât de bine dispus.

— Vino, Tom, îl chemă Saint Clare, făcându-i semn.

Tom intră în cameră privind atent covoarele moi și oglinzile strălucitoare, tablourile, statuile și perdelele. Ca și regina din Saba în fața lui Solomon, el își pierdu cumpătul. Se temea parcă să calce pe aceste covoare minunate.

— Privește, Marie, ți-am cumpărat vizitiul visurilor noastre. De data asta îți garantez că e tot atât de sobru pe *mt* e de negru; și serios ca un dric! Deschide ochii și uită-te la el! Să mai spui că nu mă gândesc tot timpul la tine când sunt plecat!

Marie deschise ochii și se uită la Tom fără să se ridice de pe pat.

— O să se îmbete și el, cu siguranță!

— Nu! Mi s-a garantat că e evlavios și cumpătat.

— Bine, sper că o să se poarte cum trebuie.

— Adolph, strigă Saint Clare, du-l pe Tom jos și bagă de seamă, adu-ți aminte ce ți-am spus!

Adolph plecă în fugă și Tom îl urmă cu pașii săi grei.

— E un adevărat uriaș, observă Marie.

— Haide, Marie, zise Saint Clare, așezându-se pe un scaun lângă patul ei, spune un cuvânt drăguț soțului tău!

— Ai întârziat două săptămâni pe drum, răspunse Marie supărată.

— Ți-am scris doar că am avut motive serioase.

— Ce scrisoare scurtă și rece mi-ai trimis!

— Draga mea! Poșta tocmai pleca; trebuia s-o expediez așa. Altfel mai fi primit nimic.

— Veșnic aceeași poveste. Călătoriile se prelungesc și scrisorile se scurtează.

— Uită-te aici, adăugă el, soțând din buzunar o cutie de catifea și deschizând-o. Ți-am adus un mic cadou din New York.

În cutie se afla o fotografie ca o gravură,

reprezentând pe Eva și tatăl ei, șezând unul lângă altul. Marie privi cu nemulțumire cadoul:

— Ce ți-a venit să te fotografiezi într-o asemenea atitudine dizgrațioasă?

— Atitudinea e o problemă de gust. Dar ce părere ai despre asemănare?

— Dacă nu contează părerea mea asupra unui aspect al chestiunii, nu știu pentru ce te-ar interesa ce gândesc despre celălalt aspect al ei, răspunse ea închizând cutia.

„Ce femeie!” se gândi Saint Clare, adăugând cu glas tare: — Haide, Marie, spune, îți place? Nu fi absurdă!

— Cât de lipsit de tact ești! stăruie să vorbesc și să admir, când știi că mă doare îngrozitor capul. E o zarvă de când ai venit, încât sunt mai mult moartă decât vie.

— Suferiți de dureri de cap, doamnă? întrebă domnișoara Ophelia, sculându-se din fotoliul în care șezuse liniștită și cercetase cu atenție mobila din cameră pentru a o aprecia la justa ei valoare.

— Da, durerile de cap mă torturează îngrozitor.

— Ceaiul de boabe de ienupăr este foarte bun contra durerilor de cap. Cel puțin așa spunea Augustine, soția diaconului Abraham Perry, care se pricepe în ale medicinei.

— Voi da dispoziții să se culeagă primele boabe de ienupăr care o să se coacă în grădina noastră, spuse Saint Clare, sunând dintr-un clopoțel. Verișoară, nu vrei să te duci în camera dumată și să te odihnești puțin după această zi grea? Adolph, adăugă el, cheam-o pe Mammy.

În curând mulatra pe care Eva o îmbrățișase cu atâta bucurie intră în cameră. Era curat îmbrăcată și purta un turban înalt, roșu și galben, dăruit de Eva, care i-l înfășurase singură pe cap.

— Mammy, ți-o încredințez pe doamna, spuse Saint Clare. E obosită și vrea să se odihnească. Condu-o în

camera ei și ai grijă să nu-i lipsească nimic.

Domnișoara Ophelia dispăru împreună cu Mammy.

CAPITOLUL XVI

Stăpâna lui Tom și păreriile ei

— MĂRIE DRAGA, spuse Saint Clare, de azi încep zile bune pentru tine. Verișoara noastră din Noua Anglie preia întreaga povară a grijilor gospodărești și tu te vei putea reface, pentru a deveni din nou tânără și frumoasă. Solemnitatea predării cheilor ar putea să aibă loc imediat.

Această discuție avu loc într-o dimineață la unicul dejun, câteva zile după sosirea Opheliei.

— Firește că e binevenită la noi, răspunse Marie sprijinindu Hși obosită capul în mâini. Cel puțin o să-și dea seama că aici în Sud adevăratele sclave suntem noi, stăpânele.

— Da, firește, și o să mai descopere și multe alte adevăruri.

— Te gândești la sclavii noștri? Lumea crede că nouă ne convine să-i ținem. Sunt sigură că dacă am fi întrebați, am arăta cu toții că vrem să ne scăpăm de ei.

Evangeline privi ținută spre maicănsa cu ochii ei mari, serioși și cu o expresie gravă și mirată; apoi o întrebă:

— De ce îi mai ții atunci, mamă?

— Nu știu! Probabil numai ca să mă chinuie. Sunt o adevărată tortură pentru mine. Cred că boala mea se datorează în primul rând lor. Mai ales că sclavii noștri sunt cei mai răi din câți au existat vreodată.

— Oh, Marie, exagerezi. Știi prea bine că nu e adevărat. Maimmy e ființa cea mai blândă din lume. Ce te-ai face fără ea?

— Da, Maimmy e cea mai bună din toți! Totuși e egoistă. De altfel, asta e defectul întregii rase.

— Egoismul este într-adevăr un defect mare, aprobă Saint Clare.

— Uite, bunăoară, cred că numai un om foarte egoist poate dormi atât de adânc ca Mammy. Știe foarte bine că am nevoie de câte ceva mai tot timpul; și totuși doamne buștean. În fiecare dimineață mă simt mai prost din cauza eforturilor pe care trebuie să le cheltuiesc noaptea pentru a o trezi.

— Dragă mamă, dar atâtea nopți te-a vegheat!

— De unde știi? Firește, ți s-a plâns!

— Nu-i adevărat! Mi-a spus doar că nu ți-a fost bine câteva nopți în șir.

— De ce n-o lași pe Roza sau pe Fany să-i ție locul o noapte, două, pentru ca să se poată odihni și Mammy? propuse Saint Clare.

— Cum poți măcar să te gândești la una ca asta! Saint Clare, ești de-a dreptul lipsit de tact! Sunt atât de nervoasă, încât orice mă supără. Dacă o mână străină m-ar atinge, aș face o criză de nervi. Nu cred că Mammy ține într-adevăr la mine! Altfel s-ar trezi mai ușor! Am auzit că unii au servitori devotați. Eu n-am avut niciodată acest noroc.

Și Marie oftă adânc.

Domnișoara Ophelia, gravă și posomorâtă, ascultase discuția fără a scoate o vorbă; ținea buzele strânse, ca și cum ar fi fost hotărâtă să-și verifice cu atenție gândurile înainte de a-și spune părerea.

— Mammy pare numai că e bună, stăruie Marie. Este poli ticoasă și respectuoasă; dar e de un egoism feroce. Nu încetează o clipă să vorbească sau să se intereseze de soțul ei.

Când m-am căsătorit și oi-am imitat aici, am fost, firește, nevoită s-o iau cu mine. Dar tatăl meu nu se putea lipsi de soțul ei, care era fierar. Le-am arătat atunci că cel mai bine ar fi să se despartă, deoarece era puțin probabil să se mai poată întâlni vreodată. Îmi pare rău că n-am

stăruit îndeajuns și n-am căsătorit-o pe Mammy cu altcineva!... Am fost prea naivă și indulgentă și n-am vrut să insist!... încă de pe atunci i-am atras atenția că n-o să-l mai revadă pe soțul ei mai mult de o dată sau de două ori în viață, deoarece clima din regiunea unde trăiește tatăl meu nu-mi prieste și deci nu puteam locui acolo... Am sfătuit-o să se căsătorească cu altcineva... Dar ți-ai găsit!... Mammy este de o încăpățănare...

Numai eu știu!...

— Are copii? Întrebă domnișoara Ophelia.

— Da, doi.

— Firește, suferă pentru că e despărțită de ei.

— Da, bineînțeles. Dar nu i-am putut lua. Erau niște plozi urâți și murdari. De ce să-i iau?!... Apoi și-ar fi pierdut prea mult timp cu ei... Cred că Mammy e încontinuu tristă și din pricina lor. Nu vrea să se căsătorească cu nimeni. Deși știe cât sunt de bolnavă și ce nevoie am de ea, dacă ar putea, s-ar întoarce și mâine la soțul ei. Sunt convinsă!... Chiar și cei mai buni dintre ei sunt îngrozitor de egoiști!...

— E trist când te gândești, ripostă Saint Clare.

Domnișoara Ophelia îl privi cu vioiciune, observându-i indignarea și surâsul ironic.

— Mammy a fost întotdeauna protejată mea, continuă Marie. Aș dori ca servitorii dumneavoastră din Nord să-i poată vedea dulapul cu rochii de mătase, de muselin și pânză... Mi-am pierdut de multe ori după-mese întregi aranjându-i bonetele sau gătind-o ca să poată merge la o vizită! în plus, niciodată n-am fost severă cu ea. Nu-mi amintesc să fi fost biciuită decât o dată sau de două ori. Cât despre mâncare, zilnic bea cafea sau ceai cu zahăr. Firește, e scandalos! Saint Clare vrea ca sclavii noștri să trăiască din plin! Fiecare își face acum de cap! Fără îndoială, servitorii sunt din cale-afară de răsfățați. Vina-i

mai ales a noastră, dacă sunt atât de egoiști și se poartă ca niște copii alinați. Dar mă obosesc degeaba! Saint Clare știe una și bună în privința asta.

— M-am plictisit să tot discut problema asta, spuse Saint Clare, luându-și ziarul.

Eva o ascultase pe mama ei cu gravitatea aceea plină de neliniște, care îi era atât de caracteristică. Se apropie încet de scaunul maică-sii și îi cuprinse gâtul cu mâinile.

— Ce e, Eva? o întreabă Marie.

— Mamă, n-aș putea avea eu grijă de tine? Măcar o singură noapte? Sunt sigură că nu te-aș obosi și n-aș adormi. De multe ori nu dorm noaptea! Stau și mă gândesc...

I

— Oh, ce prostii spui, fetițo! Ești un copil tare ciudat! răspunse Marie.

— De ce nu vrei, mamă? Cred, adăugă ea timidă, că Mammy nu se simte prea bine. Mi-a spus că în ultimul timp are veșnice dureri de cap.

— Așa se văicărește mereu! Mammy nu-i mai brează ca ceilalți! Face atâta zarvă pentru un fleac de durere de cap! Nu e bine să le dai nas! Asta e principiul meu, spuse Marie, întorcându-se spre domnișoara Ophelia. Îți dai seama și dumneata. Dacă încurajezi slugile, dând atenție tuturor nimicurilor sau văicărelilor lor, nu mai ai o clipă de liniște. Eu nu mă plâng niciodată de nimic. Nimeni nu știe cât sufăr. E datoria mea însă să îndur în tăcere.

La aceste cuvinte, Ophelia o privi pe Marie atât de uimită, încât Saint Clare izbucni în râs.

— Saint Clare nu mă crede niciodată când sunt bolnavă, se jelui Marie cu o voce de martiră. Sper că va veni curând ziua când îi va părea rău.

Și Marie își șterse ochii cu batista.

Urmă o tăcere apăsătoare. În sfârșit, Saint Clare se

sculă, se uită la ceas și pretextă că are treabă în oraș. Eva îl urmă și Ophelia rămase singură la masă cu Marie.

— Asta e Saint Clare, zise Marie, punând la o parte batista, deoarece „criminalul” care trebuia impresionat nu mai era de față. Nu-și dă niciodată seama și n-o să înțeleagă niciodată cât sufăr de ani de zile. Dacă m-aș văita tot timpul sau aș face caz de boala mea, ar fi cât se poate de îndreptățit: bărbații se plictisesc de femeile care se văicăresc. De aceea m-am închis în mine și am suportat atâtea, încât Saint Clare crede că pot îndura orice.

Domnișoara Ophelia nu prea știa ce să zică. În timp ce se gândea la răspunsul cel mai potrivit, Marie își șterse încetul cu încetul lacrimile, își netezi părul așa cum un porumbel ieșit din apă își scutură penele, și începu să-i explice Opheliei tot felul de chestiuni gospodărești - despre aranjarea dulapurilor, a cămării de provizii, a magaziei și altele; toate - sarcini care îi reveneau acesteia de acum înainte. Îi dădu însă atâtea instrucțiuni și sfaturi încâlcite, încât o minte mai puțin sistematică și calculată ca a domnișoarei Ophelia le-ar fi încurcat fără doar și poate.

— Cred că ți-am explicat totul destul de limpede, ca atunci când voi fi bolnavă să te descurci fără mine. În ce privește pe Eva, are nevoie de multă supraveghere.

— Pare să fie foarte bună. Rar mi-a fost dat să văd copil mai înțelept.

— Are o fire bizară. E plină de ciudățenii. Nu seamănă deloc cu mine...

Marie oftă, ca și cum cele spuse de ea ar fi fost cu adevărat din cale-afară de triste.

Ophelia se gândi: „Sper să nu vă semene deloc”, dar avu prudența să n-o spună.

— Eva prea stă tot timpul cu slugile. Și eu imam jucat cu copiii negrilor din casa tatălui meu. Eva zise consideră

însă întotdeauna egală cu toți cei din jurul ei. Ciudat! Niciodată n-am izbutit s-o schimb. Cred că de vină e și Saint Clare, oare o încurajează. Prea e indulgent cu oricine din casa lui!

Firește, cu excepția soției sale!

Din nou Ophelia tăcu, neștiind ce să răspundă.

— Nu există altă metodă cu slugile decât să le ții la respect și să te asculte orbește. Mi s-a părut asta atât de firesc, încă de când eram copil. Eva însă e în stare să strice o întreagă casă de servitori. Nu știu ce va face când o să aibă și ea un cămin! Și eu mă port frumos cu servitorii! Dar nu trebuie să-i faci să-și uite lungul nasului! Eva nu înțelege asta. Nu pot s-o fac să priceapă ce înseamnă un servitor.

Ai auzit doar. Vrea să aibă grijă de mine noaptea, pentru ca

Mamrny să poată dormi liniștită. Îți poți închipui de ce ar fi în stare dacă ar fi lăsată ide capul ei!

— Bine, dar nu-i socotiți pe servitorii dumneavoastră drept ființe omenеști, care au și ele nevoie de odihnă când sunt obosite? observă domnișoara Ophelia pe neașteptate.

— Ba da, firește. Sunt gata să le îngădui orice, dacă nu supără pe nimeni. Mammy poate dormi oricând. Nu e vorba de asta. E cea mai somnoroasă ființă pe care am văzut-o vreodată. Când coase sau șade, oriunde sjar afla, mereu e gata să tragă un pui de somn... Nicio grijă, Mammy doarme de ajuns. A trata însă slugile ca și cum ar fi niște flori exotice sau vase de porțelan, este de-a dreptul ridicol, zise Marie, culcându-nse obosită pe o canapea moale și mirosind sticluta cu săruri. Vezi, continuă ea cu glas stins, vezi, verișoara

Ophelia, nu vorbesc de multe ori despre mine. Nu-mi stă în caracter și nu-mi place. Nici n-am destulă putere. Dar există multe chestiuni asupra cărora Saint Clare și cu

mine nu suntem de aceeași părere. Soțul meu nu m-a înțeles și nu m-a apreciat niciodată. Aceasta este adevărata cauză a bolii mele!

Sunt gata să cred că Saint Clare este bine intenționat, dar bărbații sunt egoiști și nu știu să se poarte cu femeile. Cel puțin asta este impresia mea.

Domnișoara Ophelia avea prudența caracteristică celor din Noua Anglie: nu-i plăcea deloc să fie amestecată în conflictele familiale; acum presimțea însă că este amenințată de o adevărată primejdie. Așa că, luându-și un aer de neutralitate gravă și scoțând din geantă un ciorap, începu să tricoteze cu atenție, strângându-și buzele într-un fel care parcă spunea: „În zadar încercați să mă faceți să vorbesc. Nu vreau să am nimic de-a face cu aceste chestiuni”.

Domnișoara Ophelia avea o înfățișare tot atât de atrăgătoare ca un sfinx. Dar doamnei Saint Clare nu-i păsa. Găsise pe cineva care s-o asculte și considera că este de datoria ei să vorbească. Mirosi esența de oțet și, împraspătându-nși forțele, continuă:

— Când m-am căsătorit cu Saint Clare, mi-am adus și servitorii, așa că am dreptul să-i conduc cum îmi place. Saint

Clare era bogat și avea destule slugi. Așa că aș fi fost mulțumită dacă s-ar fi ocupat numai de ce era al lui. Dar el a început să se amestece și în treburile mele. Are idei originale, de-a dreptul extravagante în anumite probleme. În special în ce privește tratamentul slugilor. Se poartă ca și cum servitorii lui ar avea mai multă importanță decât mine sau chiar decât el. Îi lasă să-și facă de cap și niciodată nu-i ocărăște. Uneori însă este înfricoșător. De multe ori mă sperie, cu toată înfățișarea lui de om bun. Bunăoară, a interzis categoric ca cineva să fie bătut; numai eu sau el am putea s-o facem. Or, îți închipui ce înseamnă

asta! Saint Clare nu ar lovi vreodată pe cineva nici chiar dacă l-ar călca în picioare. Cât despre mine, ce crud ar fi să mi se ceară să fac ceva când sănătatea mea este atât de șubredă! Așa că servitorii noștri sunt ca niște copii mari.

— Nici eu nu știu să mă port altfel! Slavă Domnului! răspunse Ophelia scurt.

— Bine, dar va trebui să-i strunești dacă rămâi aici. Nici nu-ți poți închipui ce ființe stupide, nepăsătoare, neînțelegătoare, copilăroase și nerecunoscătoare sunt slugile...

De câte ori discuta această problemă, Marie părea că se simte cât se poate de bine, uitând parcă de boala și oboseala ei.

— Nu cunoști și nici nu poți să știi ce necazuri are zilnic o gospodină din cauza lor. Dar nu ajută la nimic să te plângi lui Saint Clare. O să-ți răspundă cu tot felul de baliverne Despică totdeauna firul în patru și pretinde că din cauza noastră sunt așa și că trebuie să le suportăm totul. Crede că defectele lor se datoresc greșelilor noastre și că ar fi din cale-afară de crud să-i pedepsim tot pe ei. În locul lor, cică am fi la fel!... Ca și cum noi am putea să ne comparăm cu ei.

— Nu credeți că Dumnezeu i-a făcut la fel ca pe noi toți? întrebă Ophelia scurt.

— Nu, firește! Frumoasă poveste! Ei sunt o rasă inferioară.

— Oare sufletul lor nu este nemuritor ca și al nostru? stăruie Ophelia cu indignare.

— A, ba da! Asta da. Nimeni nu se îndoiește! Dar a-i pune pe aceeași treaptă cu noi, a ne compara cu ei, nu, nu e cu puțință! Saint Clare pretinde bunăoară că a o despărți pe Mammy de soțul ei este același lucru ca și cum pe mine m-ar separa cineva de el. Ce comparație!... Mammy nu poate simți ca mine... E cu totul altceva! Saint Clare nu

înțelege asta, și pace! Parcă Mammy și-ar putea iubi copiii ei putu-roși cum o iubesc eu pe Eva!... Saint Clare a încercat o dată să mă convingă cu toată seriozitatea că este de datoria mea, în ciuda sănătății mele șubrede, s-o las pe Mammy să se întoarcă înapoi la familia ei și eu să-mi angajez pe altcineva. Oh, dar asta a fost prea de tot!... Chiar și pentru mine!... Nu-mi exteriorizez deseori sentimentele!... Nu mă jeluiesc... Asta-i principiul meu: soarta unei soții este amară și eu o îndur. Dar atunci am izbucnit! Am spus răspicat ce gândesc și de atunci niciodată n-a mai discutat despre asta. Înțeleg însă din privirile lui și din unele atitudini că nu și-a schimbat părerea... Și mă enervez la culme!...

Domnișoara Ophelia părea că se teme să nu-i scape vreun cuvânt pe care n-ar fi vrut să-l spună; continuă să tricoteze grăbit, cu mare băgare de seamă.

— Vezi deci ce te așteaptă: să conduci o casă unde nu există nicio regulă, unde servitorii își fac de cap și au tot ce poftesc. Numai eu, cât de cât, i-am mai putut ține-n frâu, cu toată sănătatea mea șubredă. Din când în când mai ridic biciul, dar mă obosește. Hei, dacă Saint Clare s-ar ocupa ca alții...

— Ce-ar trebui să facă?

— Bunăoară, să-i trimită într-un loc unde să fie biciuiți. Ar fi singura soluție. Hei, dacă n-aș fi atât de slabă și neputincioasă, aș ști eu să le vin de hac! Nu ca Saint Clare!

— Cum izbutește totuși Saint Clare să se facă ascultat? Întrebă Ophelia. Spuneți că nu-i bate niciodată.

— Bărbații știu mai bine să comande. Le e mai ușor! mai ales cu Saint Clare nu-i de glumit! Dacă ai privi cu atenție în ochii lui când vorbește, ai observa că parcă-i scânteiază. Chiar și eu mă sperii. Servitorii înțeleg că trebuie să-l asculte. Nu sunt în stare să obțin de la ei,

tipând și certându-i, ceea ce Saint Clare obține dintr-o singură privire. Pentru

Saint Clare nu-i nicio bătaie de cap! De aceea n-are nicio considerație pentru mine. Dar dumneata îți dai seama că fără asprime nu se poate face nimic. Slugile sunt atât de rele, mincinoase și leneșe!

— Vechiul cântec! spuse Saint Clare, care tocmai intrase în cameră. Aceste ființe imposibile or să primească o râs plată groaznică pentru lenea lor! Vezi, verișoară, adăugă el, lungindu-se pe o canapea în fața soției sale, ținând seama de exemplul pe care Marie și cu mine îl dăm, lenea lor este cu totul explicabilă!

— Saint Clare, cum poți fi atât de rău!

— De ce? Cred că vorbesc așa cum trebuie. Întotdeauna încerc să întăresc, să confirm afirmațiile tale, Marie.

— Nu asta ai vrut să spui, Saint Clare.

— Atunci probabil că am greșit! Îți mulțumesc, draga mea, că mi-ai atras atenția!

— Ții neapărat să mă superi!

— Haide, Marie! S-a făcut tare cald și chiar acum m-am certat cu Adolph, care a început să mă plictisească din cale-afară. Te rog să fii drăguță și să mă lași să mă odihnesc în lumina zâmbetului tău.

— Ce s-a întâmplat cu Adolph? întrebă Marie. Acest individ e de o neobrăzare pe care no s-o mai pot îndura mult timp. Aș vrea să mi-l dai câtva timp pe mână! L-aș pune eu cu botul pe labe!

— Cuvintele tale, draga mea, sunt ca de obicei pline de bun-simț. Cât despre Adolph, se străduiește atât de mult să mă imite, încât a ajuns să se confunde pur și simplu cu mine. M-am simțit obligat să-i atrag atenția asupra confuziei pe care o face.

— Cum?

— Am fost silit să-l fac să înțeleagă că aş prefera să păstrez unele din hainele mele numai pentru uzul meu personal. I-am spus că are voie să întrebuinţeze numai o anumită cantitate din apa mea de colonie şi i-am interzis e să-şi însuşească mai mult de o duzină din batistele mele parfumate! Adolph a fost tare furios şi a trebuit să-i vorbesc ca un părinte.

— Oh, Saint Clare, când o să înveţi oare să te porţi cu slugile? Indulgenţa ta e revoltătoare!

— De ce? Ce vină are un biet servitor dacă vrea să-şi imite stăpânul? Dacă nu am ştiut să-l educ mai bine pentru a-l face să-şi caute fericirea în altceva decât în apa de colonie, de ce nu l-am înţeleg?

— Şi de ce nu l-ai educat mai bine? întrebă brusc Ophelia.

— Ar fi fost prea multă bătaie de cap. Lenea, verişoară, lenea care strică sufletele mai mult decât crezi. Cred că lenea este ceea ce bătrânul vostru doctor Botherem din Verimont obişnuia să numească „esenţa răului”.

— Voi, proprietarii de sclavi, aveţi o mare răspundere, observă domnişoara Ophelia. Eu n-aş vrea s-o am, pentru nimic în lume! Ar trebui să vă educaţi sclavii şi să-i trataţi ca pe nişte fiinţe umane, alături de oare ar trebui să apăreţi în faţa judecăţii lui Dumnezeu. Asta e părerea mea! încheie buna doamnă, vorbind cu o nestăvilită însufleţire.

— Dacă ai şti! zise Saint Clare, sculându-se repede. Apoi se așază la pian şi începu să cânte o melodie veselă. Avea mult talent muzical. Degetele îi zburau deasupra clapelor cu mişcări repezi şi delicate, dar hotărâte. Cântă o bucată după alta, ca cineva care încearcă prin toate mijloacele să se dispună. După aceea se ridică voios: Verişoară, ne-ai ţinut o predică frumoasă. Ți-ai făcut

datoria. Îți mulțumesc din suflet. Mi-ai aruncat drept în față piatra prețioasă a adevărului, care m-a lovit atât de puternic, încât la început n-am știut s-o apreciez.

— Nu văd rostul unei asemenea afirmații, spuse Marie. Aș vrea să știu dacă mai există cineva oare să facă atât de mult pentru servitori ca noi. Și la ce bun?!... Și așa, și așa se fac din ce în ce mai răi!... De ce să le mai explici? ... Deși pot să mărturisesc că am stat de vorbă cu ei până am răgușit și mi-am pierdut răbdarea numai ca să le arăt care le sunt datoriile. Pot merge și la biserică de câte ori le place, deși

sunt convinsă că nu înțeleg niciun cuvânt din slujbă și nu le folosește la nimic. Dar, cu toate acestea, se pot duce, și se duc. Sunt o rasă inferioară și vor rămâne o rasă inferioară! Ce să faci? Cum să-i ajuți? Vezi, verișoară Ophelia, eu am încercat să-i schimb; am trăit în mijlocul lor și le cunosc năravurile. Pe când dumneata...

Socotind că vorbise destul până acum, domnișoara Ophelia nu răspunse nimic, iar Saint Clare fluiera o melodie.

— Saint Clare, nu mai fluiera, te rog! Mă doare capul.

— Bine, nu mai fluier. Mai vrei ceva?

— Aș vrea să te interesezi cât de cât de necazurile mele! Niciodată nu-ți pasă de mine!

— Dragul meu înger acuzator!

— Felul în care îmi vorbești e pur și simplu provocator!

— Cum vrei altfel?! Sunt gata să vorbesc cum îți place, numai să te văd mulțumită.

Prin perdelele de mătase pătrundeau din grădină hohote de râs. Saint Clare se ridică și dând la o parte perdelele, începu să râdă și el.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Ophelia, apropiindu-se

de verandă.

Tom stătea pe un covor de mușchi moale, având la buto nierele hainei flori de iasomie. Eva îi pusese o cunună de trandafiri în jurul gâtului și i se așezase pe genunchi ca o vrabie, râzând cu poftă.

— Vai, ce bine-ți stă, Tom!!

Tom zâmbea cu bunăvoință și părea că se bucură de acest joc, la fel ca mica lui stăpână. Își ridică privirile și îl văzu pe stăpânul lui, care «e uita la el.

— Cum o lași? spuse Ophelia.

— De ce nu? reluă Saint Clare.

— Nu știu! Mi se pare îngrozitor!

— Dac-ai vedea un copil mângâind un câine, fie chiar un câine negru, nu ți s-ar părea nimic neobișnuit. Dar când e vorba de o ființă care gândește, judecă și simte, te îngrozești! Recunoaște, verișoară, că am dreptate! Cunosoc părerile celor din Nord. Dacă noi nu le împărtășim, nu înseamnă că suntem deosebit de virtuoși! Dar obișnuința ne-a învățat ceea ce ar fi trebuit să ne învețe religia creștină: să uităm prejudecățile. De multe ori, în călătoriile mele în Nord, am putut să-mi dau seama că la voi ele sunt mult mai puternice decât la noi. Vă e scârbă de negri ca de un șarpe sau de o broască râioasă! Dar vă mâniați împotriva nedreptăților ce li se fac! E drept, nu le-ați face niciodată un rău, dar nu vreți să aveți de-a face cu ei! Doriți să-i trimiteți înapoi în Africa pentru a nu-i mai vedea! Dar după aceea trimiteți niște misionari după ei, să le dea educația pe care tot voi le-ați refuzat-o! Nu-i așa?

— Poate că ai dreptate, vere, spuse Ophelia, dusă pe gânduri.

— Ce-ar face cei săraci și nenorociți fără copii? o întreabă Saint Clare, rezemându-se de balustrada verandei și privind-o pe Eva, care se apropia cu Tom. Copilul este realmente democrat în adevăratul sens al cuvântului. Tom

este pentru Eva un erou; pentru ea basmele lui sunt feerice minuni, cântecele și imnurile sale religioase. mai frumoase decât oricare operă și nimicurile de prin buzunare o grămadă de pietre prețioase. El e pentru Eva cel mai minunat Tom din tot neamul negrilor. Copiii sunt florile Edenului, pe care Dumnezeu i-a lăsat pe acest tărâm pentru toți cei săraci și nenorociți, care nu au parte de alte bucurii.

— Ciudat, vere! Ascultându-te, cineva ar crede că ești un dascăl, spuse Ophelia.

— Dascăl?

— Da, un dascăl de religie.

— În niciun caz dascăl din acei care se găsesc prin orașele voastre; și, ceea ce e mai rău, niciun practicant al religiei.

— Atunci de ce ne dai atâtea sfaturi?

— Nimic nu-i mai ușor decât să vorbești, spuse Saint Clare. Dacă nu mă înșel, un personaj al lui Shakespeare afirmă: „Aș putea mai degrabă să arăt la douăzeci de oameni ceea ce e bine să facă, decât să fiu unul din acești douăzeci și să urmez propriile mele sfaturi”. Asta înseamnă diviziunea muncii! Eu sunt tare în vorbă, și tu, verișoară, în fapte!

Cât despre Tom, n-avea de ce să se plângă. Eva, care se simțea din ce în ce mai legată de Tom, abținuse de la Saint Clare ca el să fie mereu cu ea când se plimbă sau se joacă. Tom primise ordinul, ca atunci când domnișoara Eva va avea nevoie de el, să lase toate treburile și s-o însoțească, ceea ce, firește, era cât se poate de plăcut.

La porunca lui Saint Clare, Tom fusese îmbrăcat bine. În grajd n-avea cine știe ce ide făcut, trebuind mai mult să dea îndrumări unui alt servitor. Mai ales că Marie Saint Clare afirmase hotărât că nu poate suporta mirosul de grajd; așa că Tom nu trebuia să facă nicio muncă brută.

Sistemul ei nervos era atât de șubred, încât orice iz neplăcut, după părerea ei, i-ar fi pus capăt zilelor!

Tom arăta în tunică sa curată, cu pălăria lucioasă, cu cizmele strălucitoare și cu manșetele și gulerul scrobit ca un adevărat preot cartaginez, așa cum fuseseră mulți de culoarea lui în timpurile străvechi.

Se afla apoi într-un loc frumos, ceea ce pentru un om de iasă neagră are întotdeauna mare importanță. Se bucura de frumusețea păsărilor, a florilor, a fântânilor, de parfumul, de lumina și de toate încântările grădinii, de perdelele de mătase, de tablourile, lămpile și statuetele care dădeau încăperilor aspectul palatului lui Aladin.

Dacă rasa africană va deveni vreodată o rasă cultă – și fără îndoială că așa va fi – viața în Africa va cunoaște o bogăție și o splendoare pe care rasa noastră occidentală cu greu și-o poate închipui. În misticul continent îndepărtat al aurului, pietrelor prețioase și mirodeniilor, al palmierilor, al florilor minunate și al pământului roditor, se va naște o artă nouă și splendori nemaivăzute; și rasa neagră, care nu va mai fi disprețuită și hulită, va produce poate cele mai minunate creații ale vieții umane! Fără îndoială că acest lucru se va întâmpla datorită bunătății sufletești a rasei, simplității ei copilărești, dragostei și capacității sale de a ierta... Ea va îmbrățișa formele cele *mai* înalte ale vieții creștine. Poate că Dumnezeu, care lovește pe cei pe care-i iubește, a ales tocmai biata Africă năpăstuită pentru a face din ea împărăția cea mai frumoasă și mai nobilă, ce va lua naștere atunci când toate celelalte imperii lumești se vor fi prăbușit; căci cei dintâi vor fi cei de pe urmă și cei de pe urmă vor fi cei dintâi!

Oare așa gândea și Marie Saint Clare în timp ce stătea într-o duminică dimineața pe verandă, elegant îmbrăcată și cu o brățară de diamante pe mână? Poate că da. Sau dacă nu, atunci se gândea la altceva; căci Marie

patrona opere de binefacere și acum, împodobită cu bijuterii și diamante, cu mătase și dantelă, se pregătea să meargă la biserică. Marie ținea întotdeauna ca duminicile să fie cât se poate de evlavioase. Stătea acum pe verandă, slabă, elegantă, eterică, cu șalul de dantelă care-i înconjură umerii ca un nimb. Se odihnise și se simțea într-adevăr bine. Lângă ea, Ophelia constituia un izbitor contrast. Nu pentru că rochia de mătase pe care o îmbrăcase n-ar fi fost tot atât de frumoasă ca a Mariei, sau că batista ei era mai puțin fină; dar pe cât era Marie de grațioasă și elegantă, pe atât Ophelia avea o înfățișare posacă, aspră și rigidă.

— Unde e Eva? întrebă Marie.

— S-a oprit pe scară să-i spună ceva lui Mammy.

Ce îi spunea Eva lui Mammy pe scară? Ascultă, cititorule, și vei auzi ceea ce Marie nu putea să înțeleagă:

— Dragă Mammy, tot așa de tare te doare capul?

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, domnișoară Eva. Capul mă doare tot timpul de la o vreme. Nu trebuie să vă îngrijorați.

— Îmi pare bine că ieși puțin. Iată, zise îmbrățișându-o, ia sticluța mea cu săruri.

— Cum? Sticluța montată cu aur și diamante? Dumnezeu, domnișoară! Nu, nu pot!

— De ce? Tu ai nevoie, pe când eu n-am! Mama se folosește și ea de asemenea săruri când are dureri de cap. Te vei simți mai bine. Te rog, ia-o! Ca să-mi faci plăcere.

— Oh, minunat copil! exclamă Mammy în timp ce Eva îi băgă sticluța în sân, și, sărutând-o, fugi jos la mama ei.

— Pentru ce te-ai oprit? o întrebă doamna Saint Clare.

— I-am dat lui Mammy sticluța mea cu săruri ca s-o ia cu ea la biserică.

— Eva! strigă Marie, bătând supărată din picior.

Sticluța ta de aur! Când o să înveți ce trebuie să faci? Du-te imediat și cere-i-o înapoi!

Eva privi tristă și se întoarse încet.

— Marie, lasă copilul în pace, să facă ce-i place! spuse

Saint Clare.

— Saint Clare, atunci cum o să se descurce în viață când o să fie singură?

— Dumnezeu știe! Dar o să ajungă în rai mai curând decât noi.

— Oh, tată, nu vorbi așa! spuse Eva, apucându-l ușor de cot. O superi pe mama!

— Vere, ești gata? întrebă Ophelia, întorcându-se spre Saint Clare.

— Ophelia, nu merg!

— Cât aș dori ca Saint Clare să ne însoțească măcar o dată la biserică! Dar nu se prinde religia de el, și pace! îl apostrofă Marie. Și un asemenea lucru nu se cade.

— Dă, da, știu, ripostă Saint Clare. Voi, femeile, vă duceți la biserică pentru a învăța cum să vă purtați în lumea asta și „evlavia” voastră ne impune respect! Dacă m-aș duce însă la vreo biserică, aș merge numai la aceea a lui Mammy! Cel puțin acolo ai ce învăța!

— Cum? La metodiști? E îngrozitor! se indignă Marie.

— Orice, afară de bisericile voastre ca Marea Moartă. E prea mult să ceri unui bărbat să fie bisericos. Eva, te duci și tu? Haide, rămâi acasă să ne jucăm împreună.

— Nu, mulțumesc, tată, prefer să mă duc la biserică.

— Nu te plictisești?

— Nu-i prea plăcut, spuse Eva, și mi se face somn, da' mă străduiesc să n-adorm.

— Atunci de ce te duci?

— Știi, tăticule, șopti ea, verișoara mi-a spus că Dumnezeu vrea să mergem la biserică. El ne dă totul și nu

e mare lucru să mergem la biserică dacă Lui îi place! Nu e chiar atât de plicticos, la urma urmelor!

— Scumpa mea, draga mea fetiță! se bucură Saint Clare, sărutând-o. Bine, du-te și roagă-te și pentru mine.

— Firește, întotdeauna o fac! răspunse fetița, sărind în trăsură.

Saint Clare rămase pe scară, trimițându-i bezele, în timp ce trăsura se depărta. Ochii i se umplură de lacrimi.

— O, Evangeline! Ce nume potrivit! Dumnezeu mi-a trimis un înger!

Mai zăbovi puțin; fuma un trabuc, citi „Picayune” și uită curând de micul lui înger.

— Vezi, Evangeline, îi spuse Marie, e bine să te porți frumos cu servitorii, dar nu trebuie să-i tratezi ca pe niște rude sau ca pe cei asemenea nouă. Dacă Mammy s-ar îmbolnăvi, ai culca-o în patul tău?

— Da, mamă, firește. Mi-ar fi mai ușor să am grijă de ea!

Unde mai pui că patul meu e mai bun decât al ei!

Marie era în culmea deznădejdi față de o asemenea lipsă totală de principii morale.

— Cum pot să fac pe acest copil să mă înțeleagă?

— N-ai ce face! răspunse Ophelia cu înțeleș.

Câteva clipe, Eva privi tristă și încurcată; dar din fericire copiii trec repede de la un simțământ la altul și după scui (timp ea râdea din nou, privind afară pe geamul trăsorii.

* * *

— Ei bine, doamnelor, întrebă Saint Clare când toți se așezară la masă, ce „meniu” vi s-a servit azi la biserică?

— Dr. G. a ținut o predică minunată. Ar fi trebuit s-o ascuți și tu. Exact punctul meu de vedere!

— Probabil că a îmbrățișat un subiect foarte vast!

— În adevăr, a expus părerile mele asupra societății,

spuse Marie. Subiectul predicii a fost: Dumnezeu a făcut ca totul să fie frumos în împărăția Lui. Dr. G. a arătat cum toate orânduirile sociale au fost create de Dumnezeu, că este bine și frumos ca unii să aibă o condiție socială superioară, iar alții inferioară, că unii s-au născut spre a fi stăpâni și alții sclavi, și așa mai departe. A prezentat aceste idei atât de bine, combătând pălăvrăgelile unora despre sclavie, încât a dovedit clar că Biblia ne sprijină categoric, motivând temeinic instituțiile noastre. Îmi pare rău că nu l-ai auzit!

— La ce bun? Pot să învăț lucruri tot atât de folositoare citind „Picayune” și fumând un trabuc, ceea ce nu pot face la biserică.

— Nu ești de acord? Întrebă Ophelia.

— Eu? Știi prea bine că sunt atât de înrăit, încât aspectele religioase ale unor asemenea probleme nu mă interesează. Dacă vreți să-mi știți părerea despre problema sclavajului, o spun deschis, pe șleau. Avem sclavi și vrem să păstrăm sclavia pentru că ne e mai comod, e în interesul nostru. Asta e totul; la asta se rezumă „sfintele” teorii propovăduite în biserică. E la mintea cocoșului.

— Augustin! Ce lipsă de respect! E revoltător! strigă Marie.

— Revoltător! Asta e adevărat! Religia se ocupă de asemenea chestiuni, dar de ce nu pătrunde ceva mai în miezul lor? De ce ne arată numai „frumusețea” sclavajului și nu ne înfățișează și pe aceea a unui om care bea prea mult sau joacă cărți, sau are atâtea alte vicii, obișnuite la tinerii noștri gentilemani? Mi-ar plăcea să aud spunându-se că și lucrurile astea sunt „bune și sfinte”.

— Ei bine, întrebă Ophelia, ce crezi: sclavia e o instituție justă?

— Nu vreau să adopt rigiditatea voastră din Noua Anglie, spuse Saint Clare vesel. Dacă ți-aș răspunde la o

întrebare, îmi vei pune alte zece, una mai grea decât cealaltă; și n-am de gând să-mi dau părerea în vileag. Fac parte dintre acei care aruncă cu pietre în geamurile vecinilor; dar nu-mi place să le ofer și altora piatra ca s-o zvârle în locuințele din jur.

— Așa vorbește întotdeauna, interveni Marie. N-o scoți niciodată la capăt cu el! întotdeauna evită răspunsurile clare, pentru că nu-i evlavios.

— Religia! exclamă Saint Clare, pe un ton care le surprinse pe doamne... Religia! Dar ceea ce ascultați la biserică e oare religie? Este oare religie tot ceea ce poate fi răstălmăcit în fel și chip pentru a ascunde defectele unei societăți egoiste? Se numește religie tot ce este mai lipsit de scrupule, mai rău, mai nedrept, mult mai egoist față de oameni decât propria mea fire păgână și oarbă?! Nu! Când vorbesc de religie, mă gândesc la ceva care mă depășește, mă înalță, nu mă umilește și mă înjosește!

— Cu alte cuvinte, nu crezi că Biblia încuviințează sclavajul? întrebă Ophelia.

— Biblia a fost cartea de căpătâi a mamei mele. Cu ea a trăit și a murit; m-ar durea dacă aș crede că Biblia încuviințează sclavia. Ar fi ca și cum aș dori să îmi se dovedească, de pildă, că mama mea era bețivă, fuma sau înjura, pentru a-mi justifica în felul acesta viciile mele. Firește însă că dacă mi s-ar dovedi acestea, nu le-aș putea aproba și n-aș mai respecta-o pe propria mea mamă, pe scurt, spuse el reluându-și tonul vesel, vreau ca lucruri diferite să stea în sertare diferite. Întreg scheletul societății, atât în Europa, cât și în America, este construit din instituții care nu corespund nici pe departe unui nivel moral acceptabil. Oamenii, în general, nu aspiră la o dreptate absolută. Dacă cineva pretinde că sclavia este necesară, că nu ne-am putea lipsi de ea, că dacă am desființa-o ne-am ruina, noi răspundem că așa este și că

sclavia e necesară; aceste afirmații pline de adevăr impun respect; și, judecând după valoarea lor practică, toată lumea ne va aproba. Dar când cineva își ia un aer solemn și începe să citeze Sfânta Scriptură în sprijinul acestei teorii, atunci nu pot crede despre el că este un om sincer.

— Ești neîndurător, spuse Marie.

— Ei bine, continuă Saint Clare, închipuiți-vă că, dintr-un motiv sau altul, prețul bumbacului ar scădea o dată pentru totdeauna și dreptul de proprietate asupra sclavilor ar deveni inutil. Oare nu credeți atunci că se va scorni îndată o altă versiune a Sfintei Scripturi? Câtă lumină s-ar revărsa în biserică! Imediat s-ar descoperi că Biblia și rațiunea propovăduiesc teoria care ne convine!

— În orice caz, spuse Marie, lungindu-se pe o canapea, îmi pare bine că m-am născut într-un loc unde există sclavia. Sunt de părere că este o instituție dreaptă. N-aș putea trăi fără sclavi.

— Tu ce crezi, scumpa mea? o întrebă Saint Clare pe Eva, care tocmai intra cu o floare în mână.

— Despre ce, tată?

— Care viață îți place mai mult: cea de la unchiul tău din Vemiont, sau a noastră, cu o casă plină de servitori?

— Firește că e mai plăcut așa cum trăim noi.

— De ce? o întrebă Saint Clare, mângâind-o pe cap.

— Pentru că ai în jurul tău atâția oameni pe care îi poți iubi, răspunse Eva seriosă.

— Iată un răspuns care o caracterizează pe Eva. Încă una din ideile ei absurde, spuse Marie.

— Tăticule, n-am dreptate? întrebă Eva, în șoaptă, suindu-se pe genunchii tatălui său.

— Firește. Ținând seama de concepțiile după care se conduce lumea noastră. Dar unde a fost micuța mea Eva în timpul prânzului?

— Sus, în camera lui Tom, ca să-l aud cum cântă.

Mătușa Dinah mi-a adus mâncarea acolo.

— L-ai ascultat pe Tom cântând?

— O, da! Cântă imnuri minunate despre Noul Ierusalim, despre îngerii luminoși și țara Canaanului...

— E mai frumos ca la operă, nu-i așa?

— Da! Și o să mă învețe și pe mine.

— Vrei să iei lecții de canto de la el? Asta-i prea de tot! exclamă Marie.

— Da, el îmi cântă, și eu îi citesc din Biblie; și el îmi explică cele citite.

— Pe onoarea mea, asta-i cea mai bună glumă din ultimul timp! râse Marie.

— La drept vorbind, Tom se pricepe foarte bine să interpreteze Sfânta Scriptură! explică Saint Clare. Are o adevărată vocație religioasă. Azi-dimineață, când am vrut să scot caii din grajd, m-am urcat până-n camera lui Tom și l-am auzit rugându-se. Trebuie să recunosc că n-am auzit de mult o rugăciune atât de frumos intonată. Părea rugăciunea unui apostol.

— Poate știa că stai și-l asculți. Am mai auzit de asemenea șmecherii, spuse Marie.

— Dacă știa, atunci nu e prea diplomat, căci l-am auzit exprimându-și și părerea asupra mea. Tom crede că mă mai pot îndrepta și se roagă fierbinte să mă convertesc.

— Sper că ai luat în serios acest îndemn! observă Ophelia.

— Cred că și tu ești de acord cu el! răspunse Saint Clare. O să mai vedem! Nu-i așa, Eva?

CAPITOLUL XVII

Cum se apără un om liber

ZIUA ERA PE SFÂRȘITE și în casa quakerilor domnea o forfotă plăcută. Rachel Halliday se agita, adunând din sertare și dulapuri tot felul de lucruri ce puteau fi folositoare și care nu ocupau loc prea mult în bagajele

celor doi călători ce urmau să plece în noaptea aceea. Umbrele după-amiezii se lungeau spre răsărit și soarele roșu ca un disc de foc cobora alene spre orizont, scaldând în raze aurii și liniștite micul dormitor în care se afla George cu soția lui. Tânărul stătea cu băiețașul pe genunchi, ținându-și de mână soția. Amândoi priveau serioși și îngândurați și pe obrajii lor se vedeau urme de lacrimi.

— Da, Eliza, știu că tot ce spui e adevărat, zise George. Ești un copil bun, mult mai bun decât mine! Îți făgăduiesc!... Am să încerc să te ascult!... Am să încerc să fiu demn ca un om liber!... Am să încerc să mă port ca un creștin! Dumnezeu cel atotputernic știe că am fost plin de intenții bune, că am vrut numai binele chiar atunci când totul era împotriva mea!... Sunt gata să uit trecutul și ura ce m-a stăpânit, să citesc Biblia și să învăț cum să devin un om cu adevărat evlavios!...

— Cînd vom ajunge în Canada, te voi putea ajuta, zise Eliza. Mă pricep foarte bine în ale croitoriei, știu să spăl și să calc frumos; voim găsi cu ce să trăim...

— Da, Eliza, atîta timp cît suntem laolaltă și avem copilul nostru lângă noi... O, Eliza, dacă toți ar înțelege ce fericire e pentru un bărbat să simtă că soția și copilul sunt ai lui! M-am mirat de multe ori auzind pe unii afirmînd că soția și copiii lor le sunt o povară. În ce mă privește, mă simt bogat și puternic, deși nu avem nimic, în afară de mâinile noastre. Nici nu-mi vine să-i mai cer altceva lui Dumnezeu. Da, cu toate că am muncit din greu zi de zi pînă la vîrsta de douăzeci și cinci de ani, și nu am un ban, nu am un acoperiș sub oare să mă adăpostesc sau un petec de pămînt care să fie al meu, aș fi mulțumit și recunoscător dacă aș fi lăsat acum în pace. Sunt hotărât să muncesc, să muncesc fără preget și voi trimite stăpînului banii pentru răscumpărarea ta și a copilului. Cît despre

stăpânul meu, i-am plătit până acum însutit pentru tot ce a cheltuit cu mine. Nu-i mai datorez nimic.

— Da, dar primejdii ne mai pândesc. Nu suntetru încă în Canada.

— Adevărat, dar parcă aş respira de pe acum aerul libertăţii! Asta îfmi dă un curaj nestăvilit!

În camera alăturată se auzi deodată larmă şi peste câteva clipe cineva bătu în uşă. Eliza se sculă şi deschise.

Simeon Halliday intră în Odaie cu un quaker, un bărbat înalt şi spătos, cu păr roşu şi cu o înfăţişare vioaie şi şireată, pe care-l prezentă: era Phineas Fletcher. N-avea nimic din firea tăcută şi stăpânirea de sine a lui Simeon Halliday; dimpotrivă, arăta ca un om care se mândreşte cu ceea ce ştie, fapt care nu se prea potrivea cu felul său de a vorbi şi nici cu pălăria sa cu boruri largi.

— Prietenul nostru Phineas a aflat ceva deosebit de important pentru dumneata, spuse Simeon. Ar fi bine să-l asculţi.

— Da, interveni Phineas, ceea ce îţi voi spune dovedeşte cât de folositor este să ciuleşti urechile când dormi, mai ales dacă te afli în anumite locuri suspecte. Aşa, noaptea trecută m-am oprit la un mic han singuratic. Îţi aminteşti, Simeon, de hanul acela unde am vândut anul trecut nişte mere unei grăsane cu cercei mari în urechi?... Cum eram straşnic de obosit din pricina drumului lung pe care-l făcusem, m-am culcat într-un colţ pe nişte saci. M-am acoperit cu o piele de bou şi am aşteptat să mi se pregătească un pat. Stând aşa, am aţipit.

— Cu urechile ciulite? râse Simeon.

— Nu! Aon dormit tun un ceas sau două. Eram grozav de istovit. Când m-am trezit, nişte indivizi sporovăiau şi beau în jurul unei mese. M-am gândit că, înainte de a mă mişca de pe locul meu, ar fi mai bine să ascult cam despre ce flecăresc. Mai ales că îi auzisem vorbind ceva despre

quakeri. „Fără îndoială că se află în satul quakerilor”, spunea unul. Am tras cu urechea și mi-am dat seama că discutau despre voi. Am stat nemișcat și le-am auzit toate planurile. Pe negrul cel tânăr, spuneau ei, o să-l trimitem la stăpânul lui în Ken-tucky, care o să-l pedepsească de o să se ducă vestea și are să le piară tuturor negrilor pofta de fugă; soția lui o să fie vândută la New Orleans pe aproximativ 1600 - 1800 de dolari; copilul o să fie înapoiat negustorului care l-a cumpărat. Cât despre tânărul Jim și maică-sa, vor fi și ei redați stăpânului lor din Kentucky. Spuneau că într-un orașel din împrejurimi sunt doi polițiști care îi vor însoți și îi vor ajuta să prindă pe cei doi fugari. Femeia cea tânără va fi dusă la o judecătorie, unde unul din bărbați, mărunțel și mios la vorbă, va declara sub jurământ că a cumpărat-o. Astfel va putea s-o ducă în Sud. Cu toții cunosc foarte bine drumul pe care îl vom face la noapte și vor fi repede pe urmele noastre. Așa încât să vedem ce e de făcut.

Cei care-l ascultau pe Phineas meritau să fie pictați: Raohel Halliday tocnaai își scosese mâna dintr-o tavă mare în care pregătea o prăjitură și rămăsese cu ea ridicată, plină de făină, și pe față i se întipărise o adâncă îngrijorare. Simeon privea gânditor; Eliza îl ținea strâns pe soțul ei, uitându-se speriată la el. George, cu pumnii încheștați și cu ochii scânteietori, își stăpânea cu greu mânia, ca orice bărbat a cărui soție ar urma să fie pusă la mezat, iar copilul dat pe mâin/Je unui negustor, firește, cu încuviințarea legislației unei nați-uni creștine.

— Ce facem, George? întrebă Eliza cu o voce stinsă.

— Știu ce am de făcut! zise George, cercetându Hși pistoalele.

— Așa? Îți dai seama cum o să se desfășoare treaba, îi spuse Phineas lui Simeon, clătînând din cap.

— Sper că n-ajung până acolo, oftă Simeon.

— Nu vreau să aveți neplăceri din cauza mea. Dacă îmi împrumutați trăsura și îmi arătați drumul, voi pleca până în satul din apropiere. Jim e un uriaș și tot atât de neînfricat ca moartea sau deznădejdea. Nici mie nu mi-e teamă.

— Bine, prietene, dar ai nevoie de cineva care să te conducă, observă Phineas. E foarte bine că știi să te bați. Eu însă cunosc drumul, pe când dumneata...

— Nu vreau să aveți neplăceri.

— Neplăceri! spuse Phineas cu un ton ciudat. Cum o să-mi pricinuiți neplăceri?

— Phineas e destoinic, priceput. E bine să-i ascuți sfaturile, George, grăi Simeon, punând mâna pe umărul tânărului negru. Arătând spre pistoale, adăugă: Nu te grăbi să tragi! Sângele tânăr se înfierbântă prea ușor.

— Nu voi ataca pe nimeni. Tot ce cer de la această țară e să fiu lăsat în pace, dar... George se opri o clipă, încruntă sprâncenele și se întunecă: Am o soră care a fost vândută pe piața din New Orleans. Și știu pentru ce se vând fetele acolo. Să stau oare cu mâinile în sân privind cum îmi este luată soția spre a fi pusă la mezat pe aceeași piață? Dumnezeu mi-a dat două brațe puternice ca s-o apăr! Nu!... Asta n-o să se întâmple! Voi lupta până la ultima suflare dacă vor încerca să-mi ia soția și copilul. Puteți să-mi luați oare asta în nume de rău?

— Nu, nu, George, nimeni n-ar putea! Brațul nu poate fi stăpânit, spuse Simeon. Nenorocire asupra lumii pentru păcatele ei! Nenorocire și asupra celor ce săvârșesc păcate!

— În locul meu n-ați face la fel?

— Mă rog lui Dumnezeu să nu mă pună la o asemenea încercare. Brațul omului e supus slăbiciunii.

— Dimpotrivă, mi se pare că mușchii mei ar fi deosebit de vânjoși, spuse Phineas, întinzându-și brațele

lungi ca aripile unei mori de vânt. Prietene George, dacă ai de încheiat o socoteală cu vreun individ, fii sigur că nu-l voi lăsa să-mi scape!...

— Dacă trebuie să ne împotrivism răului, spuse Simeon, atunci a sosit momentul ca George să se împotrivească. Prin mânie, omul nu poate câștiga dreptatea; dreptatea merge contra voinței corupte a omului și nimeni nu poate primi harul lui Dumnezeu, în afară de acela căruia i-l dă el. Să ne rugăm lui Dumnezeu să nu ne ducă în ispită!

— Da, așa e! încuviință Phineas. Dar dacă suntem ispițiți peste măsură, atunci să-i ferească Dumnezeu! Asta-i!

— Degeaba, tu nu te-ai născut quaker, nu te-ai născut „prieteni”. Trecutul tău mai trăiește încă în tine, spuse Simeon.

Adevărul este că Phineas fusese altă dată un pădurar destoinic, cu pumni zdraveni, și un vânător iscusit. Îndrăgostindu-se de o femeie frumoasă din comunitatea quakerilor, ceruse să fie primit și el. Deși era cinstit, sobru și conștiincios și nu putea fi învinuit că are vicii, totuși cei mai zeloși dintre confrății lui pretindeau că vorbirea lui nu prea dovedea har dumnezeiesc.

— Prietenul Phineas are totdeauna punctul lui de vedere propriu, zâmbi Raohel Halliday, dar suntem cu toții convinși că simte și gândește așa cum trebuie.

— Ei bine, spuse George, atunci să ne grăbim!

— M-am sculat dis-de-diminează, la orele patru, și am venit aici într-un suflet. Dacă indivizii o pornesc la drum cum au hotărât, suntem cu două-trei ore înaintea lor. Nu e prea bine însă să plecăm până nu se lasă noaptea; să nu ne trădeze cineva. Prin satele din apropiere sunt câțiva oameni răi, care ar fi în stare să ne oprească dacă ne-ar vedea, ceea ce ne-ar face să întârziem mai mult decât dacă

mai așteptăm puțin. Cred însă că peste două ceasuri putem să pornim. Am să mă duc până la Michael Cross și am să-l rog să ne urmeze călare, ca să supravegheze tot timpul drumul și să ne dea de veste dacă suntem urmăriți. Michael. are un cal al naibii - rar să-l întreacă alții; poate oricând să ne ajungă din urmă și să ne dea de veste dacă există vreo primejdie. Mă duc să-i anunț și pe Jim și pe bătrâna lui mamă să fie gata de drum și să aibă grijă de cai. Cred c-o să izbutim să ajungem unde trebuie să poposim, înainte de a ne da de urmă. Așa, prietene George! Nu e pentru prima oară când mă aflu într-o asemenea situație grea, zise Phineas închizând ușa.

— Phineas e destoinic, spuse Simeon. Va face tot ce va putea pentru dumneata, George.

— Îmi pare rău că din cauza mea vă pândesc atâtea primejdii!

— Te rog, prietene George, fii bun și lasă fleacurile! Tot ce facem este dictat de conștiința noastră, nu putem altfel.

Acum, mamă, adăugă el, întorcându-se spre Rachel, dă-i zor cu pregătirile de masă. Nu trebuie să-i lăsăm pe acești prieteni să plece flămânzi la drum!

În timp ce Rachel și copiii erau ocupați cu coptul colacilor de grâu și pregătirea puilor și a celorlalte bucate pentru masa de seară, George și soția lui stăteau în cămăruța lor, îmbrățișați, vorbind ca un soț și o soție care știu că peste câteva ceasuri vor fi poate nevoiți să se despartă pentru totdeauna.

— Eliza, spuse George, cei care au prieteni, case, moșii, bani și tot ce le dorește inima nu se pot iubi ca noi, oare n-avem pe lume decât dragostea noastră. Înainte de a te cunoaște, în afară de biata mama și de sora mea, nu m-a iubit nimeni. Am văzut-o pe biata Emily în dimineața când negustorul a luat-o cu el. A venit în colțul unde dormeam și

mi-a spus: „Sărmane George, ultimul tău prieten te părăsește. Ce-o să se întâmple cu tine, biet băiat?” M-am ridicat și am îmbrățișat-o; am plâns amarnic; plângea și ea; în zece ani au fost singurele cuvinte duioase pe care le-am auzit. Sufletul mi se ofilea pe zi ce trecea, până când te-am întâlnit. Dragostea ta m-a readus la viață. Am devenit un alt om. Eliza, crede-tmă, mai bine mi-aș da viața decât să mă despart de tine! Cine vrea să mi te ia trebuie să treacă peste cadavrul meu!

— Oh, Dumnezeuule, ai milă de noi! exclamă Eliza suspinând. Dacă am putea părăsi teferi țara asta, n-aș mai dori nimic!

— Oare Dumnezeu este de partea lor? imurmură George mai mult pentru el decât pentru soția sa. Oare El, Cel de Sus, vede ce fac ei?... De ce le îngăduie? Și mai au curajul să pretindă că Biblia e de partea lor!... Puterea, da! ... Ei sunt bogați, sănătoși și fericiți!... Sunt membri ai bisericilor și năzuiesc să ajungă în rai. Au un trai atât de ușor pe lumea asta! În schimb, bieții creștini săraci, cinstiți, evlavioși - creștini la fel de buni sau chiar mai buni ca ei - se zbat în nevoi și sunt călcați în picioare!... Ei îi cumpără și îi vând și fac negoț cu sângele, durerile și lacrimile lor! Și Dumnezeu nu-i pedepsește!

— Prietene George! strigă Siimeon din bucătărie. Ascultă acest psakn! Îți va ajuta.

George duse un scaun lângă ușă. Eliza, ștergându-și lacrimile, se apropie și ea.

Simeon intona:

„Eram pizimaș când vedeam bunăstarea celor răi... Ei nu au griji ca ceilalți. Nu suferă ca noi. De aceea sunt mândri și trufași. Cruzimea e podoaba lor. Pungi de grăsime le înconjoară ochii. Au mai multe decât își poate dori un om. Sunt roși de stricăciune, laudă asupra și vorbesc cu îngâmfare. De aceea cei dreți și cinstiți

întreabă: Cum poate să rabde Dumnezeu toate acestea? Vedie El de acolo, de sus, din ceruri?"

— Nu simți și tu la fel, George?

— Da! Parcă eu însumi aş fi scris acest psalm!

— Atunci ascultă mai departe: „Când am văzut toate aceste rele, am simțit o mare durere până în clipa în care am intrat în lăcașul lui Dumnezeu. Atunci am înțeles care era sfârșitul lor. Fără îndoială că Tu le-ai pus toate la cale; și tot Tu îi vei arunca în focul gheenei, îi vei nimici, ca un vis care se destramă când oimul se trezește. O, Dumnezeule, când mă voi trezi, arată-mi disprețul Tău... Eu însă sunt neîncetat alături de Tine; Tu m-ai ținut de mâna dreaptă! Tu trebuie să mă îndrumezi cu sfaturile Tale și apoi să mă primești în împărăția Ta. Ce fericire cărud mă apropii de Domnul Dumnezeuul meu! Căci nezdruncinată este credința în Domnul Dumnezeuul meu!”

Cuvintele psalmului!, rostite de acest bătrân generos, fură ca un adevărat balsam pentru sufletul frământat al lui George. Chipul lui se luminează de o minunată resemnare.

— Dacă totul s-ar mărgini la lumea asta pământească, atunci ai avea dreptul să întrebi: Unde este Dumnezeu? Dar așa, nu, căci, orice ți se va întâmpla, El îți va face dreptate în viața de apoi.

Dacă aceste cuvinte ar fi fost rostite de vreun orator de duzină, îngăduitor cu el însuși, ele ar fi părut un discurs demagogic ținut pentru amăgirea celor nenorociți; dar spuse de cel care risca zilnic să fie amendat sau chiar aruncat în închisoare pentru cauza lui Dumnezeu și a dreptății umane, ele cântăreau greu și dădură celor doi, sărmani și deznădăjduiți, liniște și puteri noi.

Rachel o luă cu blândețe pe Eliza de mână și o duse la masă. În timp ce mâncau, se auzi o ușoară bătaie la ușă și Ruth intră în cameră.

— Stau numai o clipă; am adus niște ei orăpei pentru

băiețaș. Uitați! Trei perechi de lână, buni și călduroși. Știți doar că în Canada e tare frig! Oum te simți, Eliza? Ai curaj! adăugă ea, apropiindu-se de tânăra femeie și strângându-i eu căldură în mâinile. Apoi dădu băiețașului o prăjitură. I-am adus și un pachet cu dulciuri, adăugă ea, scotoeindu-se prin buzunare pentru a-l găsi. Copiilor le place să ronțăie mereu câte ceva.

— Oh, vă mulțumesc, «înteți prea bună! spuse Eliza.

— Haide, Ruth, gustă ceva cu noi.

— Nu, nu pot! L-am lăsat pe John cu copilul și am pus niște turte în cuptor! Nu mai rămân nicio clipă! John o să lase turtele să se ardă și o să-i dea copilului tot zahărul din chisea! Asta-i specialitatea lui în lipsa mea! spuse ea râzând. La revedere, Eliza! La revedere, George! Dumnezeu să vă aibă în paza Lui.

Și Ruth ieși zglobie din cameră.

Curând, o căruță mare cu coviltir trase în fața porții. Era o noapte înstelată și senină. Phineas sări sprinten de pe capră pentru a instala pe noii săi călători. George ieși afară, ținând cu o mână mânuța copilului și cu cealaltă pe a soției. Avea un aer dârz, și chipul lui oglindea multă hotărâre, dar și tot al ăla liniște. Rachel și Simeon îi însoțeau.

— Dați-vă o clipă jos, spuse Phineas lui Jim și mamei sale, care se aflau în căruță, să pregătesc locurile din fund pentru femeie și băiețaș.

— Iată două piei de bivoliță, spuse Rachel. Fă cu ele un cuibușor comod. E obositor să călătorești o noapte întreagă.

Jim se dădu jos cel dintâi, urmat de bătrâna sa mamă, care se agăță de brațul lui, privind speriată în jur, ca și cum s-ar fi așteptat să-i vadă în fiecare clipă pe cei care-i urmăreau.

— Jim, ai pistoalele pregătite? întrebă George încet.

— Firește.

— Știi ce ai de făcut dacă ne prind?

— Cred și eu, ripostă Jim, trăgând cu nesaț aer în pieptul său puternic. Crezi că o să-i las să pună mâna pe maică-mea?

În timpul acestei scurte discuții, Eliza își luase rămas bun de la buna ei prietenă Rachel și se urcase în căruță ajutată de Simeon. Se așază în fund cu băiețașul în brațe și își făcu un culcuș pe pieile de bivol. Apoi se urcă și bătrâna, care se ghemui lângă Eliza. George și Jim stăteau pe o scândură în fața lor, iar Phineas pe capră.

— La revedere, prieteni, drum bun! le strigă Simeon.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, răspunseră cu toții.

Căruța porni pe drumul înghețat, scârțâind și hurducând.

Din pricina hârtoapelor și a zgomotului roților, nu puteau lega un cuvânt.

Căruța străbătea păduri mari și întunecoase, întinderi pustii, urca dealuri și cobora văi, înaintând încetul cu încetul, ceas după ceas. Copilul adormise în brațele mamă-sii, biata bătrână înspăimântată uită treptat de temerile ei, și chiar și Eliza, în ciuda fricii ce o cuprinsese, ațipi. Phineas era bine dispus; în timp ce mâna caii, fredona tot felul de cântece ce nu prea erau potrivite pentru un quaker.

Dar către orele trei, George auzi deodată un tropot de copite în urma lor. îi trase pe Phineas de cot. Phineas opri și ascultă.

— Se vede că e Michael, spuse el. Mi se pare că îi recunosc galopul calului.

Phineas se ridică în picioare și privi îngrijorat înapoi.

În vârful unui deal depărtat se ivi un călăreț ce gonea de zor.

— El este! exclamă Phineas.

George și Jim săriră din trăsură. Tăceau, cu ochii ațintiți spre călărețul ce se apropia. Acesta coborî în vale și un timp nu-l mai zăriră; dar auzeau mereu tropotul de copite din ce în ce mai tare. În sfârșit îl văzură apărând în vârful unei înălțimi apropiate.

— Da, e Michael, spuse Phineas. Hallo! Michael! Aici suntem! strigă el.

— Phineas, tu ești?

— Da. Ce noutăți ne aduci? Vin?

— Da, sunt vreo opt sau zece indivizi, beți turtă. Înjură și urlă ca lupii...

În timp ce vorbea, se auzi deodată în depărtare un zgomot surd de copite.

— Băieți, suiți-vă repede în căruță, zise Phineas. Dacă e nevoie să vă bateți, așteptați să ajungem ceva mai departe.

George și Jim se urcară repede și Phineas dădu bice cailor, iar Michael îi urmă îndeaproape.

Greaua căruță parcă zbura hurducăind pe pământul înghețat; dar zgomotul de copite se făcea din ce în ce mai deslușit. Femeile îl auziră și ele. Priviră speriate afară și văzură în depărtare, pe culme, un grup de bărbați profilându-se în zarea înroșită de revărsatul zorilor. După ce urcă un deal, grupul care-i urmărea descoperi căruța, al cărei coviltir alb se putea vedea de la distanță destul de mare; urmăritorii scoaseră un urlat triumfător. Elizei i se făcu rău și strânse copilul cu mai multă putere la piept. Bătrâna oftă și începu să se roage lui Dumnezeu; George și Jkn țineau strâns pistoalele. Ticăloșii care îi urmăreau se apropiau repede. Căruța însă coti brusc și se opri în fața unor stânci masive; de jur-împrejurul lor terenul era neted. Stâncile se înălțau către cer, negre și semețe, părând a oferi trecătorilor adăpost și liniște.

Phineas cunoștea bine locul, fiindcă vânase deseori pe aici. Aceasta era ținta la care voia să ajungă cu orice preț.

— Am ajuns! strigă el, oprind brusc căruța și sărind jos de pe capră. Coborâți repede și haideți cu mine pe stânci.

Michael, înhamă și calul tău la căruță și du-te la Amariah!

Cheaimă-l pe el și pe băieții lui să stea puțin de vorbă cu nemernicii ăștia.

Cât ai clipi, toți săriră din căruță.

— Iute! îi îndemnă Phineas pe George și pe Jim, luându-l în brațe pe Harry. Voi aveți grijă de femei; și fugiți cât vă țin picioarele!

Mai repede decât vă puteți închipui, ocoliră cu toții un gard și alergară spre stânicile protectoare.

Între timp, Michael sărise jos de pe cal și, înhămându-l și pe el la căruță, o porni mai departe.

— Veniți, pe aici, strigă Phineas, când ajunseră cu toții în dreptul stânelor. În lumina cenușie a zorilor văzură o potecă ce șerpuia printre stânci. E una din vechile noastre peșteri vânătoarești. Veniți! strigă Phineas, strecurându-se sprinten ca o căprioară, eu copilul în brațe. După el venea Jim, ducând-o pe bătrâna lui mamă, ce tremura ca varga, apoi George, care o sprijinea pe Eliza.

Grupul de călăreți ajunse la poalele stânelor, urhnd și înjurând. Coborâră de pe cai și se pregătiră să-și urmărească victimele. După ce se cățăraseră câteva clipe, Phineas și ceilalți ajunseseră în vârful stânelor; poteca străbătea acum un defileu foarte îngust pe unde putea trece numai o singură persoană; în fața lor se căsca o crăpătură largă de aproape un metru și adâncă de cel puțin treizeci de picioare, izolând o altă stâncă cu pereții perpendiculari, ca zidurile unei fortărețe.

Phineas sări iute peste crăpătură și așază copilul pe un covor de mușchi moale ce acoperea vârful stâncii.

— Haideti, veniți, aveți curaj! Dacă țineți la viața voastră, săriți! strigă el, în timp ce unul după altul cei patru fugari săriră crăpătura pe care câteva stânci răzlețe o fereau ca un paravan de privirile celor de jos.

— Aim ajuns, spuse Phineas, privind peste peretele de piatră spre urmăritorii care se apropiau cu zarvă. N-au decăt să vină la noi, dacă le dă mâna. Cine vrea însă să ajungă aici, sus, trebuie să suie poteca dintre cele două stânci și e tocmai bine în bătaia pistoalelor voastre. Ați înțeles, băieți?

— Da, spuse George. Și pentru că lucrul acesta ne privește pe noi, lăsați-ne să ne luăm tot riscul asupra noastră și să ne batem singuri.

— Foarte bine, George, răsă Phineas, sugând niște frunze de coacăze, dar cred că mi se cuvine plăcerea de a privi lupta. Uitați-vă la ticăloși; discută colo jos și se holbează aici sus ca niște găini care se pregătesc să se uree-n coteț. N-ar fi bine să le dați un avertisment, ca să le arătați că dacă vor încerca să se suie până la voi, vor fi împușcați?

La poalele stâncilor se puteau vedea în lumina zorilor vechile noastre cunoștințe. Tom Loker și Marks, însoțiți de doi polițiști și de câțiva nemernici, care pentru o sticlă de rachiu se declaraseră dispuși să ia parte la vânătoarea de negri.

— Ei, Tom, oamenii tăi sunt bine adăpostiți, spuse unul din grup.

— Da, i-am văzut cățărându-se pe aici, răspunse Tom. Uite o potecă. Haide să urcăm și noi. Să coboare nu mai pot, și o să-i înhățăm repede!

— Tom, ar putea să tragă în noi din spatele stâncilor! observă Marks. N-ar fi prea plăcut!

— Ah, spuse Tom, cu un hohot de râs, nu te gândești decât la pielea ta, Marks! Fii pe pace; nu-i nicio primejdie! Negrii sunt prea fricoși ca să tragă în cineva.

— De ce să nu mă gândesc cum să-mi apăr pielea? E tot ce am mai de preț. Și negrii știu la nevoie să se ba tă ca niște diavoli.

Chiar atunci, George apăru pe vârful stâncii și se adresă cu glas limpede și calm celor de jos:

— Domnilor, cine sunteți și ce doriți?

— Căutăm pe niște negri fugari! strigă Tom Loker. Și anume: pe George Harris, pe o femeie Eliza Harris și pe fiul lor, precum și pe negrul Jim Selden și o femeie bătrână. Avem polițiști cu noi și un mandat de arestare. Vom pune mâna sigur pe ei. Ați auzit? Nu ești dumneata George Harris, sclavul domnului Harris din districtul Shelby, statul Ken-tucky?

— Da, eu sunt George Harris. Un domn Harris din Kentuoky mă consideră proprietatea lui. Dar acum sunt un om liber pe pământul oare nu aparține decât lui Dumnezeu, împreună cu o femeie și un copil asupra cărora revendic drepturile mele de soț și părinte! Jim și mama lui sunt și ei aici. Avem brațe cu care ne putem apăra și avem de gând să ne apărăm. Puteți să veniți sus dacă vreți, dar primul care încearcă să urce este un om mort. Aceeasi soartă îi așteaptă și pe ceilalți.

— Tinere, strigă un bărbat scund și dolofan, făcând câțiva pași înainte și suflându-și nasul, nu prea vorbești frumos cu noi. Vezi prea bine să sântam ofițeri de poliție. Legea și forța sunt de partea noastră! Așa că ar fi bine să vă predați de bunăvoie, căci până la urmă tot o să fiți nevoiți s-o faceți.

— Știu foarte bine că legea e de partea voastră, spuse George cu înverșunare. Aveți de gând să-mi luați soția și s-o vindeți la New Qrleans. Băiatul vreți să mi-l

vindeți ca pe o vită și pe bătrâna mamă a lui Jim s-o trimiteți înapoi la bruta care o chinuia și o biciuia, pentru că nu-l putea tortura pe fiul ei. Vreți să ne prindeți pe mine și pe Jim ca să fim din nou schingiuiți și bătuți de acei pe care îi numiți stăpânii noștri! Pentru păcătoșeniile astea, legea vă protejează! Rușine vouă și legilor voastre! Dar n-ați pus mâna pe noi! Legile voastre nu sunt ale noastre! Țara voastră nu este și a noastră! Suntem aici ca oameni liberi, sub cerul lui Dumnezeu! Și în numele lui Dumnezeu care ne-a creat, vom lupta pentru libertate până la ultima picătură de sânge!

George stătuse drept și mândru, pe vârful stâncii, în timp ce făcuse această declarație de independență. În lumina roșiatică a zorilor, obrații săi umezi căpătaseră o prospețime neobișnuită, iar indignarea și deznădejdea îi aprindeau scânteii în ochii negri. Ca un om care cere lui Dumnezeu să-i facă dreptate, el ridicase brațele spre cer în timp ce vorbea.

Dacă George ar fi fost bunăoară un tânăr maghiar apărând, într-o fortăreață din munți, retragerea unor emigranți care fugeau din Austria în America, fapta lui ar fi fost eroică, dar pentru că era un tânăr de origine africană, oare apăra pe niște fugari ce voiau să ajungă din America în Canada, noi, ca oameni culți și buni patrioți, nu apreciem nicidecum fapta lui ca un act eroic; iar dacă vreunul din cititorii noștri o consideră totuși o faptă eroică, s-o facă pe propria lui răspundere. Atunci când emigranții ungari, înfruntând toate mandatele de arestare și autoritățile guvernului lor legal, fug din Austria în America, presa și cercurile politice americane îi întâmpină cu aplauze și urări de bun soset. Când emigranții africani, deznădăjduiți, fac același lucru, aceasta se consideră o crimă.

Oricum am judeca fapta lui George, trebuie să

recunoaştem că atitudinea, privirile, glasul, ținuta lui lăsară mut pentru câteva clipe grupul de la poalele stâncilor. Există un anumit curaj care poate să-i amuțească până și pe cei mai brutali. Marfes nu se lăsă însă impresionat. Își încarcă pistolul și, în liniștea care urmă după cuvintele lui George, trase un foc asupra lui.

— Știți doar că primim pentru el aceeași sumă, fie că îl aducem viu sau mort! spuse el cinic, frecându-și pistolul de mâneca hainei.

George sări înapoi; Eliza scoase un țipăt. Glonțul trecuse pe lângă capul lui George, pe lângă obrazul Elizei și se oprise într-un copac.

— Nu-i nimic, Eliza, spuse George repede.

— *T* Mai bine te-ai păzi și ai sfârși cu discursurile. Sunt niște ticăloși de soiul cel mai rău, bombăni Phineas.

— Jiun, zise George, controlează-ți pistoalele și haide să stăm la pândă. Eu trag în cel dintâi ticălos care se arată; tu tragi în al doilea și așa mai departe. N-aș vrea să stricăm două gloanțe pentru unul singur.

— Și dacă nu-i nimerești?

— Îi voi nimeri, răspunse George liniștit. După ce Marks trăsese în George, grupul de la poalele stâncilor rămase câteva clipe locului, nehotărât.

— L-ai nimerit, spuse unul. Am auzit un țipăt.

— Mă cațăr până acolo sus, izbucni Toim. Nu mi-a fost niciodată frică de negri! Doar n-o să-mi fie tocmai acum! Cine vine cu mine? întrebă el, sărind pe o stâncă.

George auzise limpede cuvintele lor. Își scoase pistolul, îl cercetă cu luare-aminte și îl îndreptă spre locul unde bănuia că își face apariția primul dintre vrăjmași. Unul dintre însoțitorii lui Tom, mai curajos decât ceilalți, îl urmă și după el se suiră cu toții, cei din spate îndemnându-i mereu pe cei din față să meargă mai iute decât îi trăgea inima.

Curând, statura solidă a lui Tom se ivi la ieșirea din defileu, aproape de marginea prăpastiei.

George trase. Glonțul nimeri în coapsă. Deși rănit, Torn nu se retrase, ci, cu un urlet de fiară înnebunită, sări peste crăpătură drept în mijlocul grupului de negri.

— Prietene, îi spuse Phineas, ieșindu-i în întâmpinare și îmbrâncindu-l în prăpastie, nu avem loc pentru tine aici.

Tom se rostogoli în gol, printre copaci, tufișuri, bolovani și bușteni, până cărud căzu zdrelit la poalele stâncilor.

Firește, s-ar fi ales praful și pulberea de el, dacă hainele lui largi nu s-ar fi agățat de ramurile unui copac, făcându-i mai puțin primejdioasă căderea. Ajunse jos destul de teafăr; ba chiar mai în putere decât ar fi dorit George și ceilalți ai lui.

— Dumnezeu să ne ajute! Parcă-l au pe diavolul în ei!

strigă Marks, făcând repede cale întoarsă mult mai bucuros decât uroase. Ceilalți îl urmară cu toții valvârtej, în frunte cu polițistul cel gras, care gâfâia și râsufla din greu.

— Băieți, strigă Marks, duceți-vă și ridicați-l pe Tom, iar eu încălec și dau fuga după ajutor.

Fără a ține seama de huiduielile și râsetele celor ce-l însoțiseră, Markis se sui pe cal, și plecă în galop.

— Ați mai văzut vreodată un asemenea laș? strigă unul. O ia la sănătoasa și pe noi ne lasă în plata Domnului.

— Trebuie să punem mâna pe negru, viu sau mort! urla un altul.

Auzind apoi gemetele lui Tom, se îndreptară spre el, printre măcănișuri, bușteni și tufișuri, apropiindu-se încetul cu încetul de locul unde zăcea eroul, care se văita și blestema de mama focului.

— Te-ai lovit rău, Tom? întrebă unul.

— Nu știu. Ridicați-îmi, dacă puteți. Dracu' să-l ia pe

blestematul acela de quaker! Dacă n-ar fi fost el, i-aș fi aruncat eu pe ei aici, jos! Să vadă dumnealor dacă le place!

Cu multă greutate, eroul căzut izbuti să se ridice și sprijinit de alți doi se îndreptă spre locul unde se aflau caii.

— Dacă m-ați putea duce o milă înapoi, la hanul unde am tras ieri! Dați-mi și o batistă s-o pun pe rana asta, să nu mai sângereze atât!

George privi peste stânci și văzu cum grupul de bărbați se străduia să-l urce pe Tom în șa. După câteva încercări zadarnice, Loker se clătină și căzu.

— Sper că n-a murit! spuse Eliza, care privea și ea la cel de jos.

— De ce nu! spuse Phineas. O merită...

— Pentru că după moarte vine judecata de apoi.

— Da, e o clipă grea pentru bietul suflet al unui om, spuse bătrâna maimă a lui Jim, oare se rugase tot timpul, după obiceiul metodiștilor.

— Mi se pare că-l lasă în plata Domnului și se cărăbănesc, spuse Phineas.

Într-adevăr, după câteva clipe de șovăire și discuții, grupul din jurul lui Tom se sui pe cai și plecă. După ce dispăru, Phineas dădu semnalul de plecare.

— Trebuie să coborâm și să mergem o bucată pe jos, zise el. I-am spus lui Michael să aducă ajutoare și să se întoarcă cu căruța, dar e mai bine să-i ieșim în întâmpinare. O să-l întâlnim fără doar și poate!... Să dea Dumnezeu să vină cât mai curând! Acum e dis-de-dimineată; deocamdată nu vom întâlni prea mulți drumeți. De altfel, nu mai avem decât două mile până la ținta noastră. Dacă drumul ar fi fost mai bun, am fi putut ajunge încă în astă-noapte.

În timp ce coborau, văzură în depărtare căruța lor însoțită de câțiva călăreți.

— E Michael cu Stephan și Amariah, exclamă bucuros Phineas. Suntem în siguranță!

— Să ne oprim și să facem ceva pentru acest biet nenorocit care se vaită atât de groaznic, spuse Eliza.

— Da, e o datorie creștinească, încuviință George. Să-l ridicăm și să-l luăm cu noi.

— Să-l îngrijim apoi în satul quakerilor? Foarte frumos!

Bine, n-am nimic împotrivă! Haide, să-l vedem, glăsu

Phineas, care avea o oarecare experiență în ale medicinei, câștigată în timpul carierii sale de vânător și pădurar; îngenunche lângă rănit și începu să-l cerceteze cu atenție.

— Marks! murmură Tom cu glas stins. Tu ești, Marks?

— Nu, prietene. Lui Marks puțin îi pasă de dumneata! mai important e să-și apere pielea. A plecat de mult!

— Mă curăț! Câinele blestemat! Mă lasă să mor singur! Biata. maică-mea! Totdeauna mi-a prezis!

— Oh, bietul om! Sărmana maică-sa! îl compătimi bătrâna negresă. Ți-e mai mare mila de el!

— Încetișor, încetișor! Nu te smuci și nu țipa, prietene, spuse Phineas, văzând că Tom se zbătea și întindea mina. Dacă nu mă lași să-ți opresc hemoragia, nu scapi cu viață.

Phineas îi făcu cu pricepere un pansament cu batista sa și cu altele oferite de cei din grup.

— M-ai îmbrâncit în prăpastie! scrâșni Tom.

— Dacă nu te-aș fi aruncat eu, ne-ai fi azvârlit tu pe noi! răspunse Phineas. Dar acum lasă-mă să te bandajez îți vrem binele; n-avem de gând să recurgem la șiretlicuri. O să te ducem într-un loc unde vei fi îngrijit cât se poate de bine, ca la maică-ta acasă.

Tom gemu și închise ochii. La oameni de teapa lui, vigoarea și hotărârea sunt o chestiune pur fizică; când pierd însă puțin sânge, își pierd cumpătul. În adevăr, bărbatul acesta uriaș avea acum o înfățișare jalnică.

Se apropiară între timp și ceilalți. Scoaseră pieile de bivoliță din căruță și le întinseră una peste alta. Patru bărbați îl ridicară apoi cu greu pe Tom și îl puseră pe culcușul acela în căruță. Tom își pierdu cunoștința. Bătrâna negresă, cuprinsă de milă, se așeză lângă el și îi culcă capul în poală. Eliza, George și Jim se așezară pe locurile rămase libere.

Căruța porni.

— Ce crezi? întrebă George, care stătea în față lângă Phineas.

— Are numai o rană adâncă în carne, dar căzătura l-a zdruncinat zdravăn. A pierdut mult sânge și asta l-a făcut să-i „sece” curajul. Dar va scăpa cu viață și poate că va învăța ceva din pățania asta.

— Îmi pare bine, spuse George. Gândul că am omorât un om imar fi urmărit toată viața, cu toate că aș fi știut că am făcut-o pentru o cauză dreaptă.

— Da, spuse Phineas, a ucide e un lucru rău, chit că omori un om sau un animal. Am fost cândva un vânător iscusit. Odată am văzut o căprioară lovită de un glonte. Privea atât de îndurerată spre vânător, încât fără îndoială că acestuia i-a părut rău că a împușcat-o. Când e vorba de oameni, e și mai greu, căci, așa cum spune soția dumitale, după moarte ne așteaptă judecata de apoi. Prietenii mei nu exagerează când ne spun, cu atâta hotărâre să nu ucidem. Îi aprob în totul. /

— Ce ai de gând să faci cu bietul om?

— Îl voi duce la Amaria. Bătrâna Dorcas, mătușa lui Stephens, este o adevărată infirmieră. Îngrijește de un bolnav cu tot sufletul și niciodată nu se simte la largul ei

decât când poate să doftoricească pe cineva. O să-l lăsăm în seama ei vreo două săptămâni.

După un drum de peste un ceas, căruța ajunsese în fața unei ferme frumoase, unde o masă îmbelșugată îi aștepta pe obosiții noștri drumeți. Tom Loker fu culcat cu toate precauțiile necesare într-un pat mai curat și mai moale decât acela cu care era obișnuit. Dorcas îi obloji rana cu grijă. El stătea culcat comod, deschidea din când în când ochii și privea perdelele albe de la ferestre și chipurile blânde ale celor din jurul lui...

Acum îi vom părăsi pentru câțva timp pe George, pe Eliza și pe prietenii lor.

CAPITOLUL XVIII

Experiența și părerile domnișoarei Ophelia în clipele lui de visare nevinovată, prietenul nostru Tom își asemuia deseori soarta cu aceea a lui Iosif în Egipt. Și, într-adevăr, pe măsură ce calitățile lui Tom erau descoperite de noul său stăpân, această asemănare era din ce în ce mai izbitoare.

Comod cum era, Saint Clare nu se interesa de problemele bănești. Până atunci toate cumpărăturile pentru gospodărie fuseseră făcute de Adolph, care se dovedise la fel de indolent și de nesocotit ca și stăpânul său; așa că amândoi împinseseră cheltuielile până la risipă.

Dimpotrivă, obișnuit de ani de zile să aibă grijă de averea stăpânului său ca de a lui proprie, Tom vedea cu durere nemaipomenita risipă din casa lui Saint Clare și în mai multe rânduri făcu cu sfială felurite sugestii, cu bunul simț caracteristic celor de condiția lui socială.

La început, Saint Clare îl folosea pe Tom doar din când în când; dar plăcut impresionat de mintea sa ageră și de priceperea de care dădea dovadă, îi acordă tot mai multă încredere, până când sfârși prin a-l însărcina să facă toate cumpărăturile obișnuite ale gospodăriei. Când

Ajdolph protestă împotriva faptului că i se luaseră toate privilegiile de care se bucurase până atunci, Saint Clare îi spuse:

— Lasă-l pe Tom. Tu te conduci numai după gustul tău. Tom se pricepe să facă economii. Dacă nu are nimeni grijă, banii mei se pot termina odată și odată!

Bucurându-se de încrederea totală a unui stăpân care îi dădea pe mână banii fără să-i numere și lua restul pe care i-l aducea fără a-l privi măcar, Tom ar fi putut foarte ușor cădea în ispită. Numai firea lui cinstită pe care o întărea credința i-a dat puterea să nu se lase ispitit. Încrederea nelimitată a stăpânului său îi impunea lui Tom corectitudinea cea mai desăvârșită.

Adolph nu-i semăna însă deloc. Ușuratic, egoist și lăsat să-și facă de cap de un stăpân care socotea că este mai comod să fie indulgent decât să-și țină servitorii din scurt, el confunda tot mai mult lucrurile stăpânului său cu ale lui proprii, fapt care de multe ori îl supăra chiar și pe Saint Clare. Bunul său simț îi spunea că a deprinde astfel servitorii este absurd și primejdios. Un soi de părere de rău îl muștra în adâncul sufletului, dar părerile lui de rău nu erau îndeajuns de puternice pentru a-l determina să pună capăt acestei situații. Trecea cu vederea chiar greșelile cele mai grave, spunându-și că sclavii nu le-ar fi comis, dacă el însuși n-ar fi fost o pildă rea pentru ei. Tom avea pentru tânărul, frumosul și veselul său stăpân un atașament ciudat, un amestec de devotament, de respect și de grijă părintească.

Saint Clare nu citea niciodată Biblia, nu se ducea niciodată la biserică, glumea și râdea de oricine și orice; își petrecea serile de duminică la „operă sau la teatru, chefuia, frecventa cluburile și cina în oraș sau la prieteni mai des decât s-ar fi convenit. Toate acestea, Tom le știa prea bine. De aceea socotea că stăpânul lui nu trăiește

creștinește, convingere ce nu i-o putea împărtăși, dar oare îl îndemna să se roage ades pentru Saint Clare, în felul său simplu și firesc. Nu trebuie însă să credeți că Tom nu era în stare să-și exprime propriile sale păreri; poftit la o petrecere, Saint Clare fu adus odată acasă, pe la orele unu sau două noaptea, beat mort. Tom și Adolph îl dezbrăcară și îl culcară ea pe un copil; Adolph făcea haz de aventura stăpânului, socotind-o drept o glumă bună și râzând cu poftă de spaima lui Tom, care își petrecu tot restul nopții rugându-se pentru tânărul său stăpân.

— Ei, Tom, ce mai aștepți? îl întrebă Saint Clare a doua zi; se afla în halat și papuci în bibliotecă și tocmai îi dăduse bani pentru cumpărături. E ceva care nu-i în regulă? adăugă el văzând că Tom nu pleca.

— Mă tem că da, stăpâne, spuse Tom pe un ton grav. Saint Clare lăasă ziarul din mână, puse jos ceașca de cafea și îl privi curios:

— Ce e, Tom? Arăți solemn ca un sicriu.

— Mă roade ceva, stăpâne. Am crezut întotdeauna că stăpânul meu este bun cu oricine.

— Și n-am fost? Haide, spune-mi ce dorești? Probabil că ai vrut ceva și n-ai obținut.

— Stăpânul a fost totdeauna bun cu mine. Nu am să mă plâng de nimic. Dar este cineva cu care stăpânul nu se poartă cum trebuie.

— Ce vrei să spui, Tom? Ce ți s-a năzărit? Vorbește!

— M-am gândit la asta azi-noapte pe la orele unu sau două. Stăpânul nu este bun cu el însuși.

Tom vorbise stând cu spatele la stăpân și cu mâna pe clanța ușii. Saint Clare se roși, dar râse.

— Asta e tot? întrebă el vesel.

— Da, răspunse Tom, întorcându-se pe neașteptate și căzând în genunchi. O, tânărul meu stăpân! Mă tem că îți pierzi triapul și sufletul.

Vocea lui Tom se stinse și lacrimile-i curgeau șiroaie pe obraji.

— Sărmanul prostuț! spuse Saint Clare cu ochii umeziți.

Ridică-te, Tom. Nu merită să plângi pentru mine.

Dar Tom se ridică și îl privi rugător.

— Bine! N-am să mă mai duc la niciunul din chiolhanurile astea! îi spuse Saint Clare. Îți dau cuvântul de onoare. De altfel, nu știu de ce nu le-am dat naibii mai de mult. Am disprețuit întotdeauna chefurile și pe mine, pentru că luam parte la ele. Haide, Tom, șterge-ți ochii și vezi-ți de cumpărături. Nu sunt chiar atât de grozav de bun, adăugă el, împingându-l încet pe Tom spre ușă. Uite, ți-am dat cuvântul meu de onoare că n-o să mă mai vezi niciodată ca azi-noapte.

Tom ieși ștergându-și ochii, plin de mulțumire.

„Mă voi ține de cuvânt”, se gândi Saint Clare, după ce Tom închise ușa.

Într-adevăr, Saint Clare își respectă cuvântul dat, cu atât mai mult, cu cât nu era chefliu din fire.

Cine ar putea să înșire toate grijile și necazurile domnișoarei Ophelia, care începuse să-și desfășoare cu zel activitatea ei de gospodină?

În Sud, servitorii seamănă leit cu stăpânii lor. Felul lor de a fi depinde de caracterul și priceperea stăpânilor lor.

Atât în Sud, rit și în Nord, există femei care au un talent deosebit de a conduce treburile casei, precum și o rară vocație de educatoare. Aceste femei știu să se facă ascultate cu ușurință și fără prea multă severitate de diferiți membri ai căminului lor; ele menajează curiozitățile fiecăruia și compensează lipsurile unuia cu priceperea altuia.

O astfel de gospodină era doamna Shelby, pe care am

înfățișat-o mai înainte și de care cititorii noștri își aduc fără îndoială aminte. Asemenea gospodine nu sunt prea numeroase în Sud și nicăieri în lume nu le întâlnești în prea mare număr. În Sud se întâlnesc tot atât de rar ca în alte părți; și atunci când există, își desfășoară tot talentul lor gospodăresc în cadrul orânduirii sociale existente.

Întocmai ca mama ei, Marie Saint Clare nu făcea însă parte din această categorie; leneșă și ușuratică, dezordonată și neprevăzătoare, firește că servitorii dresați de ea erau la fel ca stăpâna lor; felul în care descrisese domnișoarei Ophelia haosul ce domnea în casă, corespundea deci pe de-a-ntregul adevărului.

În prima dimineață, când începu noua sa activitate, domnișoara Ophelia se sculă la orele patru. După ce ajută ea însăși la maturatul și dereteoatul camerei ei - spre uimirea fetei din casă - se pregăti să ia o ofensivă energetică împotriva tuturor dulapurilor și cămarilor ale căror chei le avea în mână. Camera de alimente, dulapul de lenjerie, cel de porțelanuri, bucătăria și pivnița, toate fură supuse unei revizii serioase. O grămadă de lucruri ascunse fură scoase la lumină; numărul lor fu atât de mare, încât se sperie întreaga servitorime, oare exclama mereu uimită: „Ce ți-e și cu cucoanele astea din Nord!”

Bătrâna Dinah, bucatarulnșef și persoana cu cea mai mare autoritate în treburile gospodărești, era furioasă împotriva a ceea ce socotea că este o încălcare a privilegiilor ei. Niciun baron feudal din timpurile Magmai Charta nnaar fi putut fi mai indignat împotriva amestecului regelui în afacerile sale decât bătrâna Dinah împotriva domnișoarei Ophelia.

Pentru că Dinah era o personalitate, nu glumă! De aceea e drept s-o prezentăm și cititorilor noștri! Era o bucătăreasă înăscută, la fel ca mătușa Chloe, gătitul fiind de altfel un talent specific rasei africane; dar Chloe era o

bucătăreasă experimentată și cu metodă, oare muncea după reguli bine stabilite, în timp ce Dinah era un geniu autodidact și, ca toate geniile în general, ea avea păreri și ciudățeniile ei. Asemeni unei anumite categorii de filosofi moderni, Dinah disprețuia logica sub orice formă și se bizaia numai pe intuiție; astfel, ea nu putea fi convinsă pentru nimic în lume să-și schimbe o părere. Niciun fel de talent, autoritate sau explicații nu ar fi putut s-o convingă că n-are dreptate sau că drumul pe care a purces într-o anumită chestiune, oricât de neînsemnată, nu ar fi cel just. Stăpâna ei anterioară, mama Mariei, îi tolera această concepție, și Miss Marie, cum o numea Dinah pe tânăra ei stăpână, chiar și după căsătorie, găsea că e mai comod să i-o accepte decât să i se împotrivească; așadar, Dinah continua să-și impună punctul ei de vedere ca un veritabil despot. Era un adevărat maestru în arta de a-și impune acest punct de vedere, sub aparența unei depline supunerii. Dinah cunoștea de asemeni la perfecție arta de a născoci scuze în toate domeniile. Faptul că o bucătăreasă nu poate greși niciodată era pentru ea un adevăr indiscutabil; și o bucătăreasă găsea în Sud întotdeauna pe cineva asupra căruia să arunce vina pentru a ieși basma curată. Dacă bucatele nu ieșeau vreodată așa cum trebuie, atunci Dinah scornea zeci de pretexte plauzibile ca să dovedească vinovăția altor cincizeci de persoane pe care ea le muștra de zor.

Adevărul este că se întâmpla destul de rar ca Dinah să dea greș în gătitul bucatelor. Cu toate că nu-și precupețea timpul și munca, în bucătărie la ea parcă ar fi pustiit totdeauna un uragan; și deși ustensilele ei de gătit erau risipite în tot atâtea locuri câte zile într-un an, ea izbutea să pregătească mese atât de gustoase, încât nici cel mai pretențios epicurian nu i-ar fi găsit vreun cusur.

În ziua despre care vorbeam, începuse tocmai să

pregătească prânzul; era unul din acele momente în care Dinah, ținând să nu fie tulburată în munca sa, avea nevoie de un lung răgaz pentru a chibzui totul pe îndelete; de aceea se așezase pe podeaua bucătăriei, fumând dintr-o lulea scurtă și groasă la care ținea foarte mult și pe care o aprindea ori de câte ori avea nevoie de inspirație culinară. Acesta era felul ei de a invoca muzele căminului.

În jurul ei ședea o numeroasă progenitură de negrișori și negrese, nelipsiți în fermele din Sud; toți curățau mazăre, cartofi, jumuleau găini... Dinah își întrerupea din când în când meditația pentru a lovi cu făcălețul pe unul sau pe altul din tinerele ei ajutoare; căci Dinah ținea la respect cu bățul această droaie de negrișori, potrivit sistemului după care fusese crescută și ea.

După ce trecuse în revistă celelalte încăperi ale casei, domnișoara Ophelia intră și în bucătărie. Dinah, care auzise din mai. multe izvoare despre cele ce se petrecuseră la inspecția domnișoarei Ophelia, era hotărâtă să reziste cu dârzenie și să se opună oricărei măsuri noi, fără a ridica însă niciun fel de protest fățiș.

Bucătăria era instalată într-o încăpere mare, cu cărămizi pe jos, cu o vatră uriașă, de modă veche, ce se întindea de-a lungul unui perete întreg. În zadar încercase Saint Clare s-o convingă pe Dinah de necesitatea înlocuirii acestei vetre cu o mașină de gătit modernă. Cu Dinah nu era lucru de șagă! Niciun conservator nu a fost vreodată atât de strâns legat de un lucru învechit și demodat cum era Dinah de vatra ei.

Când Saint Clare se întorsese din Nord, impresionat de ordinea ce domnea în gospodăria unchiului său, cumpărase de îndată tot felul de dulapuri cu multe sertare și de vase pentru a introduce și în bucătăria sa aceeași rânduială, crezând, cu naivitate, că ar putea fi de folos bătrânei Dinah în activitatea ei zilnică. Dar iluziile sale se

dovediră a fi deșarte. „Cu cât dispunea de sertare și dulapuri mai numeroase, cu atât Dinah avea mai multă nevoie de loc unde să strângă cârpe vechi, piepteni, pantofi uzați, panglici, flori de hârtie și alte nimicuri la care ținea nespus.

Când domnișoara Ophelia intră în bucătărie, Dinah nu se sculă în picioare, ci continuă să fumeze mai departe, netulburată, urmărind cu coada ochiului mișcările inspectoarei și părând că nu o interesează decât ceea ce făceau ajutoarele ei.

Domnișoara Ophelia, începând revizia cu unul din bufele, deschise un sertar:

— La ce folosește acest sertar, Dinah?

— La toate, doamnă!

Într-adevăr, Dinah nu mințise. Domnișoara Ophelia scoase mai întâi o față de masă fină de damasc, pătată de sânge, care fusese fără îndoială folosită la împachetatul unei hălci de carne crudă.

— Ce e asta, Dinah? învelești carnea în cea mai bună față de masă a stăpânei tale?

— Dumnezeu, doamnă, firește că nu fac una ca asta; n-am avut însă la îndemână niciun șervet și de aceea am luat față de masă. Am pus-o acolo ca s-o spăl!

— Ce îngălare! murmură domnișoara Ophelia ca pentru sine, continuând să scotocească prin sertare. Scoase rând pe rând o răzătoare pentru nucșoare, o carte cu cântece metodiste, două batiste murdare, ață, tutun și o lulea, două-trei chisele de porțelan pline cu pomadă, niște pantofi vechi, o bucată de flanelă în oare erau învelite câteva căpățâni de ceapă, mai multe șervete de masă de damasc, niște prosoape, ace cu gămălie și ace de siguranță, pungi rupte din care căzură ierburi și buruieni.

1

— Unde ții nucșoarele, Dinah? întrebă domnișoara

Opheia, făcând eforturi ca să-și păstreze calmul.

— Cam peste tot, doamnă; am nucșoare și colo, în ceașca aceea ciocnită, și dincolo în dulap.

— Uite „și aici sunt câteva, spuse domnișoara Ophelia.

— Da, firește; le-am pus acolo azi-dimineață. Îmi place să am lucrurile la îndemână, îi explică Dinah. Jame, ce faci acolo? De ce nu lucrezi? Fii cuminte! adăugă ea, lovindu-l cu făcălețul pe vinovat.

— Ce e asta? întrebă domnișoara Ophelia, punând mâna pe chiseaua cu pomadă.

— E pomăda cu care îmi ung părul. Am pus-o acolo ca s-o am la îndemână.

— Pentru pomadă ai nevoie de cea mai fină chisea de porțelan a stăpânei tale?

— Nu, dar mă grăbeam tare. Chiar azi voiam s-o pun în altă parte.

— Uite, aici sunt două șervete de masă de damasc.

— Le-am pus acolo ca să le spăl într-o zi.

— Nu ai coș pentru rufe murdare?

— Domnul Saint Clare a cumpărat lada de colo pentru asta. Dar pe ea pregătesc prăjiturile și nu mi-e la îndemână să tot ridic capacul.

— De ce nu pregătești prăjiturile pe scândura de întins aluatul?

— Pentru că, doamnă, e totdeauna plină de farfurii și tot felul de alte lucruri și n-am loc.

— Dar ar trebui să speli farfuriile murdare și să le pui în dulap.

— Să spăl farfuriile! strigă Dinah cu glas pițigăiat, căci răbdarea ei era pe sfârșite. Ce știi doamnele despre treburile bucătăriei! Cum ar fi mâncarea gata la timp dacă imi-aș pierde toată ziua cu spălatul și aranjatul farfuriilor? Miss Marie nu mi-a spus niciodată că trebuie să fac așa.

— Cepele astea tot aici te-ai găsit să le ții?

— Da, da, eu le-am pus acolo. Nu puteam să-mi amintesc unde erau! Sunt cepe deosebite. Le-am păstrat ca să le pun la friptură, dar uitasem că sunt învelite în flanelă.

Între timp, domnișoara Ophelia scosese și pungile cu ierburi aroimate.

— Aș dori ca doamna să le lase la locul lor. Îmi place ca lucrurile mele să stea acolo unde le-am pus, ca să știu de unde să le iau, spuse Dinah pe un ton hotărât.

— De ce-ți trebuie pungi rupte?

— E mai simplu să scot ierburile.

— Dar se împrăștie în tot sertarul.

— Dacă doamna scotocește în sertar, sigur că ierburile se împrăștie prin dulap. Din pricina doamnei o să pierd o grămadă de lucruri, spuse Dinah; apropiindu-se apoi nemulțumită de dulap, adăugă: Dacă doamna ar vrea să aștepte sus până când am vreme să fac ordine, voi aranja totul așa cum trebuie. Dar atâta timp cât doamna stă lângă mine, nu pot face nimic. Și tu, Sam, nu da copilașului chiseaua cu zahăr! Acum îți trag una dacă nu bagi de seamă!

— Am de gând să pun ordine în bucătărie, Dinah, și sper că o vei menține, conchise Ophelia.

— Dumnezeu! Miss Phelia! Asta nu e treabă pentru o doamnă! N-am văzut niciodată o doamnă ocupându-se cu asta! Nici fosta mea stăpână și nici Miss Marie nu au făcut vreodată așa ceva. Nu văd ce rost ar avea să o faceți dumneavoastră.

Dinah se îndepărtă indignată, în timp ce domnișoara Ophelia adună farfuriile și le așează în ordine, goli zeci de chisele cu zahăr într-o singură cutie, aranja șervetele, fețele de masă și prosoapele, punând la o parte pe cele murdare, spală, șterse și rânduie totul cu o repeziciune și

precizie care o uimira la culme pe Dinah.

— Dumnezeu! Dacă așa sunt toate doamnele din Nord, ele nu sunt adevărate cucoane! se plânse ea unuia din subalterni, fără însă ca domnișoara Ophelia să o audă. Când am vreme, știu eu să fac ordine așa cum se cuvine; dar nu-mi place să stea doamna pe capul meu și să-mi pună lucrurile jbmăi acolo unde nu le pot găsi.

La drept vorbind, Dinah își avea perioadele ei de „făcut curat”; atunci muncea de zor și deretica prin toate dulapurile și cămărilor, aruncând tot ce găsea pe jos sau pe diverse mese, mărind și mai mult dezordinea obișnuită. Apoi își aprindea luleaua și începea fără grabă să treacă în revistă toate lucrurile, ținând adevărate discursuri despre „ordinea” ce domnește în bucătăria ei și punându-i pe copii să frece obiectele de metal. Timp de câteva ore, domnea acolo o dezordine desăvârșită, pe care o numea cu satisfacție „timpul de făcut curat”.

Dinah era convinsă că reprezenta însăși întruchiparea ordinei; dacă ceva nu era totuși rânduit cum trebuie, numai puștii din jurul ei erau vinovați sau oricare altă persoană din casă. După ce toate vasele de metal erau frecate, mesele spălate și toate lucrurile ascunse în cine știe ce sertar sau colțuri tainice, Dinah se îmbrăca cu o rochie frumoasă, puneă un șorț curat și un turban înalt și strălucitor, spunând tuturor „puștilor” să iasă din bucătărie pentru a nu deranja ceva. De obicei această „curățenie” întorcea pe dos toată casa, căci Dinah ținea atât de mult să nu se mai murdărească oalele, încât nu permitea să fie întrebuințate din nou până când nu-i trecea entuziasmul perioadei de „făcut curat”.

În puține zile, domnișoara Ophelia spori reformele sale, stabilind în gospodărie administrația sa metodică; dar activitatea din sectoarele care erau în legătură cu munca servitorilor semăna cu aceea a lui Iosif sau a Danaidelor.

Desperată, ea se plânse într-o zi lui Saint Clare.

— Cred că nu există ceva mai greu decât să faci ordine în casa asta!

— Da, firește. Ai dreptate, o aprobă Saint Clare.

— N-am văzut de când sunt atâta îngălare, dezordine și risipă.

— Sunt convins.

— Dacă ai avea spirit gospodăresc, ca un adevărat stăpân al casei, n-ai rămâne așa de nepăsător.

— Dragă verișoară, trebuie să înțelegi o dată pentru totdeauna că noi, stăpânii, suntem sau asupritori, sau asupriți. Noi, ăștia oare avem suflet bun și mu putem suferi asprimea, trebuie să acceptăm o serie întreagă de plictiseli. Dacă din comoditate în gospodăria noastră domnește o stare de indisciplină și liberalism, atunci trebuie să suportăm consecințele. Există rareori persoane care printr-un tact deosebit știu să mențină ordinea și disciplina fără asprime. Dar eu nu fac parte din rândul lor și astfel m-am obișnuit să las lucrurile să meargă de la sine. Nu-ani place să chinuiesc pe bieții oameni și ei o știu prea bine. Firește, își dau seama că pot face ce vor.

— Nu există niciun fel de punctualitate! E o dezordine groaznică! Îngălarea asta mă înnebunește!

— Draga mea Vermont, voi cei de pe lângă Polul Nord puneți prea mult preț pe timp. Pentru Dumnezeu! Ce valoare are timpul pentru un om care dispune de prea mult și nu știe ce să facă cu el? În ce privește ordinea și activitatea sistematică, acestea nu au nicio importanță; când nu ai altceva de făcut decât să stai întins pe canapea și să citești, nu contează dacă mănânci cu o oră mai devreme sau mai târziu. Dinah pregătește mese minunate: supă, tocană, friptură de pasăre, prăjituri, înghețată și altele; ea creează totul în haosul din bucătărie și dacă aş vedea cum se fumează și se stă acolo și cum se gătesc

bucatele, n-aş mai pune gura pe ele. Dragă varişoară, cruţă-te! E mai greu decât o autoflagelare şi nu foloseşte la nimic. O să-ţi toceşti nervii şi o s-o superi pe Dinah. Las-o în pace să-şi facă de cap.

— Augustin, nu-ţi poţi închipui în ce hal am găsit totul!

— Te înşeli. Crezi că nu ştiu că făcăleţul pentru prăjituri e sub patul lui Dinah şi că răzătoarea de nucşoare e în buzunarul ei alături de pachetul de tutun? Că există şaizeci şi cinci de chisele de zahăr, fiecare în alt colţ al casei; că Dinah spală farfuriile într-o zi cu un şervet de masă şi în alta cu o bucată de fustă veche? Dar până la urmă izbuteşte să pregătească nişte mese minunate de gustoase şi o cafea extraordinară; trebuie apreciată la fel ca un strateg sau ca un politician: după succesele obţinute.

— Câtă risipă! Ce cheltuială!

— Ei bine, ţine totul sub cheie. Dă totul cu ţârâita! Te asigur că n-o să fie mai bine!

— Ştii ce mă îngrijorează, Augustin? Am impresia că servitorii tăi nu sunt prea cinstiţi. Eşti sigur că poţi avea încredere în ei?

Augustin izbucni în râs văzând expresia gravă, îngrijorată a domnişoarei Ophelia.

— Ah, verişoară, e prea mult să le ceri să fie cinstiţi! De ce ar fi?! Ce i-ar putea determina?

— De ce să nu-i deprinzi?

— Să-i învăţ? Dumnezeuule! Cum să-i învăţ? Aş vrea s-o ştiu pe asta! Cât priveşte pe Marie, ea ar putea să omoare toţi sclavii de pe o plantaţie dacă aş lăsa-o să conducă. Dar tot n-ar izbuti să facă din servitori oameni cinstiţi.

— Nu există niciunul cinstit printre ei?

— Ba da, din când în când mai găseşti câte unul pe care natura l-a creat atât de simplu, credincios şi cinstit,

încât nici exemplul cel mai rău nu l-ar putea influența. Dar știi prea bine că încă de mic copil negrul vede și simte că lui nu-i sunt deschise decât căile ascunse. El nu poate obține nimic nici de la părinți, nici de la stăpânii lui decât prin șiretlicuri

Șiretlicurile și înșelătoria ajung pentru el obiceiuri necesare și inevitabile. Nu ar fi drept să ne așteptăm la altceva și nici nu trebuie ca vreunul să fie pedepsit pentru o asemenea vină. Cât despre corectitudine, nu uita că sclavul este menținut într-o stare de dependență totală, ca un copil căruia nu-i este permis să-și formeze noțiuni juste despre dreptul de proprietate sau să-și dea seama că bunurile stăpânului său nu sunt și ale lui proprii. În ce mă privește, eu nu văd cum ar putea fi cinstiți. Unul ca Tom e pur și simplu un miracol!

— Dar sufletul lor? Ce faceți din el? întrebă domnișoara Ophelia.

— Asta nu mă privește, răspunse Saint Clare. Mă interesează numai problemele vieții noastre pământești. Fapt este că cei mai mulți îi socotim pe negri drept o rasă vândută diavolului spre folosul nostru pe acest pământ, indiferent de ce o să se întâmple pe lumea cealaltă!

— Ceea ce spui tu e groaznic! Este o rușine pentru stăpând de sclavi.

— De ce? După cât știu, pretutindeni situația e aceeași. Privește lumea întreagă, la cei mari și la cei mici, și vei vedea peste tot aceeași poveste: clasa de jos este exploatată trup și suflet în interesul clasei suprapuse. Asta e în Anglia, așa e peste tot. Ceea ce nu împiedică creștinătatea să fie indignată împotriva noastră, deși facem același lucru ea și ei, dar sub o formă oarecum diferită.

— La noi, în Vermont, nu-i așa...

— Da, recunosc că în Noua Anglie și în statele libere

situația e ceva mai bună. Așadar, verișoară, hai să lăsăm la o parte prejudecățile ce ne despart! auzi clopoțelul! Să mergem la masă.

Către seară, în timp ce domnișoara Ophelia se afla în bucătărie, câțiva din copilașii negri strigară deodată:

— Vine Prue, vine mătușa „Bombăne-imereu”!

O negresă înaltă, osoasă, intră în bucătărie, purtând pe cap un coș cu pesimeți și cornuri calde.

— Bine că a dat Dumnezeu de ai venit, Prue, spuse Dinah.

Era într-adevăr mătușa „Bombăne-mereu”; avea o mulțime de ciufulită și o voce posacă, de parcă mârâia neîncetat. Puse jos coșul, se așeză și, sprijinindu-și coatele pe geminahi, spuse:

— O, Doamne! Aș vrea să mor!

— De ce? o întrebă domnișoara Ophelia.

— Pentru că nu mai pot de atâtea necazuri câte am pe cap! răspunse femeia, aimărâtă, fără să-și ridice ochii din podea.

— Atunci de ce te îmbeți, Prue? întrebă una din fetele din casă, o mulătră nostimă, jucându-se, în timp ce vorbea, cu cerceii ei de coral.

Prue îi aruncă o privire acră și îmbufnată.

— Poate că ai să ajungi și tu ca mine, în curând! Mi-ar părea bine să te văd. O să fii fericită atunci când o să bei ca să-ți uiți necazurile.

— Haide, Prue, interveni Dinah, arată-ne pesmeții. Doamna o să ți-i plătească.

Domnișoara Ophelia scoase câțiva pesmeți din coș.

— Colo sus în cană sunt niște tichete, spuse Dinah. Jake, suie-te sus și dă-mi-le!

— Tichete? Pentru ce? întrebă domnișoara Ophelia.

— Cumpărăm tichete de la stăpânul ei și ea ne dă în schimb cornuri.

— Când ajung acasă, stăpânul îmi numără tichetele și banii și dacă îmi lipsește ceva, aproape că mă omoară.

— Bine îți face! Dacă iei banii ca să te îmbeți! spuse Jane, mulatra cea îndrăzneată. Da, doamnă, așa face Prue.

— Da, și așa am să fac mereu! Nu pot trăi altfel! Trebuie să beau ca să uit de necazuri.

— Foarte rău! N-ai dreptate! spuse domnișoara Ophelia. Auzi, să furi banii stăpânului tău ca să te îmbeți!

— Știu că e urât ce fac, doamnă. Dar am să fac la fel și de aci înainte. Doamne! Aș vrea să mor! Să mor, să scap de necazuri!

Bătrâna se ridică încet, cu greutate, și-și puse din nou coșul pe cap. Dar înainte de a pleca, privi drept în ochi pe tânăra mulatră, care tot se mai juca cu cerceii ei de coral.

— Te crezi grozavă cu maimuțărelile și cu felul tău de a privi oamenii de sus! Nu-i nimic! Ai să ajungi și tu o biată bătrână ca mine! Să dea Dumnezeu să îmbătrânești mai repede. Atunci o să bei și tu! O să bei în neștire!

Și bombănind după obicei, femeia ieși din cameră.

— Bestie bătrână și dezgustătoare! spuse Adolph, care tocmai venise să ia apă de bărbierit pentru Saint Clare. Dacă i-aș fi eu stăpân, m-aș purta cu ea și mai rău decât proprietarul ei.

— Mai rău nu se poate, spuse Dinah. Dacă i-ați vedea spinarea! Frumos, n-am ce zice! E toată numai o rană.

Nici nu poate să-și pună o rochie pe ea.

— Dacă ar fi după mine, aș interzice unor ființe atât de josnice să intre în casele oamenilor de treabă! spuse Jane. Ce spui, domnule Saint Clare? întrebă ea cu cochetărie, întorcându-și capul spre Adolph.

E locul să arătăm că Adolph, pe lângă alte lucruri ale stăpânului, avea obiceiul să-și însușească și numele lui și că în anumite cercuri de culoare din New Orleans era

numit domnul Saint Clare.

— Sunt de părerea dumitale, Miss Benoir! răspunse Adolph, căci, urmând pilda acestuia, Jane împrumutase de la Marie Saint Clare numele ei de familie. Nu vă supărați, Miss Benoir, îmi permiteți să vă întreb dacă acești cercei sunt pentru balul de mâine seară? Sunt de-a dreptul fermecători!

— Aș fi curioasă, domnule Saint Clare, să știu până unde merge îndrăzneala bărbaților! răspunse Jane, înclinându-și capul ei frumos, astfel încât cerceii clinchetiră ușor. Nu voi dansa deloc cu dumneata, dacă mai continui să-mi pui astfel de întrebări.

— Oh! Nu vei fi atât de crudă! Mor de curiozitate să știu dacă îți vei îmbrăca rochia roz.

— Despre ce e vorba? întrebă Roșa, o frumoasă mulatră, care tocmai cobora scările, sărind mai multe trepte deodată.

— Domnul Saint Clare e un nerușinat!

— Pe onoarea mea că nu e așa! Să judece și Mis

— Știu că e un obraznic! spuse Roșa, legănându-se pe unul din picioarele ei fine și privind șireată spre Adolph. Întotdeauna mă supără îngrozitor.

— Oh, doamnelor, mă siliți să-mi împart inima în două? Voi fi găsit mort într-o bună zi și vinovate veți fi numai dumneavoastră.

— Ce neobrăzată este această ființă îngrozitoare! exclamă ambele „doamne”, râzând cu poftă.

Dintr-odată răsună aspru vocea lui Dinah:

— Haide, cărați-vă! Faceți prea multă hâiuialaie în biu tărie!

— Mătușa Dinah e bosumflată pentru că nu poate miâgt> I; i bal, spuse Roșa.

— N-am nevoie de balurile voastre, mormăi Dinah. Vă purtați ca și cum ați fi albi. La urma urmelor, sunteți și voi

negri la fel ca și mine.

— Mătușa Dinah își unge în fiecare zi părul cu grăsime ca să-i stea lins, zise Jane.

— Și rămâne tot ca lâna creată! adăugă răutăcios Roșa, scuturându-și buclele mătăsoase.

— Ei, și? Dar, pentru Dumnezeu, părul lânos nu-i tot atât de frumos ca orice alt păr? Aș vrea s-o întreb pe stăpâna noastră dacă eu nu fac mai mult decât voi amândouă la un loc. Acum, haide, ștergeți-o de-aici!

Discuția fu întreruptă de vocea lui Saint Clare, care-l întreba pe Adolph dacă are de gând să întârzie cu apa de bărbierit până a doua zi și de domnișoara Ophelia, care, întorcându-nse din sufragerie, strigă:

— Jane și Roșa, de ce vă pierdeți timpul aici?

Prietenul nostru Tom, care asistate la discuția cu bătrâna

Prue, ieșise după ea în stradă. O văzu cum merge gemând și bombănind. La un moment dat puse coșul jos și începu să-și potrivească vechiul șal ce-i acoperea umerii.

— Să-ți ajut să duci coșul o bucată de drum? o întrebă

Tom plin de milă.

— De ce? N-am nevoie de ajutor.

— Pari bolnavă sau necăjită.

— Nu sunt bolnavă, răspunse scurt bătrâna.

— Aș vrea să te pot convinge să renunți la băutură. Nu știi că băutura prăpădește și trupul, și sufletul?

— Știu că mi-e dat să fiu chinuită, răspunse femeia cu amărăciune. Nu e nevoie să mi-o spui. Sunt o ființă îngrozitoare, rea, o blestemată! O, Doamne, de-aș ajunge odată în iad!

Tom se înfiora la aceste cuvinte rostite cu un ton grav, sălbatic.

— Dumnezeu să aibă milă de tine, sărmană făptură!

N-ai auzit niciodată de Iisus Cristos?

— Iisus Cristos? Cine mai e și ăsta?

— E Dumnezeu, spuse Tom.

— Am auzit vorbindu-se despre Dumnezeu și despre judecata de apoi. Despre asta da, am auzit.

— Dar nu ți-a vorbit niciodată nimeni despre Iisus Cristos, care și-a dat viața din dragoste pentru noi, păcătoșii?

— Habar n-am. De când a murit bătrânul meu soț, nimeni nu a mai ținut la mine.

— Unde ad fost crescută?

— În Kentucky. Un alb m-a luat ca să cresc niște copii negri, care trebuiau să fie vânduți de îndată ce se făceau destul de mari. Până la urmă m-a vândut și pe mine unui negustor, de la care imă luat stăpânul meu de aouim.

— Ce te-a făcut să te apuci de băut?

— Beau ca să uit de necazuri! Am avut un copil, unul singur! Crezusem că-l voi putea crește, pentru că stăpânul meu nu era un traficant. Micuțul era o ființă încântătoare.

Mi s-a părut că stăpânei îi era drag. Nu plângea niciodată.

Era dolofan și frumos. Dar stăpânia s-a îmbolnăvit și eu am îngrijit-o. M-am îmbolnăvit și eu și mi-am pierdut laptele... Copilul slăbea văzând cu ochii... Rămăsese numai pielea și osul... Stăpâna însă nu voia să cumpere lapte pentru el... Nici nu mă credea când îi spuneam că nu mai am lapte. Pretindea că pot să-l hrănesc cu ce mănâncă și ceilalți... Copilul plângea și scâncea zi și noapte și continua să slăbească... Stăpâna s-a supărat și zicea că ar fi mai bine ca micuțul să moară. Nu-mi dădea voie să-i țin noaptea la mine pentru că, spunea ea, nu mă lăsa să dorm și a doua zi nu mai sunt bună de nimic.

Mă obliga să mă culc cu ea în cameră. Trebuia să las copilul singur în pod... Până când într-o noapte a țipat, a

țipat atât de mult, că a murit. Atunci am început să beau, ca să uit țișetele lui... Îmi răsunau tot timpul în urechi... Am să beau mereu... Am să beau chiar dacă am să ard în flăcările iadului...

Stăpânul îmi spune că o să mă duc în iad... Parcă acum nu trăiesc în iad?

— Sărmana făptură! spuse Tom. Nu ți-a spus niciodată nimeni că Iisus Cristos te-a iubit atât de mult, încât a murit pentru tine? Nu ți-a spus nimeni că el îți va ajuta și că vei putea ajunge în rai, unde vei fi în sfârșit fericită?

— Raiul nu-i pentru mine! Nu-i așa că raiul e numai pentru albi? Mai bine mă duc în iad să fiu acolo fără stăpânii mei, spuse ea, și punându-și coșul pe cap, porni mai departe oftând.

Tom se întoarce și se îndreaptă trist spre casă. În grădină o întâlnește pe micuța Eva, cu o coroană de tuberoze pe cap și cu ochii strălucind de bucurie.

— Tom, îmi pare bine că te-am găsit. Tata ți-a dat voie să scoți caii și să mă plimbi în trăsurica mea cea nouă, spuse ea luându-l de mână. Dar ce ai, Tom? Pari trist!

— Nu mă simt bine, domnișoară Eva. Dar am să scot îndată caii.

— Hai, spune-mi, Tom, ce s-a întâmplat? Te-am văzut vorbind cu bătrâna Prue.

Tom povestește Evei, grav și simplu, cele spuse de Prue. Fetița nu scoase niciun cuvânt, nu se miră, nici nu plânse ca alți copii. Obrajii ei păliră însă și o umbră îi întunecă privirile. Își încrucișă mâinile pe piept și suspină adânc.

r

CTJPEINS

În care cititorul face cunoștință cu un om de omenie	14
CAPITOLUL II	
Mama	25
CAPITOLUL III	
Soțul și tatăl	29
CAPITOLUL IV	
O seară în coliba unchiului Tom	36
CAPITOLUL V	
În care se arată ce simte un „obiect” însuflețit, care își schimbă proprietarul	49
CAPITOLUL VI	
Descoperirea	58
CAPITOLUL VII	
Lupta mamei	68
CAPITOLUL VIII	
Cum a scăpat Eliza	83
CAPITOLUL IX	
În care se arată că un senator este și el un om	10
CAPITOLUL X	0
Noul proprietar își preia dreptul	11
	8
CAPITOLUL XI	
Marfa se strică	12
	9
CAPITOLUL XII	
Incidentele unui negoț legal	14
	4
CAPITOLUL XIII	
În mijlocul quakerilor	16
	2
CAPITOLUL XIV	

Evangeline		17
	2	
CAPITOLUL XV		
Despre noul stăpân al lui Tom și despre felurite alte pro bleme		18
	2	
CAPITOLUL XVI		
Stăpâna lui Tom și păreriile ei		20
	0	
CAPITOLUL XVII		
Cum se apără un om liber		21
	9	
CAPITOLUL XVIII		
Experiența și păreriile domnișoarei Ophelia		23
	8	